

Vlaamse overheid

Vlaams Actieplan voor de Vleesveehouderij

Een initiatief van Vlaams minister-president Kris Peeters
Juni 2009

Voorwoord

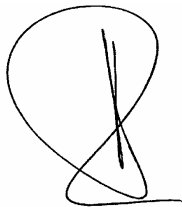
Iedereen die erbij betrokken is weet het, de vleesveehouderij is een boeiende sector. Een sector die alle aandacht verdient. De productiewaarde maakt 12% van de totale Vlaamse eindproductiewaarde en rundvlees is na varkensvlees en zuivel het derde belangrijkste veeteeltproduct en komt op nummer vier in de rij van alle land- en tuinbouwproducten. Het is daarenboven een sector die een positieve handelsbalans van 350 miljoen euro vertoont. Hiermee behoort België tot de top 12 van rundvlees exporterende landen.

Om vanuit het beleid een goed antwoord te kunnen bieden aan de noden en vragen van de vleesveehouders, industrie, verenigingen en andere partners heb ik vanuit mijn bevoegdheid als minister voor landbouw het initiatief genomen om, samen met de sector te overleggen over de ontwikkelingen en uitdagingen voor de toekomst van de vleesveehouderij in Vlaanderen.

Aan de hand van vier dialogdagen werden de pijnpunten in kaart gebracht. In samenspraak met de betrokkenen werd een inventarisatie van de knelpunten gemaakt en constructief naar oplossingen gezocht.

De belangrijkste elementen van deze discussie werd samengebracht in een Vlaams actieplan voor de Vleesveesector. Dit actieplan moet ervoor zorgen dat de vleesveesector in de toekomst de nodige opportuniteiten krijgt om verder te groeien tot een rendabele sector.

Ik ben ervan overtuigd dat dit plan een belangrijk instrument is om de nodige ademruimte te geven aan de vleesveesector in Vlaanderen zodat een duurzame ontwikkeling in de toekomst mogelijk is.

Kris Peeters

Minister-president van de Vlaamse Regering
Vlaams minister van Landbouw en Plattelandsbeleid

Inhoudstabel

I.	Discussieteksten	9
A.	Productie en handel van rundvlees	13
1.	Vlaanderen en België	13
a)	De productie in Vlaanderen en België	13
b)	De handel in België	17
2.	EU en de wereld	19
a)	EU productie	19
b)	EU handel	21
c)	EU markt	24
d)	Wereld	27
B.	Karkaskwaliteit	29
1.	Classificatie	29
2.	Statistieken	31
3.	Lastenboeken	33
C.	Marktprijsnoteringen in de rundvleessector	35
1.	Levende volwassen slachtrunderen	35
2.	Geslachte volwassen runderen	37
3.	Prijsevolutie in België	38
4.	Prijsvergelijkingen binnen de EU	41
D.	Promotie	43
1.	Promotie in het binnenland van Belgisch vlees (rund, kalf en lam)	43
a)	Promotie Belgisch rundvlees	43
b)	Promotie Belgisch kalfsvlees	44
c)	Promotie Belgisch lamsvlees	44
2.	Consumentengegevens en marktonderzoek	45
a)	Thuisverbruik	45
b)	Attitude tegenover vleeslabels	47
c)	Aankoopcriteria agrovoedingsproducten	49
d)	Imago rundvlees	50
3.	Promotie in het buitenland van Belgisch vlees (rund, kalf en lam)	51
a)	Marketingdoelstellingen	52
b)	Communicatiedoelstellingen	52
E.	Rendabiliteit op vleesveebedrijven	58
1.	Gespecialiseerde vleesveebedrijven	58
2.	Gespecialiseerde vleesveebedrijven versus alle bedrijven met minstens 20 zoogkoeien ..	61
3.	Algemene beschouwingen	65
F.	EU beleid	67
1.	Europees prijs en marktbeleid	67
a)	Algemene principes van het beleid	67
b)	Inkomenssteun	67
c)	Markt- en prijsbeleid	67
d)	Bescherming aan de buitengrenzen	68
e)	Andere maatregelen	69
2.	Zoogkoeienpremie	70
a)	Inleiding	70
b)	De productie	70
c)	Zoogkoeienpremie in detail	72
d)	Gevolgen – ont koppeling	73
e)	Interactie opheffing melkquota – ont koppeling zoogkoeienpremie	74
3.	Slachtpremie kalveren	75
a)	Inleiding	75
b)	Hoe ont koppelen?	75
c)	Probleemstelling	76
d)	Mogelijkheden binnen artikel 68	76
G.	Beschrijving van de vleesrassen	88
H.	Rassenspreiding voor vleesveehouderij - Situatieschets	93
1.	Wat betekent 'behoren tot een ras'?	93

2.	Wat onderscheidt fokkers van veehouders?	94
3.	Wat is het aandeel vleesvee in de Belgische en in de Vlaamse rundveestapel.....	94
4.	Wat is de rasverhouding van de koeien?	95
5.	Geboorteregistratie van kalveren bestemd voor de fokkerij	96
6.	Spermadistributie	97
I.	Registratie van dieren en beschikbare gegevens	99
1.	Sanitel	99
2.	Fokkerij.....	100
3.	Karkasklassificatie.....	101
4.	Veeportaal	101
5.	Studie gebruikersvereisten van het Veeportaal	102
6.	Testen van het Veeportaal	102
7.	Wat heeft Veeportaal te bieden	102
J.	Informatie te gebruiken bij de selectie	103
1.	Afstammingsinformatie.....	103
2.	Genomic selection.....	104
3.	Prestatieonderzoeken	104
a)	eigenprestatieonderzoek	105
b)	lineaire beoordeling	105
c)	het nakomelingenonderzoek.....	105
d)	proefstier-wachtstier-fokstier programma	105
4.	Fokwaarden	105
5.	Informatie over sperma	106
6.	Informatie over embryotransplantatie	106
7.	Andere kengetallen	106
K.	Aandachtspunten bij de verschillende vleesrassen	107
1.	Belgisch Witblauw	107
a)	Schurft.....	107
b)	Lage (biest)melkproductie	108
c)	Lage vruchtbaarheid.....	109
d)	Klein van gestalte en minder ontwikkelde organen	109
e)	Erfelijke gebreken	110
f)	Sterfte	111
2.	Blonde d'Aquitaine	111
a)	Karakter	111
b)	Moeilijke geboorten.....	112
c)	Sterfte	112
3.	Limousin	112
a)	Karakter	112
b)	Sterfte	112
4.	Kruiselingen	113
5.	Tot slot	113
L.	Voorlichting	116
1.	Voorlichting.....	116
a)	Studiedagen en bedrijfsbezoeken	116
b)	Brochures en artikels	122
c)	Demonstratieproeven	122
2.	Vorming.....	124
M.	Monitoring en studie.....	125
N.	Onderzoek	126
1.	Wetenschappelijk onderzoek:	126
2.	Praktijkonderzoek.....	127
a)	Demonstratieprojecten.....	127
b)	Praktijkcentrum rundvee	128
c)	Veepeiler	129
3.	voorstellen van toekomstig onderzoek en voorlichting	129

II.	Verslagen.....	135
A.	Productie, handel en afzet - 9 februari 2009	136
B.	EU beleid en rendabiliteit - 5 maart 2009	141
C.	Genetica - 17 maart 2009.....	147
D.	Innovatie, onderzoek en voorlichting 28 april 2009.....	155
III.	Visiedocumenten van organisaties	161
A.	Boerenbond: Een visie op de toekomst van een rendabele vleesveehouderij	162
B.	Groene Kring: Visietekst vleesveehouderij algemeen	168
C.	Groene Kring: Visietekst vleesveehouderij en rendabiliteit	172
D.	Algemeen Boerensyndicaat: Knelpunten voor een rendabele vleesveehouderij in Vlaanderen	176
E.	Bioforum: Uitgangspunten voor bio-landbouw toegepast in functie van vleesvee	183
F.	Groene Kring: Rendabiliteit en EU beleid	185
G.	Groene Kring: genetica	190
H.	Peter De Swaef, dierenarts: opmerkingen en visie	193
I.	Stefaan De Smet: visie.....	196
J.	Blonde d'aquitaine stamboekvereniging : Voorstellen betreffende dialogdagen vleesveesector	197
K.	Mialvit - visiebrief	199
IV.	Actiepunten	201

I. Discussieteksten

Discussiedocument voor dialoogdag 1

Productie, handel en afzet

Pieter Van Ommeslaeghe (Departement voor Landbouw en Visserij – ALVB)
Laurence Hubrecht (Departement voor Landbouw en Visserij – ADLO)
Sofie Bombeeck en Cindy Day (VLAM)

A. Productie en handel van rundvlees

1. Vlaanderen en België

a) De productie in Vlaanderen en België

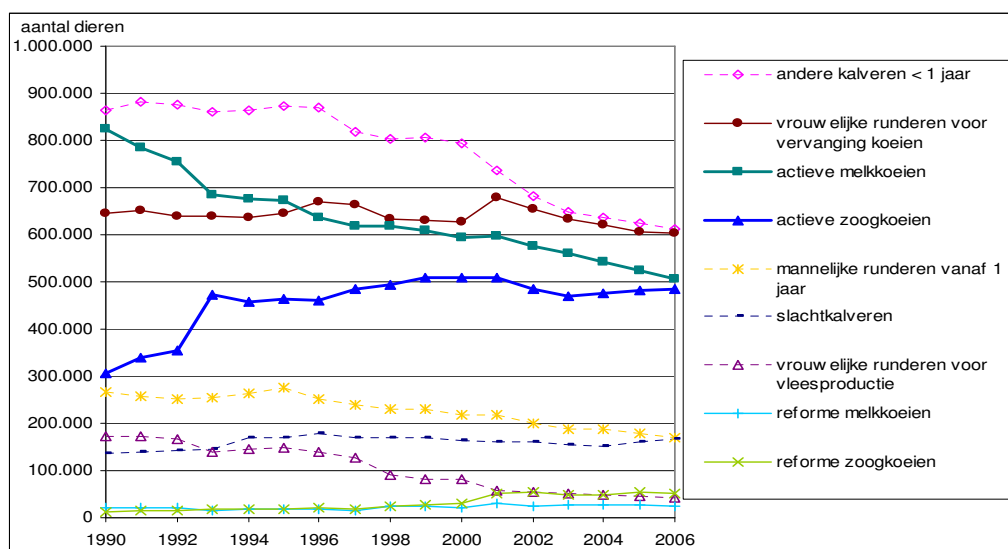
In 2006 bevinden er zich 2,663 miljoen runderen in België. Tegenover 1990 is de rundveestapel met 18% gedaald. Tegelijk treedt er een verschuiving op van melkproductie naar vleesproductie. Deze trend kan men in figuur 1 vaststellen door de evolutie van het aantal actieve melkkoeien te vergelijken met het aantal actieve zoogkoeien. De instelling van de melkquota (1984) en de toename van de melkgift per koe enerzijds en de invoering van een premiestelsel voor zoogkoeien anderzijds hebben bijgedragen tot een daling van het aantal melkkoeien en een toename van het aantal zoogkoeien.

Sinds de invoering van het nieuwe mestdecreet in 2007 zijn de forfaitaire emissiewaarden van een melkkoe hoger dan van een zoogkoe en tevens afhankelijk van de melkgift. Hierdoor kan de tendens naar specialisatie in vleesvee versterken. Evenwel zouden in de toekomst de stopzetting van de melkquotaregeling en de eventuele ontkoppeling van de zoogkoeienpremie de melkveehouderij kunnen bevoordelen.

Bij de grafiek in figuur 1 dient opgemerkt te worden dat in 2001 het aantal melkkoeien in Vlaanderen met 6.371 dieren steeg als gevolg van de afgeremde slachtmogelijkheden ten tijde van de mond- en klauwzeercrisis. De oude, reforme dieren konden tijdelijk niet uit het productiesysteem, terwijl de voorziene vervangingen doorgingen. Dit resulteerde in een des te grotere terugval van de stapel in 2002, die sindsdien doorgaat door de soepelere melkquotaregelgeving en het mogelijke einde van de melkquota in 2015, waardoor er versnelde herstructureringen gaande zijn.

Het aantal mannelijke runderen, bestemd voor de reproductie en voor de vleesproductie neemt gestaag af. Hoewel het aantal melkkoeien afneemt, blijft het aantal slachtkalveren, grotendeels afkomstig van melkvee, over de gehele periode min of meer constant. Dit kan een indicatie zijn dat er naast de kalveren uit de melkveesector meer en meer kalveren uit de vleesveesector worden vetgemest en geslacht. Volgens schattingen van BVK zouden 15% van de mestkalveren BWB zijn, 25% gekruist BWB (meestal met een melkveeras), 15% Roodbont-Holstein en 45% Zwartbont-Holstein. De andere kalveren, die instaan voor de toekomstige rundveestapel, verminderen ook. De sterkere dalingen in 1997 en in 2001 zijn het gevolg van de BSE-crisissen van 1996 en 2000.

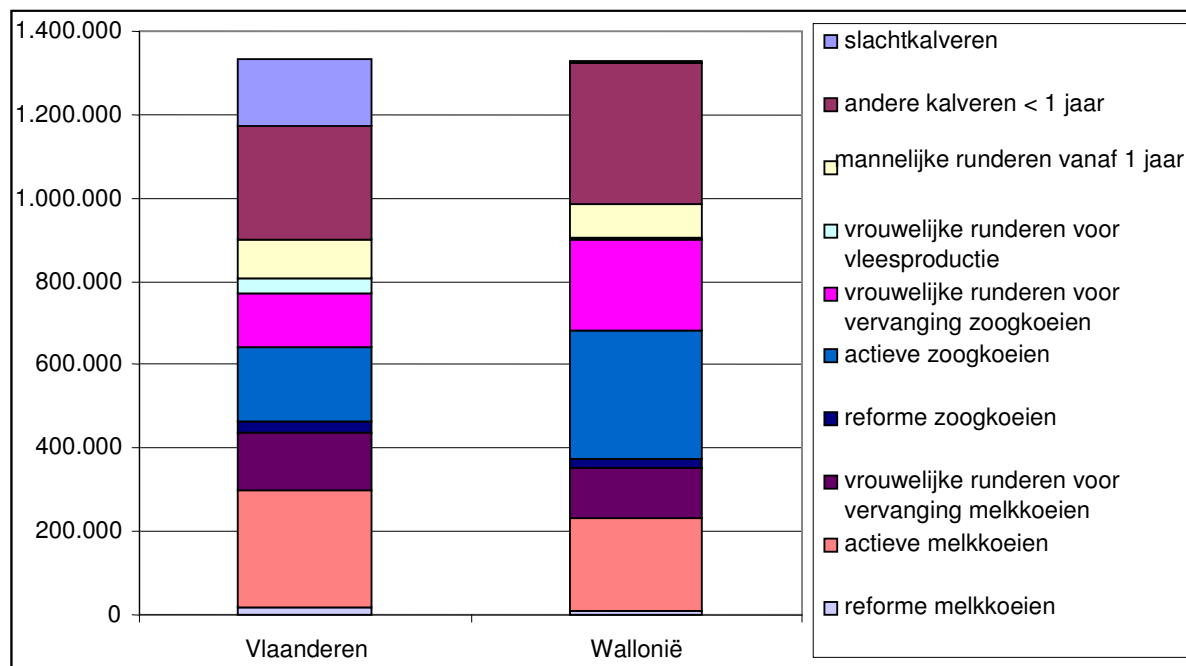
Figuur 1: Evolutie van de rundveestapel in België (1990-2006)

Bron: FOD Economie - ADSEI

De samenstelling van de rundveestapel in Vlaanderen verschilt sterk tegenover die in Wallonië (zie figuur 2). Zo bestaat de rundveestapel in Wallonië uit 25% fokvaarzen en 23% zoogkoeien, terwijl deze aandelen in Vlaanderen slechts 20 en 13% zijn. De mestkalveren komen dan weer bijna louter in Vlaanderen voor en maken er 12% uit van de veestapel. De vrouwelijke runderen voor de vleesproductie komen hoofdzakelijk in Vlaanderen voor, maar worden vaak in het buitenland afgemest.

Figuur 2: Samenstelling van de rundveestapel in Vlaanderen en Wallonië (2006)

Bron: FOD Economie - ADSEI

In 2006 waren er 29.616 bedrijven met runderen (vleesvee en melkvee) in België (zie tabel 1). Dit is een daling met bijna 50% tegenover 1990. In Vlaanderen waren er 17.509 rundveehouders, wat betekent dat er op 53,0% van de landbouwbedrijven rundvee wordt gehouden. In 1990 waren er nog 35.233 rundveehouders in Vlaanderen op 60,8% van de landbouwbedrijven. In 15 jaar tijd is het aantal rundveehouders dus met 48% gedaald. Het aantal runderen per bedrijf neemt langzaam toe en bedraagt in Vlaanderen nu gemiddeld 74 dieren per rundveehouder.

In Wallonië is er een gelijkaardige evolutie van het aantal rundveehouders. Er waren 12.100 rundveehouders, wat betekent dat er in 73,6% van de landbouwbedrijven runderen worden gehouden. Het aantal rundveehouders vermindert gelijkmatig en is tegenover 1990 met 45% afgenomen. De Waalse rundveehouders bevinden zich voornamelijk in de provincies Henegouwen (29%), Luik (26%) en Luxemburg (22%).

Tabel 1: Aantal runderen en rundveehouders in België (2006)

	België	Vlaanderen	Wallonië
Totaal aantal runderen	2.663.076	1.332.923	1.329.814
Totaal aantal rundveehouders	29.616	17.509	12.100
Totaal aantal runderen/producent	89,9	76,1	109,9
Aantal zoogkoeien	538.220	206.214	332.006
Aantal zoogkoeihouders	20.221	10.973	9.248
Aantal zoogkoeien/producent	26,6	18,8	35,9

Bron: FOD Economie - ADSEI

De sector is verspreid over heel Vlaanderen, maar de gemeentes waar hij een belangrijke economische plaats inneemt, zijn veeleer beperkt en vooral in de provincie Antwerpen gelegen. Dit heeft vooral te maken met de kalvermesterij die er zeer sterk ontwikkeld is. In Wallonië is het voornamelijk de provincie Luxemburg waar de rundvleesproductie van belang is in de economische prestatie van de landbouwbedrijven.

Uit een indeling per grootteklasse (tabel 2) blijkt dat 64 % van de runderen gehouden wordt op bedrijven met minstens 100 dieren. De bedrijfsgrootte is echter afhankelijk van het type bedrijf. Zo is de kalverhouderij een aparte bedrijfstak, die een hoge veebezetting heeft: 39 % van de vleeskalveren wordt gehouden op bedrijven met 700 dieren en meer.

Tabel 2: Indeling van de rundveebedrijven per grootteklasse (2007)

1. Totaal runderen			
	aantal runderen per bedrijf	% bedrijven	% runderen
	1 tot 9	14,9	0,9
	10 tot 24	16,3	3,3
	25 tot 49	16,3	7,6
	50 tot 74	13,8	10,8
	75 tot 99	12,1	13,4
	100 tot 149	14,1	21,5
	150 en meer	12,5	42,5
	geheel van de bedrijven	100	100
2. Melkkoeien			
	aantal melkkoeien per bedrijf	% bedrijven	% melkkoeien
	1 tot 14	16,9	2,8
	15 tot 29	25,8	15,1
	30 tot 44	23,4	22,3
	45 tot 59	16,3	21,7
	60 en meer	17,6	38,1
	geheel van de bedrijven	100	100
3. Zoogkoeien			
	aantal zoogkoeien per bedrijf	% bedrijven	% zoogkoeien
	1 tot 4	21,4	2,8
	5 tot 9	20,0	6,8
	10 tot 19	24,4	16,7
	20 tot 39	20,7	28,5
	40 en meer	13,5	45,2
	geheel van de bedrijven	100	100
4. Vleeskalveren			
	aantal mestkalveren per bedrijf	% bedrijven	% mestkalveren
	1 tot 99	65,5	2,6
	100 tot 299	3,6	3,2
	300 tot 500	9,6	18,7
	500 tot 700	13,5	36,6
	700 en meer	7,8	38,9
	geheel van de bedrijven	100	100

Bron: AMS op basis van FOD Economie – ADSEI

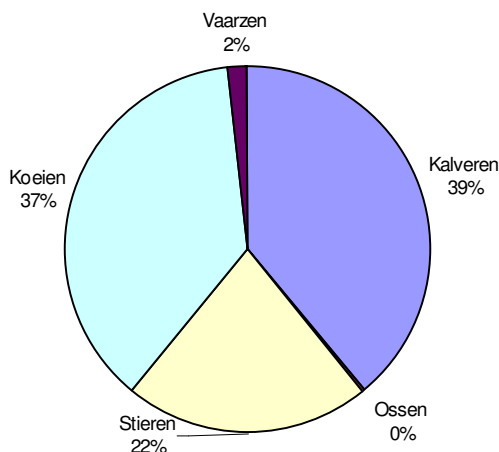
Waar bijna twee derde van de zoogkoeien in België zich bevindt in bedrijven met meer dan 40 dieren, is dat in Vlaanderen slechts 40%. Vlaamse bedrijven beschikken daarenboven over opmerkelijk minder areaal (zie bijlage).

In 2006 werden er in België 819.434 runderen geslacht, goed voor 268.916 ton geslacht gewicht (netto productie) of 3% van het totale Europese (EU-27) geslachte gewicht. Het totale aantal

slachtingen in België neemt gestaag af en is met 4% gedaald tegenover 2003. Het aantal geslachte kalveren is met 2% toegenomen. Naast de kalveren uit de melkveesector worden er ook meer en meer kalveren uit de vleesveesector vetgemest en geslacht. De lichtere kalfjes zijn bestemd voor de Franse en Italiaanse markt, de zwaardere vleeskalveren eerder voor het binnenland.

De kalveren maken 39% uit van het aantal geslachte dieren, maar worden voor 98% in Vlaanderen geslacht. Koeien maken 37% uit. Van de stieren (22%) wordt er 42% in Vlaanderen geslacht. Ossen worden bijna niet geproduceerd of geslacht in België, zeker niet in Vlaanderen. Ze hebben een aparte vleessmaak, die in ons land niet gegeerd is. Tevens is de productie extensiever en minder aangepast.

Figuur 3: Slachting van de runderen in België (2006)

Bron: FOD Economie - ADSEI

Van de runderen (exclusief mestkalveren) wordt twee derde in Vlaanderen geslacht en slechts een derde in Wallonië. In ons land bestaat er echter een belangrijke handel van mager vee bestemd voor de afmesting. Zo is 32 % van het slachtvee in Vlaanderen uit Wallonië afkomstig en 3 % uit andere landen. In Wallonië is echter 94 % van het slachtvee van eigen herkomst (zie tabel 3).

Tabel 3: Handelsstroom van slachtrunderen (exclusief mestkalveren) in relatie tot geboorte en laatste bedrijf vóór slachting (2006)

Bedrijf voor slacht in:	Afkomstig uit:		
	Vlaanderen	Wallonië	Buitenland
Antwerpen	63%	32%	5%
Vlaams-Brabant	62%	35%	4%
West-Vlaanderen	69%	28%	3%
Oost-Vlaanderen	60%	37%	3%
Limburg	75%	23%	3%
Vlaanderen	65%	32%	3%
Wallonië	3%	94%	4%

Bron: Sanitel

Voor meer uitgewerkte gegevens wordt verwezen naar bijlage 3.

In Vlaanderen werden er in 2006 in totaal 622.751 runderen geslacht, waarvan 51% kalveren. Van de volwassen runderen werden er bijna 306.000 ingedeeld.

De voorbije 4 jaren is het aandeel van de categorieën stabiel gebleven. Ongeveer 72% van de ingedeelde dieren zijn koeien, 20% zijn jonge stieren, 6% oude stieren en 2% varzen.

Voor wat betreft de kwaliteit van de geslachte runderen wordt verwezen naar deel B “karkaskwaliteit”.

Het is duidelijk dat België wel een heel unieke karkasindeling heeft, waarbij 91% van de karkassen van jonge stieren tot de S en E-klasse behoort en 47% van de koeienkarkassen. Geen enkel ander land heeft een gelijkaardige structuur. Deze uitzonderlijke situatie is volledig toe te schrijven aan het dominante gebruik van het BWB-ras.

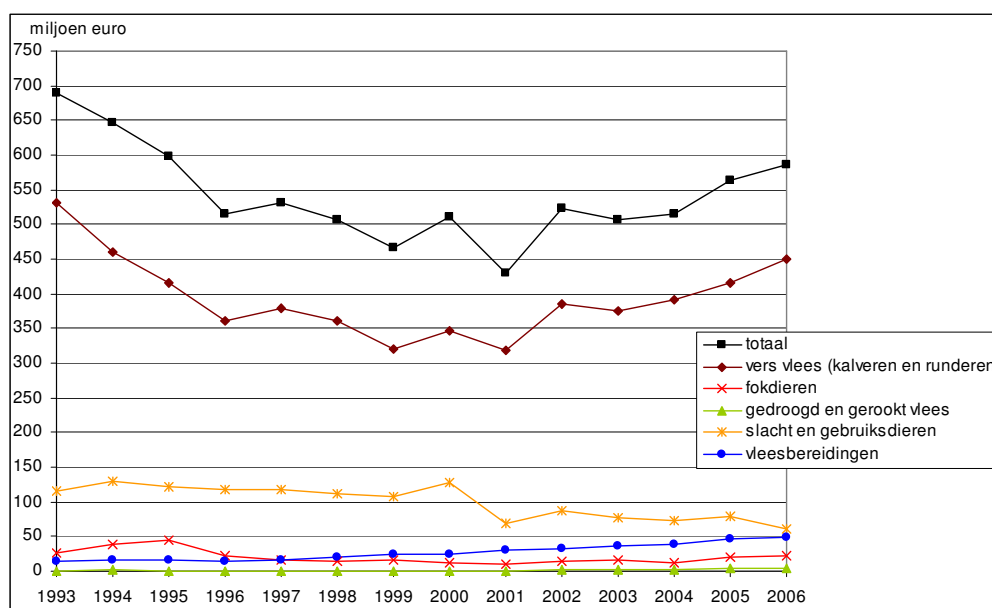
b) De handel in België

Er werd in 2006 voor 246 miljoen euro of ongeveer 65.000 ton aan runderen, rund- en kalfsvlees geïmporteerd in België. In datzelfde jaar werd er voor 585 miljoen euro aan runderen, rund- en kalfsvlees geëxporteerd (152.000 ton), waardoor België behoort tot de top 12 van meest rundvlees uitvoerende landen ter wereld. In totaal is het Belgische saldo dus positief voor 350 miljoen euro. Het saldo naar derde landen, dus buiten de Europese Unie, is echter negatief. De import en export van vee, rund- en kalfsvlees gebeurt voor respectievelijk 93 en 99% binnen de EU. Nederland, Frankrijk, Duitsland en Italië zijn met grote voorsprong onze belangrijkste handelspartners. Binnen de EU hebben we enkel met Ierland en heel licht met Polen een negatief saldo.

Volgens de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven bedroeg de exportwaarde van rundvlees in 2004 een vierde van de totale vleesexport of 2% van de totale export van de voedingsindustrie (totale vleesexport =15% van hele voedingsexport). De omzet van de hele vleesindustrie bedroeg 5,3 miljard euro of 17% van de totale voedingsindustrie.

Drie kwart van de handel is vers vlees. De export van vleesbereidingen en gedroogd en gerookt vlees neemt gestaag toe. De export naar derde landen bestaat enkel uit vers vlees en vleesbereidingen. De knik in de export in 1999 is het gevolg van de dioxinecrisis en de knik in 2001 is het gevolg van de tweede BSE-crisis in november 2000. Naar Duitsland worden voornamelijk achterkwartieren geëxporteerd, naar Frankrijk de voorkwartieren.

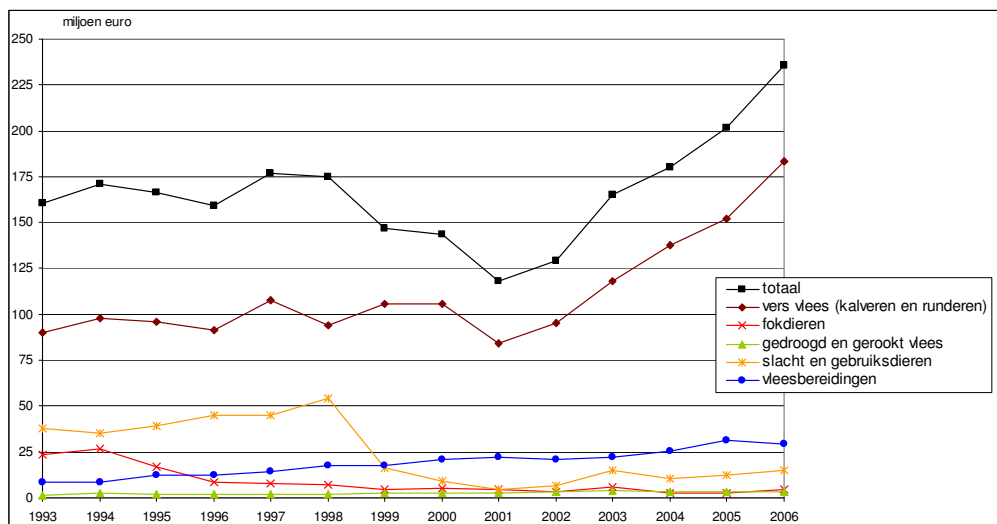
Figuur 6: Export van runderen en rundvlees in België

Bron: Eurostat (Comext)

De import van vers vlees uit andere Europese lidstaten, voornamelijk de buurlanden dan, neemt enorm toe sinds 2001. Ook de import van vleesbereidingen en van gedroogd en gerookt vlees zit in de lift. De import uit derde landen bestaat enkel uit vers vlees en vleesbereidingen.

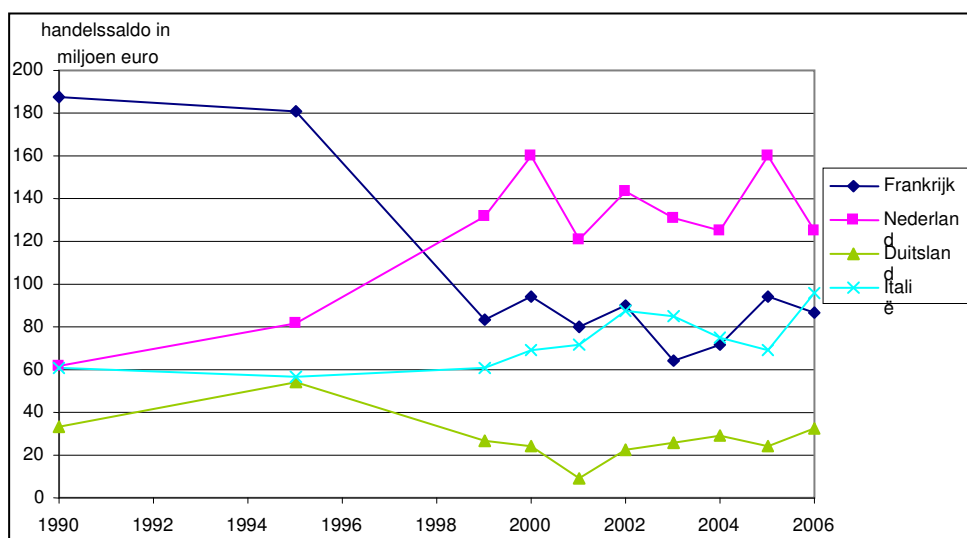
Figuur 7: Import van runderen en rundvlees in België

Bron: Eurostat (Comext)

In 2006 ging 85% van onze export naar Frankrijk, Nederland, Duitsland en Italië, 66% van onze import is afkomstig van deze landen. Aangezien de concurrentiepositie tegenover de niet-Europese landen te laag is door de hoge productiekosten, zal in de toekomst de handel met deze landen aan belang toenemen. De export naar Frankrijk van vers vlees is de voorbije 16 jaar met meer dan de helft gedaald. Dit is onder meer het gevolg van de invoering van het Franse label "Viande Française". Daarentegen is de export naar Nederland met meer dan de helft gestegen. Bepaalde Nederlandse warenhuisketens hebben expliciet gekozen voor de verkoop van Meritus in de winkelrekken. Wat Italië betreft is de import gedaald en de export van vers vlees en vleesbereidingen gestegen. Met al deze landen is ons handelssaldo wel positief.

Figuur 8 Handelssaldo van België met buurlanden

Bron: Eurostat (Comext)

2. EU en de wereld

a) EU productie

De rundveestapel van de EU bedroeg in 2008 +/- 91 mio stuks. Hiermee is de daling van vorige jaren gestopt, en gekeerd in een kleine groei (deze situeert zich in de oude lidstaten). Frankrijk is en blijft traditioneel de belangrijkste lidstaat. Wat betreft het aantal melkkoeien komt Duitsland echter op de eerste plaats. Voor zoogkoeien is dat uitgesproken Frankrijk (zie tabel 4).

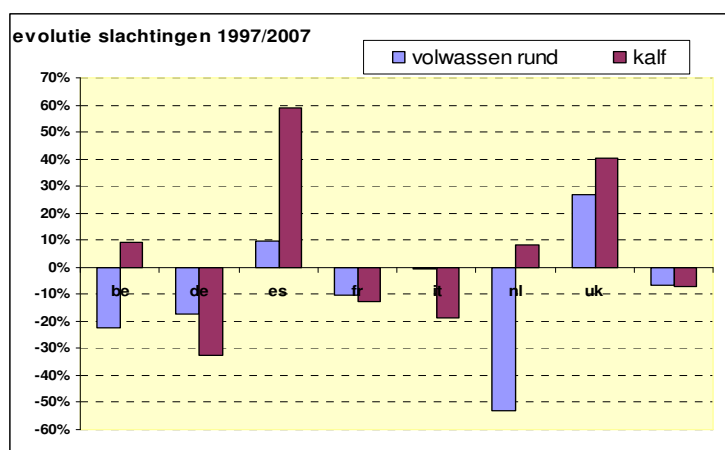
Tabel 4: Tellingen EU-veestapel (1000 stuks)

	Rundveestapel		Melkkoeien		Zoogkoeien	
	2004	2007	2004	2007	2004	2007
Duitsland	13.196	12.687	4.285	4.071	751	741
Oostenrijk	2.047	1.998	543	528	262	271
België	2.746	2.648	569	524	522	544
Denemarken	1.646	1.556	563	538	108	110
Spanje	6.527	6.462	1.070	933	1.965	1.986
Frankrijk	19.558	19.358	3.790	3.597	4.070	4.150
Ierland	7.016	6.704	1.156	1.087	1.207	1.181
Italië	6.781	6.412	1.909	1.814	431	450
Nederland	3.713	3.730	1.515	1.468	86	94
Verenigd Koninkrijk	10.551	10.312	2.133	1.854	1.735	1.698
Polen	5.353	5.696	2.770	2.727	27	60
Tsjechië	1.432	1.403	434	411	138	153
Roemenië	2.957	3.052	1.583	1.619	25	18
EU 25/27	88.588	90.592	23.386	24.057	12.135	12.410

Bron : Office de l'Elevage

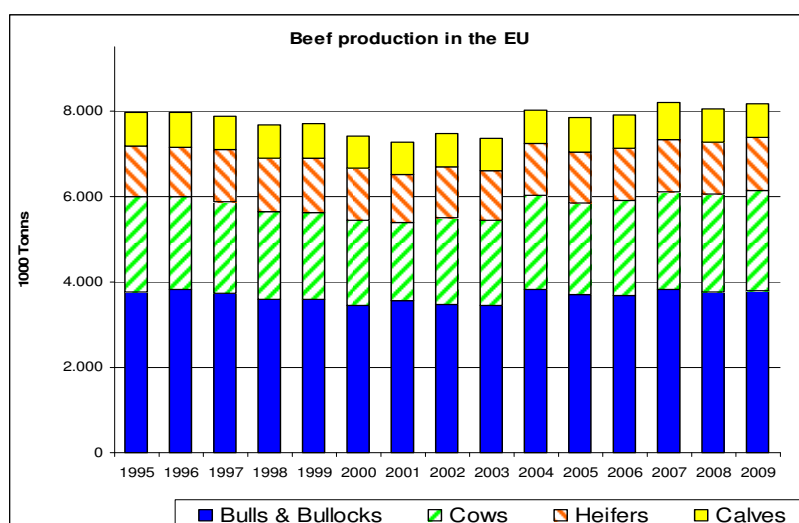
De productie van volwassen runderen in de EU bedroeg in 2007 22,9 mio slachtingen, die resulteerden in 7,3 mio ton. Op vergelijkbare basis, dus voor de EU-15 is de productie van 1997 tot 2007 teruggelopen met 13 % in aantal. In tonnage was dit slechts met 7 % als gevolg van de algemene toename van de gemiddelde karkasgewichten.

Figuur 9: Evolutie slachtproductie in de belangrijkste lidstaten

Bron: Europese Commissie

Figuur 10: Evolutie van de Europese slachtingen naar categorie

Bron: Europese Commissie

Tabel 5: Slachtingen in de belangrijkste lidstaten (2007)

slachtingen in de belangrijkste lidstaten				
	in 1000 ton		gemiddeld karkasgewicht in kg	
	volwassen runderen	kalveren	volwassen runderen	kalveren
be	220,3	52,6	440	167
dk	128,3	1,7	263	174
de	1145,3	39,9	337	128
es	629,3	28,7	274	157
fr	1312,5	219,4	377	137
ie	580,8	0	328	
it	998,0	128,7	320	146
nl	173,4	212,1	310	158
pl	350,6	14,3	270	60
ro	99,2	112,0	175	176
uk	880,7	1,3	337	29
EU-27	7342,9	859,7	321	144

Bron: Eurostat

Zoals eerder vermeld is België de lidstaat met de meest uitgesproken oriëntatie naar vleesvee. Dit is zichtbaar in de gemiddelde karkasgewichten van de volwassen runderen, (tabel 5), maar overduidelijk in tabel 6 en 7, waarin de karkasindeling van jonge stieren en koeien volgens beveleedheid van enkele lidstaten wordt weergegeven.

Tabel 6: Karkasindeling (%) jonge stieren (2005) in enkele EU-lidstaten

Klasse	België	Frankrijk	UK	Italië	Spanje	Nederland	Polen	Ierland	Duitsland	Denemarken
S+E	91	4	0	18	5	5	0	0	3	2
U	5	45	15	49	42	20	3	6	31	5
R	3	29	46	27	34	24	28	46	32	7
O	2	18	37	4	18	45	63	41	30	57
P	0	4	2	2	1	7	6	7	5	29

Bron: Europese Commissie, 2005

Tabel 7: Karkasindeling (%) koeien (2005) in enkele EU-lidstaten

Klasse	België	Frankrijk	UK	Italië	Spanje	Nederland	Polen	Ierland	Duitsland	Denemarken
S+E	47	1	0	0	0	0	0	0	1	0
U	6	7	2	1	4	0	1	1	6	1
R	9	21	14	4	24	5	12	11	18	4
O	25	32	61	23	51	53	54	48	47	26
P	14	39	24	72	22	42	33	41	28	69

Bron: Europese Commissie, 2005

Tabel 6 toont ook dat België tot de belangrijkste productie landen van kalveren behoort. In dit geval echter moeten de gemiddelde karkasgewichten genuanceerd worden gelezen. Bepaalde hoge gewichten hebben immers betrekking op een ander type runderen (Dk, Ro).

b) EU handel

De invoer in de EU bedroeg in 2007 550.000 ton waarbij de meeste invoer afkomstig is uit Latijns Amerika. In 2008 is hierin een trendbreuk opgetreden wegens de problemen die Brazilië en Argentinië ondervonden (Brazilië : embargo op de uitvoer naar de EU wegens onvolkomenheden in het traceringsysteem en de residuopvolging, Argentinië: bevoorradingsproblemen op de eigen markt en politieke restricties). De lage invoer vertaalde zich ook in hogere eenheidsprijzen.

Tabel 8: Europese invoer van runderen en rundvlees

	2004		2005		2006		2007		Jan-Nov 08	
	tonnes	%	tonnes	%	tonnes	%	tonnes	%	tonnes	%
Brazil	331 362	62.7%	348 695	61.8%	331 762	64.7%	363 932	65.4%	99 127	34.0%
Argentina	110 716	20.9%	113 244	20.1%	82 865	16.1%	97 658	17.6%	74 960	25.7%
Uruguay	30 742	5.8%	45 842	8.1%	45 350	8.8%	39 544	7.1%	60 394	20.7%
New Zealand	3 607	0.7%	5 978	1.1%	7 195	1.4%	5 772	1.0%	11 711	4.0%
Australia	11 746	2.2%	10 247	1.8%	12 366	2.4%	10 019	1.8%	11 334	3.9%
Botswana	12 247	2.3%	10 359	1.8%	7 118	1.4%	13 929	2.5%	10 108	3.5%
Namibia	11 623	2.2%	12 573	2.2%	8 063	1.6%	10 467	1.9%	9 246	3.2%
USA	800	0.2%	832	0.1%	956	0.2%	2 746	0.5%	5 744	2.0%
Chile	544	0.1%	2 115	0.4%	2 036	0.4%	2 844	0.5%	2 196	0.8%
Switzerland	2 937	0.6%	2 633	0.5%	1 979	0.4%	2 855	0.5%	1 989	0.7%
Serbia		0.0%	955	0.2%	1 912	0.4%	2 324	0.4%	1 679	0.6%
EXTRA EU15-25-27	528 788		564 517		513 160		556 136		291 572	
% change			+ 7%		- 9%		+ 8%		- 43.9%	

Bron: Europese Commissie

De invoer bestaat voornamelijk uit hoogwaardige ontbeende deelstukken.

De uitvoer van de EU is trendmatig dalend en bedroeg in 2007 bijna 250.000 ton, levend vee inbegrepen. Belangrijkste bestemming is Rusland gevolgd door Zwitserland en Noorwegen voor rundvlees, en een serie aangrenzende Oostbloklanden voor levend vee (Kroatië, Albanië, Rusland). In 2008 is een stabilisatie opgetreden op een gelijkaardig niveau. (zie tabel 9).

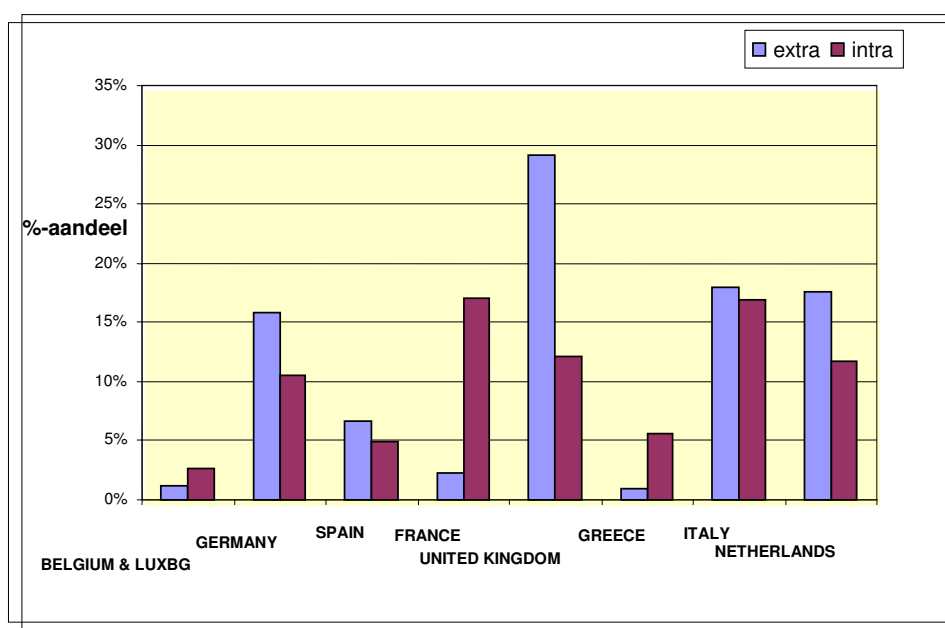
Tabel 9: Europese uitvoer van rundvlees en levend vee

	2004		2005		2006		2007		Jan-Nov 08	
	tonnes	%	tonnes	%	tonnes	%	tonnes	%	tonnes	%
Russia	226 344	49.7%	138 372	39.3%	145 342	49.7%	87 277	35.2%	94 276	38.8%
Switzerland	6 643	1.5%	5 027	1.4%	10 162	3.5%	14 458	5.8%	23 780	9.8%
Croatia	8 404	1.8%	14 405	4.1%	9 723	3.3%	16 470	6.6%	16 366	6.7%
Ivory coast	4 654	1.0%	2 808	0.8%	4 938	1.7%	6 949	2.8%	7 979	3.3%
Nigeria	6 814	1.5%	9 628	2.7%	172	0.1%	16 174	6.5%	2 264	0.9%
Angola	20 548	4.5%	19 066	5.4%	8 628	3.0%	11 109	4.5%	386	0.2%
EXTRA EU15-25-27	455 144		351 905		292 382		247 762		242 907	
% change			- 23%		- 17%		- 15%		+ 4.6%	

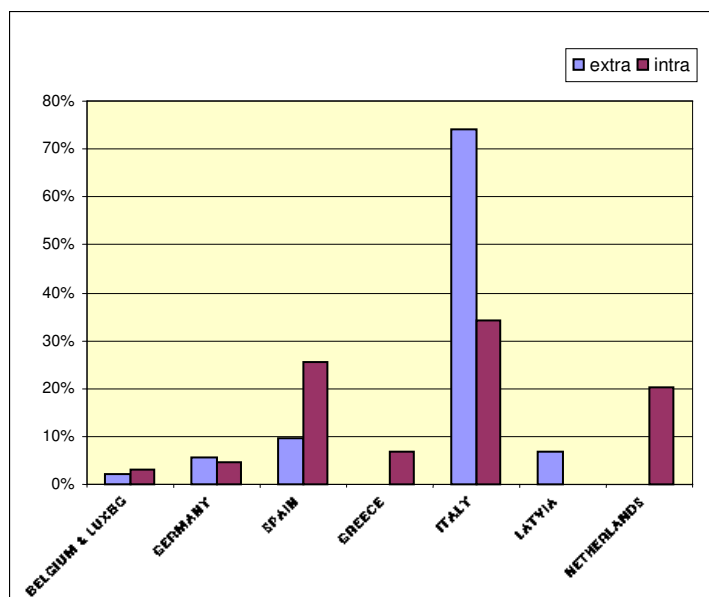
Bron: Europese Commissie

Het Verenigd Koninkrijk, Duitsland, Italië en Nederland zijn de belangrijkste invoerende lidstaten inzake rundvlees. Voor levende runderen is dit uitgesproken Italië met ook Nederland en Spanje voor jongvee (kalveren). (zie figuur 11 en 12)

Figuur 11: EU-handel rundvlees, aandeel (%) van België en de belangrijkste lidstaten in de invoer

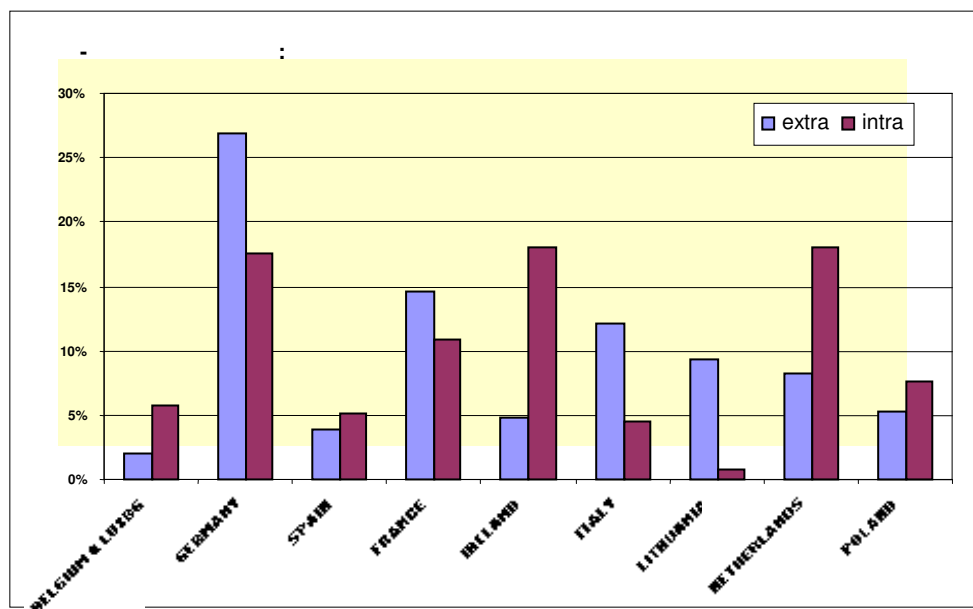
Figuur 12: EU-handel levende runderen, aandeel (%) van BE en de belangrijkste lidstaten in de invoer

Bron: Eurostat

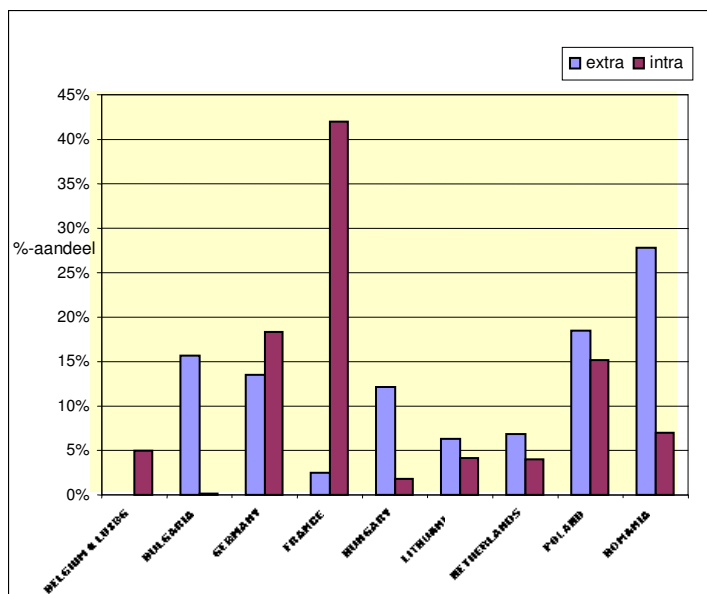
Voor wat betreft de uitvoer van rundvlees is Duitsland de belangrijkste lidstaat gevolgd door Ierland en Nederland. Voor levende runderen is dit Frankrijk, Duitsland en Polen (zie figuur 13 en 14).

Figuur 13: EU-handel rundvlees, aandeel (%) van België en de belangrijkste lidstaten in de uitvoer

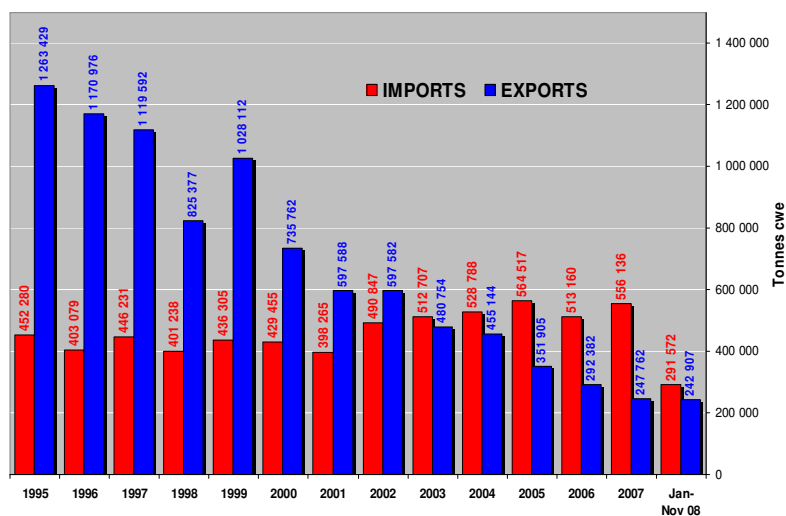
Bron: Eurostat

Figuur 14: EU-handel levende runderen, aandeel (%) van België en de belangrijkste lidstaten in de uitvoer

Bron: Eurostat

Figuur 15: Evolutie in- en uitvoer EU

Bron: Europese Commissie

c) EU markt

De EU heeft sinds 2003 geen volledige zelfvoorziening meer. Door het gedaalde invoersaldo en de verminderde consumptie zal deze in 2008 $\pm$ 99 % bedragen (zie tabel 11). De lidstaten met een zelfvoorzieningsgraad van meer dan 100 % zijn Ierland, België, Nederland, Duitsland en Oostenrijk (zie tabel 10).

Tabel 10: Zelfvoorzieningsgraad van de lidstaten

2007	BE	CZ	DK	DE	EE	GR	ES	FR	IE	IT	NL	AT	PT	SK	FI	SE	UK	EU-15
brutopr oductie (x 1000 ton)	272 ,9	79, 3	13 0,0	118 5,2	14, 7	57, 7	65 8,0	15 31, 8	580 ,8	11 26, 7	385 ,6	215 ,6	91, 3	23, 0	88, 6	13 3,5	88 2,0	73 48, 8
consu mptie (x 1000 ton)	206 ,8	86, 1	15 9,7	100 4,0	19, 3	17 2,1	67 7,0	16 70, 0	89, 0	14 07, 0	314 ,0	145 ,0	19 8,2	33, 8	97, 1	23 3,4	11 71, 0	75 44, 3
zelf	131 ,9%	92, 1%	81, 4%	118 ,1%	76, 1%	33, 5%	97, 2%	91, 7%	652 ,6%	80, 1%	122 ,8%	148 ,7%	46, 0%	68, 0%	91, 2%	57, 2%	75, 3%	97, 4%

Bron: Europese Commissie

Tabel 11: Beef/veal meat market projections for the EU-27, 2005-2014 ('000 t cwe)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Gross Indigenous Production	8 418	8 125	8 113	8 081	7 997	7 910	7 832	7 768	7 710	7 661	7 617
Live Imports	0	2	15	17	17	17	17	17	17	17	17
Live Exports	111	83	63	60	55	52	48	44	41	38	35
Net Production	8 307	8 044	8 064	8 038	7 959	7 874	7 800	7 740	7 685	7 640	7 600
of which EU-15	7 7	7 7	7 7	7 7	7 7	7 7	7 7	7 7	6 6	6 6	6 6
EU-10	446	279	271	277	204	134	073	022	976	936	901
EU-2	595	575	616	589	586	584	585	585	576	571	566
Import	266	191	178	172	169	156	142	133	133	132	133
Exports	548	614	620	588	592	613	631	653	681	712	743
Stocks changes	315	213	185	114	77	75	62	52	47	47	45
Consumption	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Per Capita Consumption	8 540	8 445	8 499	8 512	8 474	8 413	8 370	8 340	8 319	8 305	8 298
of which EU-15	17,5	17,3	17,3	17,3	17,2	17,0	16,9	16,8	16,8	16,7	16,7
EU-10	20,0	19,9	19,9	20,2	20,2	19,9	19,8	19,7	19,6	19,5	19,4
EU-2	7,6	6,3	6,3	6,0	5,8	5,8	5,9	5,9	5,9	6,0	6,0
Ending stocks (Intervention)	10,6	9,8	10,7	6,6	6,1	6,1	6,2	6,2	6,3	6,3	6,3
	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

EU-10: Member States that joined the European Union on May, 1st 2004

EU-2: Bulgaria and Romania

Bron: Europese Commissie

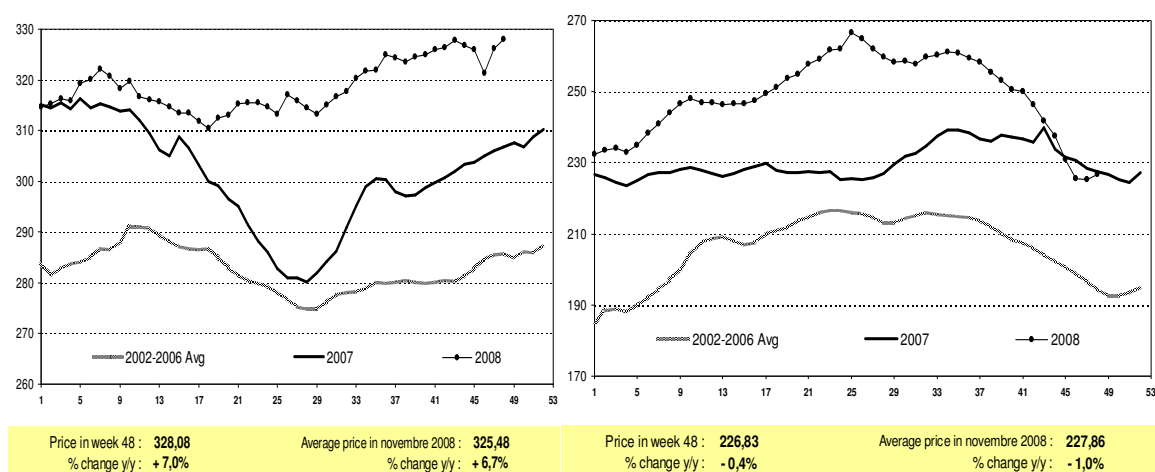
Tabel 12: Meat per capita consumption projections in the EU, 2005-2014 (kg/head)

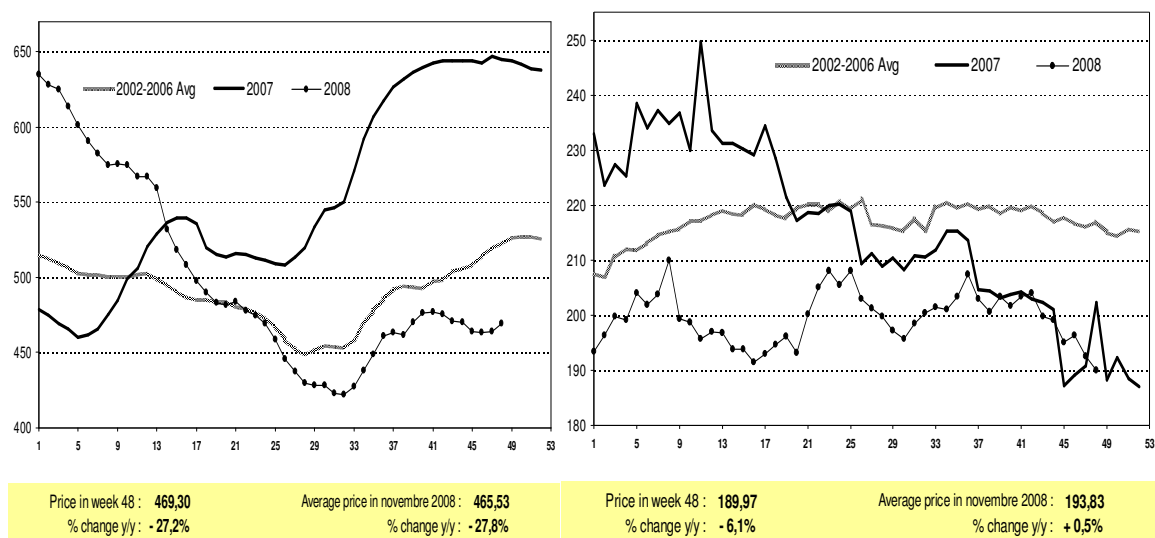
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
EU-27										
Beef and Veal	17,3	17,3	17,3	17,2	17,0	16,9	16,8	16,8	16,7	16,7
Pork	41,6	41,9	42,4	42,3	42,4	42,8	43,0	43,0	43,1	43,4
Poultry	23,4	22,5	23,2	23,3	23,3	23,5	23,9	24,0	24,2	24,5
Sheep Goat	2,9	2,8	2,8	2,7	2,7	2,7	2,7	2,6	2,6	2,6
Total EU-27	85,2	84,5	85,7	85,5	85,4	85,9	86,4	86,4	86,7	87,2
of which EU-15										
Beef and Veal	19,9	19,9	20,2	20,2	19,9	19,8	19,7	19,6	19,5	19,4
Pork	42,3	42,2	43,1	43,1	43,1	43,3	43,5	43,4	43,4	43,6
Poultry	23,1	21,9	23,0	23,0	23,0	23,2	23,5	23,7	23,8	24,0
Sheep Goat	3,4	3,4	3,3	3,3	3,2	3,2	3,1	3,1	3,1	3,1
Total EU-15	88,7	87,4	89,6	89,5	89,3	89,5	89,8	89,7	89,8	90,1

Bron: Europese Commissie

De prijzen op de EU-markt bevonden zich in 2008 op een zeer hoog peil (zie figuur 15), dit zowel voor de geslachte jonge stieren (a- R3), die geen normale seizoenscurve vertoonden, als de geslachte koeien (D-O3), die in het najaar terugviel op het niveau van 2007. In 2009 wordt gemiddeld een gelijkaardig niveau verwacht. Het verloop van de marktprijs voor slachtkalveren is a-typisch (agv. vogelgriep/overaanbod/hoge voederkost/afbouw en verzwakte vraag). De prijzen voor jongvee (voornamelijk de Franse "broutards") waren verstoord door de problemen die de uitbraak van Blauwtong meebracht..

Figuur 15: Europese marktprijs voor geslachte volwassen runderen, slachtkalveren en jongvee (€/100 kg) (linksboven: A-R, rechtsboven: D-O3, linksonder: slachtkalveren, rechtsonder "broutards")

Bron: Europese Commissie

d) Wereld

De wereldproductie van rundvlees bedraagt (afhankelijk van de bron) $\pm$ 66 miljoen euro. De grootste veestapels bevinden zich in Indië, Brazilië en China. De omvang van de stapel is echter niet alleen bepalend voor het belang van vleesproductie. De grootste producerende landen zijn de VS, Brazilië, de EU, China, Argentinië.

De evolutie van de veestapel wordt mede beïnvloed door de evoluties op de wereldzuivelmarkten: een hoge vraag en hoge prijzen leiden tot een kapitalisatie van de stapel, dure voedergrondstoffen hebben een omgekeerd effect.

Tabel 13: Wereld: Rundveestapel (in 1000 stuks)

	2007
Totaal Vee	
EU-27	88.463
India	282.000
Brazilië	173.830
Republiek China	104.651
Argentinië	55.664
Verenigde Staten	97.003
Rusland	19.850
Totaal	991.667

Bron: USDA-FAS

Tabel 14 Wereld: Rundvleesproductie en consumptie per land

	in 1000 ton		% -evolutie	
	2007	2008-2017	decade 2008-2017	
		Projectie	decade 1997-2006	
Productie				
EU	8.000	7.993	96	
US	12.027	12.661	107	
Brazilië	9.470	10.955	146	
China (vasteland)	7.850	9.285	150	
Argentinië	3.175	3.367	116	
Australië	2.261	2.304	112	
India	2.500	2.733	140	
Rusland	1.380	1.312	78	
Consumptie				
EU	8.550	8.533	101	
US	12.819	13.125	105	
Brazilië	7.095	7.772	122	
China (vasteland)	7.756	9.485	155	
Argentinië	2.655	2.786	112	
Rusland	2.422	2.435	101	
India	1.775	1.993	132	
Japan	1.210	1.354	102	

Bron : FAPRI

De totale handel in de wereld bedraagt zo'n 8,4 miljoen ton. Dit betekent dat slechts 13 % van de consumptie extern wordt aangeleverd. De "invoerende landen" zijn: Rusland, Japan, de VS (gekenmerkt door zowel in- als uitvoer) en Mexico. Grote uitvoerende landen zijn: Brazilië (zal na het moeilijke 2008 toch verder groeien), Australië (gevoelig voor grillige klimaatomstandigheden), Nieuw Zeeland en India. In dit laatste geval betreft de uitvoer van buffelvlees naar het Midden- en Verre Oosten.

Tabel 15: Wereldhandel (x 1000 ton karkasgewicht, 2007)

	2007
Totaal Import	
EU-27	641
Russische Federatie	1.030
Japan	686
Republiek Korea	308
Verenigde Staten	1.384
Mexico	403
Totaal	7.120

	2007
Totaal Export	
EU-27	140
Brazilië	2.189
Australië	1.400
India	765
Nieuw Zeeland	496
Argentinië	534
Verenigde Staten	650
Totaal	7.723

Bron: USDA-FAS

De toekomstige groeiende vraag naar rundvlees zal grotendeels voorbij gaan aan de belangrijkste traditionele westerse landen (VS, Europa) en zal grotendeels door andere leveranciers worden ingevuld.

Tabel 16: Wereld: Rundvleesconsumptie (kg/persoon)

	2007
EU-27	16,3
Argentinië	69,2
Brazilië	36,8
Republiek China	4,6
Japan	9,3
Russische Federatie	16,6
Verenigde Staten	42,6

Bron: USDA-FAS

B. Karkaskwaliteit

De karkaskwaliteit van geslachte volwassen runderen wordt bepaald op basis van de beveleedheid en vetbedekking.

1. Classificatie

In 1981 werd een Europese regelgeving van kracht tot vaststelling van het communautaire indelingsschema voor geslachte volwassen runderen. In de loop der jaren is de regelgeving nog verschillende keren gewijzigd. Hierna worden de actuele regelgeving beschreven.

De indeling van runderen is verplicht in die slachthuizen die op jaarbasis meer dan 3900 volwassen runderen slachten. Slachthuizen met een lager volume kunnen vrijwillig beslissen de indeling te maken. Met een volwassen rund wordt bedoeld een rund met een levend gewicht van meer dan 300 kg op de slachtdag. Bij een volgende aanpassing van de wetgeving zal de grens van 300 kg op slachtdag vermoedelijk gewijzigd worden door een leeftijd van 12 maanden. Geslachte kalveren worden bijgevolg niet geclassificeerd.

De classificatie is gebaseerd op drie parameters:

- De categorie:
Er bestaan 5 klassen volgens leeftijd en/of geslacht (A: stier tot 24 maanden (jonge stier), B: stier van 24 maanden en meer (oude stier), C: os, D: gekalfde koe en E: niet-gekalvde koe (vaars))
- De beveleedheid:
Op basis van de ontwikkeling van de spierprofielen dient het karkas verplicht ingedeeld te worden in één van de 6 SEUROP-hoofdklassen (S: superieur, E: uitstekend, U: zeer goed, R: goed, O: matig en P: gering). Een verdere onderverdeling in subklassen (+, 0 of =, -) is mogelijk maar niet verplicht, het slachthuis kan hierover beslissen.
- De vetbedekking:
De vetbedekking wordt beoordeeld naar de hoeveelheid bedekkingsvet (vet aan de buitenkant van het karkas) en depotvet (vet aan de binnenzijde van de borst- en buikholte). Op basis van deze vetbedekking wordt het karkas ingedeeld in één van de 5 hoofdklassen (1: gering, 2: licht, 3: middelmatig, 4: sterk vervet en 5: zeer sterk vervet). Ook hier is een verdere onderverdeling in subklassen (+, 0 of -) facultatief, het slachthuis kan hierover beslissen.

Elke klasse is gedocumenteerd met duidelijke foto's die voor de gehele Europese Unie gelden.

Alvorens de classificatie te kunnen uitvoeren, dient het karkas op de juiste manier gepresenteerd te worden (gekliefd, uitgebloed, ontdaan van ingewanden en gevild). Ook moeten het zakvet of het uivet, het hartzakje, de vette nekaders en het ruggenmerg verwijderd worden.

Het slachthuis heeft daarnaast de keuze om ook andere lichaamsdelen en/of organen te verwijderen. Hierbij moet gekozen worden uit 10 aanbiedingsvormen die wettelijk zijn bepaald en aangeduid worden door een cijfer van 0 (standaard) tot 9 (niets verwijderd). Het gaat om het al of niet verwijderen van de longhaas, de staart, het middenrif, het slotvet en/of de nier en het niervet. Wanneer bovendien het slachthuis beslist tot de verwijdering van uitwendig bedekkingsvet, mag dit enkel gebeuren:

- op de bilnaad,
- in de anaal-genitale streek en rond de staartinplanting,
- op de puntborst,
- op de heup,
- in de rugstreek, dat is op de lenden, de narug, de middenrug, de voorrug, rond de schouder, zonder de huidspier van de schouder te raken, en niet verder dan de lijn die loopt van de punt van het vangnet tot de punt van de schouder.

Bij het wegnemen van bedekkingsvet mag het spierweefsel in geen geval bloot komen te liggen.

Het ontvetten van karkassen heeft zowel voor- als nadelen:

- + betere presentatie, dus een vlottere verkoop;
- + ontvetten van een warm karkas duurt in de slachtlijn slechts 5 tot 10 minuten, van een koud karkas duurt al snel een half uur;
- + een warm karkas ontvetten geeft bijna geen beschadiging, bij koud ontvetten wordt tamelijk wat vlees mee afgesneden.
- Minder goede bewaring: het karkas verliest een gedeelte van zijn verpakking waardoor het vlees zelf meer onderhevig is aan de invloed van mogelijke temperatuurschommelingen, bacteriële besmetting tijdens het verhandelen en verkleuring door uitdroging en oxidatie;
- Verlagen van het karkasgewicht;
- Geen éénvormigheid: het ontvetten van karkassen verschilt van slachthuis tot slachthuis en binnen een zelfde slachthuis, zelfs van cliënt tot cliënt.

Deze karkasindeling op basis van categorie, beveleedheid en vetbedekking beoogt:

- de transparantie van de markt te verbeteren;
- een grondslag te zijn voor de betaling naar kwaliteit;
- de mogelijkheid te bieden dat de fokkerij zich aan de vraag van de markt aanpast;
- een overzichtelijke handel op de interne markt te organiseren.

In het kader van de wetgeving op de classificatie van geslachte volwassen runderen worden twee belanghebbenden gedefinieerd:

- de leverancier van het rund: de laatste Sanitel-verantwoordelijke van het dier
- de producent: de fokker waar het rund geboren is.

Het slachthuis is verplicht de gegevens van weging, indeling en aanbiedingsvorm te bezorgen aan de leverancier en aan IVB.

De Vlaamse overheid heeft in haar beleidskeuzes ervoor gekozen alle gegevens van weging en indeling van volwassen runderen, geslacht in slachthuizen gelegen in Vlaanderen, te verzamelen binnen IVB. Deze organisatie, die deze database op een correcte en professionele wijze beheert, beschikt bijgevolg over een unieke database die open staat voor gebruik door het beleidsdomein Landbouw en Visserij en onder bepaalde voorwaarden door derden. Deze derden moeten daartoe een dossier en een concrete vraag indienen bij IVB die na evaluatie van het dossier toestemming voor uitvoering vraagt aan de Vlaamse minister, bevoegd voor het landbouwbeleid. De aldus verstrekte gegevens zullen steeds verwerkte of gegroepeerde gegevens zijn, nooit individuele, diergebonden gegevens.

In sommige gevallen kan de producent de gegevens van zijn runderen opvragen bij IVB; hiervoor moet voldaan worden aan drie voorwaarden:

- bij de verkoop wordt de verkoopprijs afhankelijk gesteld van het geslacht gewicht en/of de resultaten van de classificatie en/of de aanbiedingsvorm bij weging en indeling;
- de producent moet voor het vertrek van het rund de letters IVB op de achterzijde van het paspoort van het rund aanbrengen;
- de producent moet zich hiertoe aangemeld hebben bij IVB.

Voor een overzicht van alle geslachte en geclassificeerde dieren per trimester en per jaar kan de veehouder steeds terecht bij IVB.

In de praktijk worden de classificatiegegevens van de individuele dieren als van alle dieren zeer zelden opgevraagd.

Verschillende redenen liggen hier vermoedelijk aan de basis:

- Geen interesse van de veehouder omdat de gegevens te weinig meerwaarde geven met het oog op het bekomen van een betere prijs;
- Indelinggegevens komen via ander kanaal bij de producent terecht;
- De procedure is nogal complex en loopt niet steeds vlot: meerdere tussenschakels (veehandelaar, slachthuizen) moeten hun medewerking verlenen, de voorwaarden tot het bekomen van deze indelingsgegevens van rundvee dat in Wallonië wordt geslacht is verschillend van deze in Vlaanderen.

De indeling van karkassen gebeurt visueel door vakbekwame en door het Beleidsdomein Landbouw en Visserij erkende classificeerders. Een goede opleiding, een jaarlijkse evaluatie en een regelmatige controle van de classificeerders zorgt ervoor dat deze subjectieve indeling correct verloopt. Toch is de ontwikkeling van instrumentele klasseringsmethode met behulp van o.m. camera's momenteel volop aan de gang. Omwille van diverse redenen (hoge kostprijs, grote diversiteit van geslachte gewichten, moeilijkheden bij meting van parameters, ...) ligt voor de meeste slachthuizen in België deze instrumentele indeling van runderkarkassen nog niet binnen handbereik.

Het toezicht op de classificatie van geslachte volwassen runderen wordt uitgevoerd door 3 erkende toezichthouders die werknemer zijn bij IVB. Een erkenning wordt bekomen door het volgen van een opleiding en het afleggen van een examen.

IVB is bovendien verantwoordelijk voor het toezicht op de autocontrole van de slachthuizen, het beheer van de slachtgegevens in een centrale databank en in bepaalde gevallen voor de mededeling van de slachtgegevens aan de producenten. De Cel Begeleiding Karkasclassificatie van de Universiteit Gent is belast met de wetenschappelijke ondersteuning van de Vlaamse overheid inzake karkasclassificatie en met de opleiding en evaluatie van de classificeerders en de toezichthouders. De medewerkers van de cel hebben een erkende expertise op dit vlak.

2. Statistieken

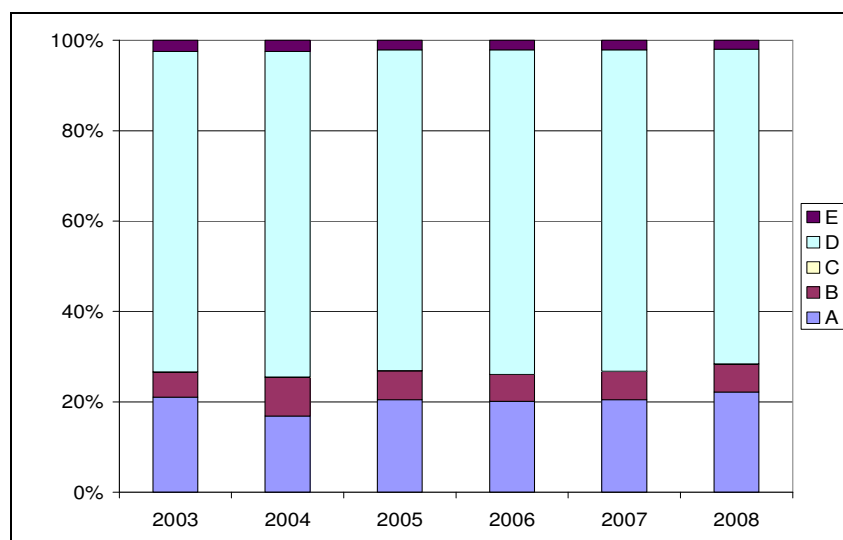
Vlaanderen telde in 2007 37 private en openbare rundveeslachthuizen, waarvan er 19 verplicht en 4 vrijwillig de karkassen classificeerden. Begin 2009 wordt de indeling gemaakt in 18 slachthuizen in Vlaanderen, alle onder het verplichte stelsel.

Het aantal volwassen runderen die in 2007 geklasseerd werden in Vlaanderen, bedroeg 307.589. Dit is een daling met ongeveer 10% tegenover 2003. Na een jaar van BSE en MKZ werd er in 2002 uitzonderlijk veel rundvlees verkocht. In 2003 was de productie zeer laag om in 2004 deels te herstellen. In 2008 bedroeg het aantal geslachte volwassen runderen 319.000 stuks. Ten opzichte van 2007 zijn het aantal geslachte jonge stieren in 2008 met 12 % toegenomen, de overige categorieën zijn min of meer dezelfde gebleven.

De geslachte runderen boven 300 kg worden ingedeeld volgens beveleedheid, vetbedekking en diercategorie.

Figuur 17 toont de indeling van de karkassen volgens diercategorie. De voorbije 5 jaren is het aandeel van de categorieën stabiel gebleven. Ongeveer 72% van de geslachte dieren zijn koeien, 20% zijn jonge stieren, 6% oude stieren en 2% vaarzen.

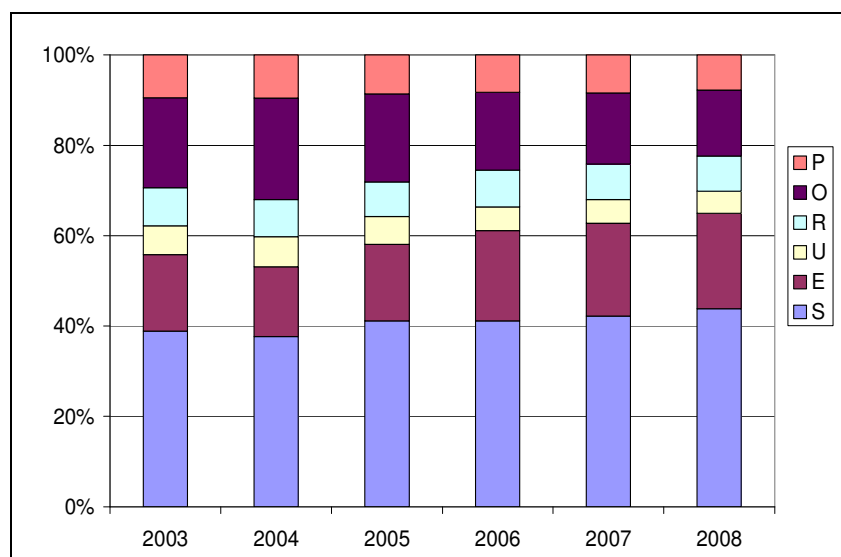
Figuur 17: Indeling van het aantal geslachte runderen in Vlaanderen naar diercategorie

A: Stieren tot 24 maanden (jonge stieren), B: Stieren van 24 maanden en ouder (oude stieren), C: Ossen, D: Gekalfde runderen (koeien), E: Niet-gekalfde runderen (vaarzen)
Bron: DLV-ADLO

Figuur 18 toont de verdeling van de beveleesheid van de karkassen. Ongeveer 40% van de karkassen is superieure beveleesd (klasse S). Deze klasse bevat voornamelijk de BWB-runderen, helft koeien en helft stieren. 20% is uitstekende beveleesd (klasse E), dit zijn voornamelijk BWB-koeien maar ook dieren van andere vleesrassen. Een kleine 20% is matig beveleesd (klasse O). In deze klasse en in klasse P bevinden zich voornamelijk de reforme melkkoeien.

Figuur 18: Indeling van het aantal geslachte runderen in Vlaanderen naar beveleesheid

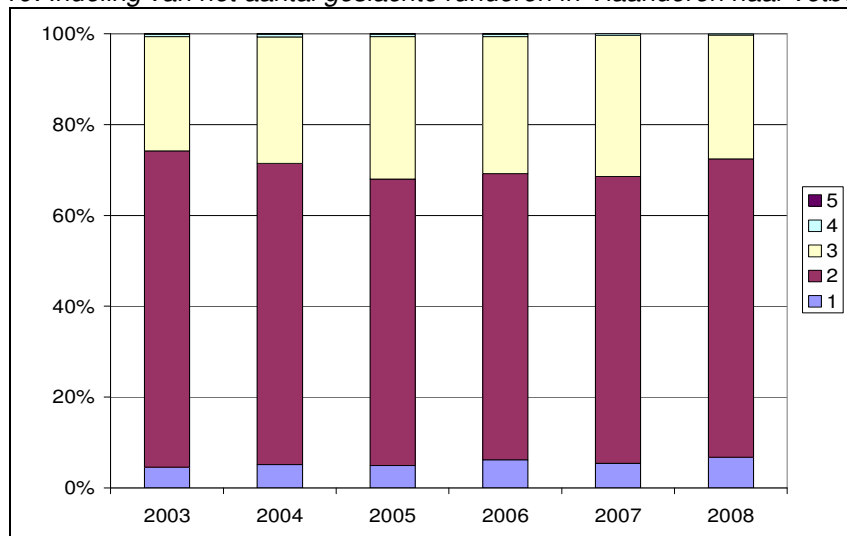
S: Superieure beveleesheid, E: Uitstekende beveleesheid, U: Zeer goede beveleesheid, R: Goede beveleesheid, O: Matige beveleesheid, P: Geringe beveleesheid

Bron: DLV-ADLO

Zoals Figuur 19 weergeeft, is in 2007 63% van de karkassen licht vet, 31% is middelmatig vet. Deze klasse (klasse 3) wint de laatste jaren aan aandeel en stijgt van 84.642 naar 95.564 karkassen tegenover de licht vette klasse, die met 45.165 karkassen daalt. In 2008 daalt echter opnieuw het

aantal middelmatig vette karkassen en stijgt het aantal lichte en geringe vette karkassen als gevolg dat er meer jonge stieren werden geslacht.

Figuur 19: Indeling van het aantal geslachte runderen in Vlaanderen naar vetbedekking

1: Geringe vetbedekking, 2: Lichte vetbedekking, 3: Middelmatige vetbedekking, 4: Sterk vervet, 5: Zeer sterk vervet

Bron: DLV-ADLO

Voor een witblauwe stier is de optimale samengestelde klasse AS2. Stieren van andere rassen vallen meestal onder klasse U en R. Voor een reforme Holsteinkoe is de meest voorkomende klasse DO3.

Elk slachthuis kan er zelf voor kiezen om de klassen van beveleedheid en vetbedekking verder in te delen in een lage, een hoge en een middenklasse (vb. S+, S=, S-). Zo deelt ongeveer de helft van de Vlaamse slachthuizen de klasse op in 3 subklassen.

Geïnteresseerden die meer informatie wensen over de regelgeving van geslachte volwassen runderen kunnen terecht bij Wim Van Moeseke (tel.: 02 552 78 79, fax: 02 552 78 71, mail: wim.vanmoeseke@lv.vlaanderen.be).

Geïnteresseerden die meer statistische informatie wensen over de indelingsresultaten van geslachte volwassen runderen kunnen terecht op de website van de Vlaamse overheid (www.vlaanderen.be/landbouw)

3. Lastenboeken

De verkoop van het vlees aan de consument verloopt hoofdzakelijk via distributieketens. Momenteel bieden de supermarkten in België hoofdzakelijk (90-95%) BWB aan en dit tegen een lagere prijs dan buitenlands vlees. De consument houdt van een mooi gekleurd en vetarm stuk vers vlees en de distributie verkiest volume en zekerheid van toelevering door een nabije markt.

In de Nederlandse Makro wordt er 65% buitenlands vlees aangeboden, sinds kort wordt de overige 35% ingevuld met Meritus. De meeste distributieketens bevoorraden zich zoveel mogelijk op de lokale markt en kopen hiervoor zelf runderen aan maar ook karkassen. Om de prijs te drukken, verlangt men ernaar het aantal tussenstappen in de handel te verminderen. Sommigen werken zelfs met eigen stallen en landbouwers in loondienst.

De internationalisering van de grootdistributie kan een gevaar betekenen voor de afzet van BWB, buitenlandse ketens zullen immers niet zo geneigd zijn om de voorkeur te geven aan BWB. Anderzijds wenst de Belgische consument een mager stukje vlees en hiervoor is het BWB het ras bij uitstek.

In de distributieketens wordt het rundvlees onder label verkocht. Het label is gekoppeld aan een lastenboek waarin bepalingen voor integrale ketenbeheersing omschreven staan. Bij integrale ketenbeheersing moet elke schakel in de productie zich aan strenge normen houden: de producenten van diervoeder, de kwekers, de transporteurs van levende dieren, het slachthuis, de uitsnijderij, de distributie en de handel.

De voorwaarden waaraan moet voldaan worden hebben betrekking op:

- huisvesting,
- genetische en zoötechnische gegevens;
- voeding,
- gezondheidszorg en preventie,
- identificatie,
- slachten en versnijden,
- traceerbaarheid van riek tot vork,
- goede hygiënische praktijken,
- transport,
- commercialisatie (etikettering, exclusiviteit, ...).

De voorwaarden gaan verder dan wat de wetgeving voorschrijft. Daarnaast worden er naast de wettelijke, bijkomende analyses uitgevoerd. De lastenboeken garanderen bovenwettelijke kwaliteitsgaranties.

Tussen de verschillende lastenboeken bestaan er verschillen op vlak van leeftijd bij slachten, geslacht gewicht, rassen, beveleedheidsklassen, diercategorie, productiemethode, ... Bovendien werden de lastenboeken in de loop der jaren reeds meermaals aangepast in functie van wijzigingen in de wetgeving, wijzigende marktomstandigheden en maatschappelijke tendenzen. Op dit moment is er als het ware een wildgroei aan labels. De criteria achter en de verschillen tussen deze labels zijn onvoldoende transparant voor de consument. Daarbij verlangt de consument dat het vlees dat hij koopt steeds van goede kwaliteit is, waardoor het belang van gelabeld vlees niet meteen duidelijk is voor de koper.

In tabel 19 worden een overzicht gegeven van de labels en lastenboeken in de rundvleessector. De lastenboeken worden gecontroleerd en gecertificeerd door een erkend, onafhankelijk controleorganisme. Zo staat SGS in voor de controle en certificatie van Meritus dat beheerd wordt door Belbeef vzw, een satelliet van VLAM. Colruyt werkt samen met Quality Control als onafhankelijk organisme. De overige lastenboeken die in de tabel worden weergegeven, worden gecontroleerd door Procervicq.

Tabel 19: Overzicht van de verschillende lastenboeken in België

Lastenboek	Distributeurs
Meritus	Delhaize, Covee, Makro, Metro, Cash-Fresh, O'Cool, Carestel, VersoFood
Blanc Bleu Qualité Supérieure	Prowalbeef
Bleue des Prés	Proaniwal – Carrefour Belgium
Boeuf Filière Qualité Carrefour en Boeuf Filière Qualité GB	Carrefour Belgium
Promeat	Groupe Mestdagh-Champion
Bœuf EDO	Cora
Bœuf EDO Match	Match
Dufrais	Detry
Quality Control	Colruyt

Meritus is het bekendste label onder de consumenten: 47% van de Belgen kennen het label. Het label is ontstaan in 1997 en is een initiatief van de verschillende schakels in de rundvleesproductie, verenigd in de interprofessionele organisatie Belbeef vzw. Er doen 27 erkende IKB-structuren mee aan het Meritus-project. Zij groeperen ± 3.800 rundveehouders over heel België (60% in Vlaanderen,

40% in Wallonië), 21 slachthuizen en 41 groothandels. Meritus-vlees wordt verkocht in ruim 600 verkooppunten van distributieketens (zie tabel) maar ook bij tal van lokale slagers. In 2006 werden ± 40.300 runderen verhandeld onder het Meritus-label. Zij waren in dat jaar goed voor een totale productie van 18.525 ton Meritus-vlees. Sinds kort wordt ook in de Nederlandse Makro-keten Meritus-vlees aangeboden en in de Duitse en Luxemburgse vestigingen van Delhaize.

De kalverhouderij in België is grotendeels geïntegreerd en bijna volledig een Vlaamse aangelegenheid. Ze is toonaangevend op gebied van het kweken en voederen van vleeskalveren. In de kalverhouderij wordt het lastenboek BCV gehanteerd. BCV is de afkorting van Belgisch Controlesysteem voor Vleeskalveren en is een horizontaal kwaliteitssysteem, aangezien het door de hele sector wordt toegepast. Dit systeem is opgezet en wordt beheerd door de 3 slachthuizen in België die gespecialiseerd zijn in het slachten van kalveren en die zich verenigd hebben in de Belgische Beroepsvereniging van Kalfsvleesproducenten (BVK). 98 % van de erkende kalvermesters neemt deel aan dit bovenwettelijke kwaliteitssysteem.

In elke productiefase worden strenge normen opgelegd. Het BCV is een onafhankelijk controle- en certificatiesysteem dat de traceerbaarheid van zowel de dieren als het vlees en de afwezigheid van illegale groeibevorderaars en antibiotica garandeert. BCV steunt op dezelfde 3 pijlers als Meritus: bovenwettelijke kwaliteitsgaranties, traceerbaarheid van riek tot vork en externe, onafhankelijke kwaliteitscontrole. De certificering en controle zijn uitbesteed aan SGS.

Andere lastenboeken zijn o.a. “Veau Filière qualité Carrefour/GB” (Carrefour Belgium) en “Veau EDO” (Cora) die door Procervicq worden gecontroleerd en gecertificeerd.

De lastenboeken hebben als doel de voedselveiligheid en de kwaliteit te garanderen. Met hun bovenwettelijke kwaliteitsgaranties kan gelabeld vlees zich differentiëren van vlees dat in het normale circuit terecht komt.

De veehouders verwachten als het ware een vergoeding voor het leveren van extra inspanningen in de vorm van een betere prijs maar dit ervaren ze niet steeds. Wel blijft de prijs van vlees onder label stabiel in tijden van crisis dan vlees dat in het normale circuit terecht komt.

Het meeste vlees dat onder label wordt gecommercialiseerd is afkomstig van het Belgisch Witblauwe ras. Zoals eerder vermeld, heeft het BWB zeer goede vleeskwiteitseigenschappen: mager, mals, hoog vleesaandeel, relatief veel poly-onverzadigde vetzuren, ... Deze eigenschappen worden vaak aangehaald bij promotie van rundvlees, zo ook door VLAM en Belgian Meat Office die o.a. instaan voor de promotie van rundvlees in binnen- en buitenland. Een erkenning van het Belgisch Witblauw rundvlees als streekproduct zou een meer gerichte promotie mogelijk maken en de concurrentiepositie van het BWB rundvlees op de binnenlandse markt verstevigen.

C. Marktprijsnoteringen in de rundvleessector

De officiële marktprijsnoteringen in de rundvleessector, zoals die door de Gewesten in het kader van de GMO-rundvlees worden uitgevoerd, hebben betrekking op de prijzen van

- levende slachtrunderen
- geslachte volwassen runderen
- slachtkalveren

1. Levende volwassen slachtrunderen

In België zijn momenteel nog 7 rundveemarkten actief. Het betreft de markten van Brugge, Menen, Sint-Truiden, Neufchateau, Battice, Bastogne en Ciney. Sinds 1 januari heeft de markt van Anderlecht zijn activiteiten gestaakt. Het aantal veemarkten dreigt omwille van de Europese eisen gesteld aan de verzamelplaatsen voor de intracommunautaire handel nog meer te krimpen.

Vorig jaar werden op deze markten (Menen niet inbegrepen) ongeveer 275.000 dieren aangevoerd. Niet alle markten zijn voor slachtvee relevant, in het bijzonder in Wallonië verhandelen bepaalde markten enkel jongvee.

De Gewestelijke overheden staan in voor de vaststelling van een nationale marktprijs van levende slachtrunderen. Tot eind 2008 was de nationale prijs gebaseerd op de noteringen van de markten van Anderlecht, Brugge en Ciney, nu nog enkel op de laatste twee.

De noteringen viseren de volledige gamma van slachtvee, en zijn onderverdeeld in volgende categorieën en kwaliteiten (zie tabel 20):

Stieren: dikbil, gelijkgestelde, goedgevormde, 60%, 55%;

Koeien: dikbil, gelijkgestelde, goedgevormde, 55%, 50%, verwerking;

Vaarzen: dikbil, gelijkgestelde, goedgevormde, gewone.

Deze indeling werd in 1999 met de betrokken marktbesturen afgesproken (want de omschrijving kan per marktplaats verschillen). De prijsnotering valt onder de verantwoordelijkheid van het marktbestuur, dat de prijzen al dan niet publiek maakt.

Voor de nationale prijs wordt per rundercategorie en kwaliteit het gemiddelde berekend. Finaal wordt ook het nationale gemiddelde voor alle runderen samen berekend, als gewogen gemiddelde van de prijzen per categorie en kwaliteit.

Het BIRB staat in voor transmissie van de prijzen aan de EC en maakt ze publiek.

Tabel 20: Marktprijsnoteringen van slachtrunderen

		01/01/2009
Week van donderdag	tot woensdag	7/01/2009
		€/100kg
CATEGORIEEN	KWALITEITEN	
Stieren	dikbil	294,13
	gelijkgestelde	261,25
	goedgevormde	210,00
	60 %	190,00
	55 %	170,00
Koeien	dikbil	252,50
	gelijkgestelde	230,00
	goedgevormde	200,00
	55 %	158,75
	50 %	132,50
	verwerking	96,25
Vaarzen	dikbil	275,00
	gelijkgestelde	237,50
	goedgevormde	195,00
	gewoon	152,50
Gewogen gemiddelde prijs		217,82
Geslachte vleeskalveren		
Klassen	Gemiddelde prijs	
Extra/Witblauw/Roodbont/Zwartbont	590,00 €/100 kg	

2. Geslachte volwassen runderen

Deze prijsnotering gebeurt op basis van het communautaire indelingsschema voor geslachte volwassen runderen (SEUROP)¹. De te noteren kwaliteiten zijn in de Europese verordening vastgelegd, maar door België in functie van de relevantie en beschikbaarheid aangevuld of beperkt. De uitbreiding geldt met name voor het zwaar bespierde veetype (S en E-karkassen). (zie tabel 21)

Als bron voor deze prijzen zijn er een aantal "correspondentieslachthuizen", die hiertoe door de regelgeving verplicht zijn als zij een bepaald slachtvolume realiseren. Toch geven ook bedrijven die deze omzet niet halen hun prijzen door, wat toelaat de representativiteit te vergroten. Opmerking: de prijs wordt niet noodzakelijk door een slachthuis gegeven, wel door het bedrijf dat de runderen laat slachten.

Daarnaast is er in elk Gewest een prijsnoteringscommissie. Het eigene aan een prijzencommissie is dat zij paritair is samengesteld en de prijzen er tegensprekbaar zijn. Bovendien geeft zij ook prijzen door voor kwaliteiten die niet beschikbaar zijn bij de slachthuizen (bv. voor de vaarzen).

Als definitie van de prijs geldt de waarde van het dier tot in het slachthuis, omgezet naar het (koude) karkasgewicht per kilo, zoals in het slachthuis geslacht. De transportkost moet dus begrepen zijn in de uiteindelijke notering.

De Europese regelgeving houdt een standaardisatie naar presentatie in (zonder staart, zonder nierpakket, zonder middenrif en longhaas, met bedekkingsvet aanwezig). Indien het slachtbedrijf de Europese standaardpresentatie niet toepast, wordt de prijs omgerekend met de correctiecoëfficiënten voorzien in de EU-verordening (bv. met staart is +1% gewicht). Daarom is het ook van belang dat de gebruikte presentaties geregistreerd zijn.

Een derde soort van correctie is de omzetting van warm naar koud karkasgewicht. Indien in het slachthuis anders toegepast, moet omgerekend worden naar – 2% om de standaardprijs te bekomen.

Elk Gewest zamelt de informatie in van de bedrijven en prijzencommissies op het eigen grondgebied en rekent die om tot gemiddelde standaardprijzen. Die worden vervolgens gebundeld en tot de nationale gemiddelde prijzen berekend. Het BIRB staat in voor de transmissie naar de EC.

Tabel 21 Prijsnoteringen runderkarkassen (EUR/100kg)

		29/12/08		04/01/09	
Week 1	van		tot		
KLASSERING		OFFICIELE PRIJS			
CAT A	S2		463,54		
	S3		430,41		
	E2		410,27		
	E3		378,33		
	U2		340,40		
	U3		316,16		
	R2		302,64		
	R3		273,71		
	O2		258,94		
	O3		242,15		
CAT C	U3				
	R3				
CAT D	R2		277,47		

¹ SEUROP: S: superieur be vleesd, E: uitstekend be vleesd, U: zeer goed be vleesd, R: goed be vleesd, O: matig be vleesd, P: gering be vleesd. 1: geringe vetbedekking, 2: lichte vetbedekking, 3: middelmatige vetbedekking, 4: sterke vetbedekking (indien vet op de ribben aanwezig is), 5: zeer sterke vetbedekking (komt niet voor in België). Categorie A: stieren jonger dan 2 jaar, categorie B: stieren ouder dan 2 jaar, categorie C: ossen, categorie D: koeien, categorie E: vaarzen. Met de invoering van dit systeem wordt getracht op een objectieve manier de karkassen te beoordelen. Gezien het een menselijke beoordeling betreft is het opleiden en opvolgen van de mensen die deze indeling uitvoeren van groot belang. (gebeurt door ADLO)

	R3		267,87		
	O2		241,39		
	O3		236,06		
	O4		230,86		
	P2		201,28		
	P3		189,53		
CAT E	U2		350,00		
	U3		331,00		
	R2		285,00		
	R3		269,50		

a. Kalveren

Europa heeft een prijsnotering ingesteld voor “broutards” (graskalveren), NUKA's (nuchtere kalveren) en afgemeste kalveren (slachtkalveren). Enkel voor deze laatste categorie maakt België deel uit van de lidstaten die moeten deelnemen aan de notering.

Voor slachtkalveren wordt een prijs ingezameld voor de kwaliteiten extra, witblauw, roodbont, zwartbont; Deze prijzen worden voor de nationale prijs tot een gewogen gemiddelde verwerkt op basis van het aandeel in de productie. (zie tabel 20)

De informatiebron voor de prijsnotering is het BVK, die zijn prijzen meedeelt aan de administratie. Het BIRB staat in voor de transmissie naar de EC.

3. Prijsevolutie in België

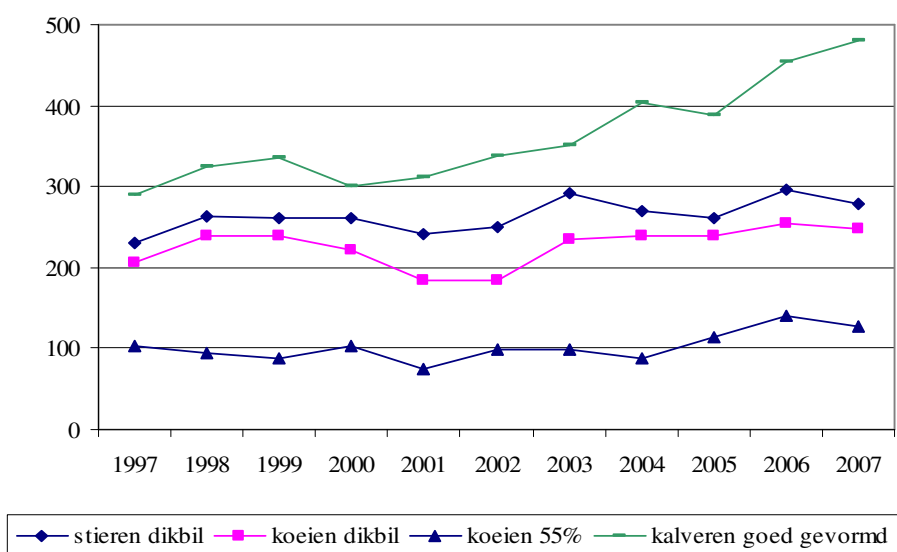
Bij het volwassen rundvee speelt overwegend het vrijemarktmechanisme. Er is in België geen noemenswaardige contractteelt.

Figuur 20 geeft de evolutie weer van de rundveeprijzen in de voorbije jaren, en dit voor de meest relevante kwaliteiten. De rundveesector werd in de beschouwde periode enkele malen geconfronteerd met een crisis: BSE in 1996 en 2000/2001, dioxine in 1999, MKZ in 2001. Na het crisisjaar 2001 liggen de prijzen van de beschouwde categorieën de laatste jaren opnieuw op een hoger niveau. De prijsevolutie is mede afhankelijk van de kwaliteit. Bovendien ziet men dat een crisis niet voor alle rundercategorieën hetzelfde gevolg heeft. Zo is bij de uitbraak van vogelgriep in 2006 in diverse Europese landen de consumptie van pluimveevlees in Europa gevoelig gedaald, waarop veel consumenten overstapten op varkens- of kalfsvlees, (wat zeker voor die laatste sector een opvallend positief effect had op de prijsvorming).

Een groot deel van de Belgische productie van rundvlees gebeurt onder label. Wanneer het aanbod aan rundvlees beperkt is zal een landbouwer de meerprijs voor meststieren met een label zien slinken tot zelfs verdwijnen. Bij sanitaire crisissen zal echter dat gelabelde vlees meer garanties kunnen bieden en dus makkelijker afzet vinden.

Opvallend is dat de prijs voor de matige stieren (A-R3) de laatste jaren dichter aansluit bij de prijs van de reforme koeien (D-O3) (zie figuur 21)

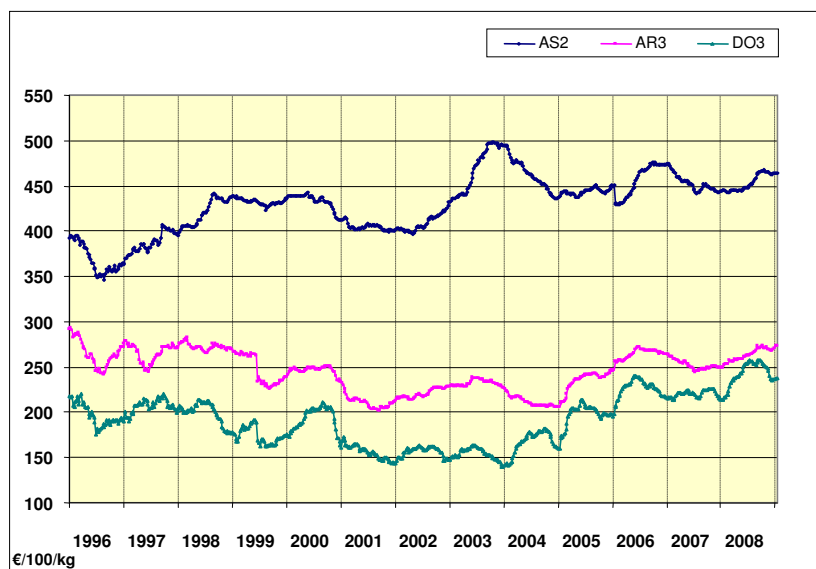
Figuur 20: Prijzevolutie van de levende dieren, euro per 100 kg, 1997-2007

Bron: FOD Economie - Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie

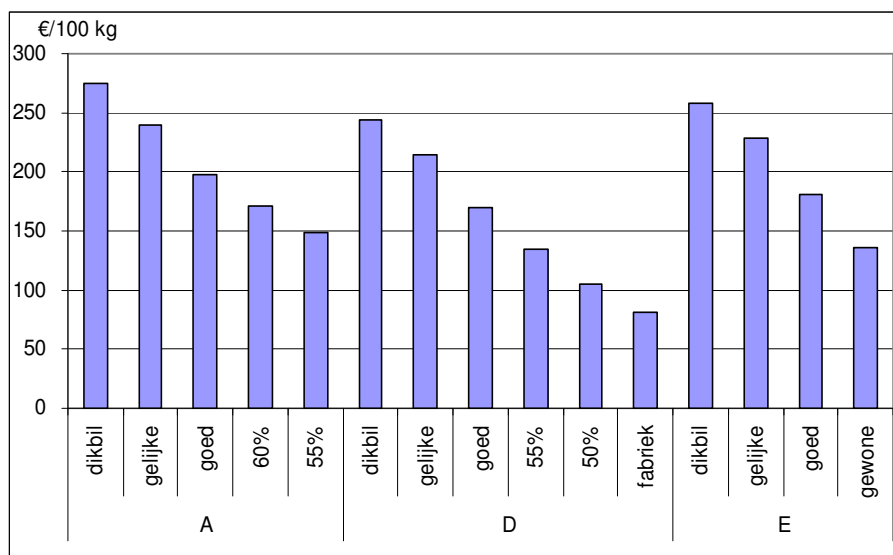
Figuur 22 en 23 geeft het prijsverschil weer van levende dieren volgens kwaliteitsklasse. Lagere kwaliteitsklassen (55-50%) worden beduidend minder betaald.

Figuur 21: Evolutie MP runderkarkassen

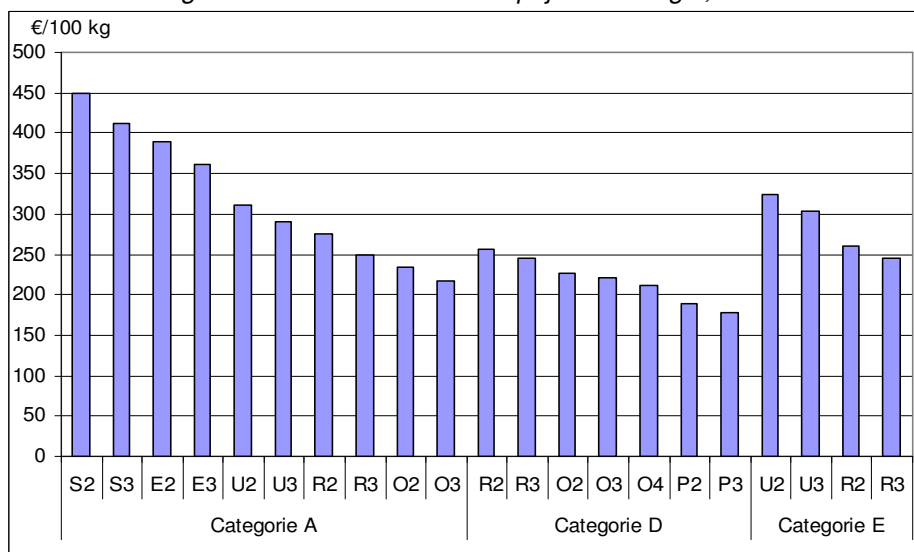
Bron: ALVB

Figuur 22: Gewogen gemiddelde prijzen levende dieren, 2007 in België

Bron: ALVB

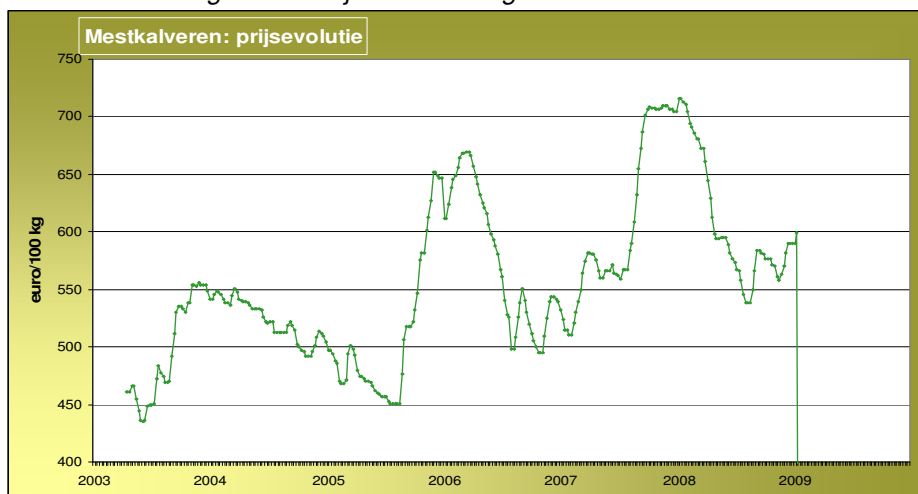
Figuur 23: Gemiddelde karkasprijzen in België, 2007

Bron: ALVB

De vleeskalverhouderij is zeer geïntegreerd. Meer dan 90% van de kalverproductie gebeurt onder contract. De prijs is in de tweede helft van 2007 enorm gestegen en ligt op het hoogste niveau van de voorbije 5 jaar. Een witblauw slachtkalf kan 40 tot 70% meer opleveren per kg karkasgewicht dan een zwartbont (Holstein) slachtkalf. De laatste jaren kende de sector opvallend grote prijsverschillen. (zie figuur 24)

Figuur 24: Prijsevolutie Belgische slachtkalveren

Bron: ALVB

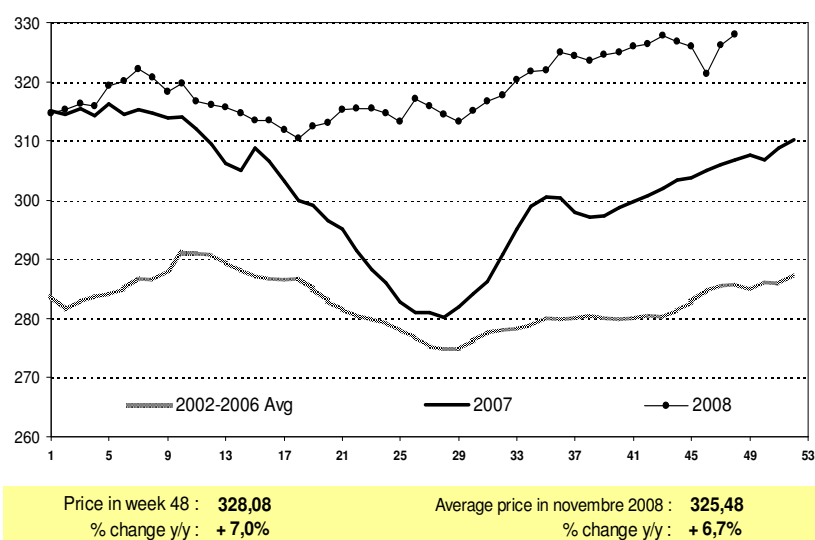
4. Prijsvergelijkingen binnen de EU

Binnen de EU resulteren de constante vraag en de dalende productie van de voorbije jaren resulteren in relatief hoge prijzen. (zie figuur 25 en 27). Een hoog intern prijspeil maakt dan weer de import van vlees uit derde landen aantrekkelijker.

De gebruikelijke referentiekwaliteiten voor de EU-rundvleesmarkt zijn A-R3 voor jonge stieren en D-O3 voor koeien. Opmerking: hoger is aangegeven dat voor België die A-R3 kwaliteit amper belang heeft: het is het type dat door de kalvermestertij geabsorbeerd.

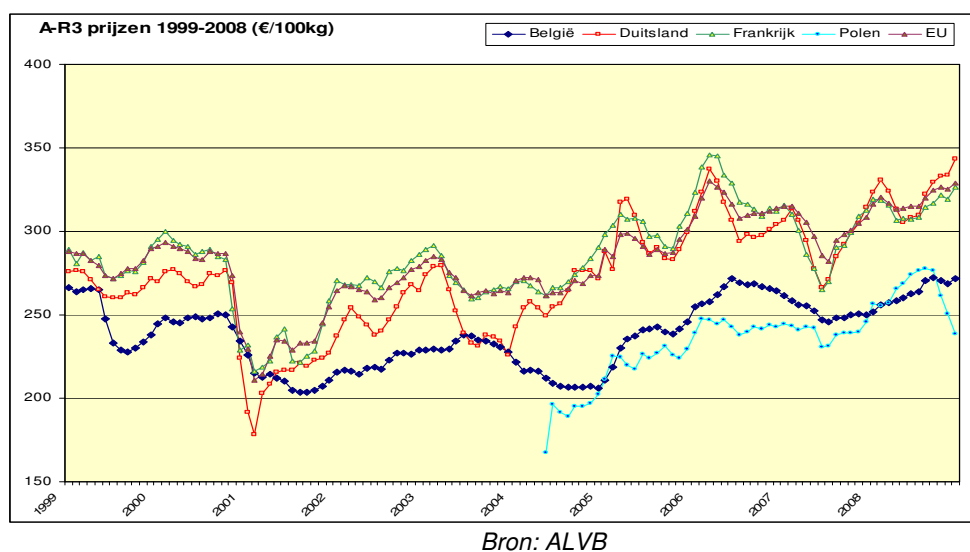
Figuur 26 en 28 toont de marktprijs in België t.o.v. de belangrijkste buurlanden.

Figuur 25: Evolutie gemiddelde EU-marktprijs A-R3 (€/100 kg)

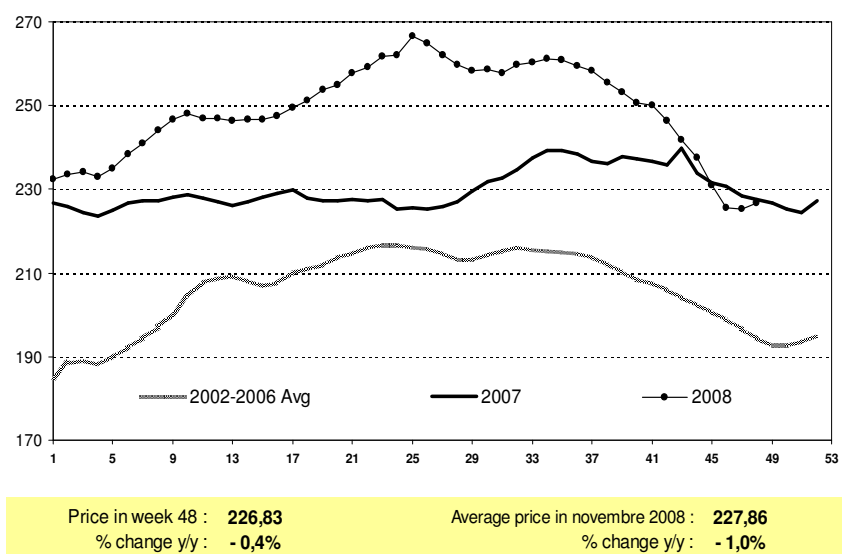

Bron: Europese Commissie

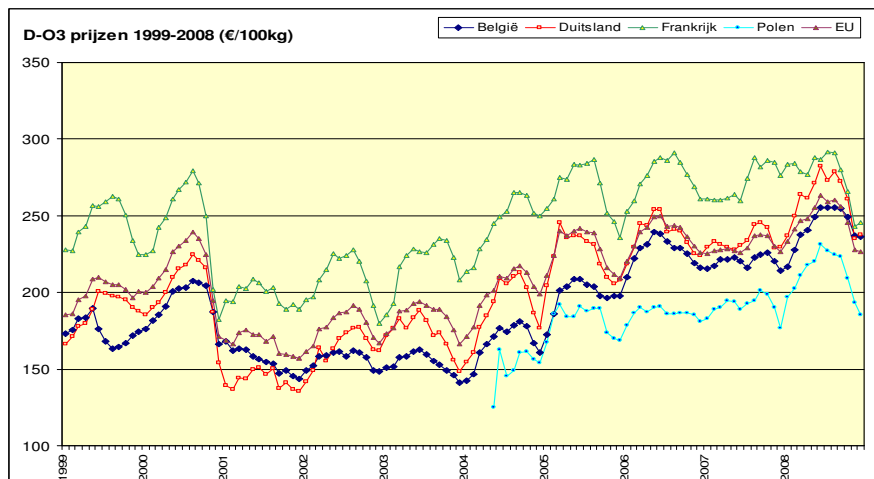
Figuur 26: Vergelijking A-R3 prijzen België en andere lidstaten (€/100 kg)

Figuur 27: Evolutie EU-marktprijs DO3 (€/100 kg)

Figuur 28: Vergelijking A-R3 prijzen België en andere lidstaten (€/100 kg)

Bron: ALVB

D. Promotie

1. Promotie in het binnenland van Belgisch vlees (rund, kalf en lam)

Het is de missie van VLAM om in opdracht van enerzijds de Vlaamse agrarische producent en de andere bijdragebetalende marktdeelnemer(s) en anderzijds de Vlaamse overheid; in binnen- en buitenland; (de) marketing te verzorgen van de producten en diensten van de landbouw-, tuinbouw-, visserij- en agrovoedingsectoren; en de daarmee samenhangende marketinggerelateerde activiteiten uit te voeren; om een toegevoegde waarde te creëren die bijdraagt tot leefbare en duurzame sectoren, in het bijzonder in het belang van de primaire sector. Deze missie vertaalt zich dan ook in de promotiestrategie voor het Belgisch rundvlees.

a) Promotie Belgisch rundvlees

Aansluitend bij de visietekst van De Groene Kring is het ook de ambitie van VLAM om de troeven van ons Belgisch rundvlees zoveel mogelijk in de verf te zetten zodat het een waardig alternatief kan zijn voor de buitenlandse concurrentie. Zoals de Groene Kring aanhaalt, is de Belg niet chauvinistisch genoeg en zou er meer aandacht moeten besteed worden aan de Belgische oorsprong van het vlees. Daar stuiten wij als VLAM-organisatie echter op een grote hindernis. Enerzijds streven wij ernaar om onze Belgische/Vlaamse producten te positioneren tov de buitenlandse concurrentie en wensen wij dit ook zo te communiceren, anderzijds zijn we door Europese wetgeving gebonden aan de regel die dicteert dat er in onze promotie geen enkele verwijzing naar het land van oorsprong mag zitten. Dit belemmert ons in het creëren van een duidelijke Belgische identiteit in onze promotiecampagnes. Toch trachten wij dit – ondanks deze beperking – op een indirecte manier te doen. Het samenwerkingsprotocol dat wij hebben afgesloten met FEDIS, is alvast een stap in de goede richting.

Wij willen zoveel mogelijk de voordelen van het Belgisch rundvlees tov het buitenlands vlees in de verf zetten. Wij richten ons zowel naar consumenten als naar een gespecialiseerd publiek. Enkele van deze voordelen zijn: versheid, variatie in bereidingsmogelijkheden, gezond, mals, hoge kwaliteit, traceerbaarheid en continu aanbod. Op consumentenniveau pakken wij dit concreet aan dmv inhoudelijke en redactionele samenwerking met lifestyle en culinaire magazines (bv. VLAM-magazine "Lekker van bij ons" en Ambiance) en kookprogramma's op TV. Voor de horeca organiseren wij een wedstrijd om het volume van het Belgisch rundvlees te verhogen en zijn imago te bevorderen.

Met het kwaliteitslabel voor Belgisch rundvlees – Meritus- willen wij nog meer de aandacht vestigen op de veiligheid en de traceerbaarheid (als resultaat van bovenwettelijke normen) van ons Belgisch rundvlees. Maar daarnaast staan ook emotionele elementen centraal: genieten, lekker, passend in de

moderne, gezonde keuken. Deze boodschap richten wij naar een consumentenpubliek in de vorm van een above-the-line TV-campagne in combinatie met POS-materiaal.

Aansluitend bij dit promotiehoofdstuk over Belgisch rundvlees, vindt u hieronder een SWOT-analyse:

Sterkten

- + productie afkomstig van familiebedrijven (kleinschalig, vakmanschap, ambacht, authentiek,...)
- + hoog vleesrendement, goede karkaskwaliteit (BWB)
- + behoorlijke kwalitatieve thuismarkt
- + sensorische aspecten van BWB-vlees (kleur, textuur, algemeen uitzicht)
- + intrinsieke kwaliteit (mager, mals)
- + strenge normen (strengste van EU), veelvuldige controles (FAVV en onafhankelijke controle IKB-sytemen zoals Meritus) en tracing (Consum, Sanitel...)
- + hoge reward opgebouwd door de jaren heen (biefstuk met friet is nationale trots)

Zwakten

- hoge productiekost in vergelijking met importvlees van bv. Z-Amerika
- credibiliteit BWB (associatie met hormonen) en ethisch-dierenwelzijn aspect BWB (keizersnede)
- duur (imago)
- structurele daling EU-aanbod
- herkenbaarheid van het product van eigen bodem op het verkooppunt

Opportunities

- + meer toegevoegde waarde via kwaliteitslabel (IKB-Meritus)
- + bewustere consument (gezond genieten, trend naar authenticiteit en aankoop lokaal geproduceerde voeding bvb. via protocol FEDIS)
- + productdiversificatie (convenience food,..)
- + buitenhuisconsumptie: horeca overtuigen om meer inlands rundvlees aan te bieden (horeca, collectiviteiten..)

Bedreigingen

- stijging productiekost (MAP, dierenwelzijn, voeder, energie,...)
- concentratie macht grootdistributie zorgt voor druk op de producentenprijzen
- afbouw exportrestituties (concurrentie op EU-markt neemt toe)
- structurele daling van de vraag in EU
- opkomst vegetarisme, veganisme en consuminderen (ecological footprint)
- populaire substituten:
 - kip = gezond en alledaags
 - vis = gezond en feestelijk
 - varkensvlees = goedkoop en convenient
 - exotisch vlees = exclusief
- VLAM mag in haar communicatie en promotie het aspect "Belgisch" niet als hoofdboodschap gebruiken (zeker niet in campagnes met Europese steun) => suboptimaal.

b) Promotie Belgisch kalfsvlees

Binnen de promotie van het Belgisch kalfsvlees willen wij de klemtoon leggen op het kwaliteitslabel-verhaal van BCV. Op die manier kunnen wij aanspraak maken op een Europese subsidie. Daarnaast komen ook de andere voordelen van het Belgische kalfsvlees aan bod: lekker, trendy, licht verteerbaar, vele bereidingsmogelijkheden. Wij richten ons binnen dit verhaal naar de consument, minder naar een vakpubliek.

c) Promotie Belgisch lamsvlees

Dit wordt niet beheerd vanuit VLAM, maar vanuit PASTORALE. Hier is de doelstelling om het verbruik via de detailhandel zoveel mogelijk te stimuleren.

2. Consumentengegevens en marktonderzoek

a) Thuisverbruik

De verkoop van vers vlees zit opnieuw in de lift. In de periode okt 2007-sept 2008 kocht de gemiddelde Belg 32,6 kg vers vlees. Dit is 1,02 kilogram meer dan in dezelfde periode van het jaar voordien. Het vleesverbruik van de Belg wordt de voorbije jaren vooral gedomineerd door de vleesmengelingen die nu goed zijn voor 33%. Daarna volgen varkensvlees en rundvlees met respectievelijk 30% en 27%.

De bestedingen aan vers vlees stegen in de periode okt 2007-sept 2008 met € 8,9 tot € 283,14 (tegenover okt 2006-sep 2007). Het aantal kopende gezinnen van vers vlees nam het afgelopen jaar toe van 96,1% naar 97,4%.

De Waal en de Brusselaar zijn grotere vleeseters dan de Vlaming. Het vleesverbruik neemt ook opvallend toe met de gemiddelde leeftijd.

Dis 1 en slager blijven in 2007 de belangrijkste aankoopkanalen van vers vlees. Opvallend is de sterke opmars van de hard discount, die reeds een marktaandeel van 6,9% haalde (in volume) Binnen het totale vleessegment kunnen we vaststellen dat vers vlees (96,6%) duidelijk de voorkeur geniet boven diepvriesvlees (3,4%).

Rundvlees

Ook rundvlees laat positieve trends optekenen in sep 2007-okt 2008. Zo groeit het gemiddeld gekochte volume per capita met 2,6% tegenover dezelfde periode vorig jaar. Ook in bestedingen tekenden we 2,4% groei op. Verder zien we dat in 2007 (penetratiecijfers zijn enkel beschikbaar per kalenderjaar) opnieuw meer gezinnen rundvlees aankopen. In 2007 kocht ruim 91% van de Belgische gezinnen minstens 1 keer per jaar rundvlees.

De meest gekochte rundvleessoort is de américain en het gehakt. Deze categorie was in okt 2007 – sep 2008 goed voor 29,3% van het rundvleesvolume en wordt de laatste jaren steeds populairder (in 2005 bedroeg dit slechts 26,5%). De stukken die terrein verliezen zijn de haas/filet pur, het rondsgebrad, de tournedos, de karbonaden/stoverij en het soepvlees. Delen als (gepelde) biefstuk, dunne lende en tussenribstuk blijven quasi stabiel.

Kalfsvlees en schaap- en lamsvlees

Belgen lieten deze iets duurdere stukken vlees nu blijkbaar gemakkelijker links liggen. De gemiddelde Belg kocht in okt 2008-sep 2007 7,5% minder kalfsvlees dan in dezelfde periode van het jaar voordien. Dit betekende een daling van de bestedingen met 4%

Het aangekochte volume aan schapen- en lamsvlees ging in okt 2007-sep 2008 met 8,4% achteruit. stabiel. De bestedingen daalden iets minder met 3%.

Profiel van de vleesverbruiker

Totaal vleesverbruik

De Waal en Brusselaar zijn grotere vleeseters dan de Vlaming. De Waal at in okt 2007-sep 2008 gemiddeld 6,7 kg meer vers vlees dan de Vlaming. De Brusselaar verbruikte 3,1 kg meer vers vlees dan de Vlaming. Daarmee komt de Waal op een gemiddelde verbruik van 36,9 kg vers vlees per capita. Dit was opnieuw iets meer dan het jaar ervoor. Ook de Vlaming at in 2007 meer vlees dan in 2006.

Het vleesverbruik verschilt naargelang de leeftijd. Gezinnen waarvan de huisvrouw ouder is dan 65 jaar aten in okt 2007-sep 2008 met 41,65 kg de helft meer vlees dan gezinnen met een jonge huisvrouw. Zo aten gezinnen met een huisvrouw jonger dan 30 jaar amper 24,84 kg vers vlees.

Verschillende vleessoorten binnen totaal vlees

De verhouding van de vleessoorten binnen het totaal vleesverbruik blijkt te verschillen tussen Vlaanderen en Wallonië. In Wallonië eet men vooral veel meer schaap- en lamsvlees; in Vlaanderen veel meer paardenvlees en vleesmengelingen. Varkensvlees scoort in beide regio's even goed. Rund- en kalfsvlees doet het beter in Wallonië; kalfsvlees is populairder in Vlaanderen.

Schapen- en lamsvlees scoren vooral goed bij gezinnen jonger dan 30, rund- en kalfsvlees is dan weer vooral populair bij 65-plussers.

Grotere gezinnen kopen in verhouding meer varkensvlees en meer vleesmengelingen. Orgaanvlees wordt er in veel kleinere volumes gekocht dan in één- of tweepersoonsgezinnen.

Tussen de verschillende gezinssituaties (singles, alleenstaanden, al dan niet kinderen, werkend of gepensioneerd) zijn weinig significante verschillen in het vleesverbruik merkbaar. De meeste verschillen hangen samen met de regio, de leeftijd en de sociale klasse van de huisvrouw.

Verschillende rundvleessoorten binnen rundvlees

Vlamingen zijn binnen rundvlees duidelijk vooral liefhebbers van biefstuk, soepvlees en karbonaden/stoverij. Walen houden dan weer meer van gepelde biefstuk, rondsgebraad/rosbief en tournedos. In Brussel wordt vooral americain/gehakt, dunne lende, tussenribstuk, haas/filet pur en tournedos gemaakt.

Ook wat leeftijd betreft zijn er verschillen binnen het rundvleesverbruik. Hoe jonger de gezinnen, hoe populairder zijn américain/gehakt en (gepelde) biefstuk. Oudere gezinnen verkiezen meer dunne lende, tussenrib/entrecôte, haas/filet pur, rondsgebraad/rosbief, tournedos/chateaubriand en soepvlees, waarvan 65 plussers bvb 5 maal meer kopen dan gezinnen jonger dan 30 jaar.

De gezinsgrootte speelt natuurlijk ook een rol bij de aankopen. Zo kopen 1- en 2-persoonsgezinnen meer soepvlees, haas/filet pur, tussenrib/entrecôte, dunne lende en tournedos/chateaubriand. 3- en 4-persoonsgezinnen kopen dan weer meer americain/gehakt, (gepelde) biefstuk en karbonade/stoverij.

De hogere sociale klassen kopen duidelijk meer karbonaden/stoverij, tussenribstuk en americain/gehakt, daar waar de lagere sociale klassen vooral dunne lende en soepvlees verkiezen.

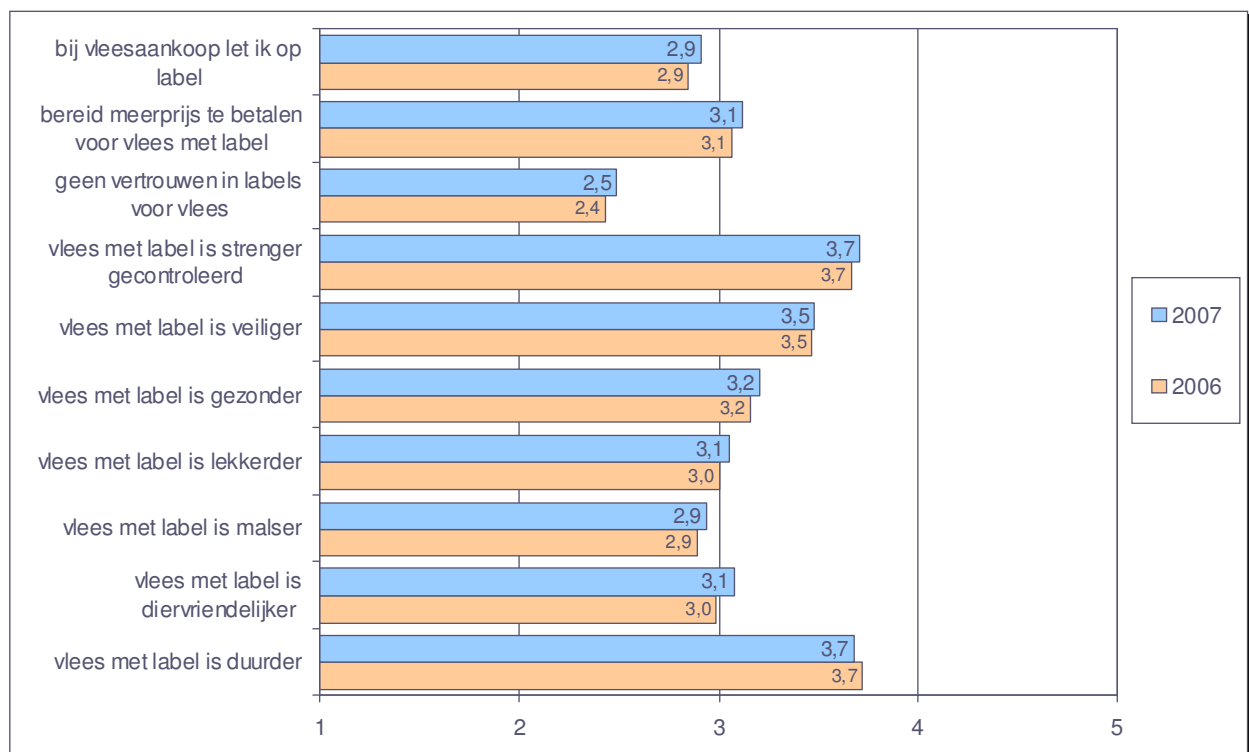
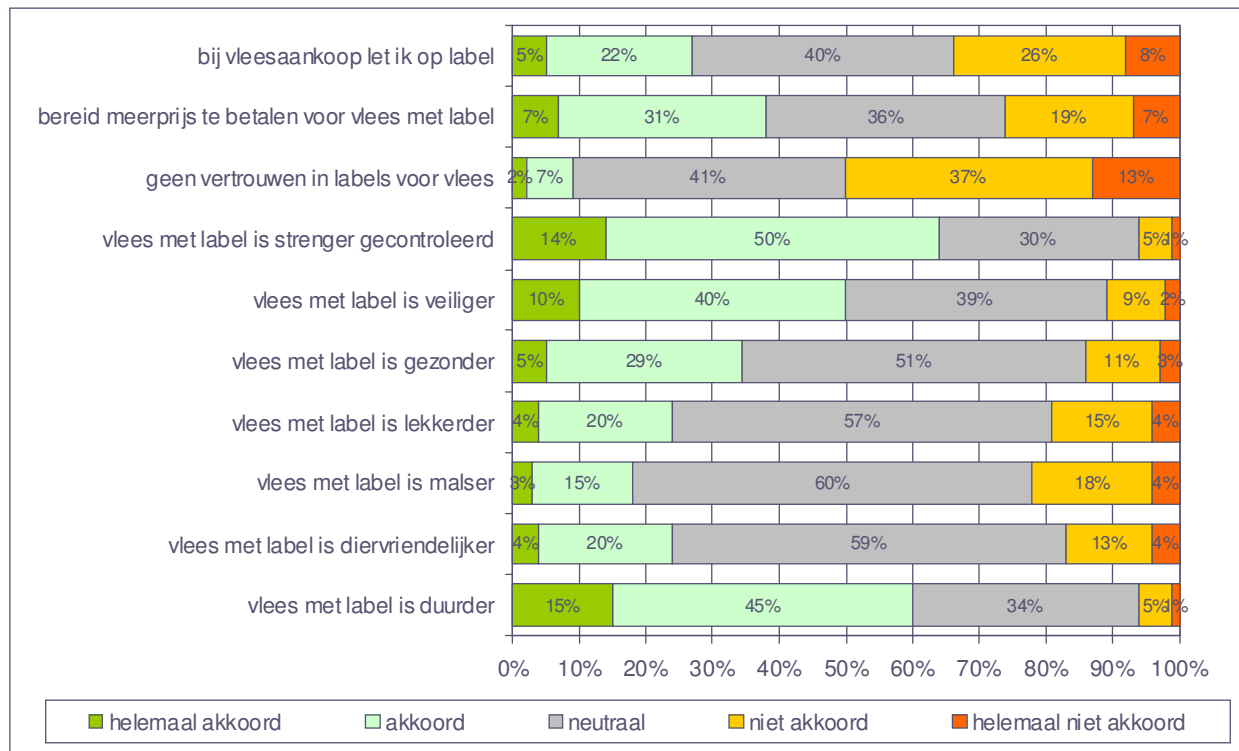
Prijsevolutie

De gemiddelde prijs van vers vlees bleef sinds het begin van 2008 vrij stabiel en bedroeg in het derde kwartaal € 8,78. Ook de prijs van rund- en kalfsvlees bleef vrij stabiel. Wat betreft de prijzen binnen het assortiment aan rundvleesproducten is er weinig dat opvalt. Wel is het zo dat de prijs van haas of filet pur in het derde kwartaal van 2008 sterk is gedaald sedert het derde kwartaal van 2007.

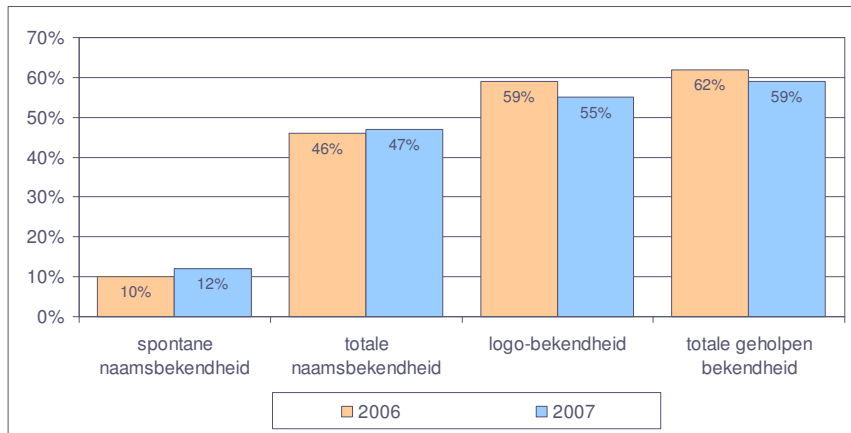
Opgelet: het gaat hier om gemiddelde prijzen (op basis van de prijzen van de aangekochte producten). Indien het aangekochte assortiment binnen een categorie wijzigt heeft dit natuurlijk ook een belangrijke invloed op de gemiddelde prijzen van deze categorie.

b) Attitude tegenover vleeslabels

Figuur 29: Attitude tegenover vleeslabels

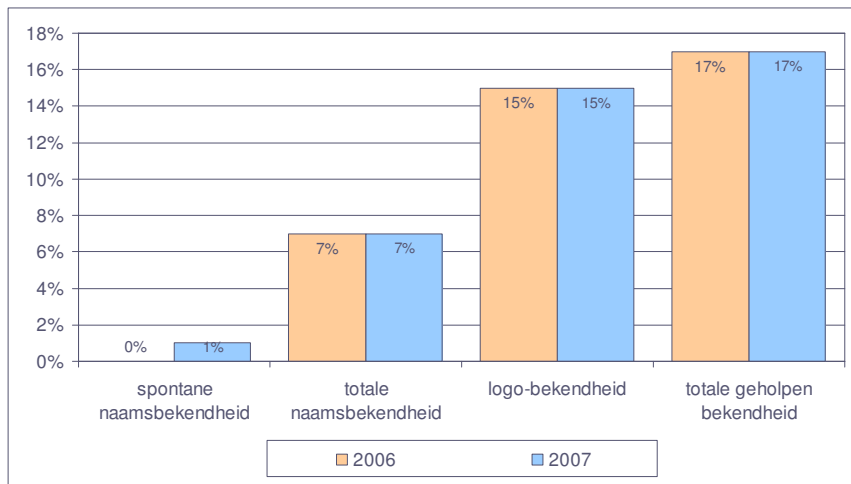

Figuur 30: bekendheid Meritus

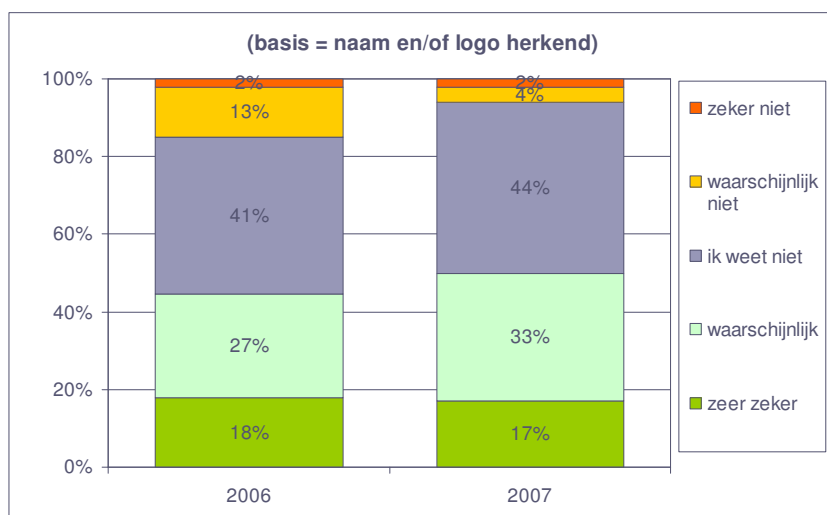
Bron: vleestracking - mei 2007

Figuur 31: Bekendheid BCV

Bron: vleestracking - mei 2007

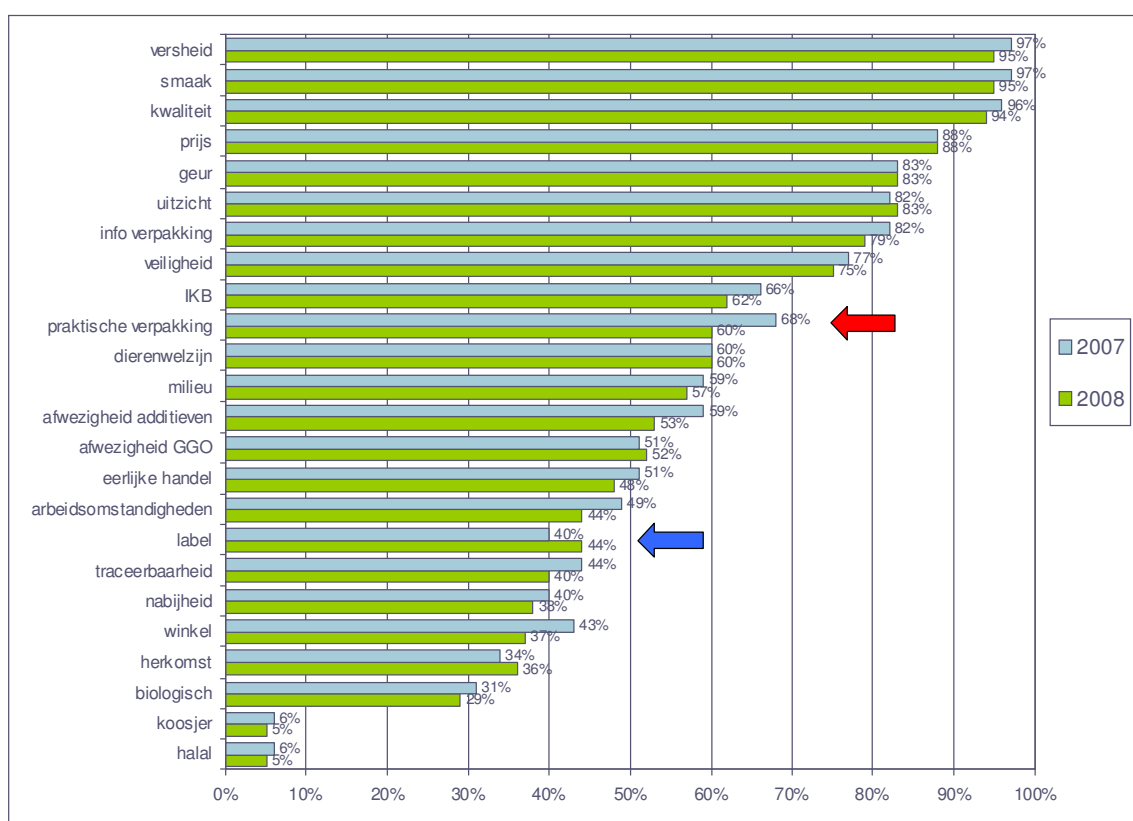
Figuur 32: Aankoopintentie Meritus

Bron: vleestracking - mei 2007

c) Aankoopcriteria agrovoedingsproducten

Figuur 33a: Aankoopcriteria agrovoedingsproducten (aardappelen, groenten, fruit, vlees, vis, zuivel, eieren en brood)

Bron: VLAM-tracking – juni 2008

Voorkeur voor binnenlands (N=267):

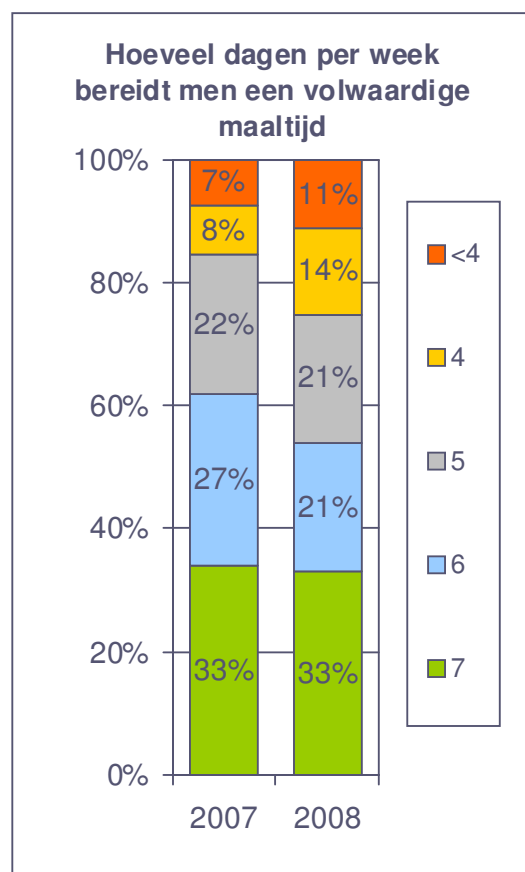
- 32% Verser (minder lang onderweg)

- 32% Vertrouwen, controles, ...
- 29% Goed voor economie, steun aan inlandse producenten, ...
- 20% Kwaliteit
- 15% Smaak
- 8% Minder milieuvervuiling
- 6% Transportkosten

Voorkeur voor buitenlands (N=27):

- 41% Smaak
- 22% Kwaliteit
- 15% Beschikbaarheid
- 7% Prijs
- 7% Milieuvervuiling

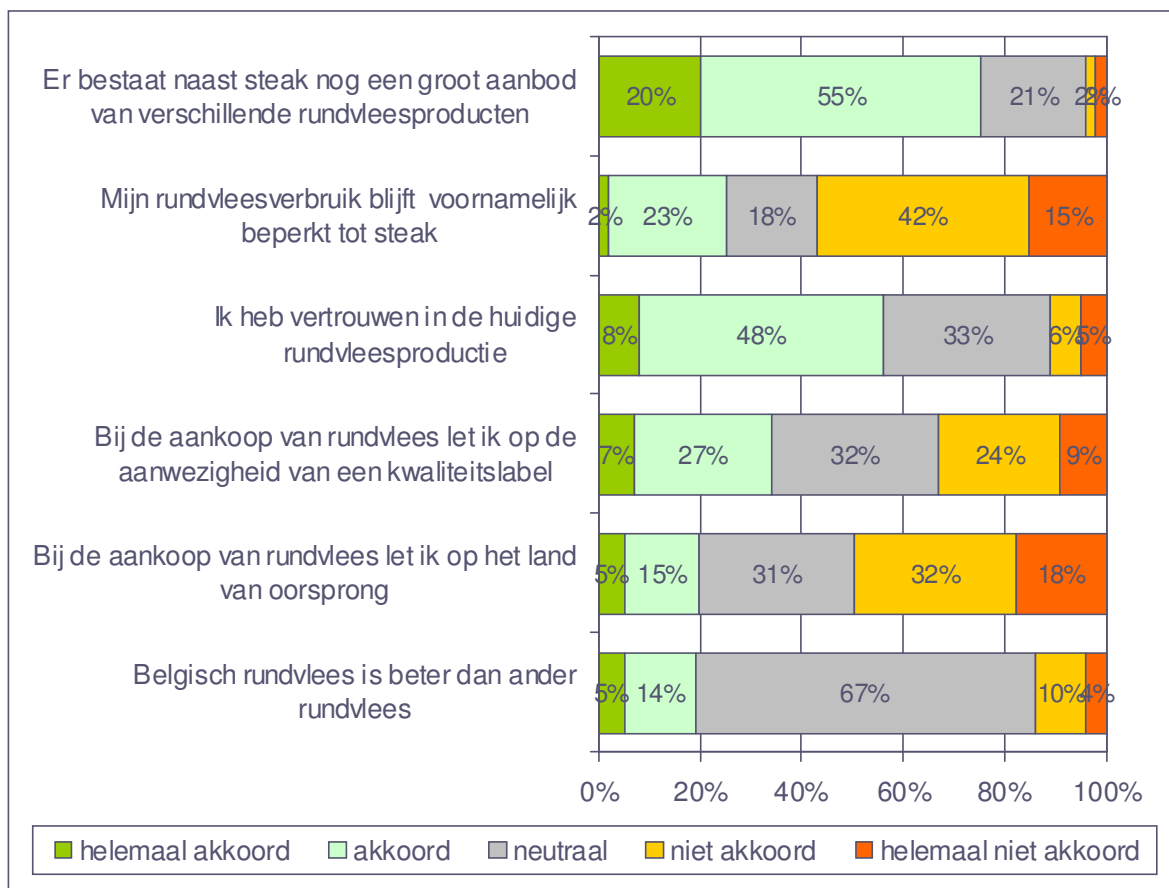
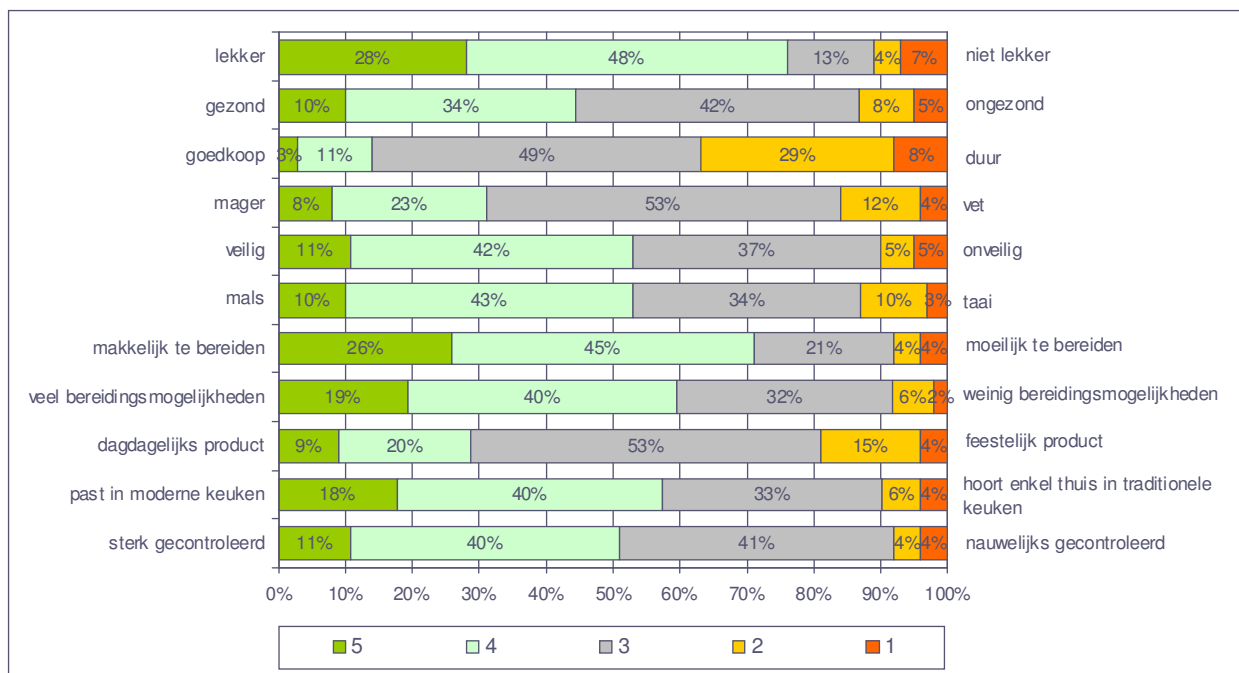
Figuur 33b: Aantal volwaardige maaltijden per week

Bron: VLAM-tracking – juni 2008

d) Imago rundvlees

Figuur 34 Imago rundvlees

Bron: posttest rundvlees – juli 2007

3. Promotie in het buitenland van Belgisch vlees (rund, kalf en lam)

In de nota van De Groene Kring wordt opgemerkt dat over de werking en de resultaten van de Belgian Meat Office onvoldoende wordt gecommuniceerd. Daarom onderstaande verduidelijking:

a) Marketingdoelstellingen

Het exportbureau vlees van VLAM, Belgian Meat Office, is verantwoordelijk voor de buitenlandse promotie van rund-, kalfs- en varkensvlees. De buitenlandse promotie is, in tegenstelling tot de binnenlandse, enkel gericht op handel en pers. Deze business-to-businessaanpak resulteert in een waaier van acties en campagnes die door Belgian Meat Office in de verschillende doelmarkten wordt gevoerd.

Als marketingdoelstelling wordt vooropgesteld:

- Onderhoud marktaandeel, positie en imago op de kernmarkten
 - Rund- en kalfsvlees: Nederland, Frankrijk, Duitsland
 - Varkensvlees: Duitsland, Nederland, Italië, Frankrijk
- Onderhoud imago en groei op de aandachtsmarkten
 - Rund- en kalfsvlees: Italië en Rusland
 - Varkensvlees: Rusland, Verenigd Koninkrijk, Griekenland
- Marktdiversificatie door groei op prospectieve markten
 - Rund- en kalfsvlees: Polen, Tsjechië en Slowakije
 - Varkensvlees: ex-Oostbloklanden, China en Australië
- Exportondersteuning – veterinaire dossiers : Australië, China, de Filipijnen, de Verenigde Arabische Emiraten, Vietnam, Taiwan en Rusland

b) Communicatiedoelstellingen

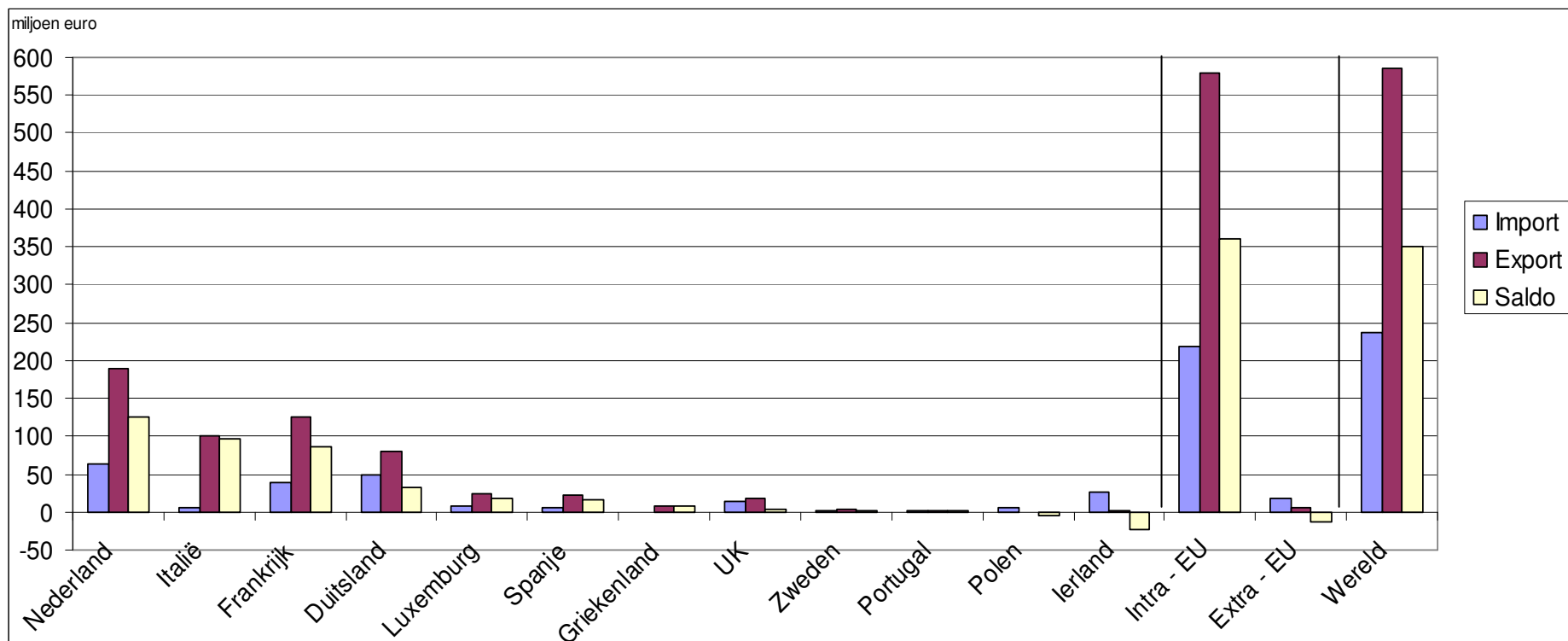
- Doelstelling: Het imago van de Vlaamse vleesexporteur verbeteren door hem te positioneren als een bekwame vakman
- Focus op service en manier waarop het vlees geproduceerd en geleverd wordt, niet enkel focus op het vlees
- Strategie
 - Nadruk op consistentie en continuïteit
 - Het bedrijf in de hoofdrol
 - Vakmanschap centraal
 - 'Branding' Belgian meat exporters
 - Creatieve declinaties
 - Programma 2009
- Handelsgerichte promotie in het buitenland
 - Beurzen: Prodexpo (Moskou), Tuttofood (Milaan), Anuga (Keulen)
 - Advertenties
 - Publicaties
 - Direct marketing: in de kernmarkten
 - Website
 - Prospectie
 - PR-acties
- Exportondersteuning
 - Informatieverspreiding
 - Presentatie marktstudie
 - Backoffice
 - Advies
- Draaiboek crisiscommunicatie

Bijlage 1: Grootte van bedrijven met zoogkoeien (reforme en actieve), 2006

			totaal	zonder teelt	0,01 < 2 ha	2 < 5 ha	5 < 10 ha	10 < 20 ha	20 < 30 ha	30 < 50 ha	50 < 80 ha	80 ha en meer
België												
Bedrijven met zoogkoeien	geheel van de bedrijven	Dieren Bedrijven	538.220 20.221	304 24	1.935 654	7.473 1.474	19.376 2.330	49.477 3.509	57.694 2.810	108.907 4.055	130.235 3.128	162.819 2.237
	1 tot 4 dieren	Dieren Bedrijven	8.844 3.385	39 13	1.142 556	2.213 856	1.826 640	1.501 531	794 278	866 329	339 134	124 48
	5 tot 9 dieren	Dieren Bedrijven	23.733 3.483	18 3	496 79	3.028 478	6.400 937	5.741 814	2.904 425	3.196 468	1.415 202	535 77
	10 tot 19 dieren	Dieren Bedrijven	64.147 4.666	46 3	204 16	1.521 123	8.158 645	19.220 1.394	12.418 894	13.847 984	6.545 454	2.188 153
	20 tot 39 dieren	Dieren Bedrijven	119.657 4.322	76 3	48 2	327 14	2.321 97	17.586 683	24.713 909	38.018 1.346	25.775 896	10.793 372
	40 dieren en meer	Dieren Bedrijven	321.839 4.365	125 2	45 1	384 3	671 11	5.429 87	16.865 304	52.980 928	96.161 1.442	149.179 1.587
Vlaanderen												
Bedrijven met zoogkoeien	geheel van de bedrijven	Dieren bedrijven	206.214 10.973	184 14	1.432 473	4.870 1.018	13.815 1.645	34.739 2.433	40.243 1.923	56.275 2.191	37.136 990	17.520 286
	1 tot 4 dieren	dieren bedrijven	6.245 2.388	25 9	832 400	1.584 613	1.359 477	1.130 401	610 211	554 214	121 52	30 11
	5 tot 9 dieren	dieren bedrijven	15.351 2.268	6 1	378 60	2.048 323	4.342 637	3.925 565	2.084 305	1.951 288	504 73	113 16
	10 tot 19 dieren	dieren bedrijven	37.671 2.772	18 1	129 10	899 72	5.650 445	12.707 927	8.190 597	7.383 532	2.188 153	507 35
	20 tot 39 dieren	dieren bedrijven	60.184 2.206	55 2	48 2	183 8	1.793 75	12.211 467	15.410 567	19.339 697	9.444 332	1.701 56
	40 dieren en meer	dieren bedrijven	86.763 1.339	80 1	45 1	156 2	671 11	4.766 73	13.949 243	27.048 460	24.879 380	15.169 168

Bron: berekeningen afdeling Monitoring en Studie op basis van FOD Economie - Algemene Directie Statistiek (Landbouw)

Bijlage 2: Belgische import en export met buurlanden van fokdieren, gedroogd en gerookt vlees, slacht- en gebruiksdieren, vers vlees en vleesbereidingen in miljoen euro, 2006

Bron: Eurostat (Comext)

Bijlage 3: Handelsstroom van slachtrunderen

Dank zij de koppeling van de IVB-database met de Sanitel-database kunnen de stromen van slachtrunderen gekwantificeerd worden (exclusief mestkalveren) (2007)

Uitleg bij de codes (1), (2), (3), (4) en (5)

(1): het percentage runderen dat in dezelfde provincie is gehouden en geslacht

Voorbeeld – 36 % van de runderen geboren in de provincie Limburg zijn in dezelfde provincie gehouden en geslacht

De “0” voor Vlaams-Brabant en Waals-Brabant is te verklaren doordat er in die provincies geen slachthuizen zijn.

(2): het percentage runderen dat in Vlaanderen is gehouden en geslacht

Voorbeeld – 41 % van de runderen geboren in Luxemburg zijn gehouden en geslacht in Vlaanderen

(3): het percentage runderen dat in Wallonië is gehouden en in Vlaanderen is geslacht

Voorbeeld – 29 % van de runderen geboren in Henegouwen zijn gehouden in Wallonië en geslacht in Vlaanderen

(4): het percentage runderen dat in Vlaanderen is gehouden en in Wallonië is geslacht

Voorbeeld – 19 % van de runderen geboren in Antwerpen zijn gehouden in Vlaanderen en geslacht in Wallonië

(5): het percentage runderen dat in Wallonië is gehouden en geslacht

Voorbeeld – 43 % van de runderen geboren in Luik zijn gehouden en geslacht in Wallonië

Geboorte van het rund		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Provincie	Aantal	(%)	(%)			
Antwerpen	30916	50	76	2	19	3
VI-Brabant	18366	0	77	2	18	3
West-VI	84717	49	77	1	21	1
Oost-VI	63760	42	83	2	13	2
Limburg	22024	36	70	1	25	4
Vlaanderen	219703		78	1	19	2
W-Brabant	10265	0	37	26	5	32
Henegouwen	60278	23	33	29	5	33
Luik	44230	33	25	27	5	43
Luxenburg	73688	9	41	12	9	38
Namen	55022	7	35	16	7	42
Wallonië	243483		35	20	7	38
België	463266		56	11	12	21

Bron: Departement Landbouw en Visserij, ADLO

Uit deze tabel blijkt dat:

Van de runderen geboren in Vlaanderen worden:

- 97 % gehouden in Vlaanderen voorafgaand aan het slachten
- 79 % geslacht in slachthuizen gelegen in Vlaanderen

Van de runderen geboren in Wallonië worden:

- 42 % gehouden in Vlaanderen voorafgaand aan het slachten
- 55 % geslacht in slachthuizen gelegen in Vlaanderen

5 maart 2009
Kabinet minister-president Peeters
Martelaarsplein 19
1000 Brussel

Discussiedocument voor dialoogdag 2

Rendabiliteit en EU beleid

Pieter Van Ommeslaeghe (Departement voor Landbouw en Visserij – ALVB)
Laurence Hubrecht (Departement voor Landbouw en Visserij – ADLO)

E. Rendabiliteit op vleesveebedrijven

In de vleesveehouderij kunnen 3 soorten productievormen onderscheiden worden:

- Houden van zoogdieren met afmesten en verkoop mannelijke dieren
- Houden van zoogdieren met verkoop magere dieren
- Afmesten van aangekochte magere dieren

In Vlaanderen worden de meeste runderen gehouden op gemengde bedrijven, waarbij naast vleesvee ook melkvee gehouden wordt of aan akkerbouw gedaan wordt. Sommige bedrijven halen ook inkomsten uit de fokkerij of uit hoeveverkoop van vlees of uit activiteiten buiten de landbouw. De Vlaamse bedrijven mesten grotendeels zelf hun dieren af.

1. Gespecialiseerde vleesveebedrijven

Tot het Landbouwmonitoringsnetwerk (LMN) van de Afdeling Monitoring en Studie (AMS) behoren in 2006 25 gespecialiseerde vleesveebedrijven met minstens 20 zoogkoeien. Het betreft voornamelijk gesloten zoogkoeienbedrijven, waarbij de stieren van eigen bedrijf afgemest worden.

Hierna worden de structurele en de technisch-economische kengetallen van 2006 van de gespecialiseerde vleesveebedrijven besproken. De kengetallen van 2005 worden ter illustratie in de tabellen weergegeven. De kengetallen van 2007 zullen normaal gezien tegen eind maart 2009 verschijnen. Het familiaal arbeidsinkomen per FAK daalt in 2007 met ongeveer 25%.

De gespecialiseerde vleesveebedrijven hebben in 2006 gemiddeld 53 zoogkoeien en 120 grootvee-eenheden in totaal. De oppervlakte ruwvoerders bedraagt bijna 35 ha. Daarnaast wordt op het gemiddelde bedrijf van deze groep nog ongeveer een tiental ha marktbaar gewassen verbouwd en wat varkens gehouden. De arbeid op het bedrijf wordt verricht door 1,36 volwaardige arbeidskrachten. Het aantal VAK wordt berekend door het aantal gewerkte uren van de betaalde en niet-betaalde tewerkgestelde personen te delen door 2400 uren en te vermenigvuldigen met een arbeidsgeschiktheidscoëfficiënt die afhankelijk is van de scholing, de leeftijd en het type arbeidskracht (betaald of niet-betaald). De bedrijfsleider (zonder nevenactiviteit) en personen die meer dan 2400 uren werken, worden als één eenheid geteld.

Tabel 1: Structurele kengetallen van gespecialiseerde vleesveebedrijven

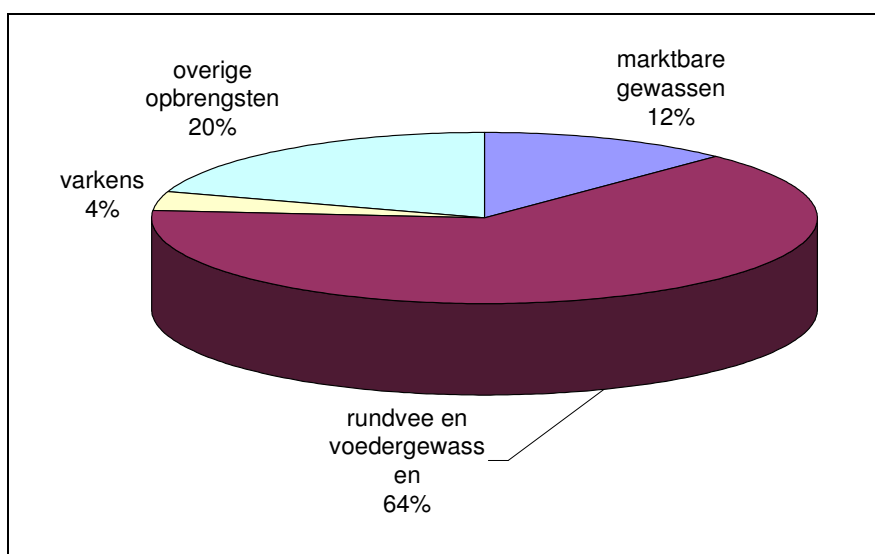
boekjaar	2005	2006
Aantal bedrijven	22	25
Aantal zoogkoeien	60,34	53,34
Aantal premiegerechtigde zoogkoeien	51,31	47,82
Oppervlakte cultuurgrond (ha)	48,79	44,65
Oppervlakte ruwvoerders (ha)	37,24	34,78
Aantal GVE*	132,92	120,23
VAK	1,45	1,36

* runderen jonger dan 3 maanden = 0 GVE; van 3 maanden tot en met 2 jaar = 0,6 GVE en ouder dan 2 jaar = 1 GVE

Bron: AMS

In figuur 1 wordt de verdeling van de opbrengsten van de gespecialiseerde vleesveebedrijven voorgesteld. De overige opbrengsten omvatten hoofdzakelijk de subsidies. De opbrengsten van de verschillende bedrijfstakken worden ook in tabel 5 weergegeven.

Figuur 1: Verdeling van de opbrengsten van gespecialiseerde vleesveebedrijven in 2006

In tabel 2 worden enkele technische kengetallen weergegeven. In 2006 is het aantal stuks jongvee per zoogkoe met 1,13 eerder aan de lage kant. Dit cijfer wordt in sterke mate bepaald door de vruchtbaarheid en de sterfte op het bedrijf. Een leeftijd bij 1ste kalving van ongeveer 30 maanden en een tussenkalftijd van ruim 422 dagen wijzen erop dat de vruchtbaarheidsresultaten zeker voor verbetering vatbaar zijn. Idealiter is de leeftijd bij 1ste kalving 24 à 26 maanden en de tussenkalftijd 385 dagen. De reforme koeien worden op een leeftijd van 5 jaar verkocht. De koeien hebben dan gemiddeld tweemaal gekalfd.

De stieren worden verkocht op een gemiddelde leeftijd van 20,4 maanden bij een gewicht van 634 kg. Hieruit kunnen we afleiden dat deze stieren een gemiddelde levensgroei van ongeveer 940 g/dag realiseren. De groei bij de stieren is ondermaats (idealiter 1100 g/dag).

De verkoopprijs van de nuchtere kalveren, de stieren en de reforme koeien benadert de gemiddelde marktprijs van 2006.

Vruchtbaarheid, groei en sterfte zijn de voornaamste factoren die het arbeidsinkomen op een vleesveebedrijf bepalen. Indien goede resultaten voor deze drie factoren op het bedrijf worden gerealiseerd, dan zal immers de jaargroei of de totale vleesproductie hoog zijn.

Ten opzichte van 2005 waren de technische resultaten in 2006 verbeterd, behalve voor wat de verkoopprijs van de nuchtere kalveren betreft.

Tabel 2: Enkele technische kengetallen op de gespecialiseerde vleesveebedrijven

Boekjaar	2005	2006
Aantal stuks jongvee per zoogkoe	1,07	1,13
Aantal levend geboren kalveren (per 100 kalvingen)	96,18	96,67
Leeftijd 1 ^{ste} kalving (maanden)	31,17	30,11
TKT (dagen)	430,71	422,51
Vervangingspercentage	43,38	39,25
Verkoopprijs nuchtere kalveren (€/stuk)	636,87	580,79
Verkoopprijs reforme koeien (€/kg)	2,30	2,42
Gewicht reforme koeien bij verkoop (kg)	714,64	704,66
Leeftijd reforme koeien bij verkoop (jaren)	4,87	4,99
Verkoopprijs stieren (€/kg)	2,71	3,08
Gewicht stieren bij verkoop (kg)	621,90	633,94
Leeftijd stieren bij verkoop (maanden)	20,5	20,4

Bron: AMS

In tabel 3 worden de economische kengetallen van de bedrijfstak rundvee en voedergewassen op de gespecialiseerde vleesveebedrijven voorgesteld. De opbrengsten rundvee en voedergewassen bestaan hoofdzakelijk uit de vleesopbrengsten en nog voor ongeveer 3% uit de verkoop van ruwvoederteelten, verkoop van andere grondgebonden dieren (vb. schapen), ...

De voederkosten maken 52% van de variabele kosten uit. De krachtvoederkosten omvatten de aankoop van krachtvoerders en grondstoffen om krachtvoeder te maken; de overige voederkosten omvatten de ruwvoederkosten (voor het zaad- en pootgoed, de meststoffen, de bestrijdingsmiddelen en het werk door derden) en de bijproducten van gewassen die gevoederd worden.

Het bruto saldo, d.i. de opbrengsten min de variabele kosten, bedraagt 667 euro per zoogkoe. Het arbeidsinkomen dat de vleesveehouder uit de bedrijfstak rundvee en voedergewassen realiseert, wordt momenteel niet berekend.

De betere technische resultaten en de hogere verkoopprijs van stieren en reforme koeien in 2006 weerspiegelen zich in hogere vleesopbrengsten (+12 %) per zoogkoe ten opzichte van 2005. Ondanks de toename van de variabele kosten (+11 %) in 2006 is het bruto saldo toch met bijna 9 % toegenomen. Ook de zoogkoeienpremie per zoogkoe is hoger in 2006 doordat er relatief meer premiegerechtigde koeien op het bedrijf aanwezig waren.

Tabel 3: Economische kengetallen (€/zoogkoe) van de bedrijfstak rundvee en voedergewassen op de gespecialiseerde vleesveebedrijven

Boekjaar	2005	2006
Opbrengsten rundvee en voedergewassen	1566	1721
<i>waarvan vleesopbrengsten</i>	<i>1504</i>	<i>1681</i>
Variabele kosten rundvee en voedergewassen	952	1054
<i>waarvan krachtvoederkosten</i>	<i>318</i>	<i>326</i>
<i>overige voederkosten</i>	<i>185</i>	<i>220</i>
Bruto saldo rundvee en voedergewassen	614	667
Zoogkoeienpremie	206	215

Bron: AMS

In tabel 4 worden tenslotte de economische kengetallen van het totale bedrijf voorgesteld. Uit de tabel is af te leiden dat na de loonkosten de voederkosten de grootste kostenpost is, gevolgd door de grond- en gebouwenkosten.

De loonkosten zijn de fictieve en betaalde lonen; de fictieve lonen worden berekend door het aantal gepresteerde uren van de bedrijfsleider en de gezinsleden te vermenigvuldigen met €12,55 voor ongeschoolden of €14,20 voor geschoolden tussen 18 à 65 jaar, verhoogd met de sociale lasten. De grond- en gebouwenkosten omvatten o.a. de afschrijvingen (berekend op de vervangingswaarde), de fictieve interesten (5% van balanswaarde van bedrijfskapitaal en grond- en gebouwenkapitaal) en pacht, de betaalde interesten en pacht, ...

Verder kan vastgesteld worden dat het gemiddelde netto bedrijfsresultaat van de vleesveebedrijven uit het LMN negatief is. Dit betekent dat de opbrengsten ontoereikend zijn om de totale kosten te dekken. De totale kosten omvatten ook de vergoeding voor familiale arbeid en het kapitaal. Het ondernemersloon (de vergoeding voor de bedrijfsleiding en ondernemerschap) is niet in de kosten begrepen.

Het arbeidsinkomen is het verschil tussen de totale opbrengsten en de totale kosten exclusief de fictieve lonen van familiale arbeidskrachten en exclusief de betaalde lonen van op het bedrijf tewerkgestelde arbeidskrachten. In 2006 bedraagt het arbeidsinkomen van het totale bedrijf € 22 659. Zonder de zoogkoeienpremies en de toeslagrechten, die € 28 576 in 2006 bedragen, zou het arbeidsinkomen negatief zijn.

Het arbeidsinkomen per volwaardige arbeidskracht bedraagt € 16 661 (zie tabel 8), dit is 45 % van het vergelijkbaar inkomen. Ook ten opzichte van andere landbouwsectoren blijft het inkomen van gespecialiseerde vleesveebedrijven laag.

Ten opzichte van 2005 zijn zowel de totale opbrengsten als de totale kosten in 2006 gedaald. Dit is deels te verklaren doordat de bedrijfsomvang van de gespecialiseerde vleesveebedrijven in 2006 kleiner is dan in 2005. Worden de economische kengetallen uitgedrukt per ha, GVE en VAK (zie tabel 8), dan zijn zowel de opbrengsten als de kosten hoger in 2006 dan in 2005. Door de sterkere toename van de kosten zijn het netto bedrijfsresultaat en het arbeidsinkomen, uitgedrukt per ha, GVE en VAK, lager in 2006 dan in 2005. Dit is vooral te wijten aan de sterk toegenomen energiekosten (+ 26%), de

werktuigkosten (+ 14%) en de diergeneeskundige kosten (+ 8%) en in mindere mate door de voederkosten, grond- en gebouwenkosten en loonkosten (+ 3 à 5%) – uitgedrukt per ha.

Tabel 4: Economische kengetallen (x 1000 €) van het totale bedrijf op de gespecialiseerde vleesveebedrijven

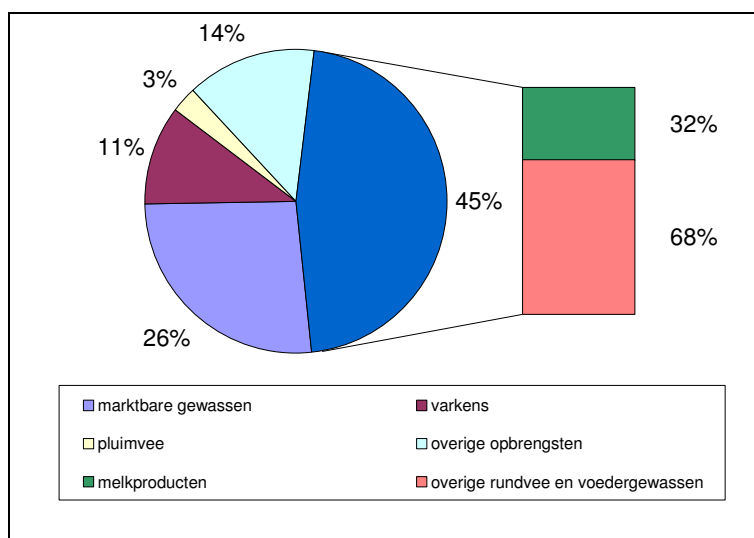
Boekjaar	2005	2006
Opbrengsten rundvee en voedergewassen	94,5	91,8
Opbrengsten marktbaar gewassen	21,6	17,5
Opbrengsten varkens	5,8	5,1
Overige opbrengsten (o.a. premies, TR)	31,5	28,6
Totale opbrengsten	153,5	142,9
Voederkosten	33,4	31,4
Kosten diergeneeskundige zorgen	9,3	9,2
Energiekosten	4,2	4,8
Totale variabele kosten	69,4	66,4
Werktuigenkosten	15,4	16,0
Grond- en gebouwenkosten	25,7	24,7
Loonkosten	54,1	52,7
Totale vaste kosten	109,4	106,6
Netto bedrijfsresultaat	-25,3	-30,1
Arbeidsinkomen	28,8	22,7

Bron: AMS

2. Gespecialiseerde vleesveebedrijven versus alle bedrijven met minstens 20 zoogkoeien

Hierna worden de structurele en economische kengetallen van de gespecialiseerde vleesveebedrijven vergeleken met alle bedrijven met minstens 20 zoogkoeien (zie tabellen 5 en 6). De verdeling van de opbrengsten van alle bedrijven met minstens 20 zoogkoeien wordt in figuur 2 voorgesteld. Ten opzichte van de gespecialiseerde vleesveebedrijven zijn de opbrengsten rundvee en voedergewassen en de overige opbrengsten relatief gezien lager, terwijl de opbrengsten marktbaar gewassen, varkens en pluimvee hoger zijn. Bovendien maken de opbrengsten melkproducten ongeveer 1/3 uit van de opbrengsten rundvee en voedergewassen. Hieruit kan afgeleid worden dat de bedrijven met minstens 20 zoogkoeien voornamelijk gemengde bedrijven zijn waarbij naast vleesvee ook de bedrijfstakingen akkerbouw en melkvee belangrijk zijn.

Figuur 2: Verdeling van de opbrengsten van alle bedrijven met minstens 20 zoogkoeien in 2006

Bij vergelijking van de structurele kengetallen van gespecialiseerde en alle bedrijven met minstens 20 zoogkoeien (zie tabel 6) kunnen we vaststellen dat:

- er ongeveer 10 zoogkoeien meer zijn op de gespecialiseerde vleesveebedrijven;
- er ongeveer 17 % meer premiegerechtigde zoogkoeien zijn op de gespecialiseerde vleesveebedrijven;
- er ongeveer 10 ha minder marktbaar gewassen geteeld worden op de gespecialiseerde vleesveebedrijven;
- er ongeveer evenveel ha ruwvoerders worden geteeld;
- er ongeveer evenveel GVE worden gehouden;
- het aantal VAK lager is op de gespecialiseerde vleesveebedrijven.

Tabel 5: Structurele kengetallen van gespecialiseerde en alle bedrijven met minstens 20 zoogkoeien (boekjaar 2006)

Type bedrijven	gespecialiseerd	alle
Aantal bedrijven	25	90
Aantal zoogkoeien	53,34	43,67
Aantal premiegerechtigde zoogkoeien	47,82	31,84
Oppervlakte cultuurgrond (ha)	44,65	55,94
Oppervlakte ruwvoerders (ha)	34,78	34,41
Aantal GVE	120,23	118,63
VAK	1,36	1,78

Bron: AMS

Uit tabel 6 blijkt dat het totale netto bedrijfsresultaat en het totale arbeidsinkomen van alle bedrijven met minstens 20 zoogkoeien ruim dubbel zo hoog is dan van de gespecialiseerde vleesveebedrijven. Ook blijkt dat deze bedrijven minder afhankelijk zijn van premies voor het halen van een positief arbeidsinkomen.

Tabel 6: Economische kengetallen (x 1000 €) van het totale bedrijf op de gespecialiseerde en alle bedrijven met minstens 20 zoogkoeien (boekjaar 2006)

Type bedrijven	gespecialiseerd	alle
Opbrengsten rundvee en voedergewassen <i>waarvan opbrengsten melkproducten</i>	91,8 0,0	107,8 34,6
Opbrengsten marktbaar gewassen	17,5	61,0
Opbrengsten varkens	5,1	24,8
Opbrengsten pluimvee	0,0	6,7
Overige opbrengsten (o.a. premies, TR)	28,6	31,8
Totale opbrengsten	142,9	232,1
Voederkosten	31,4	47,1
Kosten diergeneeskundige zorgen	9,2	9,1
Energiekosten	4,8	7,1
Totale variabele kosten	66,4	102,6
Werktuigenkosten	16,0	22,1
Grond- en gebouwenkosten	24,7	36,8
Loonkosten	52,7	68,9
Totale vaste kosten	106,6	141,6
Netto bedrijfsresultaat	-30,1	-12,1
Arbeidsinkomen	22,7	56,8

Bron: AMS

De opbrengsten rundvee en voedergewassen, uitgedrukt per ha en VAK, op gespecialiseerde vleesveebedrijven zijn hoger dan op alle bedrijven met minstens 20 zoogkoeien hoewel deze laatste groep bedrijven melkkoeien houden.

Opvallend is ook dat op de gespecialiseerde vleesveebedrijven enkel de kosten voor diergeneeskundige zorgen, uitgedrukt per ha en VAK, hoger zijn. Uitgedrukt per GVE, zijn deze kosten van beide groepen bedrijven op hetzelfde niveau. Hieruit kunnen we afleiden dat diergeneeskundige zorgen bij vleesvee een grote kostenpost is.

Het arbeidsinkomen per volwaardige arbeidskracht bedraagt € 31 935 (zie tabel 7), dit is bijna het dubbel van gespecialiseerde vleesveebedrijven en 88 % van het vergelijkbaar inkomen. Bovendien komt dit cijfer in de buurt van het arbeidsinkomen per VAK op gespecialiseerde akkerbouw- en melkveebedrijven (zie Rendabiliteitsrapport Land- en tuinbouw 2006).

Tabel 7: Economische kengetallen (€), uitgedrukt per GVE, ha en VAK, op de gespecialiseerde en alle bedrijven met minstens 20 zoogkoeien

Type bedrijven	Gespecialiseerde vleesveebedrijven						Alle bedrijven met minstens 20 zoogkoeien		
Boekjaar	2005			2006			2006		
Deler	GVE	ha	VAK	GVE	ha	VAK	GVE	ha	VAK
Opbrengsten									
Marktbare gewassen	162	442	14885	146	392	12865	514	1091	34278
Rundvee en voedergewassen	711	1937	65182	763	2056	67487	909	1928	60579
Melkproducten							292	619	19451
Overige							617	1309	41127
Varkens	44	120	4034	42	114	3732	209	443	13908
Pluimvee	0	0	0	0	0	0	57	120	3785
Overige	237	646	21737	238	640	21011	268	568	17847
Totale	1155	3145	105838	1189	3201	105096	1957	4149	130397
Variabele kosten									
Veevoeder	251	684	23015	261	703	23091	397	842	26456
Diergeneeskundige zorgen	70	191	6421	76	205	6743	76	162	5087
Energie	32	86	2893	40	108	3554	60	128	4015
Totale	522	1422	47845	552	1487	48826	865	1834	57622
Vaste kosten									
Werktuigen	116	315	10605	133	358	11764	186	395	12405
Grond- en gebouwen	193	526	17708	206	554	18178	311	659	20696
Lonen	407	1110	37339	439	1181	38787	581	1232	38733
Totale	823	2242	75438	887	2388	78395	1194	2532	79573
Netto bedrijfsresultaat	-190	-518	-17445	-250	-674	-22125	-102	-216	-6798
Arbeidsinkomen	217	591	19893	188	507	16661	479	1016	31935

Bron: AMS

3. Algemene beschouwingen

De rendabiliteit op vleesveebedrijven is laag ten opzichte van andere landbouwtakken. Dit verschil is groter op gespecialiseerde vleesveebedrijven dan op gemengde rundveebedrijven. Bovendien zijn de gespecialiseerde vleesveebedrijven meer afhankelijk van directe inkomenssteun dan de gemengde bedrijven (zie tabel 7 en figuur 3).

In figuur 3 wordt het aandeel van de directe inkomenssteun in het bedrijfsinkomen weergegeven voor het boekjaar 2006. Het bedrijfsinkomen omvat de vergoeding voor de familiale arbeid en het ondernemerschap en de vergoeding voor de inbreng van eigen kapitaal van de ondernemer. Het wordt berekend door het familiaal arbeidsinkomen te vermeerderen met de toegerekende interesten en pachten op het eigen grond- en bedrijfskapitaal. In figuur 3 zijn de bedrijven gegroepeerd volgens bedrijfstype. Hieruit blijkt dat de varkenshouders met minder dan € 5000, gemiddeld het minste steun ontvangen. Bedrijven met vleesvee ontvangen aanzienlijk meer steun dan de andere bedrijfstypes: meer dan € 27500 voor gespecialiseerde vleesveebedrijven en bedrijven met een combinatie akkerbouw - vleesvee. Het aandeel steun in het bedrijfsinkomen bedraagt bij gespecialiseerde vleesveebedrijven meer dan drie vierde. Ongeveer 35% van de directe inkomenssteun is hierbij afkomstig van de zoogkoeienpremie. Ook bij bedrijven van het type akkerbouw – vleesvee is het aandeel van de rechtstreekse steun in het bedrijfsinkomen zeer hoog (bijna 45%). Eén vierde daarvan is afkomstig van de zoogkoeienpremie. Hoe kleiner de economische dimensie is van de bedrijven, hoe afhankelijker ze zijn van steun. Vooral voor de kleinste bedrijven is dat het geval.

Uit het rendabiliteitsrapport Land- en tuinbouw 2006 blijkt dat het verschil tussen het familiaal arbeidsinkomen en het bedrijfsinkomen groter is bij vleesveebedrijven. Het bedraagt daar ongeveer € 9000 per familiaal arbeidskracht, terwijl dit ongeveer € 5000 is op de akkerbouwbedrijven en ongeveer € 6000 op de melkvee- en varkensbedrijven. Dit kan enkel betekenen dat er op gespecialiseerde vleesveebedrijven veel eigen kapitaal in het bedrijf gestoken wordt.

We moeten ons afvragen hoe de rendabiliteit op de vleesveebedrijven kan verbeterd worden. Zijn er nog mogelijkheden aan de kostenzijde of eerder aan de opbrengstenzijde,...

Uit tabel 2 (zie hoger) blijkt duidelijk dat er betere zoötechnische resultaten kunnen gehaald worden, met name op het vlak van de vruchtbaarheid, de sterfte en de groei. Op veel vleesveebedrijven is er nood aan meer professionalisering. De vleesveehouders kennen veelal onvoldoende hun bedrijfsresultaten omdat ook de middelen of de kennis er niet aanwezig zijn. Dit blijkt al snel als men een rondvraag doet naar de samenstelling van het voederrantsoen en de voederopname door de dieren, de aanwezigheid van een bascule, het bijhouden van boekhouding, ...

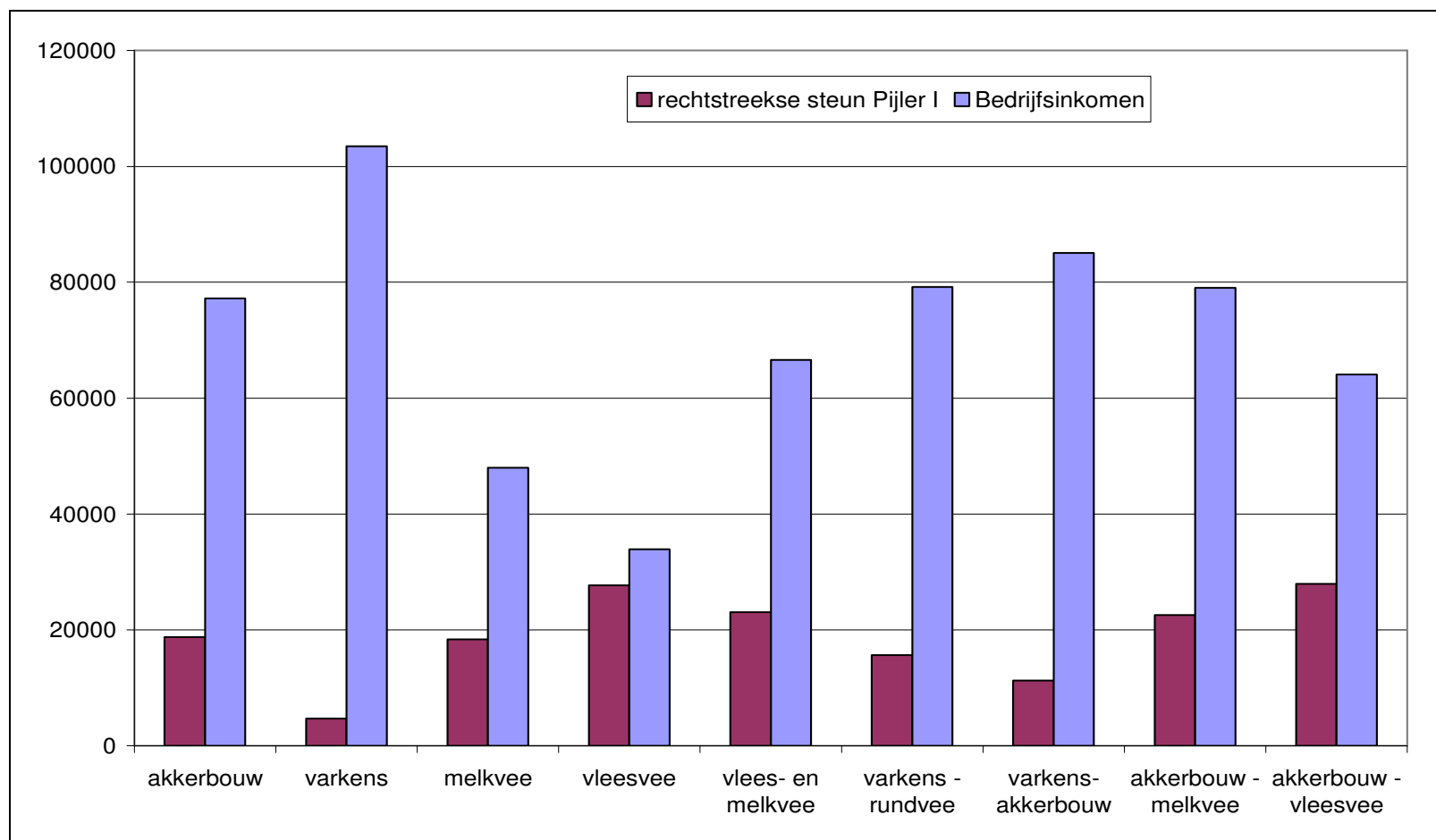
Aan de kostenzijde kan in 2006 een duidelijke toename van de energiekosten, werktuigenkosten en diergeneeskundige kosten worden vastgesteld maar de grootste kostenposten op de gespecialiseerde vleesveebedrijven stegen in minder sterke mate. In 2007 namen de voeder-, stro- en energiekosten sterk toe, dit verklaart in belangrijke mate de sterke daling van het arbeidsinkomen.

Naast goede technische resultaten is het evenzeer belangrijk om het eindproduct zo goed mogelijk te commercialiseren. Als individuele veehouder kan men slechts in beperkte mate de verkoopprijs van de dieren sturen (bv. door de keuze voor hoeveeverkoop, afzet bij lokale beenhouwer of horeca). Zijn er mogelijkheden om tot een betere vermarkting van rundvlees te komen?

Niet limitatieve opijsting van opties:

- een correcte marktprijsindicator en een goede communicatie van de marktprijzen;
- de realisatie van prijstransparantie door middel van het oprichten van een coöperatie en een betere terugkoppeling van karkasclassificatiegegevens naar de veehouder;
- het behoud van het marktaandeel door een continue voorziening van kwalitatief rundvlees ;
- een goede verstandhouding met de verschillende schakels in de keten door overleg op regelmatige tijdstippen;
- de promotie in binnen- en buitenland richten op de kwaliteiten van het Belgische rundvlees door de nadruk te leggen op de strenge sanitaire regels en productienormen op het vlak van dierenwelzijn en milieu;
- een aanbodbeperking door de dieren op lager gewicht te slachten.

Figuur 3: Aandeel van Pijler-I-steun in het bedrijfsinkomen volgens bedrijfstype (in euro), Vlaanderen (bron: AMS)

F. EU beleid

1. Europees prijs en marktbeleid

a) Algemene principes van het beleid

De gemeenschappelijke marktordening van de sector rundvlees dateert van 1968 en steunt op vier belangrijke beginsels: inkomenssteun, prijsregeling, interventieregeling en regeling van het handelsverkeer met derde landen. In 2003, bij de MTR hervorming, zijn alle stelsels van directe inkomenssteun (premies) uit de GMO –rundvlees gehaald en in Verordening (EG) 1976/2003 ondergebracht. Met ingang van 1 juli 2008 is GMO-rundsvlees geïntegreerd in de unieke gemeenschappelijke marktordening, Verordening (EG) 1234/2007.

b) Inkomenssteun

De directe inkomenssteun is in de loop der jaren gegroeid naar verschillende premiestelsels die steeds de bedoeling hadden het inkomensverlies voor de producenten na beslissingen tot vermindering van de marktondersteuning (ten dele) te compenseren. Het betreft de zoogkoeienpremie miv. 1980, de speciale premie voor mannelijke runderen miv. 1987, de extensiveringingtoeslag bij de 2 voornoemde premies miv. 1993, de extra betalingen (zogenaamde enveloppe-premies bij ons toegekend voor zoogkoeien en melkkoeien) miv. 2000, de slachtpremie voor volwassen runderen en voor kalveren, miv. van 2000.

Met de invoering van de Mid Term Review is een fundamentele wijziging opgetreden in deze EU-politiek.

In toepassing van de MTR werden in Vlaanderen de meeste premies in de rundvleessector vanaf 2005 ontkoppeld en opgenomen in de bedrijfstoeslag. De ontkoppeling van de premies heeft tot gevolg dat de producent niet meer gebonden is aan de productie om steun te ontvangen. Hij dient enkel zijn bedrijf en de benodigde ha grond in goede landbouw- en milieumcondities te beheren. De ontkoppelde premies in de rundveesector zijn de speciale premie voor mannelijke runderen, de extensiveringspremie, de slachtpremie voor runderen en de extra betalingen.

De zoogkoeienpremie en de slachtpremie voor kalveren werden echter nog niet ontkoppeld.

c) Markt- en prijsbeleid

Ter stabilisering van de interne markt en om aanzienlijke lage of hoge marktprijzen te kunnen tegengaan voorziet/voorzag de Europese marktordening in diverse instrumenten.

Een eerste maatregel is de steun oor de particuliere opslag van rundvlees. Als de Europese marktprijs minder dan 103% van de basisprijs bedraagt, kan worden besloten deze steun te verlenen. In een periode van overaanbod (marktverzadiging) ontvangt een deelnemende operator een vergoeding om rundvlees tijdelijk uit de markt te nemen en te stockeren. Later komen deze voorraden rundvlees dan opnieuw op de markt of er worden loten gevormd met het oog op uitvoer. De basisprijs bedraagt 2.224 euro per ton voor (mannelijke) karkassen van R3-kwaliteit. R3 en geldt als prijsreferentie voor de verschillende soorten rundvlees. De laatste jaren is er geen gebruik meer gemaakt van dit instrument.

De EU kan ook vlees uit de markt nemen door openbare interventieaankopen. Als de marktsituatie is genormaliseerd worden de voorraden terug op de markt gebracht, al dan niet met specifieke bestemming (dit kan zijn voor verwerking, voor uitvoer, voor sociale instellingen, ...). De marktprijs in een lidstaat moet hiervoor gedurende minstens 2 opeenvolgende weken onder de interventieprijs dalen. De interventieprijs bedraagt sinds 1 juli 2002 1.560 euro per ton. Dit niveau is evenwel dermate laag dat de interventie enkel nog als vangnet bij extreme crisissen kan worden beschouwd. Zij is bijgevolg nog niet toegepast. Er zijn ook geen interventievoorraden meer uit het verleden.

Om ook bij een hoog intern prijspeil de deelname van de EU-landen aan de internationale handel mogelijk te maken, voorziet de marktordening dat het prijsverschil met de wereldmarkt (deels) wordt gecompenseerd door de toekenning van restituties (uitvoersubsidies). In de huidige GATT-akkoorden is voor de EU een maximum van 990.000 ton voor uitvoer met restituties vastgelegd, volume dat lang

niet meer wordt gerealiseerd (zie tabel 8). Na de tweede BSE-crisis (november 2000) zijn de rundvleesrestituties een aantal jaren ongewijzigd gebleven, maar in de loop van 2005 is daar verandering in gekomen. Sindsdien zijn verscheidene verminderingen van de bedragen doorgevoerd, zijn een aantal bestemmingen opgeheven of zijn een aantal producten geschrapt. Zo werden eind 2005 de restituties voor levend slachtvee volledig stopgezet. De daling tussen eind 2000 en eind 2007 komt voor de meest courante producten van vers of bevroren rundvlees neer op – 50% en voor de conserven op – 75%. In 2008 zijn de niveaus onveranderd gebleven. De meeste uitvoercertificaten met prefixatie van restitutie worden voor Rusland afgegeven (aandeel gestegen naar 76% in 2007/2008), gevolgd door de ex-Joegoslavische republieken. In België is dat de laatste jaren enkel nog Rusland.

Afhankelijk van de WTO-onderhandelingen zal beslist worden om de restituties volledig af te bouwen.

Tabel 8: Evolutie uitvoer rundvlees met restitutie (in ton karkasgewicht)

Campagne	1999-2000		2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008
uitvoer EU	808.000		385.000	292.000	186.000	114.000	81.000
uitvoer België			14.300	7.200	2.900	1.900	4.300

Bron: Europese Commissie

Het aandeel van de uitvoer met restituties in de totale uitvoer van de EU is van 85% in 2002/2003 teruggevallen naar minder dan 50% in 2007/2008. Evenwel is in absolute termen de uitvoer zonder restitutie in die periode amper toegenomen.

d) Bescherming aan de buitengrenzen

De interne markt wordt beschermd tegen invoer vanuit derde landen door een stelsel van invoerrechten (uitgedrukt in een % ad valorem en een vast bedrag per kg). In de loop der tijden zijn er echter handelsakkoorden afgesloten waarbij aan een aantal 3° landen invoerconcessies werden toegekend. Deze hebben normaliter de vorm van preferentiële contingenten met een geplafonneerd volume dat aan voordelig tarief of zelfs volledig vrij mag worden ingevoerd. Voor rundvlees bedragen die in totaal bijna 197.000 ton (maximaal ongeveer 230.000 ton omgezet naar karkasgewicht). De benuttingsgraad bedroeg in 2007/2008 +/- 82 %. Voor levende runderen rest er, na de toetreding van Bulgarije en Roemenië, nog slechts +/- 30.000 stuks preferentiële invoer, die momenteel amper wordt benut. Het ACP-contingent van 52.0000 ton werd vorig jaar door de EU stopgezet. Zie tabellen 9 en 10.

Tabel 9: Invoercontingenten levende runderen

(situatie 2007-2008)	aantal
vaarzen en koeien van bergrassen	710
stieren, vaarzen en koeien van bergrassen	711
jonge mannelijke mestrunderen <300 kg	24.070
Zwitserland, runderen >160 kg	4.600
TOTAAL	30.091

Bron: Europese Commissie

Tabel 10: Invoercontingenten rundvlees

(situatie 2007-2008)	Volume (ton)
Hilton beef (hoog kwaliteitsrundvlees)	60.250
Buffelvlees	2.250
Bevroren rundvlees + omlopen	53.000
Bevroren rundvlees voor verwerking	54.703
Omlopen	1.500
bilateraal contingent Chili	1.450
Zwitserland (gedroogd rundvlees)	1.200
Baby-beef (levend/vlees) (ex-Joegoslavië)	22.525
TOTAAL	196.878
Conserven	onbeperkt

Bron: Europese Commissie

De grensbescherming door invoerrechten is ook na de vermindering ervan in de GATT-akkoorden tot heden effectief gebleven. Omdat het belangrijkste element de vaste tariefequivalenten zijn (bijv. naast de 12,8% 1,76 €/kg bij volledige karkassen, of 3,03 €/kg bij verse ontbeende deelstukken), is de mate van afscherming van de interne markt beïnvloed door het prijsverschil tussen de betrokken 3° landen en de EU-markt en de bevoorradingsbalans in de EU. In 2007/2008 is aldus toch 94.000 ton rundvlees ingevoerd buiten contingent.

Te vermelden is dat er ook enkele uitvoercontingenten voor de EU bestaan.

Naar alle verwachting zal de beschreven grensbescherming worden opengebroken in de volgende WTO-akkoorden, door het verlagen van de invoerrechten, zoniet door het uitbreiden van de contingentvolumes. Ook andere akkoorden kunnen een gelijkaardig effect resulteren: bijv. de onderhandelingen met de landen van Mercosur (groep van Latijns-Amerikaanse landen)

De handel met derde landen wordt beheerd via een stelsel van in- en uitvoercertificaten. Meestal worden de invoercontingenten beheerd via een systeem van deelnamerechten. Vaak dient de betreffende invoerder om deze rechten te kunnen bekomen in het verleden een bepaald volume rundvlees hebben ingevoerd. In België worden de bovengenoemde taken opgenomen door het BIRB (Belgische Interventie- en Restitutiebureau).

e) Andere maatregelen

De integrale GMO-verordening bevat voor de rundvleessector de mogelijkheid dat de Commissie tussenkomt in uitzonderlijke omstandigheden:

- als de markten ernstig en langdurig verstoord worden, met aanzienlijke prijsdalingen (of -stijgingen), in principe à 100 % bekostigd door de EU,
- als het handelsverkeer wordt beperkt als gevolg van veterinaire maatregelen om de verspreiding van dierziekten tegen te gaan. Hier geldt een cofinanciering van 50% door de EU (60% in geval van MKZ).

Naast genoemde inkomens- of marktbeheersinstrumenten heeft Europa in de rundvleessector een aantal specifieke regelingen ingevoerd van productomschrijving en ketenopvolging.

Ten bate van de transparantie van de markt en de informatie naar de verbruikers toe is er aldus het stelsel van verplichte en facultatieve etikettering van rundvlees (verordening (EG)1976/2000). Daarnaast is recentelijk de regeling inzake de handelsbenaming van runderen < 12 maanden ingesteld, vooral bedoeld ter harmonisering van de kalfsvleeshandel (opgenomen in verordening (EG) 1234/2007). Beide stelsels gelden zowel voor het vlees geproduceerd in de EU als afkomstig vanuit derde landen.

2. Zoogkoeienpremie

a) Inleiding

De zoogkoeienpremie werd ingesteld in 1980 ter ondersteuning van de producenten van kwaliteitsrundvlees. De MTR-hervorming (Verordening (EG) 1782/2003) voorzag dat de diverse inkomenspremies, zowel in de dierlijke als de plantaardige sectoren zouden worden ontkoppeld en in toeslagrechten (TR) zouden worden omgevormd. De lidstaten werd echter de mogelijkheid geboden te kiezen voor een “gedeeltelijke” toepassing, waarbij onder bepaalde voorwaarden premies konden gekoppeld blijvend. De zoogkoeienpremie werd in de meeste lidstaten van de EU-15 ontkoppeld maar bleef gekoppeld in België, Frankrijk, Spanje, Oostenrijk en Portugal. Deze landen vormen echter bijna 60 % van het premietotaal! De vleesveehouderij is er relatief sterk ontwikkeld en van groot belang voor de plattelandseconomie of het plattelandsmilieu.

Met de besluiten van de Health Check (Verordening (EG) 73/2009) is de verdere ontkoppeling aan de orde. De zoogkoeienpremie kan al dan niet gekoppeld blijven, waar de andere premies in de rundvleessector moeten worden ontkoppeld.

In voorkomend geval moet worden beslist hoe de overeenkomstige gelden als steun zullen worden toegekend:

- door integratie in de toeslagrechten,
- door de invoering van een flat-rate steun, beslissing die uiteraard afhangt van een gelijklopende beslissing vwb. de toeslagrechten,
- (complementair) door toepassing van “artikel 68”.

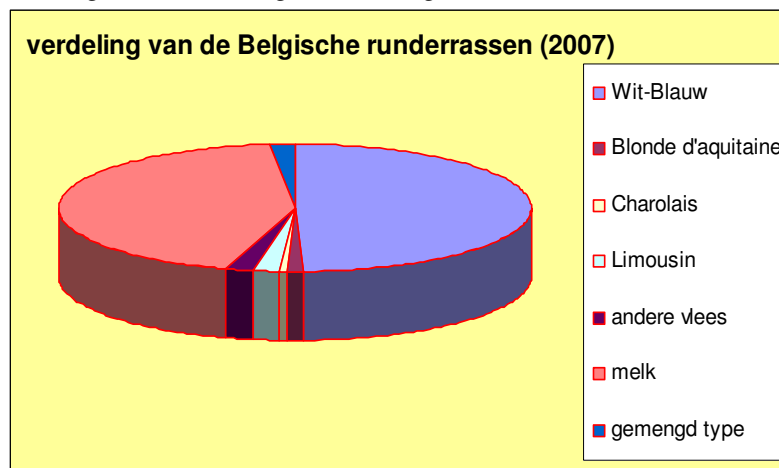
b) De productie

De zelfvoorzieningsgraad van rundvlees bedraagt momenteel +/- 135 %, in 1995 was dat nog 165%. De waarde van de (primaire) eindproductie van runderen bedroeg in 2007 +/- 575 mio € in Vlaanderen, en +/- 1.010 mio € in België (steeds exclusief premierecettes).

De verregaande specialisering van de rundvleesproductie in België/Vlaanderen met vleesveerassen kenmerkt de ganse filière: zoogkoehouderij → afmesting stieren + reforme zoogkoeien (en ten dele vleeskalveren) → productie en afzet onder kwaliteitslabels → quasi integrale beleving van de interne detailmarkt van vers rundvlees.

Nagenoeg 80% van de Belgische nettoproductie van volwassen runderen (slachtgewicht) is heden ten dage van de vleesveehouderij afkomstig. Dit komt omdat een meerderheid van de koeien, met name 56 %, tot een vleesras behoort (zie figuur 4). In Vlaanderen is dat minder, maar toch nog 46%. Bovendien komen de mannelijke en overtollige vrouwelijke kalveren uit de melksector niet in de mesterij van volwassen runderen terecht maar in de kalvermesterij.

Figuur 4: Verdeling van de Belgische runderrassen, 2007

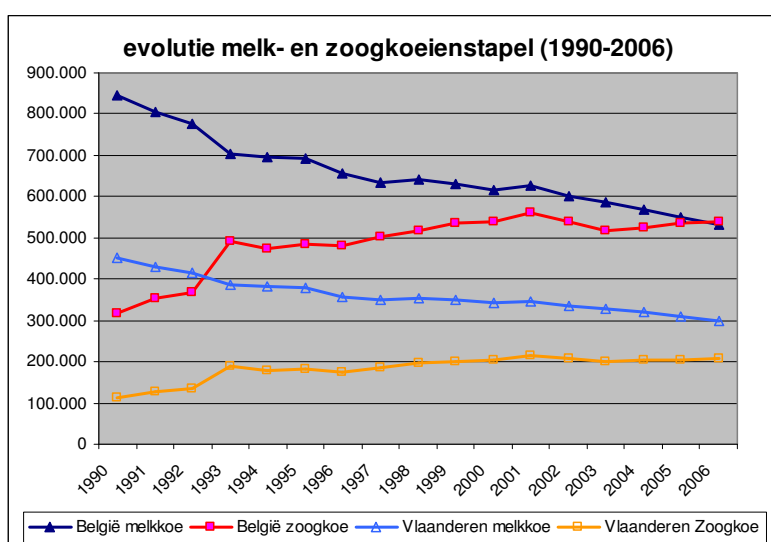

Bron: FOD-Economie

Kenmerkend is de continue verschuiving van melkveestapel naar zoogkoeienstapel. In 1990 werd slechts 27% van de Belgische koeienstapel aangegeven als zoogkoe, in 2007 was dat 51%. In Vlaanderen bedraagt het aandeel zoogkoeien 41%. (figuur 5)

Meerdere factoren spelen in deze evolutie een rol. Vooreerst zijn er een aantal beleidsmaatregelen: de eerste Europese maatregelen voor omschakeling van melk- naar vleesproductie eind de jaren '70, de instelling van de zoogkoeienpremie in 1980, (oorspronkelijk beperkt tot bedrijven met enkel een vleesveestapel, later toegelaten op bedrijven met melkleveringen), invoering van de melkquota in 1984. Ook de nutriëntenpolitiek moet worden vermeld. Daarnaast zijn er een aantal evoluties zoals de systematische stijging van het melkrendement per koe en de vooruitgang in de rassenselectie (Witblauw). Tot slot zijn - zeker op Belgisch vlak - de bevoorradingspolitiek van de grootdistributie en het consumentengedrag van belang.

Figuur 5: Evolutie melk- en zoogkoeienstapel, 1990-2006

Bron: FOD-Economie

Tabel 11: Zoogkoeienhouderij, telling 2007

	België	Vlaanderen
- bedrijven	19.629	10.651
- zoogkoeien	544.516	209.954
- gemiddeld aantal	27,7	19,7

Bron: FOD-Economie

In Vlaanderen worden op een derde van alle landbouwbedrijven zoogkoeien gehouden, vaak als nevenactiviteit op gemengde bedrijven, naast akkerbouw of melkvee. In Wallonië zijn de bedrijven meer gespecialiseerd en zijn de zoogkoeienstapels gemiddeld dubbel zo groot (37,7). De rundveehouderij is er trouwens de belangrijkste landbouwsector!

c) Zoogkoeienpremie in detail

- Basispremie: 200 € (gekoppeld)
 - Aanvullende nationale premie: 50 € (gekoppeld)
- } 250 € (zonder modulatie)
- Extra-betaling uit “nationale enveloppe”: ± 100 € (verplicht ontkoppeld sinds 2005!)
 - Extensiveringtoeslag : 40/80 € (verplicht ontkoppeld sinds 2005!)

Tabel 12: Premieplafonds, 2007

	België	Vlaanderen
- basispremie	77,6 Mio €	25,1 Mio €
- aanvullende premie	19,4 Mio €	6,3 Mio €
- premiequotum	394.253	127.548
- producenten (met quotum)	13.276	6.714
- gemiddeld quotum	29,7	19,0

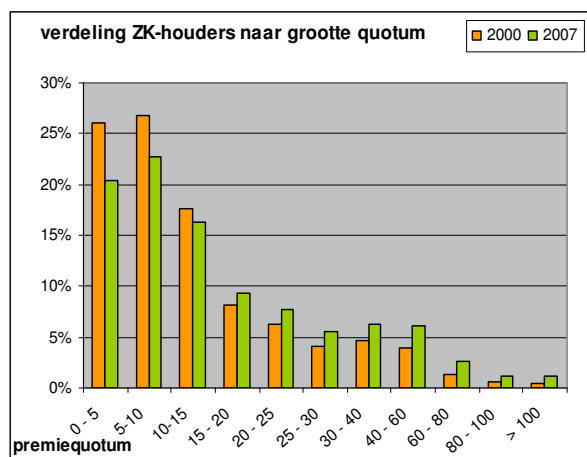
Bron: ALV

Op te merken valt dat een niet onbelangrijk aandeel van de zoogkoehouderij niet van de premie geniet (zie verschil tellinggegevens en zoogkoeienquota). Dit vindt ten dele een verklaring in de beperkingen van het premiestelsel. Zo werden vanaf 1993 (de Mc Sharry-hervorming) de veebezettingnormen ingevoerd, die de volgende jaren steeds strenger werden. Tezelfdertijd werden de premiequota ingesteld, die later bij herhaling werden gereduceerd. Ook was het aantal premies op gemengde bestanden aanvankelijk geplafonneerd.

De gegevens van ALV tonen aan dat er veel kleine zoogkoebestanden zijn, 69% van de betrokken landbouwers heeft < 20 premies. Anderzijds bezit die groep toch slechts 32 % van de quota (zie figuur 6). Het grote belang van de premie in de inkomensvorming van de vleesveehouderij heeft allicht toegelaten dat veel kleine bedrijven konden overleven (cfr. studies AMS, in 2005 vormden de pijler1-premies gemiddeld 67% van het inkomen). Wel is hierdoor misschien de dynamiek naar schaalvergroting afgeremd! Anderzijds houdt dit ook in dat (relatief) extensieve rundveehouders zich konden handhaven in ongunstige omstandigheden (minder geschikte gronden, kleinschalige bedrijven en/of bedrijven gelegen in suburbane zones, ...).

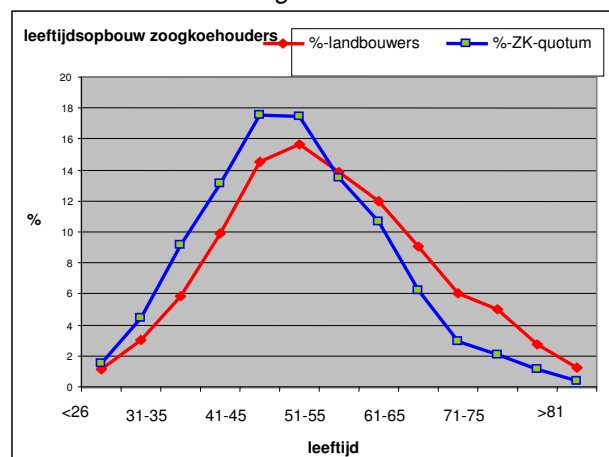
Een vaststelling die hierbij aansluit is dat er relatief veel oudere zoogkoehouders zijn, (zie figuur 7 van de leeftijdsopbouw van de quotahouders). 15 % van hen heeft de pensioenleeftijd bereikt, wat overeenstemt met 7% van de quota. De premie maakt het voortduren van de productie inderdaad makkelijker, (en de quotummobiliteit is een vrij gegeven...).

Figuur 6

Bron: ALV

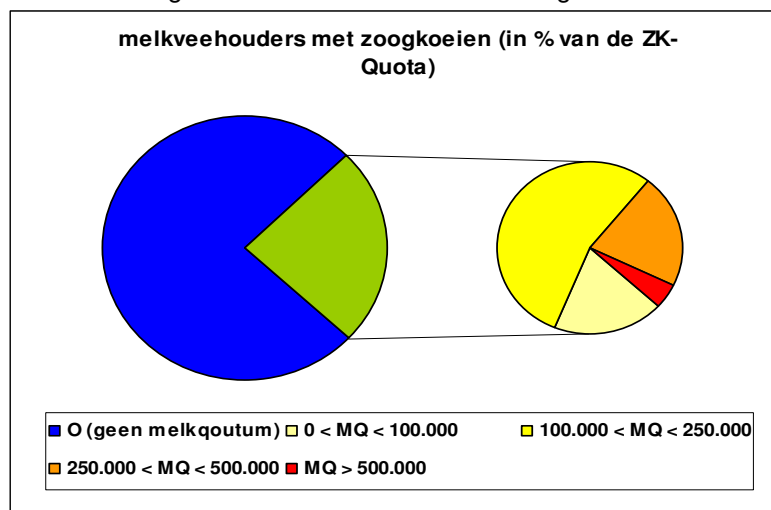
Figuur 7

Bron: ALV

Een deel van de zoogkoeienpopulatie bevindt zich op gemengde (vlees-melk) bedrijven. Qua aantal zijn dit 26 % van de houders van een ZK-quotum, hun aandeel in de premies bedraagt 24 %. Het gaat veelal om relatief kleinere melkproducenten. Samen vormen ze een kwart van de Vlaamse melkveehouders en 16% van het totale Vlaamse melkquotum (zie figuur 8). De plaatsen van de (dalende) melkveestapel worden er allicht ingenomen door zoogkoeien, en vullen het inkomen aan. Zoals eerder aangehaald werd het aantal zoogkoeienpremies voor gemengde veebestanden in het verleden beperkt (max.15 en < 60.000 kg melkquotum).

Figuur 8: melkveehouders met zoogkoeien

Bron: ALV

De relatie tussen zoogkoei houderij en gebruik van grasland is duidelijk: +/- 45 % van het permanent grasland van Vlaanderen wordt aangegeven door de bezitters van een zoogkoeienquotum.

d) Gevolgen – ont koppeling

Bij de hervorming van 2003 werd de ont koppeling reeds als de algemene lijn uitgezet.

De lidstaten die in 2005 hebben besloten de premie gekoppeld te houden kunnen dit na 2009 verder doen, maar ook besluiten hem slechts gedeeltelijk te behouden. Indien de lidstaat dit niet beslist, (→1/08/2009) wordt de premie integraal ont koppeld.

In eerste instantie stelt zich dus de vraag naar de ont koppeling en de omschakeling van de premie naar individuele toeslagrechten (TR). Hierbij worden een aantal afwegingen meegegeven:

- + : consequent met het nieuwe EU-landbouwbeleid van de toekomst...
- + : landbouwer behoudt zijn globaal niveau van inkomenssteun
- + : vrijheid van productie voor de landbouwer
- + : duidelijker rol van de markt
- + : vereenvoudiging premiebeheer, zowel voor producent als overheid (uniek stelsel?)
- + : geen (complexe) premievoorwaarden per premiestelsel meer met risico van weigering uitbetalingen voor de landbouwer, (eventueel ook voor de overheid)

- : gezien het zwakke bedrijfsrendement (zonder premies), vrijheid van productie => inkrimping van productie. (opmerking: de heropbouw van een gespecialiseerde veestapel verloopt veel moeizamer dan de afbouw)
- : risico's afhankelijkheid externe bevoorrading (de EU is reeds < 100% zelfvoorzienend), en grotere prijsfluctuaties, (cfr. ook de toekomstige handelsconcessies in het kader van Mercosur en WTO)

- :consequenties voor de ganze rundvleesfilière, vooral activiteiten stroomafwaarts (slachthuizen, uitsnijderijen, positionering aankoopcentrales grootwarenhuizen)
- : verdringing door andere –beter renderende- oriëntaties (cfr. melkvee na afschaffing melkquotum v.a. 2015)
- : impact platteland (behoud landbouw en benutting grasland in bepaalde gebieden)
- : wegvloeien gelden uit actieve landbouw (“pensioen”-boeren, cfr. leeftijdsopbouw)

Bij het invoeren van TR kan de lidstaat voorzien in een actuele referentieperiode (niet meer 2000-2002).

Mee te nemen overwegingen:

- Sowieso is de zoogkoeienpremie ongelijk verdeeld, wat blijkt uit de vergelijking van tabel 11 en 12. Met het vereiste voorbehoud wegens de verschillende definities en voorwaarden blijft de vaststelling dat een belangrijk deel van de Belgische/Vlaamse zoogkoeihouders niet beschikt over een zoogkoeienquotum (32 % / 37%), en dat voor een deel van de zoogkoeienstapel geen premiequotum beschikbaar is (28 % / 39 %). In feite liggen de cijfers voor de veestapel nog hoger omdat de aanvraag voor de zoogkoeienpremie ten dele kan gebeuren met vaarzen (tot maximaal 40 % van het totaal aantal runderen waarvoor de premie wordt gevraagd)
- Naar de toekomst wordt de maatschappelijke aanvaarding van toeslagrechten met historische basis, dus ook met sterk uiteenlopende waarden, allicht precair. Bovendien wordt de ‘moderne’ landbouwsteun verantwoord als een compensatie voor de ‘niet-economische’ prestaties van de Europese landbouw (milieu, dierenwelzijn, voedselveiligheid, ...).

Als dit alles de weg naar een flat-rate zou inhouden, dient in de afweging ook met de gevolgen daarvan voor de zoogkoeihouderij, en bij uitbreiding de vleesveehouderij, rekening te worden gehouden. Zoals oa. studies van AMS aantonen leidt een flat-rate tot een belangrijke transfert van steungelden naar andere sectoren, wat een ernstige aantasting van de inkomenspositie van de rundvleesproducenten inhoudt en consequenties heeft voor de productie.

Alternatieven: - invoering geprojecteerd in de tijd (rechtszekerheid / afschrijving aankopen premierechten / bedrijfsplanning)
 - een eventuele flat-rate differentiëren voor dierlijke productie/met historische top-up (?)
 - gebruik maken van artikel 68 om via jaarlijkse veebetalingen nog steun te geven aan de zoogkoeihouders (zie verder)

In deze discussie is het belangrijk ook de mening van het Waalse Gewest te kennen, om samen een aansluitende positie te bepalen, mede wegens de verbondenheid en de interacties van de producties.

e) Interactie opheffing melkquota – ont koppeling zoogkoeienpremie

De bij de Health Check besliste verruiming van de melkquota (wijziging vetcorrectie en jaarlijkse groei van 1 %) en vooral hun opheffing m.i.v. 2015 vormen een potentieel voor uitbreiding van de melkproductie en dus van de melkveestapel.

De Vlaamse mestwetgeving vormt echter een beperkend kader voor dergelijke uitbreiding. De nutriëntenemissierechten (NER's) toegekend aan een bedrijf kunnen in principe vrij uitgebaat worden, maar voor de zoogkoeienpremie dienen de zoogkoeien wel te worden aangehouden (voor het bekomen van de premie én het behouden van de premierechten).

Bij ont koppeling komt dit “schot” te vervallen en treden zoogkoeien en melkkoeien “in competitie. Weliswaar dient men met betrekking tot de noodzakelijke mestafzet rekening te houden met de forfaitaire uitscheidingsnormen van de verschillende categorieën van runderen. Sinds vorig jaar is de uitscheidingsnorm voor zoogkoeien op een lager peil vastgelegd dan die voor melkkoeien, en voor deze laatste in functie van de gemiddelde melkproductie.

Gezien de lagere rentabiliteit van de zoogkoehouderij (zie elders) en gezien de extra lasten die verbonden zijn aan de zoogkoeienpremie t.o.v. de TR (bijv. de identificatie en registratie van de dieren, de definitie van zoogkoeienbestand), dus ook het risico op verlies van premies, maakt dit een heroriëntatie van de productie voor de landbouwer aantrekkelijk. De zoogkoeienpremie wordt dan geïntegreerd (opgehoogd) in de bestaande TR (die bij de gemengde bedrijven o.a. reeds de vroegere melkpremies omvatten).

Uiteraard is de belangrijkste factor in deze het effect op het inkomen, wat afhangt van de marktsituatie in beide sectoren. Het recente verleden heeft aangetoond dat de zuivelmarkt veel grotere stijgingen (maar ook fluctuaties) in zich houdt dan de rundvleesmarkt.

3. Slachtpremie kalveren

a) Inleiding

De slachtpremie voor kalveren werd ingesteld bij Verordening (EG)1254/1999 en is sinds 2000 in voege. Bij de MTR-hervorming (met ingang van 2005) werd de definitie van premiegerechtigd kalf gewijzigd door uitbreiding van de maximale leeftijd van < 7 maand naar < 8 maand oud en van het maximale karkasgewicht van 160 kg naar 185 kg. De lidstaten konden toen beslissen de premie al dan niet te ontkoppelen. Voor de lidstaten die de premie handhaafden (Frankrijk, Nederland, België, Spanje, Portugal en Oostenrijk) werd een specifiek budgettair plafond ingesteld op basis van de (gemiddelde) aantallen toegekende premies in de periode 2000-2002. Vlaanderen hield, gezien het belang van de sector en gezien de beslissing van de belangrijkste concurrerende lidstaten de premie gekoppeld; Het Waalse gewest daarentegen heeft de premie ontkoppeld.

Door de beperktheid van het financiële plafond kon in Vlaanderen nooit het volledige premiebedrag (zijnde 50 €) worden uitbetaald (zie tabel 13). Deze beperking vindt zijn oorzaak in de bewuste referentiejaren (2000-2002 met oa. een uitbraak van MKZ) en in de uitbreiding van het aantal premiegerechtigde dieren (definitie) waarvoor geen extra financiële middelen werden verkregen.

Tabel 13: Financiële plafonds

campagne	2005	2006	2007
plafond €	6.384.000	6.384.000	6.384.000
aanvragers	297	302	281
dieren	220.615	226.217	203.109
€/dier	28,8	28,0	31,0

Bron: ALV

Met de besluiten van de Health Check (Verordening (EG) 73/2009) is de verdere ont koppeling onvermijdelijk, hetzij met onmiddellijke ingang in 2010 (→1/08/2009), hetzij in 2011 of 2012 (→1/08/2010),. De ont koppeling impliceert het vaststellen van de individuele premiereferenties van de betrokken landbouwers en de omzetting ervan in toeslagrechten.

b) Hoe ont koppelen?

In artikel 65 wordt bepaald dat het totaalbedrag dat (voordien) beschikbaar was voor de gekoppelde steun over de landbouwers wordt verdeeld overeenkomstig de premiebetalingen in de referentieperiode (= 2000-2002) of in een recente meer representatieve periode, te kiezen door de lidstaat op basis van objectieve en niet-discriminerende criteria. Deze premiebedragen worden in toeslagrechten omgezet via ophoging van bestaande of instelling van nieuwe. Bij gebrek aan subsidiabele ha of bij TR > 5.000€ worden speciale toeslagrechten gecreëerd.

Zoals bij de zoogkoeien al aangegeven zou de vervanging van toeslagrechten door een flat-rate voor de producenten veel ernstiger consequenties inhouden, omdat dan de meeste steun uit de sector zou wegvloeien.

c) Probleemstelling

- Er wordt een groot verschil vastgesteld tussen de aantallen geprimeerde en geproduceerde kalveren in Vlaanderen.

Tabel 14

Aantal kalveren	2005	2006	2007
- Premiebetalingen (ALV) ▪ in België geslacht ▪ in buitenland	220.937 197.678 23.259	226.217 208.306 17.911	203.175 183.593 19.592
- Slachtingen België (FOD-Economie)	310.568	319.449	315.120
- In Vlaanderen geproduceerd en geslacht (Sanitel) ▪ tussen 1 en 8 maanden ▪ tussen 8 en 12 maanden ▪ uitgevoerd	243.371 22.593 ?	240.334 15.813 ?	230.537 38.377 ?

Bron: ALV

Opgemerkt wordt dat “kalveren” in de slachtstatistieken omschreven zijn als runderen tot 12 maanden oud.

Een gedeelte hiervan is niet geprimeerd wegens te oud (≥ 8 maanden), een ander gedeelte wegens te zwaar, alhoewel ze wel < 8 maanden oud zijn. Deze kalveren situeren zich allicht in de groep tussen 7 en 8 maanden oud (raming 25 à 30% ervan).

De reglementering verwijst echter enkel naar de premiebetalingen als referentie, en voorziet geen enkele derogatiemogelijkheid (idem in Verordening (EG) 1782/2003). Bovendien zou het toewijzen van een alternatieve referentie op basis van de geproduceerde kalveren voor een aantal producenten een dubbele primering inhouden. Bij de ont koppeling van de slachtpremie voor volwassen runderen in 2005 werden immers alle historische premiebetalingen voor runderen ≥ 8 maanden (à 80 €), dus ook als dit (zware) kalveren waren, in de TR opgenomen.

- Wat betreft de ont koppeling blijft de concurrentiepositie van de belangrijkste producerende lidstaten (= Frankrijk, Nederland en België) een essentieel element. Daarom is het prioritair dat deze 3 lidstaten tegelijk ont koppelen.

d) Mogelijkheden binnen artikel 68

Een alternatieve aanwending van de middelen van de bedrijfstoelageregeling, ongeacht of het toeslagrechten of nog gekoppelde premies betreft, wordt voorzien bij artikel 68 van Verordening (EG) 73/2009. Het betekent een gevoelige uitbreiding van de mogelijkheden van het vroegere artikel 69 van Verordening (EG) 1782/2003, zowel inzake werkingsveld als middelen.

Onder ex-artikel 69 kwamen enkel betalingen in aanmerking voor specifieke soorten landbouw die belangrijk waren voor de bescherming of de verbetering van het milieu of voor het verbeteren van de kwaliteit en de handel van landbouwproducten, met middelen die (tot 10 %) van de eigen sectoriele plafonds afkomstig waren. Hebben daarvan gebruik gemaakt: Griekenland, Spanje, Italië, Slovenië, Finland, Zweden en Schotland.

Het nieuwe artikel 68 biedt specifieke steun voor :

- soorten landbouw belangrijk ter bescherming of verbetering van het milieu (cfr. ex art. 69)
- de verbetering van de kwaliteit van landbouwproducten (cfr. ex art. 69)
- de verbetering van de afzet van landbouwproducten (cfr. ex art. 69)
- de toepassing van aangescherpte dierenwelzijnsnormen

- landbouwactiviteiten die meerwaarde voor het landbouwmilieu opleveren
- om specifieke nadelen in de zuivel-, de rundvlees, de schapenvlees- en de rijstsector te verhelpen voor landbouwers in economisch of ecologisch kwetsbare gebieden, of voor economisch kwetsbare soorten landbouw (in diezelfde sectoren)
- in gebieden met herstructurerings- en ontwikkelingsprogramma's die willen voorkomen dat het land verlaten wordt of om de specifieke nadelen van landbouwers in die gebieden te compenseren
- voor bijdragen aan oogst-, dier- en plantverzekeringspremies
- voor onderlinge fondsen voor dier- en platenziekten en milieuongevallen.

De lidstaten kunnen hiervoor tot 10 % van het totale nationale plafond aanwenden. Dit kan eventueel ook op sectoriële basis: tot 10 % van het nationale sectoriële plafond voor toepassing van steunmaatregelen in diezelfde sector. Om een te sterke herkoppelende werking te vermijden zijn in een aantal gevallen extra restricties ingesteld (zie tabel 15). Indien een lidstaat meerdere maatregelen toepast kan ze per maatregel een afzonderlijk maximum vastleggen.

De middelen worden bekomen door een lineaire verlaging op het bedrag van de TR en/of op de betalingen van de gekoppelde premies en/of – indien beschikbaar – uit de nationale reserve. Bij de onderlinge fondsen kan zelfs overgegaan worden tot verlaging van de betalingen die aan de betrokken begunstigden worden gedaan.

Binnen de rundvleessector bieden verscheidene van deze steunmaatregelen mogelijkheden, bijv. voor een verbetering en verbreding van de labels, of ter versterking van de grondgebonden begrazende rundveehouderij (dit in de context van een meerwaarde voor het landbouwmilieu of tot behoud van de productie in economisch kwetsbare gebieden).

Indien hierin opties worden genomen moet echter eveneens rekening worden gehouden met de “claims” op de beschikbare middelen die vanuit andere sectoren of vanuit het algemene landbouwbeleid worden genomen, zoals m.b.t. de onderlinge fondsen of verzekeringssystemen. Bovendien houdt elke keuze voor een specifieke maatregel, waarbij steun voor een doelgroep of welbepaalde sector gefinancierd door een “globale” korting, een transfert van middelen in.

Opmerking : de tekst van de reglementering betreffende een specifieke steun (artikel 68 tot 71) wordt als afzonderlijk werkdocument bijgevoegd (zie Bijlage).

Tabel 15 :Overzicht artikel 68

omschrijving maatregel	vorm van der steun	financiering	extra beperking
bescherming of verbetering milieu	jaarlijkse extra betaling	EU	x
verbetering kwaliteit landbouwproducten	jaarlijkse extra betaling	EU	x
verbetering afzet van landbouwproducten	jaarlijkse extra betaling	EU	x
aangescherpte dierenwelzijnsnormen	jaarlijkse extra betaling	EU	x
activiteiten met meerwaarde voor landbouwmilieu	jaarlijkse extra betaling	EU	
zuivel-, rundvlees-, schapenvlees- of rijstsector --> in economisch of ecologisch kwetsbare gebieden of voor economisch kwetsbare soorten landbouw	jaarlijkse extra betaling ovv veebetaling of graslandpremie	EU	x
gebieden met herstructurerings- en ontwikkelingsprogramma's --> voorkomen landvlucht en compenseren specifieke nadelen	verhoging van de TR (in bedrag of in aantal)	EU	
bijdragen aan oogst-, dier- en plantverzekeringspremies	jaarlijkse extra betaling max 65 % vd premie	à 75/25 EU/LS LS: evl collectief stelsel	
onderlinge fondsen voor dier- en plantenziekten en milieuongevallen	financiële bijdrage max 65 % vd kosten	à 75/25 EU/LS LS: evl collectief stelsel	x

x: =< 3,5%
nationaal
plafond

Artikel 68

Algemene voorschriften

1. De lidstaten kunnen specifieke steun verlenen aan de landbouwers onder de in dit hoofdstuk vastgestelde voorwaarden:
 - a) voor:
 - i) specifieke soorten van landbouw die belangrijk zijn voor de bescherming of de verbetering van het milieu,
 - ii) de verbetering van de kwaliteit van landbouwproducten,
 - iii) de verbetering van de afzet van landbouwproducten,
 - iv) de toepassing van aangescherpte dierenwelzijnsnormen,
 - v) specifieke landbouwactiviteiten die meerwaarde voor het landbouwmilieu opleveren;
 - b) om de specifieke nadelen te helpen compenseren waarmee landbouwers die in economisch of ecologisch kwetsbare gebieden actief zijn in de sectoren zuivel, rund- en kalfsvlees, schapenvlees, geitenvlees en rijst, worden geconfronteerd, of in dezelfde sectoren, voor economisch kwetsbare soorten landbouw,
 - c) in gebieden waar herstructurerings- en ontwikkelingsprogramma's om te voorkomen dat het land wordt verlaten en/of om specifieke nadelen voor landbouwers in die gebieden te helpen compenseren,
 - d) in de vorm van bijdragen aan oogst-, dier- en plantverzekeringspremies, overeenkomstig de in artikel 70 vastgestelde voorwaarden,
 - e) bij wijze van onderlinge fondsen voor dier- en plantenziekten en milieuongevallen, overeenkomstig de in artikel 71 vastgestelde voorwaarden.
2. De in lid 1, onder a), bedoelde steun mag slechts worden verleend indien:
 - a) met betrekking tot de in lid 1, onder a), punt v), bedoelde specifieke landbouwactiviteiten,
 - i) wordt voldaan aan de in artikel 39, lid 3, eerste alinea, van Verordening (EG) nr. 1698/2005 bedoelde voorschriften, en alleen om daadwerkelijk gemaakte extra kosten en verbeurde inkomsten te dekken met het oog op het bereiken van de betrokken doelstelling; en
 - ii) deze door de Commissie is goedgekeurd.
 - b) met betrekking de in lid 1, onder a), punt ii), bedoelde verbetering van de kwaliteit van landbouwproducten, wordt voldaan aan de bepalingen van Verordening (EG) nr. 509/2006 van de Raad van 20 maart 2006 inzake gegarandeerde traditionele specialiteiten voor landbouwproducten en levensmiddelen², Verordening (EG) nr. 510/2006 van de Raad van 20 maart 2006 inzake de bescherming van geografische aanduidingen en oorsprongsbenamingen van landbouwproducten en levensmiddelen³, Verordening (EG) nr. 834/2007 van de Raad van 28 juni 2007 inzake de biologische productie en de etikettering van biologische producten⁴ en deel II, titel II, hoofdstuk 1, van Verordening (EG) nr. 1234/2007,
 - c) met betrekking tot de in lid 1, onder a), punt iii), bedoelde verbetering van de afzet van landbouwproducten, wordt voldaan aan de in de artikelen 2 tot en met 5 van Verordening (EG) nr. 3/2008 van de Raad van 17 december 2007 inzake voorlichtings- en afzetbevorderingsacties voor landbouwproducten op de binnenmarkt en in derde landen⁵ vastgestelde criteria.

² PB L 93 van 31.3.2006, blz. 1.

³ PB L 93 van 31.3.2006, blz. 12.

⁴ PB L 189 van 20.7.2007, blz. 1.

⁵ PB L 3 van 5.1.2008, blz. 1.

3. De in lid 1, onder b), bedoelde steun mag slechts worden verleend voor zover dat als stimulans noodzakelijk is om de huidige productie op peil te houden.

Voor de sectoren schapenvlees, geitenvlees en rundvlees, mag, indien de in lid 1, onder b), bedoelde steun en de op grond van de artikelen 52 en 53 verleende steun samen worden toegepast, de totale steun niet hoger zijn dan het totaalbedrag van de steun dat wordt verkregen na toepassing van de maximumpercentages die de lidstaten mogen behouden overeenkomstig de artikelen 67 en 68 van Verordening (EG) nr. 1782/2003.

Voor de rijstsector kan de in lid 1, onder b), bedoelde steun alleen worden verleend vanaf het kalenderjaar waarin de lidstaten de in titel IV, hoofdstuk 1, afdeling 1, bedoelde gewas-specifieke betaling voor rijst integreren in de bedrijfstoelageregeling.

4. De steun, bedoeld in:
 - a) lid 1, onder a) en d), wordt verleend in de vorm van jaarlijkse extra betalingen,
 - b) lid 1, onder b), wordt verleend in de vorm van jaarlijkse extra betalingen, zoals veebetalingen of graslandpremies,
 - c) lid 1, onder c), wordt verleend in de vorm van een verhoging van het eenheidsbedrag van de toeslagrechten en/of het aantal toeslagrechten van de landbouwer,
 - d) lid 1, onder e), wordt verleend in de vorm van de in artikel 71 bedoelde compensatiebetalingen.
5. Toeslagrechten waarvan het eenheidsbedrag is verhoogd en extra toeslagrechten, als bedoeld in lid 4, onder c), mogen slechts worden overgedragen indien samen met de toeslagrechten een overeenkomstig aantal hectaren wordt overgedragen.
6. Steun die uit hoofde van lid 1 wordt verleend, moet in overeenstemming zijn met andere communautaire maatregelen en beleidslijnen.
7. De Commissie stelt volgens de in artikel 141, lid 2, bedoelde procedure de voorwaarden voor de in lid 2, onder a), ii), bedoelde goedkeuring van de Commissie en de voorwaarden voor de toekenning van de in deze afdeling bedoelde steun vast, met name om de samenhang met andere communautaire maatregelen en ander communautair beleid te garanderen en cumulatie van steun te voorkomen.
8. Lidstaten die het in artikel 69, lid 1, bedoelde besluit hebben genomen kunnen dat uiterlijk op 1 augustus 2011 herzien en vanaf 2012 besluiten om
 - a) de bedragen voor de financiering van de in dit hoofdstuk bedoelde steun wijzigen binnen de limieten van artikel 69;
 - b) specifieke steunverlening op grond van dit hoofdstuk te beëindigen.

Al naargelang het door iedere lidstaat op grond van de punten a) en b) genomen besluit, bepaalt de Commissie volgens de in artikel 141, lid 2, bedoelde procedure het overeenkomstige maximum voor die steun.

Wanneer een lidstaat besluit om de toepassing van dit hoofdstuk te beëindigen of wanneer hij de bedragen voor de financiering ervan vermindert, is artikel 72, lid 2, van toepassing.

Artikel 69

Financiële bepalingen voor specifieke steun

1. De lidstaten kunnen uiterlijk 1 augustus 2009, 2010 of 2011 besluiten om met ingang van het jaar volgend op dat besluit tot 10% van hun in artikel 40 bedoelde nationale maxima, of in het geval van Malta, een bedrag van twee miljoen euro, te gebruiken voor de in artikel 68, lid 1, van deze verordening bedoelde specifieke steun.
2. De lidstaten mogen de inhouding van 10% toepassen op sectorale basis, door 10% te behouden van het aandeel van hun in artikel 41 van Verordening (EG) nr. 1782/2003 bedoelde nationale

maximum voor een in bijlage VI bij die verordening genoemde sector. De ingehouden bedragen mogen alleen worden gebruikt voor de toepassing van de in artikel 68, lid 1, van deze verordening bedoelde steun, in de sectoren waarop de inhouding betrekking heeft.

3. Al naargelang het door iedere lidstaat op grond van lid 1 genomen besluit betreffende het bedrag van het nationale maximum dat moet worden gebruikt, bepaalt de Commissie volgens de in artikel 141, lid 2, bedoelde procedure het overeenkomstige maximum voor die steun.

Met als enige doel ervoor te zorgen dat aan de nationale maxima bedoeld in artikel 40, lid 2, wordt voldaan, worden de bedragen die worden gebruikt voor de in artikel 68, lid 1, onder c), bedoelde steun van dat maximum afgetrokken. Zij worden meegeteld als toegewezen toeslagrechten.

4. Steun als bedoeld in lid 1, onder a), punten i), ii), iii) en iv), en lid 1, onder b) en e), van artikel 68, wordt beperkt tot 3,5% van de nationale maxima bedoeld in artikel 40, of in het geval van Malta, tot het bedrag van twee miljoen euro als bedoeld in artikel 69, lid 1, van deze verordening, en kan met name worden gebruikt voor de financiering van de maatregelen bedoeld in artikel 68, lid 1, onder b), van deze verordening in de zuivelsector.

De lidstaten kunnen voor elke maatregel een apart maximum vaststellen.

5. In afwijking van lid 4, wordt tijdens de kalenderjaren 2010 tot en met 2013 in de lidstaten die steun hebben verleend voor zoggokoeien overeenkomstig artikel 69 van Verordening nr. 1782/2003 zonder dat zij de optie van artikel 68, lid 2, onder i) van die verordening hebben toegepast, de in lid 4 opgenomen limiet op 6% van hun nationale maximum vastgesteld. Voorts wordt in lidstaten waar meer dan 60% van de melkproductie ten noorden van de 62e breedtegraad plaatsvindt, die limiet op 10% vastgesteld.

Steun die de 3,5% overschrijdt, zal echter uitsluitend worden gebruikt voor de financiering van maatregelen bedoeld in artikel 68, lid 1, onder b), van deze Verordening in de zuivel- en de rundvleessector.

De Commissie brengt voor 31 december 2013 verslag uit over de toepassing van dit lid.

6. De lidstaten zorgen voor de middelen die nodig zijn ter financiering van de steun bedoeld in:
 - a) artikel 68, lid 1, waarbij wordt uitgegaan van een bedrag dat door de Commissie wordt berekend op grond van lid 7 en dat wordt vastgesteld overeenkomstig de procedure van artikel 141, lid 2, en/of
 - b) artikel 68, lid 1, onder a), b), c) en d), door een lineaire verlaging toe te passen op het bedrag van de aan de landbouwers toegewezen toeslagrechten en/of op de rechtstreekse betalingen bedoeld in de artikelen 52 en 53 en/of uit de nationale reserve;
 - c) lid 68, lid 1, onder e), door, zo nodig, een lineaire verlaging toe te passen op een of meer van de betalingen die aan de begunstigten van de betrokken betalingen moeten worden gedaan overeenkomstig deze titel en binnen de in de leden 1 en 4 vastgestelde grenzen.

Met als enige doel ervoor te zorgen dat aan de nationale maxima bedoeld in artikel 40, lid 2, wordt voldaan, wordt wanneer een lidstaat gebruik maakt van de in punt a) opgenomen optie, het betrokken bedrag niet meegeteld bij de berekening van de in lid 3 vastgestelde maxima.

7. De in lid 6, onder a) bedoelde bedragen zullen gelijk zijn aan het verschil tussen:
 - de nationale maxima die in bijlage VIII of bijlage VIII bis van Verordening (EG) nr. 1782/2003 zijn vastgesteld voor 2007, na toepassing van artikel 10, lid 1, van die Verordening en artikel 4, lid 1, van Verordening (EG) nr. 378/2007 van de Raad en na een verlaging met 0,5%; en
 - de uitvoering in het kader van de begroting 2008 van de bedrijfstoelageregeling en de betalingen bedoeld in titel III, hoofdstuk 5, afdeling 2 en afdeling 3, van Verordening (EG) nr. 1782/2003, wat betreft de betalingen met betrekking tot het in het eerste streepje bedoelde verlaagde maximum voor 2007.

Dit bedrag is in geen geval hoger dan 4% van het maximum bedoeld in punt a) van deze alinea.

Voor de nieuwe lidstaten die in 2007 de bedrijfstoelageregeling toegepast hebben, wordt dit bedrag vermenigvuldigd met 1,75 in 2010, 2 in 2011, 2,25 in 2012 en 2,5 vanaf 2013.

Op verzoek van een lidstaat herziet de Commissie de bedragen volgens de in artikel 141, lid 2, bedoelde procedure en op basis van de gedetailleerde regels die volgens dezelfde procedure worden vastgesteld.

Het gebruik van die bedragen door de lidstaten laat de toepassing van artikel 8 van deze verordening onverlet.

8. Het in lid 1, in artikel 68, lid 8, en in artikel 131, lid 1, bedoelde besluit bepaalt welke maatregelen zullen worden toegepast en bevat alle nadere uitvoeringsregelingen betreffende de toepassing van dit hoofdstuk, met inbegrip van de beschrijving van de voorwaarden om in aanmerking te komen voor de toe te passen maatregelen, het betrokken bedrag en de financiële middelen die ter beschikking moeten worden gesteld.
9. De nieuwe lidstaten kunnen besluiten de leden 1, 2, 4, 5 en 6 van dit artikel en lid 1 van artikel 131 toe te passen op basis van hun nationale maxima:
 - a) voor het jaar 2016 in het geval van Bulgarije en Roemenië,
 - b) voor het jaar 2013 voor de overige nieuwe lidstaten.

In dat geval is artikel 132 niet van toepassing op de maatregelen die overeenkomstig dit artikel worden genomen.

Artikel 70

Oogst-, dier- en plantverzekering

1. De lidstaten kunnen financieel bijdragen in premies om de oogst, de dieren en de planten te verzekeren tegen door ongunstige weersomstandigheden en dier- of plantenziekten of plagen veroorzaakte economische verliezen.

Voor de toepassing van dit artikel wordt verstaan onder:

- a) onder "ongunstige weersomstandigheden" wordt verstaan weersomstandigheden die met een natuurramp kunnen worden gelijkgesteld, zoals vorst, hagel, ijs, regen of droogte,
 - b) onder "dierziekten" wordt verstaan ziekten die zijn vermeld in de lijst van dierziekten die is opgesteld door de Wereldorganisatie voor diergezondheid (OIE) en/of in de lijst van dierziekten die is opgenomen in de bijlage bij Beschikking 90/424/EEG van de Raad van 26 juni 1990 betreffende bepaalde uitgaven op veterinair gebied,
 - c) "economische verliezen": aanvullende kosten die een landbouwer maakt als gevolg van door hem genomen uitzonderlijke maatregelen om het aanbod op de betrokken markt of substantieel productieverlies te verminderen.
2. Er mag alleen financieel worden bijdragen voor door ongunstige weersomstandigheden, dier- of plantenziekten of plagen veroorzaakte verliezen die voor een landbouwer leiden tot een verlies van meer dan 30% van de gemiddelde jaarproductie in de laatste drie jaar of de gemiddelde productie van drie van de laatste vijf jaren, de hoogste en de laagste productie niet meegerekend.
 3. De per landbouwer toegekende financiële bijdrage bedraagt maximaal 65% van de verschuldigde verzekeringspremie.

De lidstaten kunnen het bedrag van de voor de financiële bijdrage in aanmerking komende premie koppelen aan een adequaat maximum.

4. Er wordt slechts in dekking door de oogst- en/of dier- en/of plantverzekering voorzien indien de ongunstige weersomstandigheden of de uitbraak van een dier- of plantenziekte of plaag officieel als zodanig zijn erkend door de bevoegde autoriteit van de betrokken lidstaat.

De lidstaten stellen in voorkomend geval vooraf criteria vast op grond waarvan formele erkenning wordt geacht te zijn verleend.

5. De verzekeringsbetalingen zijn bestemd ter vergoeding van niet meer dan de totale kosten van de vervanging van de in lid 1 bedoelde verliezen en zijn niet gekoppeld aan eisen inzake wat of hoeveel in de toekomst moet worden geproduceerd.
6. De financiële bijdrage wordt rechtstreeks aan de betrokken landbouwer betaald.
7. De middelen die de lidstaten aan financiële bijdragen uitgeven, worden door de Gemeenschap met de in artikel 69, lid 1, bedoelde middelen voor 75% meegefinancierd.

Het bepaalde in de eerste alinea doet op geen enkele wijze afbreuk aan bevoegdheden van de lidstaten om hun deelname in de financiering van de financiële bijdragen en het deel van de verzekeringspremie dat door de landbouwers wordt gedragen geheel of gedeeltelijk te dekken met behulp van in de betrokken sectoren toegepaste verplichte regelingen voor collectieve aansprakelijkheid. Dit is mogelijk onverminderd de artikelen 125 terdecies en 125 quaterdecies van Verordening (EG) nr. 1234/2007.

8. De lidstaten dragen er zorg voor dat economische verliezen die gecompenseerd worden op grond van andere communautaire bepalingen waaronder artikel 44 van Verordening (EG) nr. 1234/2007 en andere gezondheids-, veterinaire of fytosanitaire maatregelen niet extra worden gecompenseerd conform lid 1, eerste alinea.
9. De financiële bijdrage mag de werking van de interne markt voor verzekeringsdiensten niet belemmeren. De verlening van de financiële bijdrage mag niet worden beperkt tot door één verzekeringsonderneming of één groep ondernemingen aangeboden verzekeringen, noch worden gekoppeld aan de voorwaarde dat de verzekering moet worden afgesloten bij een in de betrokken lidstaat gevestigde onderneming.

Artikel 71

Onderlinge fondsen voor dier- en plantenziekten en milieuongevallen

1. De lidstaten kunnen in de vorm van financiële bijdragen aan onderlinge fondsen de landbouwers vergoeden voor economische verliezen als gevolg van de uitbraak van een dier- of een plantenziekte of een milieuongeval.
2. Voor de toepassing van dit artikel wordt verstaan onder:
 - a) "onderling fonds": een door de lidstaten overeenkomstig de nationale wetgeving geaccrediteerd systeem dat de aangesloten landbouwers in de gelegenheid stelt zich te verzekeren en aan de betrokken landbouwers die als gevolg van de uitbraak van een dier- of plantenziekte of een milieuongeval economische verliezen hebben geleden, compensatiebetalingen te doen;
 - b) "economische verliezen": aanvullende kosten die een landbouwer maakt als gevolg van door hem genomen uitzonderlijke maatregelen om het aanbod op de betrokken markt of substantieel productieverlies te verminderen;
 - c) "milieuongeval": een specifiek voorval van verontreiniging, besmetting of degradatie van de kwaliteit van het milieu als gevolg van een specifieke gebeurtenis, met een beperkte geografische uitwerking. Hieronder vallen niet algemene milieurisico's die niet het gevolg zijn van een specifieke gebeurtenis, zoals klimaatverandering of zure regen.

3. Wat dierziekten betreft, wordt alleen compensatie toegekend voor de ziekten die zijn vermeld in de lijst van dierziekten die is opgesteld door de Wereldorganisatie voor diergezondheid (OIE) en/of in de lijst van dierziekten die is opgenomen in de bijlage bij Beschikking 90/424/EEG.
4. De lidstaten dragen er zorg voor dat economische verliezen die gecompenseerd worden op grond van andere communautaire bepalingen waaronder artikel 44 van Verordening (EG) nr. 1234/2007 en andere gezondheids-, veterinaire of fytosanitaire maatregelen niet extra worden gecompenseerd conform lid 1, eerste alinea.
5. De uit de onderlinge fondsen gefinancierde vergoeding wordt rechtstreeks aan de aangesloten, door de economische verliezen getroffen landbouwers betaald.

De vergoeding die door de onderlinge fondsen wordt betaald, is afkomstig uit:

- a) door de aangesloten of niet-aangesloten landbouwers, of andere exploitanten in de landbouwketen in het fonds gestort kapitaal of,
- b) door de fondsen afgesloten commerciële leningen, en
- c) de conform lid 11 terugbetaalde bedragen.

Initieel kapitaal wordt niet gefinancierd met openbare middelen.

6. De in lid 1 bedoelde financiële bijdragen kunnen betrekking hebben op:
 - a) de administratieve kosten van de oprichting van onderlinge fondsen, gespreid over maximaal drie jaar,
 - b) de terugbetaling van het kapitaal en de betaling van de rente voor commerciële leningen die het onderling fonds heeft afgesloten ter financiering van de voor de landbouwers bestemde vergoeding,
 - c) de bedragen die het onderling fonds uit zijn kapitaal betaalt in de vorm van vergoedingen aan de landbouwers.

De minimum- en maximumlooptijd van de commerciële leningen waarvoor een financiële bijdrage kan worden verleend, wordt door de Commissie vastgesteld volgens de in artikel 141, lid 2, bedoelde procedure.

Wanneer het fonds overeenkomstig de eerste alinea, onder c), een vergoeding betaalt, volgt de openbare financiële bijdrage hetzelfde tempo als een commerciële lening met een minimale looptijd.

7. De financiële bijdrage bedraagt niet meer dan 65 % van de in lid 6 bedoelde kosten. Niet door de financiële bijdragen gedekte kosten komen ten laste van de aangesloten landbouwers.

De lidstaten kunnen de voor een financiële bijdrage in aanmerking komende kosten beperken aan de hand van:

- a) maxima per fonds,
- b) adequate maxima per eenheid.

8. De middelen die de lidstaten aan financiële bijdragen uitgeven, worden door de Gemeenschap met de in artikel 69, lid 1, bedoelde middelen voor 75% meegefinancierd.

Het bepaalde in de eerste alinea doet op geen enkele wijze afbreuk aan bevoegdheden van de lidstaten om hun deelname en/of de deelname van aangesloten landbouwers in de financiering van de financiële bijdragen geheel of gedeeltelijk te dekken met behulp van in de betrokken sectoren toegepaste verplichte regelingen inzake collectieve aansprakelijkheid. Dit is mogelijk onverminderd de artikelen 125 terdecies en 125 quaterdecies van Verordening (EG) nr. 1234/2007.

9. De lidstaten stellen de voorschriften vast voor de oprichting en het beheer van de onderlinge fondsen, met name met betrekking tot de verlening van compensatiebetalingen aan landbouwers in crisissituaties, of voor het beheer en de controle van deze voorschriften.
10. De lidstaten dienen jaarlijks een verslag over de tenuitvoerlegging van dit artikel in bij de Commissie. De Commissie stelt de vorm, de inhoud, het tijdschema en de termijnen van de verslaglegging vast volgens de in artikel 141, lid 2, bedoelde procedure.
11. Wanneer een landbouwer op grond van dit artikel een vergoeding ontvangt uit een onderling fonds, wordt het recht dat de landbouwer in voorkomend geval op grond van het communautair of het nationaal recht heeft om de vergoede economische verliezen op een derde partij te verhalen, volgens een door de betrokken lidstaat vast te stellen regeling overgedragen aan het onderling fonds.

Discussiedocument voor dialoogdag 3: Genetica en de vleesveesector

Leen Versmissen (Departement voor Landbouw en Visserij – ADLO)
Laurence Hubrecht (Departement voor Landbouw en Visserij – ADLO)

G. Beschrijving van de vleesrassen

Het Belgisch Witblauw(BWB) is het best vertegenwoordigd vleesras in Vlaanderen. Andere vleesrassen komen in Vlaanderen veel minder voor in vergelijking met het BWB. Van de Franse vleesrassen Blonde d' Aquitaine en Limousin werden in 2007 respectievelijk 5564 en 1449 koeien gehouden. Van het oude dubbeldoel ras Rood van West-Vlaanderen werden nog ongeveer 3500 koeien gehouden. Sinds enkele jaren zijn enkele veehouders gestart met het houden van Wagyu-runderen, een exclusief Japans vleesras. Tenslotte zijn er kwekers van het Franse Rouge des Prés in Vlaanderen, maar dit ras wordt vooral als inkruiser ingezet, net als het Charolais en Parthenais-ras.

Belgisch Witblauw

Het BWB is ontstaan uit de kruising van een lokaal Zuid-Belgisch ras en het Durham (of Shorthorn) ras. Oorspronkelijk was het een dubbeldoelras maar vanaf de jaren '50 heeft de selectie op bespiering ertoe geleid dat het ras zich is gaan opsplitsen in een vlees- en dubbeldoeltype. In 1973 werd de naam Witblauw van Hoog- en Midden-België veranderd in het Belgisch Witblauw ras met twee fokorientaties: het vleestype en dubbeldoeltype.

Kenmerkend voor het vleestype is de hyperbespiering die het gevolg is van een mutatie van het myostatinegen. Dit gemuteerde myostatinegen, dikbilgen genaamd, is een autosomaal recessief overervend gen (mh) en moet dus steeds homozygoot aanwezig zijn opdat de hyperbespiering tot uiting zou komen.

Sterke punten:

- + Het BWB-rund is gewenst door de Belgische verwerkingssector o.w.v. de uitstekende karkaskwaliteit: het hoge slachtpercentage, de geringe vetbedekking en het hoge vleesaandeel;
- + Het BWB-vlees is gewenst door de Belgische consument o.w.v. de zeer goede vleeskwaleitseigenschappen: mager, mals, relatief veel poly-onverzadigde vetzuren, ...
- + Het BWB-ras is geschikt voor intensieve veehouderij op dure Vlaamse gronden o.w.v.
 - minder sterke moedereigenschappen,
 - vroege geslachtsrijpheid en korte drachtduur,
 - goede voederconversie en snelle groei,
 - rustig karakter.
- + BWB-stieren zijn gewenst om in te kruisen op
 - melkvee voor de kalfsvleesproductie: betere prijs van nuchter kalf voor melkveehouder, gemakkelijkere opfok via emmervoeding en hoger slachtpercentage voor kalverhouder;
 - vleesvee voor meer vleesproductie.

Zwakke punten:

Door de sterk doorgedreven selectie op hyperbespierdheid kent het ras enkele minpunten:

- Minder ontwikkelde organen:
 - Lagere longcapaciteit (15 à 19 %): gevoelig voor ademhalingsproblemen
 - Kleiner hart (10 à 15 %): acuut hartfalen
 - Incompatibiliteit moeder en kalf: dystocia (keizersnede)
- Kleiner van gestalte
- Inteelt:
 - voorkomen van erfelijke gebreken: muil- en pootgebreken,
 - gezondheidsproblemen: schurft, zonnebrand, griep, ...,
 - verminderde vruchtbaarheid: lage spermakwaliteit, brons- en drachtproblemen
- zeer geringe melk- en biestmelkproductie

Blonde d'Aquitaine

Het Blonde d'Aquitaine ras ontstaat in 1962 door het samenbrengen van drie rassen het Garonnaise, het Quercy en het Blonde des Pyrénées in de Aquitainestreek, gelegen in het Zuidwesten van Frankrijk. Op 25 februari 1982 werd voor het eerst een Belgische stamboek opgericht voor dit ras⁶.

Sterke punten:

Het Blonde d'Aquitaine ras is geschikt voor extensievere veehouderij maar biedt ook mogelijkheden om op intensieve wijze te houden o.w.v.:

- + robuuste en sterke dieren;
- + sterke moedereigenschappen: koe produceert voldoende melk om het kalf tot op speenleeftijd te voeden;
- + vitale kalveren;
- + gemakkelijk kalven dankzij ruim bekken van koe en langgerekte, fijn gebouwde kalveren;
- + vruchtbare en langleefbare dieren;
- + hoge ruwvoederopnamecapaciteit;
- + grote dieren met een goede groeikracht waardoor ze hoge gewichten op slachtleeftijd realiseren;
- + mager en mals vlees.

Zwakke punten:

- karakter: door sterke moedereigenschappen en rusticiteit van het ras kunnen dieren moeilijk hanteerbaar zijn;
- de karkaskwaliteit beantwoordt niet steeds aan de vraag op de binnenlandse, reguliere markt;
- laat geslachtsrijp;
- laat slachtrijp

Limousin

Het Limousinras is afkomstig van het westelijk deel van het Frans Centraal Massief, de streek rond de stad Limoges. Eind de jaren '60 werd het ras in België geïmporteerd en op 23 februari 1973 werd het Belgisch Limousin Stamboek opgericht.

Sterke punten:

Het Limousin ras is geschikt voor extensievere veehouderij en leent zich uitstekend voor de commercialisatie als nicheproduct o.w.v.:

- + robuuste en sterke dieren;
- + sterke moedereigenschappen: koe produceert voldoende melk om het kalf tot op speenleeftijd te voeden;
- + zeer gemakkelijk kalven dankzij het lage geboortegewicht en het lichte beendergestel;
- + bijzonder vruchtbare en langleefbare dieren;
- + hoge ruwvoederopnamecapaciteit;
- + mogelijkheden om dieren op verschillende leeftijden af te mesten;
- + goede vleeskwaleitseigenschappen: hoog vleesaandeel, smaakvoller door meer intramusculair vet, ...

⁶ Dit stamboek werd ontbonden. Ondertussen werd op 18 februari 2005 in Ciney een Belgium Herdbook Blonde d'Aquitaine opgericht en werd op 23 januari 2009 aan de Vlaamse Rundveeteeltvereniging een erkenning verleend voor het bijhouden van een stamboek voor het ras Vlaams Blonde d'Aquitaine

Zwakke punten:

- karakter: door sterke moedereigenschappen en rusticiteit van het ras zijn dieren moeilijk hanteerbaar;
- de karkaskwaliteit beantwoordt niet aan de vraag op de binnenlandse, reguliere markt;
- laat geslachtsrijp;
- klein van gestalte waardoor de slachtgewichten eerder laag zijn.

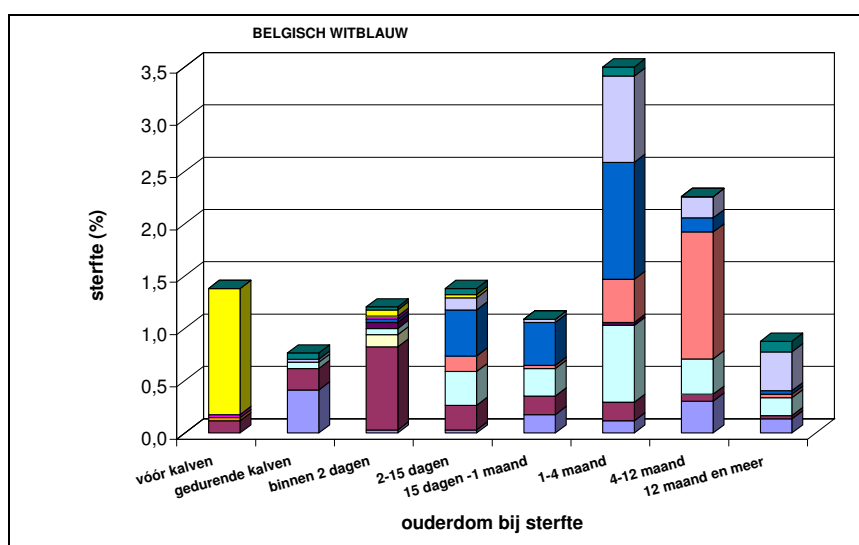
Hierna worden de resultaten weergegeven van enkele vleesveebedrijven die deze rassen houden en die in het kader van de demonstratieproeven door ADLO worden opgevolgd. Voor wat de karkas- en vleeskwiteit betreft worden enkele literatuurgegevens voorgesteld.

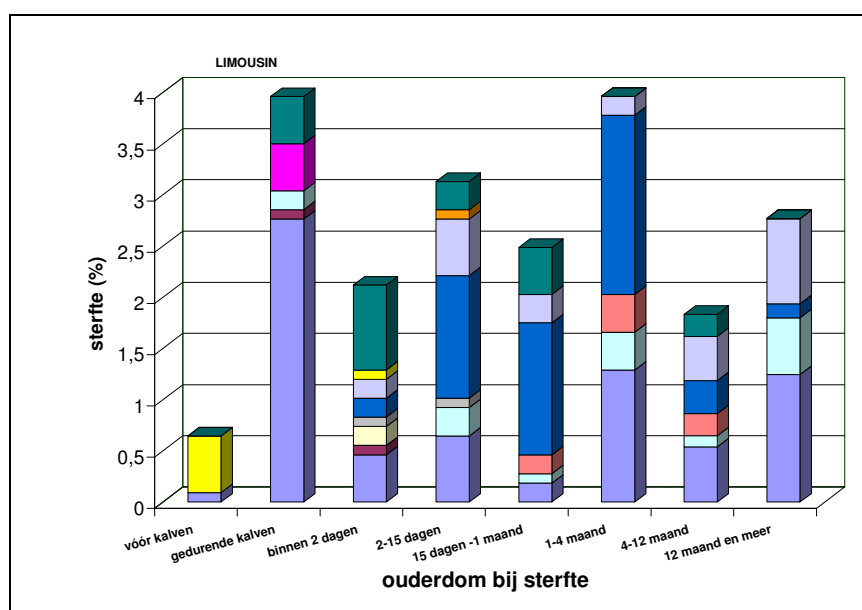
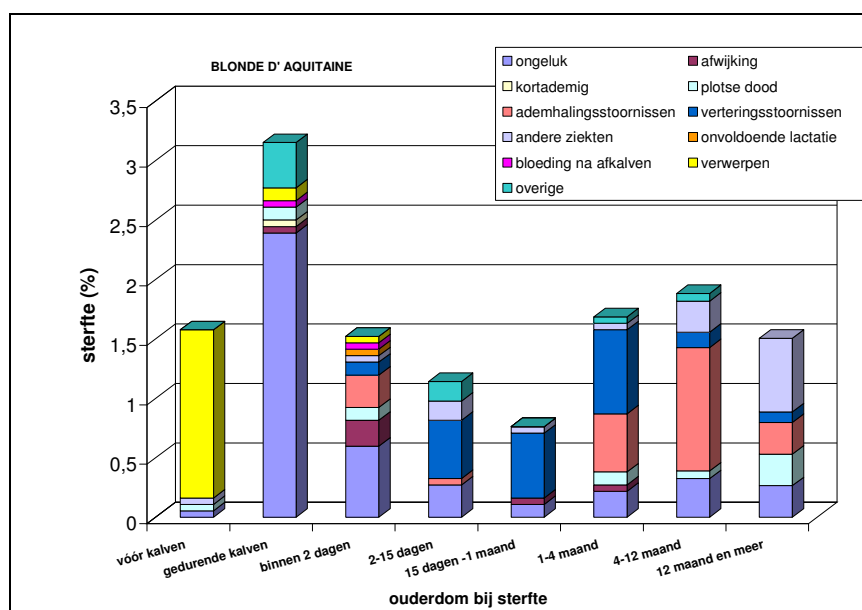
Tabel 1: Zoötechnische resultaten van de vleesrassen BWB, Blonde d' Aquitaine en Limousin

		BWB	Blonde d' Aquitaine	Limousin
Sterfte	Sterfgevallen	12,5 %	13,1 %	20,9 %
	Redenen	Diarree, griep, afwijking, plotse dood	Ongeluk, griep, diarree, verwerpen	Ongeluk, diarree, overige
	Ouderdom bij sterfte	28 % tussen 1 en 4 maanden	48 % vóór 2 dagen	32 % vóór 2 dagen
Afwijkingen	Voorkomen	9,4 %	1 %	0,5 %
		pootgebreken	pootgebreken	pootgebreken
vruchtbaarheid	Leeftijd bij 1 ^{ste} kalving	25,8 maanden	32,4 maanden	31,8 maanden
	Tussenkalf tijd	399 dagen	383 dagen	372 dagen
Wijze van afkalven	Alleen kalven	0,3 %	39 %	81 %
	Keizersnede	99 %	10 %	1 %
Geboortegewicht	stierkalf	53 kg	49 kg	40 kg
	vaarskalf	50 kg	45 kg	38 kg
Bij slacht	Gewicht	712 kg	790 kg	691 kg
	Leeftijd	20 maanden	21 maanden	20 maanden
	levensgroei	1076 g/d	1161 g/d	1071 g/d

Bron: ADLO - demonstratieproeven

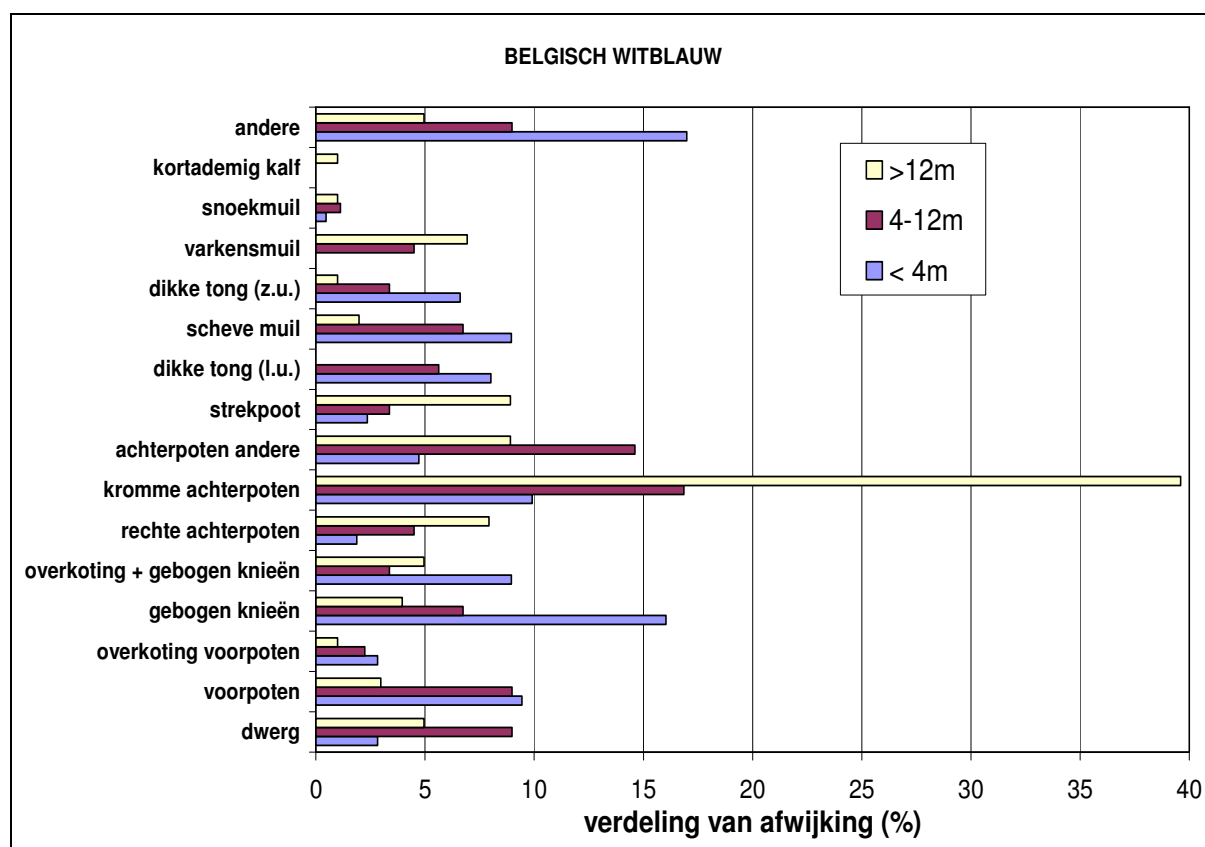
Figuur 1: Redenen van sterfte in functie van ouderdom bij sterfte

Bron: ADLO – demonstratieproeven

Figuur 2: Evolutie van afwijkingen bij het BWB-ras

Bron: ADLO – demonstratieproeven

Tabel 2: Slachtkwaliteit en vleesproductie van de vleesrassen BWB, Blonde d' Aquitaine en Limousin

Stieren	BWB		Blonde d' Aquitaine		Limousin
	Univ. Luik et al., '02	Univ. Gent, '99	URH-INRA, '03	Institut de l' Elevage, '02	Univ. Luik et al., '02
Slachtleefijd (m)	18 à 20	-	15	16 à 18	18 à 20
Levend gewicht (kg)	583	-	605	680 à 700	626
Slachtpercentage (%)	64	70	66,5	62 à 64	59
% netto-vlees	77	75	77,3	-	67
% beenderen	12	13	13,2	-	14
% vet	11	12	9,5	-	19
karkasclassificatie	-	S2	-	U2	-

Rood van West-Vlaanderen

Het Rood van West-Vlaanderen is van oorsprong een dubbeldoel ras met Durhambloed. Het ras is gemakkelijk in de omgang en sterk. Doorgaans kalven de koeien op natuurlijke wijze, maar bij vaarzen kan de kalving moeilijk verlopen. De karkas- en vleeskwiteit van deze dubbeldoeldieren is niet steeds naar wens: laag slachtrendement, vet, taai en door het zware beendergestel een laag vleesaandeel. Door de kleine populatie kampt het ras met inteelt. Ondanks de mogelijkheid tot het verkrijgen van een premie voor genetische diversiteit, neemt het aantal West-Vlaamse rode koeien af.

WAGYU

Wagyu is een verzamelnaam voor Japanse runderen. Kobe beef is het bekendste ras door haar uitzonderlijke vleeskwiteit: zeer smaakvol vlees dankzij de gemarmerde structuur met veel intramusculair vet. Toch is het vlees relatief gezond door het grote aandeel onverzadigde vetzuren.

Een specifiek rantsoen met veel granen en stro gedurende de afmestfase is wenselijk om zacht, wit intramusculair vet te bekomen. Verder wordt het ras gekenmerkt door volgende eigenschappen:

- fijn beenwerk,
- zwaarder in de voorhand dan in de achterhand ('een omgekeerde koe'),
- opvallend rustig,
- klein van gestalte.

De vraag naar Kobe vlees vanuit de horeca is groot waardoor de luxedelen aan hoge prijzen verkocht worden. Hoewel het overige vlees aan lagere prijs wordt verkocht, ligt de opbrengst dubbel zo hoog als bij een dikbil. Omwille van het exportverbod in Japan voor Wagyu-runderen en fokmateriaal, is het ras nog weinig verspreid in de wereld. Bijgevolg is de prijs voor fokmateriaal hoog en is er vooral handel in embryo's en niet zozeer in levend vee.

Kruislingen

Vleesveebedrijven die overgaan tot het kruisen van BWB-koeien met stieren van andere vleesrassen beogen een heterosiseffect. Het heterosiseffect biedt vooral voordeel wanneer men een verbetering van kenmerken met een lage erfelijkheidsgraad (vruchtbaarheid, gezondheid, ...) wenst. Uit proeven blijkt dat in vergelijking met het zuiver Belgisch Witblauw ras de F1-kruislingen beter scoren op het vlak van vitaliteit (laag sterftecijfer), duidelijk minder afwijkingen vertonen en een goede tot betere levensgroei halen. Wel is de karkaskwaliteit van de kruislingen en bijgevolg ook de prijs lager maar het hogere slachtgewicht maakt dit nadeel voor een groot deel goed.

De voor inkruisen gebruikte rassen zijn o.a. Rouge des Prés, Charolais en Parthenais. Deze rassen hebben allen hun eigen specifieke kenmerken:

- Rouge des Prés: groot en zwaar;
- Charolais: grof beenwerk, hoge ruwvoederopnamecapaciteit;
- Parthenais: vitaliteit.

Ook bij deze rassen komt hyperbespiering voor als gevolg van een mutatie van het myostatine-gen: bij Parthenais betreft het eenzelfde mutatie als bij het BWB, bij de andere twee rassen is de mutatie op een andere locatie. Hoewel de selectie op hyperbespierdheid bij deze rassen niet zo ver is doorgedreven als bij het BWB, komen er ook in deze rassen veel moeilijke geboorten voor.

H. Rassenspreiding voor vleesveehouderij - Situatieschets

1. Wat betekent 'behoren tot een ras'?

Het woord 'ras' wordt enkel gebruikt met betrekking tot gedomesticeerde diersoorten die ontstaan zijn door selectie door de mens. Een ras is dus een populatie van op elkaar gelijkende dieren die door een groep fokkers op een welbepaald moment als zodanig wordt benoemd.

De Europese Commissie heeft een reglementering uitgewerkt voor de fokkerij van raszuivere dieren. Die reglementering bevat voorwaarden waaraan de organisaties van fokkers moeten voldoen. Een van die voorwaarden is voorschriften hebben in verband met de kenmerken van het ras waarvoor het stamboek wordt bijgehouden. Een 'rasstandaard' is (meestal) een vage beschrijving van de fenotypische kenmerken van een ras. Dieren die de kenmerken vertonen die vastgelegd zijn in die rasstandaard worden algemeen beschouwd als behorend tot dat ras.

Ze worden daarom nog niet beschouwd als 'stamboekdieren'. Om voor stamboekdier te kunnen doorgaan, moeten van dit dier ten minste de afstammingsgegevens geregistreerd zijn door een organisatie die erkend is voor het bijhouden van een stamboek van dat ras.

In de Europese gemeenschap maakt men een onderscheid tussen raszuivere dieren, fok- of gebruiksdieren en slachtdieren. Dit onderscheid vindt men terug in reglementeringen voor o.m. fokkerij, douane en diergezondheid.

Met fok- of gebruiksdier wordt de brede groep van dieren bedoeld die worden gehouden voor vermeerdering, voor melkproductie, voor vleesproductie, als zoogkoe/-kalf... Een fok- of gebruiksrund kan in een aanvullende afdeling van een stamboek worden opgenomen, als het aan de minimumvoorwaarden voldoet die door dat stamboek bepaald werden.

Raszuivere dieren zijn fok- en gebruiksdieren waarvoor met betrekking tot de intracommunautaire handel bepaalde voorwaarden en voordelen gelden. Raszuivere dieren zijn fok- en gebruiksdieren die volwaardig opgenomen (kunnen) worden in een stamboek.

Slachtdieren zijn dieren die bestemd zijn om te worden geslacht. Raszuivere dieren en fok- of gebruiksdieren kunnen in een bepaald stadium van hun leven als slachtdier worden bestemd.

Met het begrip ras in de Landbouwtellingsgegevens van FOD Economie worden alle fok- of gebruiksdieren bedoeld, inbegrepen de raszuivere fokdieren.

2. Wat onderscheidt fokkers van veehouders?

Fokkers zijn veehouders die hun dieren selecteren voor de voortplanting op basis van normen en criteria die zij, in gemeenschappelijk overleg met andere fokkers, hebben vastgelegd.

Fokkers verenigen zich, op vrijwillige basis, in stamboekverenigingen of –organisaties om de gegevens van hun dieren te laten registreren en verwerken zodat alle collega-fokkers ze kunnen raadplegen.

Een stamboek bevat meestal niet alleen raszuivere fokdieren. In de meeste gevallen deelt de vereniging het stamboek op in een hoofdafdeling (of het eigenlijke stamboek) en een aanvullende afdeling (of het hulpstamboek). In de aanvullende afdeling kunnen alle dieren worden opgenomen, vooropgesteld dat ze bestemd zijn voor de fokkerij, geïdentificeerd zijn, aan de fenotypische vereisten van het ras voldoen en, als het stamboek dit vereist, bepaalde minimumprestaties leveren. In de hoofdafdeling komen die fokdieren terecht, die geïdentificeerd zijn, waarvan de afstamming is bepaald volgens de regels van het stamboek en waarvan ouders en grootouders eveneens in het stamboek van dat ras ingeschreven zijn.

Het Herdbook Blanc Bleu Belge is een rasvereniging (www.hbbbbb.be). De Vlaamse Rundveeteeltvereniging vzw (www.VRV.be) en l'Association Wallonne de l'Elevage asbl (www.awenet.be) leveren diergegevens aan het Herdbook met het oog op de opname van Belgisch Witblauwe dieren in het stamboek.

Sinds 23 januari 2009 is de Vlaamse Rundveeteeltvereniging vzw eveneens erkend voor het bijhouden van het stamboek van het Belgisch Witblauw ras. Dit wil zeggen dat zij de verantwoordelijkheid heeft opgenomen om fokdieren van dit ras te registreren bij de geboorte, in te schrijven in het stamboek, er prestatieonderzoek en beoordelingen voor uit te voeren, er fokwaardeschattingen voor te berekenen en er certificaten voor af te leveren.

3. Wat is het aandeel vleesvee in de Belgische en in de Vlaamse rundveestapel.

Tabel 3: Aantal runderen in België en Vlaanderen

Landbouwtelling 2007	Eenheden	België			Vlaams Gewest		
		2006	2007	Evolutie	2006	2007	Evolutie
runderen	dieren	2.663.076	2.649.392	-0,5%	1.332.923	1.318.654	-1,1%
runderen jonger dan 1 jaar	bedr.	29.616	28.462	-3,9%	17.509	16.792	-4,1%
: - om als kalveren geslacht te worden	dieren	166.184	156.885	-5,6%	160.175	150.908	-5,8%
- andere runderen van 1 jaar tot minder dan 2 jaar :	dieren	612.264	616.669	+0,7%	273.625	278.370	+1,7%
- mannelijke	dieren	133.710	134.604	+0,7%	72.977	72.136	-1,2%
- vaarzen voor de vleesproductie	dieren	13.343	13.662	+2,4%	10.752	10.787	+0,3%

- fokvaarzen runderen van 2 jaar en ouder :	dieren	363.675	360.687	-0,8%	171.678	168.706	-1,7%
- mannelijke - vaarzen voor de vleesproductie	dieren	34.473	35.779	+3,8%	17.046	17.809	+4,5%
- fokvaarzen	dieren	29.227	27.131	-7,2%	24.887	23.394	-6,0%
- melkkoeien in productie	dieren	239.228	235.760	-1,4%	95.488	92.271	-3,4%
- melkkoeien - reforme	dieren	507.327	500.005	-1,4%	283.727	280.720	-1,1%
- zoogkoeien in productie	dieren	25.425	23.694	-6,8%	16.354	13.599	-16,8%
- zoogkoeien - reforme	dieren	486.233	490.239	+0,8%	176.065	177.943	+1,1%
	dieren	51.987	54.277	+4,4%	30.149	32.011	+6,2%

Bron : FOD Economie ADSE 2007

'Slachtkalveren' zijn een bijna exclusief Vlaamse aangelegenheid (96,19%). Een meer gedetailleerde versie van deze cijfers toont aan dat deze activiteit bovendien specifiek gelieerd is aan de Kempen (80,69%) en dat op het moment van de telling 64% van de kalveren jonger is dan 6 maanden. Volgens schattingen van Beroepsvereniging voor de Kalfsvleessector zouden 15% van de mestkalveren behoren tot het Belgisch witblauw, 25% voortkomen uit een kruising met Belgisch Witblauw (meestal met een melkveeras), 15% behoren tot het roodbont Holstein en 45% zwartbont Holstein.

'Vaarzen voor de vleesproductie', zowel de groep 'van 1 tot 2 jaar' als deze 'van 2 jaar en ouder' komt naar voor als een bijna exclusieve Vlaamse aangelegenheid (respectievelijk 79% en 86%).

Uit een meer gedetailleerde versie van deze cijfers blijkt dat de groep fokvaarzen van meer dan 2 jaar kan onderverdeeld worden in 'fokvaarzen ter vervanging van melkkoeien' en 'fokvaarzen ter vervanging van zoogkoeien'. In Vlaanderen is de verhouding tussen deze groepen 42/58; in Wallonië worden meer fokvaarzen aangehouden voor de vervanging van zoogkoeien 33/67. Deze cijfers bevestigen de spreiding van de zoogkoeien in ons land : 38,56% ervan wordt gehouden in Vlaanderen ; 61,43% in Wallonië.

4. Wat is de rasverhouding van de koeien?

Tabel 4: Spreiding van de rassen bij koeien

	Landbouwtelling 2001		Landbouwtelling 2005		Landbouwtelling 2007	
	België	Vlaanderen	België	Vlaanderen	België	Vlaanderen
Belgisch Witblauw	603.906	227.898	542.283	211.716	536.972	212.835
zwartbont	306.674	165.860	309.650	170.590	312.886	173.417
roodbont	150.663	99.466	132.698	88.765	124.116	82.705
witrood	35.927	33.507	19.793	17.943	14.189	12.736
rood	9.578	7.683	6.143	4.654	4.718	3.523
Blonde d'Aquitaine	8.597	4.830	10.198	4.839	12.262	5.564
charolais	7.776	421	5.721	452	5.839	431
Limousin	11.247	1.293	14.849	1.247	18.125	1.449
Andere rassen en kruising vlees	24.168	8.196	23.238	6.704	21.805	5.694
Andere rassen en kruising melk	27.857	13.219	18.835	6.713	17.303	5.919
Totaal	1.186.393	562.373	1.083.408	513.623	1.068.215	504.273

Bron: FOD Economie - Algemene Directie Statistiek (Landbouw).

Het totale aantal koeien nam in de periode 2001-2007 af met gemiddeld 10% in beide gewesten. De daling was in Vlaanderen sterker bij melkvee(13%) dan bij vleesvee (7%). Dit verschil leidde tot een relatieve toename van koeien van vleesrassen in Vlaanderen van 43,15 naar 44, 81%.

Bekeken per ras, wordt dit vertaald in een trend naar meer Belgisch Witblauw (van 37,74% naar 39,64) en meer zwartbont (54 % naar 55, 42%) en dit ten nadele van het Witrood van Oost-Vlaanderen, het Rood van West-Vlaanderen maar ook ten nadele van 'andere rassen en kruisingen' zowel voor de melk- als voor vleesproductie.

Het aandeel koeien van Blonde d'Aquitaine, Charolais en Limousin evolueerde op landsniveau van 2,33 naar 3,39%. Deze uitbreiding is vooral toe te schrijven aan de toename van het aantal Limousinkoeien in Wallonië. Samen genomen wordt slechts 20% van de koeien van deze rassen gehouden in Vlaanderen. Binnen de Vlaamse koeienpopulatie namen deze rassen een aandeel van 1,48%.

5. Geboorteregistratie van kalveren bestemd voor de fokkerij

In 2006 werden door de Vlaamse Rundveevereniging vzw (VRV) voor Vlaanderen en door l'Association wallonne de l'elevage asbl (AWE) voor Wallonië samen 147.060 kalveren geregistreerd voor de fokkerij, behorend tot volgende rassen:

Tabel 5: Spreiding van de rassen bij de geregistreerde kalveren

Geboorteregistratie 2006	Vlaanderen	Wallonië
rascode en rasbenaming	aantal	aantal
0 Onbekend	3944	
andere rassen		167
kruisingen		192
1 Witblauw - Vlees	16418	48736
2 Roodbont	594	
3 Rood - dubbeldoel	242	
4 Holstein zwartbont	39617	15675
5 Witrood	875	
7 Jersey	35	
8 Charolais	21	268
9 Limousin	24	1244
10 Blonde 'Aquitaine	759	757
11 Witblauw - Mixte	558	
16 Holstein roodbont	13825	1985
17 Verbeterd Roodbont	6	
22 Brown Swiss	25	206
27 Fleckvieh	9	
28 Braunvieh	5	
32 Zweeds Roodbont	22	
33 Rood - vlees	38	
40 Montbeliarde	69	313
41 Rouge des Prés	232	
47 Parthenaise	4	
50 Normande	36	142
60 Lakenvelder	6	
70 Piemontese	1	
90 Aberdeen Angus	1	
91 Hereford	1	
99 Dexter	4	
Totaal	77375	69685

Bron : VRVvzw en AWE asbl

Uit het samen bekijken van tabellen 3 en 5 blijkt dat:

- 20% van de jaarlijks in ons land geboren kalveren weerhouden wordt voor de fokkerij;
- 20% als kalf afgemest wordt;
- 60% op latere leeftijd een bestemming (fok- of gebruiksdier of slachtdier) krijgt.

De rasverhouding die voor elk gewest aangegeven werd in de tabel spreiding van de rassen bij koeien, wordt ondersteund door de cijfers van de geboorteregistratie van de fokkalveren. Meer dan 69 % van de Vlaamse fokkalveren heeft een Holstein (zwart- of roodbont) origine en bijna 22% heeft een Belgisch witblauw origine (vlees of mixte). Het omgekeerde doet zich voor in Wallonië. Daar behoren 70% van de geregistreerde kalveren tot het Belgisch Witblauw en 25% tot het Holstein.

Voor Blonde d'Aquitaine, Charolais en Limousin is registratie van kalveren voor fokkerij eerder beperkt en iets sterker in Wallonië dan in Vlaanderen. Op landsniveau maakt dit amper 2% uit. Het aandeel van deze groep in de geboorteregistratie in Vlaanderen is 0,55%.

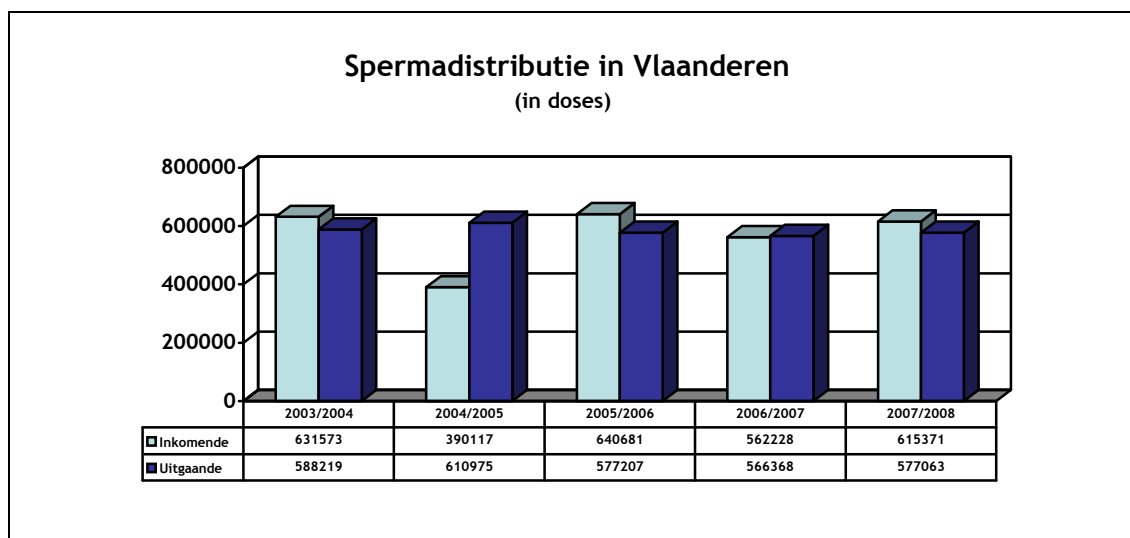
Belangrijker is de vaststelling dat van de Belgisch witblauw kalveren er, per Belgisch witblauwe koe, meer geregistreerd worden in Wallonië (15%) dan in Vlaanderen (8%). Voor andere rassen, en ook voor kruisingen, is het omgekeerd. Voor deze groepen worden in verhouding meer kalveren geregistreerd in Vlaanderen dan in Wallonië. Dit fenomeen doet zich niet alleen voor op het niveau van de geboorteregistratie, het wordt bovendien verstrekt op het niveau van de stamboekinschrijvingen. Van de meer dan 16.000 Belgisch Witblauw kalveren die jaarlijks worden geregistreerd in Vlaanderen worden er uiteindelijk maar een 5700 à 5900 vrouwelijke en 100 à 300 mannelijke dieren gekeurd en ingeschreven in het Herdbook Blanc Bleu Belge, of 35%. Voor Wallonië is de doorstroom van 'geregistreerd' naar 'ingeschreven' in het stamboek groter (56%). Daar worden jaarlijks 27.500 vrouwelijke en 1500 à 1800 mannelijke dieren gekeurd en ingeschreven. De populatie ingeschreven, productieve dieren wordt door de stamboekvereniging geschat op ongeveer 90.000 koeien en 2500 stieren.

6. Spermadistributie

De spermaverkoop is tot in 2002 het monopolie geweest van de fokkersverenigingen. Sinds het opheffen van dit monopolie zagen we een daling met 25 % van het aantal stieren van 2 jaar en ouder in ons land en met 30% in Vlaanderen. In 2007 werden er in Vlaanderen nog 17.809 stieren geteld. Opvallend is dat 42% van die stieren in West-Vlaanderen gehouden worden en 27% in Oost-Vlaanderen. Momenteel zijn er onvoldoende cijfers voorhanden om in te schatten tot welke rassen deze stieren behoren en in welke mate zij gebruikt worden voor de fokkerij.

Sinds 2002 wordt de spermadistributie via sperma(opslag/verdeel)centra opgevolgd en gecontroleerd door de afdeling Duurzame Landbouwwontwikkeling (ADLO). Uit de jaarverslagen van de in Vlaanderen gevestigde centra blijkt dat er een 600.000 doses sperma in Vlaanderen worden afgezet. Wallonië verzamelt geen gegevens over de verhandeling van sperma. De spermabevoorrading van Vlaamse veehouders (doe-het-zelf KI) vanuit Wallonië kan bijgevolg niet volledig worden ingeschat.

Figuur 3: Overzicht spermadistributie in Vlaanderen

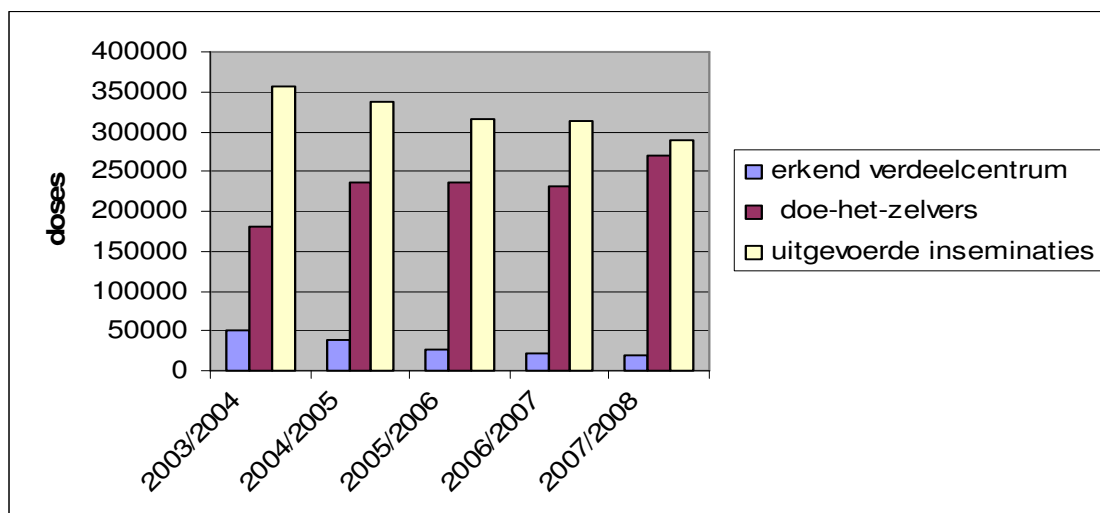

Bron: ADLO jaarverslagen (01/07/07 - 30/06/08)

In Vlaanderen is er slechts 1 centrum dat sperma produceert. Alle donoren van dit centrum behoren tot het Belgisch Witblauw ras.

Vlaanderen voert bijgevolg vooral sperma aan uit andere regio's en in belangrijke mate uit Nederland. De hoeveelheden lijken zich te stabiliseren rond 600.000 doses per jaar. Voor de periode 01/07/07 – 30/06/08 werden 615371 doses aangevoerd: 66% hiervan was afkomstig van Holstein-stieren (roodbont + zwartbont), 31,43% van Belgisch Witblauw-stieren en 2,59 % van stieren van andere rassen.

Figuur 4: Wijze waarop sperma wordt verdeeld in Vlaanderen

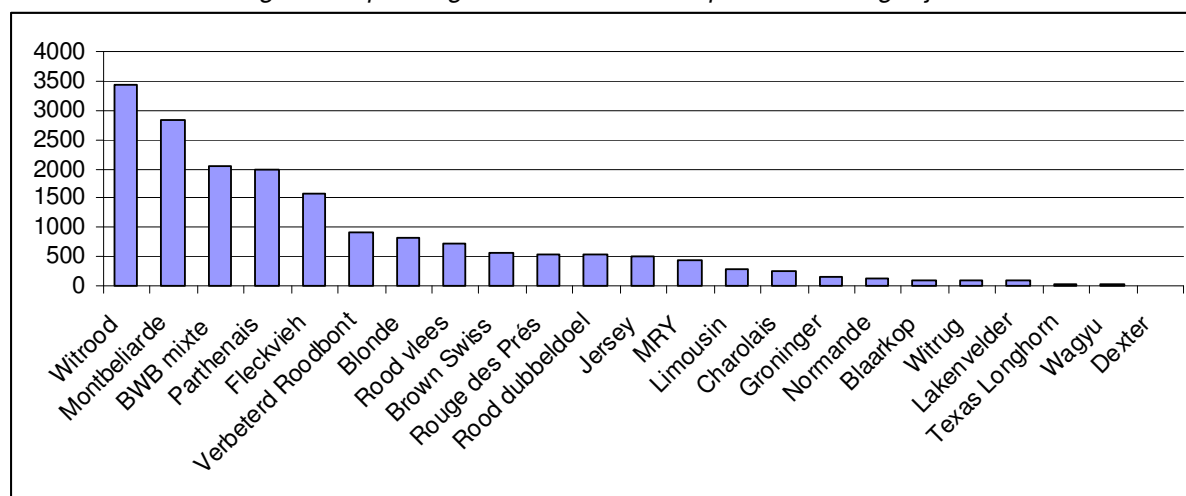

Bron: ADLO jaarverslagen (01/07/07 - 30/06/08)

Ook de tendensen voor de wijze waarop sperma verdeeld wordt, tekenen zich na 5 jaar duidelijker af. Het aantal inseminaties (aanvankelijk nog meer dan 61%) daalde tot 50%. De levering aan doe-het-zelfers blijft toenemen en bedraagt momenteel 46,69%. De handel tussen spermaverdeelcentra is altijd beperkt geweest (3%) en neemt af.

Van het sperma van een dubbeldoelras of een vleesras is meer dan 92% afkomstig van het Belgisch Witblauwras. De verdeling van sperma van dubbeldoel- en vleesrassen andere dan Belgisch witblauw wordt in figuur 5 weergegeven.

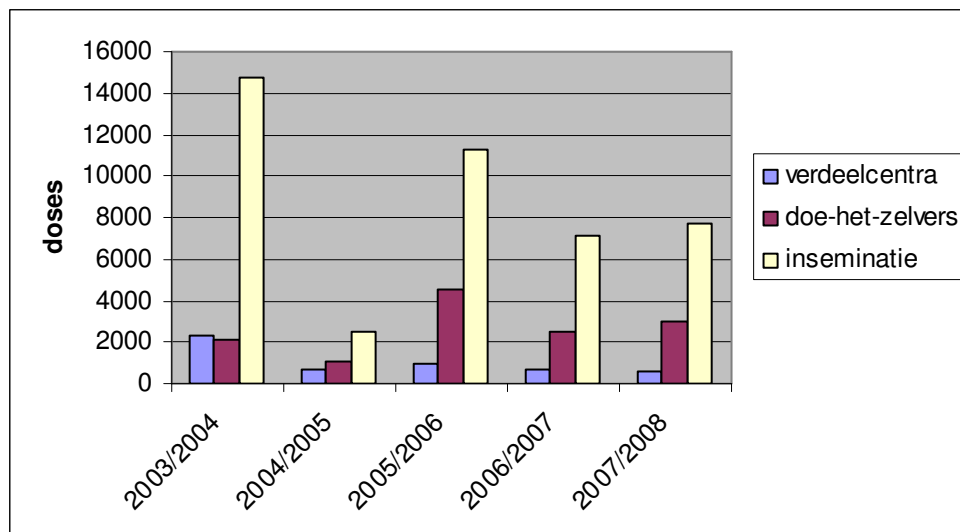
Figuur 5: Spreiding van de rassen obv spermaverdelingscijfers

Bron: ADLO jaarverslagen (01/07/07 - 30/06/08)

Wanneer binnen deze groep naar die 8% andere rassen gekeken wordt, moet men vaststellen dat de spermaverdeling via een inseminator nog steeds een zeer belangrijke rol speelt (figuur 6). Waar aanvankelijk 77% van het sperma geïnsemineerd werd door inseminatoren is dat na 5 jaar nog steeds 68%.

Figuur 6: Wijze waarop sperma van dubbeldoel- en vleesrassen, andere dan het BWB, verdeeld wordt in Vlaanderen

Bron: ADLO jaarverslagen (01/07/07 - 30/06/08)

Uit bovenstaande grafiek kan ook worden afgeleid dat de spermadistributie in Vlaanderen voor andere rassen eerder af- dan toeneemt.

I. Registratie van dieren en beschikbare gegevens

Het identificatienummer van een dier is uniek. Verschillende organisaties gebruiken het identificatienummer om informatie te stockeren die betrekking hebben op het dier in kwestie. Dit gebeurt op verschillende momenten en in verschillende databanken. Het betrekken van meer vleesveehouders bij de fokkerij of het betrekken van andere informatiebronnen voor de fokkerij van vleesvee, is via de link naar dit unieke identificatienummer van het dier zeker geen utopie.

1. Sanitel

De Europese gemeenschap wil een minimum aan gegevens laten registreren om de opvolging van de diergezondheid en de voedselveiligheid voor runderen te kunnen verzekeren. Om die reden moeten de lidstaten hun runderen identificeren en de identificatiegegevens opnemen in een databank.

SANITEL is een informaticasysteem dat werd ontwikkeld voor de identificatie en de registratie van de Belgische veestapel. Het systeem zorgt voor een gecentraliseerde opvolging van:

- de identificatie van de landbouwhuisdieren (individueel of in groep)
- de operatoren (veehouders, veebedrijven, veehandelaars, veevervoerders, dierenartsen, verzamelplaatsen, slachthuizen)
- de verplaatsingen van de dieren
- het register van het bedrijf

Dit systeem is operationeel voor rundvee (Sanitel-R) sinds 1994.

Elk dier moet geregistreerd zijn in het Sanitelsysteem. Een kalf moet ten laatste 7 dagen na de geboorte en in elk geval voor het vertrek ervan uit het veebeslag, geïdentificeerd worden met 2 oormerken. Bij een geïdentificeerd en geregistreerd dier hoort een identificatiedocument (SANITEL-kaart, runderpaspoort). Op die kaart staan o.m. volgende gegevens:

- het identificatienummer van het dier
- het identificatienummer van de moeder van het dier
- de geboortedatum van het dier
- het geboortebeslag van het dier
- het haarkleed van het dier
- het rastype van het dier (melk, vlees of gemengd)

Het Sanitel-systeem wordt tussen 9 en 16 maart 2009 vervangen door het SANITRACE-systeem (zie ook 3. Veeportaal).

2. Fokkerij

Voor de registratie van fokkerijgegevens volgen de fokkersverenigingen de richtlijnen van The International Committee for Animal Recording (ICAR). Op die manier kunnen fokkers zich ervan verzekeren dat de door hun fokkersvereniging geregistreerde gegevens vergelijkbaar zijn met deze verzameld door fokkersverenigingen in andere landen. Geïnteresseerden kunnen de richtlijnen nalezen op http://www.icar.org/pages/recording_guidelines.htm

De richtlijnen voor de registratie van afstammings- en geboortegegevens zijn identiek voor alle runderen, ongeacht het ras, type of kruising:

Op het moment van dekking of inseminatie of van embryo-transplantatie moet de fokker de identiteit van de betrokken dieren en de data van uitvoering van inseminatie of dekking of van transplantatie op zijn bedrijf noteren en deze gegevens binnen de 4 maanden bij de fokkersvereniging laten registreren. De fokker moet de geboorte van de nakomeling aangeven bij de fokkersvereniging door mededeling van ten minste de identiteit, de geboortedatum en het geslacht van de nakomeling. In Vlaanderen registreert enkel de Vlaamse rundveeteeltvereniging (VRV/CRV) kalveren voor de fokkerij. De aangifte moet er gebeuren binnen de 7 dagen na geboorte.

De fokkersvereniging staat in voor de kwaliteitsborging van de geregistreerde gegevens. Zij moet controles verrichten op de juistheid van de aangeboden gegevens. Bij VRV/CRV worden enerzijds de afstammingsgegevens gecontroleerd door gegevens in de databank te linken, te toetsen aan bepaalde grenswaarden en ontbrekende gegevens op te sporen. Anderzijds legt de vereniging DNA-controles op (1/250 geregistreerde kalveren) of vraagt zij de fokker om ontbrekende gegevens te staven via een DNA-controle, bv. bij twijfel over het vaderschap.

Bij de fokkersverenigingen zijn van een raszuiver fokdier ten minste volgende gegevens beschikbaar

- het identificatienummer (en de naam)
- het identificatienummer (en de naam) van diens ouders en grootouders
- de geboortedatum
- het geslacht
- de rasaaanhorigheid (ras, rascode, rasbenaming, rasbalksamenstelling, ...)
- de naam en het adres van de fokker
- de naam en het adres van de eigenaar
- ingeschreven in het rasstamboek of geregistreerd en geschikt om in dit rasstamboek te worden ingeschreven.

In samenhang met de fokdoelstellingen van het ras zal de fokkersvereniging aan deze gegevens ook de resultaten van prestatieonderzoeken, fokwaardeschattingen, fokwaardebeoordelingen en de genetische bijzonderheden en de genetische gebreken bij het dier zelf en bij zijn voorouders kunnen toevoegen.

3. Karkasklassificatie

Slachthuizen die op jaarbasis meer dan 3900 volwassen runderen slachten, zijn verplicht de karkassen in te delen volgens de bepalingen, vermeld in het besluit van de Vlaamse Regering van 3 oktober 2003.

Die indeling moet gebeuren op basis van het indelingsschema vastgesteld door de Europese reglementering. De controle op de naleving van de regelgeving is in handen van het departement Landbouw en Visserij.

Het slachthuis moet van elk geslacht volwassen rund een reeks indelingsgegevens registreren in een database, waaronder:

- het identificatienummer van het dier;
- de leverancier van het dier;
- de fokker van het dier;
- het warm gewogen geslacht gewicht;
- de aanbiedingsvorm van het dier bij slachten;
- de triplet van de indeling, namelijk de categorie, de beveleedheid en de vetbedekking.

Het slachthuis moet aan de leverancier van het dier de indelingsgegevens rechtstreeks bezorgen; de leverancier kan die gegevens opeisen. De producent (= de laatste Sanitel-verantwoordelijke van het rund en dus niet te verwarren met de persoon op wiens bedrijf het rund geboren is) die zelf leverancier is van de geslachte runderen ontvangt bijgevolg van elk geslacht rund de indelingsgegevens.

Het slachthuis moet die zelfde indelingsgegevens ook bezorgen aan IVB (Interprofessionele Vereniging voor het Belgisch Vlees). De Vlaamse overheid heeft aan IVB de opdracht gegeven deze indelingsgegevens te beheren. De opdracht die aan IVB gegeven wordt, is vijfledig:

- 1° de individuele en verwerkte, gegroepeerde indelingsgegevens op een systematische wijze ter beschikking houden van het departement Landbouw en Visserij;
- 2° op verzoek van het departement Landbouw en Visserij analyses uitvoeren op de indelingsgegevens;
- 3° aan producenten gegroepeerde overzichten van hun eigen runderen ter beschikking stellen;
- 4° aan producenten die aan strikte voorwaarden voldoen, individuele indelingsgegevens van hun runderen bezorgen;
- 5° na goedkeuring door het departement Landbouw en Visserij verwerkte, gegroepeerde gegevens betreffende de indelingsgegevens ter beschikking stellen van derden.

De voorwaarden waarnaar verwezen wordt in het voormelde punt 4), zijn de volgende:

- bij een verkoop op voet kan de producent niet beschikken over de individuele indelingsgegevens;
- bij elke andere verkoop moet de producent, in akkoord met de koper, op de keerzijde van de Sanitel kaart de vermelding “IVB” noteren. Het slachthuis moet die vermelding opnemen in zijn database en samen met de indelingsgegevens doorsturen naar IVB. Als de producent in kwestie zich kenbaar gemaakt heeft bij IVB, zal hij de indelingsgegevens van zijn runderen ter beschikking krijgen.

4. Veeportaal

Bron : Dierengezondheid Vlaanderen (folder februari 2009) www.dgz.be

Het huidige Sanitel is niet langer aangepast aan de heersende wetgeving en de huidige bedrijfsvoering. Het FAVV herwerkt daarom het huidige Sanitel. Dierengezondheidszorg-Vlaanderen (DGZ) ontwikkelt, in samenspraak met het FAVV, de Vlaamse landbouworganisaties en de CRV, gelijktijdig een Veeportaal. De sector is er immers van overtuigd dat dit Veeportaal als uniek loket waarlangs dieren- en bedrijfsinformatie geregistreerd kan worden, bijdraagt tot gebruiksvriendelijkheid en administratieve vereenvoudiging.

Bij de ontwikkeling worden volgende doelstellingen nagestreefd:

- Administratieve vereenvoudiging,
- Continue en flexibele toegang tot de gegevensbanken,
- Koppelingen tussen Sanitel en andere databases,
- Kostenefficiëntie,
- Kwaliteit van de gegevens,
- Continuïteit van de gegevensoverdracht,
- Uitbreiding of aankoppeling voor andere sectoren mogelijk maken.

Het profiel van de gebruikers is zeer divers, dit gaat van hobbykweker over de ondernemer van de industriële veehouderijen tot de medewerkers van de organisaties die toegang hebben tot het Veeportaal.

De nieuwe toepassing wordt verwacht in de loop van 2009.

5. Studie gebruikersvereisten van het Veeportaal

Het Veeportaal komt mede tot stand door de inbreng van de wensen van de directe gebruikers. Zo werd in het najaar van 2006 aan de hand van een enquête een peiling gedaan naar de verwachtingen van het Veeportaal. Hierbij werden professionele houders van runderen, vleeskalveren, varkens, schapen, geiten en hertachtigen, pluimvee en loopvogels, vervoerders en handelaren evenals stamboekverenigingen en Vlaamse landbouworganisaties aangesproken.

De bevrageden waren het er over eens dat de sector via het Veeportaal maximaal zijn I&R-verplichtingen elektronisch moet kunnen invullen. Verder moet het mogelijk zijn om op ieder ogenblik de eigen specifieke gegevens – historisch of actueel – op te vragen, allerhande berichten en informatie te ontvangen die een impact hebben op de bedrijfsvoering, teneinde een zo correct mogelijke administratie en een optimaal management te voeren.

6. Testen van het Veeportaal

Het Veeportaal zal operationeel zijn in de loop van 2009. Een pilootgroep van veehouders heeft reeds kennis kunnen maken met het Veeportaal. Deze groep van veehouders vervult een rol in het testen en het optimaliseren van het Veeportaal. Het Veeportaal dient immers op maat van de sector ontwikkeld te worden.

Uit een eerste set van reacties kan er gesteld worden dat het Veeportaal globaal gezien aanvaard wordt, maar er dient hier en daar nog gesleuteld te worden om tot een optimaal gebruiksvriendelijk pakket te komen. De pilootgroep is in ieder geval enthousiast over de extra mogelijkheden die dit Veeportaal aanbiedt. Tevens is nu reeds duidelijk dat naarmate de sector meer inzicht zal krijgen in het Veeportaal, deze toepassing verder zal evolueren.

7. Wat heeft Veeportaal te bieden

Via het Veeportaal zal de sector de mogelijkheid hebben om zijn I&R-verplichtingen elektronisch in te vullen. Daarnaast kan een veehouder op ieder ogenblik de eigen bedrijfsgegevens – historisch of actueel – online opvragen, bestellingen plaatsen en allerhande berichten en informatie ontvangen. Op die manier kan een veehouder op een efficiënte manier een correcte administratie voeren. Verder worden met het Veeportaal koppelingen gefaciliteerd met andere databanken, waardoor informatie kan uitgewisseld worden.

I&R administratie :

- Opvragen van eigen bedrijfsgegevens
- Uitvoeren van verplichte registraties o.a.
 - geboorte, aankomst, vertrek,

- registercontrole rund,
- 15 decembertelling voor schapen en geiten
- bezoekrapporten varkens
- vervoersregistratie varken, schapen en geiten
- Plaatsen van bestellingen
- Ontvangen van berichten o.a.
 - tengevolge gevoerde autocontrole
 - betreffende dierziekten
- Linken naar andere sites

Meerwaarde naar aanverwante administraties

Enkele voorbeelden :

CRV

Een rundveehouder die via het Veeportaal een overeenkomst afgesloten heeft met de CRV zal bij de geboorte-, aankomst/import- en vertrekmeldingen bijkomende CRV-informatie via het Veeportaal kunnen registreren.

Zo zal bij voorbeeld bij een geboortemelding volgende informatie kunnen meegeven worden:

- Identificatiekaart CRV gewenst ja/nee,
- Naam van het dier,
- CRV-bijzonderheden,
- Verlossingsgegevens.

Agentschap Landbouw en Visserij (ALV)

In voorbereiding van een aanvraag tot het bekomen van de zoogkoeienpremie zal de landbouwer het aantal potentiële zoogkoeien en vaarzen in het kader van de zoogkoeienpremie raadplegen.

- Aantal potentiële zoogkoeien die in aanmerking kunnen komen voor de zoogkoeienpremie
- Aantal potentiële vaarzen die in aanmerking kunnen komen voor de zoogkoeienpremie
- Aantal overige vrouwelijke koeien
- Aantal overige vaarzen

Na het raadplegen van deze lijsten zal de landbouwer kunnen doorvinken naar het e-loket – het loket waarlangs een landbouwer bepaalde premieaanvragen kan indienen, waaronder de aanvraag tot het bekomen van de zoogkoeienpremie.

Mestbank (VLM)

Via het Veeportaal zal iedere rundveehouder het mestregister kunnen opvragen. Dit mestregister wordt gegenereerd volgens criteria die in overleg met de sector en de VLM bepaald zijn. Indien gewenst zal hij dit mestregister kunnen optimaliseren. Deze optimalisatie betreft het wijzigen van de VLM-categorie van de vrouwelijke dieren ouder dan 2 jaar. Het betreffen hier de VLM-categorieën “melkkoe”, “zoogkoe” en “andere runderen”.

J. Informatie te gebruiken bij de selectie

Dezelfde instrumenten en informaties die geholpen hebben bij de ontwikkeling van een ras kunnen gebruikt worden om dit ras in een andere richting te laten evolueren.

De kennis en de kunde die daartoe ter beschikking is, laat toe om dat steeds efficiënter te doen. Niet alle kengetallen berekend voor de fokkerij, kunnen nuttig gebruikt worden door de brede groep van vleesveehouders.

1. Afstammingsinformatie

Sinds de erfelijkheidsleer van Mendel (1860) verzamelen fokkers kenmerken van hun dieren en voegen zij die informatie toe aan afstammingsgegevens. Om de efficiëntie van deze inspanning te

verhogen, brachten zij hun informaties samen in een stamboek. Het gebruiken van afstamming gerelateerde informatie, of stamboekselectie, is daarmee de oudste methode die fokkers ter beschikking hebben om kenmerken in of uit een veestapel te fokken.

Uit de studie van de voorouders en hun kenmerken kan afgeleid worden in welke lijnen bepaalde kenmerken voorkomen en met welke frequentie. Door oordeelkundig gebruik van deze informatie bij het plannen van paringen kan de frequentie van voorkomen van een kenmerk worden bijgestuurd.

Fokkersverenigingen kunnen hun fokkers in dat verband o.m. ondersteunen met stieradviesprogramma's, met het berekenen van verwantschaps- of inteeltindexen

Een veehouder beschikt meestal niet over afstammingsinformatie van zijn vrouwelijke dieren. Op basis van de afstammingsinformatie van de KI-stieren alleen is het voor hem niet onmogelijk om het risico op gebreken bij paringen op zijn bedrijf in te schatten.

2. Genomic selection

Een ingenieuzere manier om bij een dier te checken of het drager is van een bepaald kenmerk is de genomic selection of de merkerselectie. Merkerselectie is het systematische gebruik voor fokkerijdoeleinden van het resultaat van het DNA-onderzoek naar de aan- of afwezigheid van bepaalde genen bij een bepaald dier.

Deze techniek gaat op zoek naar de aanwezigheid van een gen, het zogenaamde merker, dat gemakkelijk opspoorbaar is in het genoom en dat een indicatie is voor de aanwezigheid van het gen(of de genen) dat verantwoordelijk is voor het realiseren van het geviseerde kenmerk. In principe zou in het vroegste stadium (embryo) kunnen worden nagekeken of het dier drager is. Dit geeft een belangrijke voorsprong in de tijd als het op selectie-inspanningen aankomt.

Deze techniek is volop in ontwikkeling. Sinds 2006 kan bij het Belgisch Witblauw onderzocht worden of een dier drager is van sommige erfelijke gebreken bv. Kromme Staart (SQT), Spastische bewegingen (CMD1, CMD2). De resultaten van de DNA-controle voor deze kenmerken worden geregistreerd door het Herdbook Blanc Bleu Belge.

Aan dergelijke tests hangt een prijskaartje. Tot op heden wordt deze test dan ook bijna uitsluitend gebruikt voor fokstieren die worden ingezet voor de kunstmatige inseminatie.

3. Prestatieonderzoeken

Waarneming van kenmerken en metingen van prestaties worden vertekend door o.m. de bedrijfsvoering. Om deze vertekening weg te werken, kan gebruik gemaakt worden van gestandaardiseerde procedures. De lineaire beoordeling voorzien door het Herdbook BBB, in Vlaanderen uitgevoerd door VRV/CRV, is een gestandaardiseerde procedure die uitgevoerd wordt door inspecteurs die door de vereniging worden getraind.

Europa heeft de methodes voor prestatieonderzoek bij rundvee vastgelegd in Beschikking 2006/427/EG van 20 juni 2006 houdende vaststelling van methoden inzake prestatieonderzoek en van methoden voor de beoordeling van de genetische waarde van raszuivere fokrunderen.

Het Herdbook Blanc Bleu Belge heeft drie methoden/procedures voor het verzamelen van gegevens:

- het eigenprestatieonderzoek bij stieren
- de lineaire beoordeling
- het nakomelingenonderzoek.

De Vlaamse rundveeteelt vereniging voert tot op heden⁷ diezelfde 3 procedures uit. Zij maakt de gegevens die betrekking hebben op dieren die in het Herdbook BBB moeten opgenomen worden over

⁷ Sinds 23 januari 2009 is de Vlaamse Rundveeteeltvereniging vzw eveneens erkend voor het bijhouden van het stamboek van het Belgisch Witblauw ras. Dit wil zeggen dat zij de verantwoordelijkheid heeft opgenomen om fokdieren van dit ras te registreren bij de geboorte, in te schrijven in het stamboek, er prestatieonderzoek en beoordelingen voor uit te voeren, er fokwaardeschattingen voor te berekenen en er certificaten voor af te leveren. Deze erkenning werd gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 4 maart 2009

aan deze vereniging. Daarnaast heeft zij, in het kader van het BBG-project met l'Association Wallonne de l'Elevage, sinds 2006 een PWF-programma (proefstier-wachtstier-fokstier).

a) eigenprestatieonderzoek

Kalveren afkomstig van een gecertificeerde stiervader en dito stiermoeder worden opgefokt tot een leeftijd van 13 maanden in gestandaardiseerde omstandigheden in het Rundveeselectiecentrum te Ciney. Na de opfokperiode worden ze gekeurd. Bij de keuring worden de 50% beste weerhouden. Deze worden te koop aangeboden.

Bij de jaarlijkse keuringen van KI-stieren worden de hoogtemaat en het gewicht vastgesteld en wordt de stier geklasseerd. De keuringsresultaten worden door het Herdbook BBB gepubliceerd.

b) lineaire beoordeling

De lineaire beoordeling is een beoordeling van het exterieur op 23 verschillende punten (zie bijlage). Daarnaast worden de afwijkingen gescoord. De beoordeling gebeurt op het bedrijf van de fokker en op vraag van de fokker. Deze beoordeling wordt uitgevoerd op vrouwelijke dieren in de leeftijd van 15 tot 56 maanden.

c) het nakomelingenonderzoek

De resultaten van dit onderzoek worden gebruikt om de stier te beoordelen voor wat de kenmerken betreft die hij vererft. De beoordeling van de nakomelingen gebeurt in 2 fasen.

Wanneer de inseminatie gemeld werd aan de vereniging ontvangt de veehouder een document waarmee hij de geboorte kan aanmelden van het kalf. Op het aanmeldingsdocument worden door de fokker de punten aangekruist die voor het kalf van toepassing zijn en worden indien nodig nog informatie over zijn bedrijf meegedeeld.

Wanneer het kalf op een leeftijd van 14 maanden nog steeds op het bedrijf aanwezig is, wordt een tweede controle uitgevoerd, ditmaal door de inspecteur van de vereniging. Ter gelegenheid van deze controle worden nog vier andere kalveren van diezelfde stiervader en in diezelfde leeftijdscategorie gescoord.

d) proefstier-wachtstier-fokstier programma

CRV en AWE hebben voor vleesvee een samenwerkingsovereenkomst (het BBG-programma). Van nieuw aangekochte KI-stieren (=proefstieren) wordt een voorraad sperma aangelegd. Uit die voorraad worden door VRV een 500-tal doses in Vlaanderen verspreid en door AWE een 1500 doses in Wallonië. Met een 350 geïnteresseerde Vlaamse veehouders/fokkers, de zgn. testbedrijven, worden afspraken gemaakt voor de controle van de nakomelingen. De testbedrijven sturen informatie in over de nakomelingen (= *1ste bezoek nakomelingenonderzoek*). De gegevens van deze bedrijven worden ter plaatse steekproefsgewijze gecontroleerd door de inspecteur van de vereniging. Op 10 à 12 maanden worden de kalveren beoordeeld door de inspecteur (= *2de bezoek nakomelingenonderzoek*). Deze gegevens worden beschouwd als resultaten van het nakomelingenonderzoek en als zodanig gebruikt voor de berekening van de fokwaarde van de stier.

4. Fokwaarden

De resultaten van prestatieonderzoeken worden verwerkt tot fokwaardes voor een kenmerk of voor een reeks van kenmerken. Om de fokwaardes gemakkelijk te kunnen hanteren worden ze uitgedrukt in een schaal van 0 tot 200, met een gemiddelde van 100 en een standaard afwijking van 10. Bij elke fokwaardeschatting hoort ook een betrouwbaarheid. De berekening van die fokwaardes gebeurt op basis van wetenschappelijke methodes die internationaal aanvaard zijn. Voor de vleesveehouderij zijn de schattingsmethodes in ontwikkeling. Door het intikken van het zoekwoord 'Interbeef' op de website

van het International Committee for Animal Recording (ICAR). www.icar.org, kan de meest recente ontwikkeling worden bekeken.

Fokwaardes zijn getallen die door alle veehouders kunnen worden gebruikt. Typisch aan een fokwaarde is dat dit de echte waarde voor de fokkerij toont van het dier, ontdaan van allerhande omgevingseffecten. Bij dit cijfer wordt telkens de betrouwbaarheid vermeld.

Het Herdbook Blanc Bleu Belge publiceert jaarlijks de fokwaardes van de stieren die door haar werden getest. Enkel die fokwaardeschattingen die boven een vooraf bepaalde betrouwbaarheidsdrempel uitkomen worden gepubliceerd. Deze gegevens zijn beschikbaar op de website www.hbbbbb.be.

5. Informatie over sperma

Een fokstier moet, vóór hij wordt ingezet voor de kunstmatige inseminatie, prestatieonderzoek doorlopen hebben en beschikken over een fokwaarde. Bovendien moet zijn genetische identiteit bepaald zijn.

Het winnen en opslaan van sperma is onderworpen aan een erkenning op veterinair (www.favv.be) en op zoötechnisch vlak (Dier: dienstverlening veeteelt en zuivel | LV-site | Internet van de Vlaamse overheid). Een veehouder mag – zonder erkenning – enkel sperma opslaan dat bestemd is voor zijn bedrijf.

Het sperma van een stier, in gelijk welke vorm opgeslagen, moet het identificatienummer van de stier, het ras, de identiteit van het wincentrum en een code voor de datum van winning bevatten.

Alle veehouders kunnen sperma aankopen bij erkende verdeelcentra. Een koper kan bij het erkende centrum of bij de inseminator van dat centrum, steeds terecht voor bijkomende informatie over de donor stier, zijn kenmerken en zijn fokwaarden. De meeste centra werken naar hun klanten toe met 'stierenkaarten' of 'catalogen' waarin de voornaamste gegevens van het stierenaanbod is weergegeven, of zij hebben een website waarop al deze informatie te vinden is. Indien de koper dit wenst, kan hij ook een certificaat voor dit sperma bekomen waarop alle foktechnische gegevens van de donorstier bevestigd worden. De ter beschikking gestelde informatie moet de meest actuele zijn.

Gesekst sperma is sperma dat geselecteerd werd op een geslachtschromosoom. Het is bedoeld om de rendabiliteit op het bedrijf te verhogen door enkel het geslacht kalveren te verwekken dat voor de bedrijfsvoering van de veehouder nuttig is. Gesekst sperma van melkveestieren wordt reeds volop gebruikt in de melkveehouderij.

6. Informatie over embryotransplantatie

Embryotransplantatie is een techniek die toelaat om de veestapel zowel bij de fokkers als bij de veehouder op een snelle manier genetisch te verbeteren. Embryoteams verzamelen embryo's, behandelen ze en slaan ze op. Een embryoproductieteam is een embryoteam dat bovendien uitgerust is om de eicellen in vitro te bevruchten. Om deze dienst te kunnen uitvoeren is een erkenning (www.favv.be) vereist. Een veehouder mag – zonder erkenning – enkel embryo's opslaan die bestemd zijn voor zijn bedrijf.

Alle veehouders kunnen embryo's aankopen. Het embryo(productie)team of de fokkersvereniging kunnen hen daarbij de nodige informatie verstrekken over de donorstieren en koeien. Indien de koper dit wenst, kan hij een certificaat voor het aangekochte embryo bekomen. Alleen embryo's die gewonnen en opgeslagen werden door een embryo(productie)team mogen in de handel worden gebracht.

7. Andere kengetallen

In de literatuur wordt een resem van kengetallen opgesomd die een vleesveebedrijf zelf kan optekenen om zijn vleesveestapel beter te beheren:

- aantal inseminaties per dracht (1)(2)

- leeftijd eerste dekking/inseminatie (1) (2)
- leeftijd eerste kalving (1)(2)
- drachtigheidspercentage (2)
- tussenkalftijd (1) (2)
- afkalfgemak (1) (2)
- drachtduur(1) (2)
- aantal levend geboren kalveren/ 100 drachtige koeien/ jaar (2)
- aantal kalveren/koe (1) (2)
- uitval nuchtere kalveren (1) (2)
- uitval van nuchter kalf tot 8 maanden (kalf) (1) (2)
- uitval van 8 maanden tot 15 maanden(eerste dekking) (1) (2)
- gewicht kalf op 120 dagen (als maat voor melkgift moeder) (3)
- voederopname (3)
- slachtgewicht (4)
- % mager vlees, Seurop-klasse (4)
- slachttrendement (4)
- ...

Sommige van die kengetallen, deze met (1), kunnen door de fokkersvereniging automatisch berekend of getoond worden op basis van de gegevens die door de fokker worden aangemeld.

Deze gemerkt met (2) kunnen ook worden afgeleid uit de bedrijfsboekhouding.

Deze gemerkt met (3) kunnen verzameld worden op bedrijfsniveau

Deze gemerkt met (4) kunnen onder bepaalde voorwaarden worden opgevraagd bij IVB.

Voor de verbetering van de veestapel volstaan deze kengetallen niet helemaal. (1) en (2) zijn bruto gegevens en in die zin moeilijk te vergelijken met deze van andere bedrijven. Deze bruto gegevens kunnen dan ook niet als basis worden genomen om de keuze te maken bij aankopen van dieren, sperma of embryo's.

Fokkersverenigingen kunnen op basis van de gegevens van al hun bedrijven, fokwaarden berekenen voor deze kenmerken. Deze kengetallen tonen de echte waarde van het dier, ontdaan van vertekende invloeden.

K. Aandachtspunten bij de verschillende vleesrassen

Het doel van een rendabele vleesveehouderij is het maximaal produceren van kwalitatief rundvlees aan zo laag mogelijke kosten. Het ras speelt hierbij een belangrijke rol. De keuze hangt van meerdere factoren af zoals de bedrijfsstructuur, de afzet, het bedrijfsmanagement, ... Elk ras heeft positieve en negatieve kenmerken. Toch zijn er binnen elk ras een aantal aandachtspunten waaraan de sector moet werken met het oog op een betere rendabiliteit van de vleesveebedrijven.

1. Belgisch Witblauw

a) Schurft

Schurft is een algemeen voorkomende aandoening bij onze witblauwe runderen, waar iedere veehouder jaarlijks mee geconfronteerd wordt. Psoroptes ovis is de meest irriterende mijt en de belangrijkste voor het Belgisch Witblauwe ras. Deze stekende mijt zuigt lymfe en bloed op en veroorzaakt hierdoor een ontstekingsreactie en erge jeuk bij het rund. Men spreekt over exsudatie of "nat" schurft. De mijt kan overal op het dier voorkomen, maar bij voorkeur op behaarde huiddelen en huidplooien. In deze huidplooien zijn de mijten als het ware beter beschermd tegen bestrijdingsmiddelen.

De huidige toestand bij ons vleesras is toch wel zorgwekkend. In tegenstelling met de Franse vleesrassen is het witblauwe rund zeer gevoelig voor schurft. Besmettingen komen zowel voor in de weideperiode als in de stalperiode en zowel jonge als oudere dieren worden aangetast. Dit alles kan leiden tot een slepend bedrijfsprobleem, dat met een éénmalige behandeling niet op te lossen is.

Het lijkt er sterk op dat schurft bij het witblauwe rund steeds een groter probleem vormt en de behandelingen steeds minder doeltreffend zijn. Het is heel onwaarschijnlijk dat de parasiet agressiever, of slimmer is geworden. Dit blijkt onder meer uit het feit dat enkel het witblauwe ras sterk aangetast wordt door de schurftmijt. Het is weinig waarschijnlijk dat de mijt resistent is geworden tegen alle mogelijke behandelingen (inspuitingen, pour-on en bij wassen) gezien de middelen uit totaal andere moleculen zijn opgebouwd. Bovendien reageren sommige dieren wel goed op de producten en ook herhaaldelijke behandelingen werken wel. Er is een vermoeden dat het ras via de selectie is geëvolueerd naar een ras dat overgevoelig is voor schurft. Uit onderzoek is gebleken dat na inspuiting met ivermectine, bij zowel Holstein als bij witblauwe runderen gelijkaardige concentraties terug te vinden zijn in de bloedspiegel. (Hier is geen verschil merkbaar.) Er is echter wel een duidelijk verschil in de reactie van het rund tegenover de parasiet. Het witblauwe rund vertoont een “eczemateuze” overgevoeligheid tegenover de schurftmijt wat leidt tot extra vochtafscheiding en korstvorming. Ook is gebleken dat witte runderen gevoeliger zijn dan zwarte, dit stelt men ook bij andere diersoorten (bv. paarden) vast.

Ook de structuur van de bedrijven is met de jaren geëvolueerd. Op grotere, intensieve bedrijven met vooral open boxen is er meer kans op infectie door onderlinge contacten tussen de dieren. Ook een “verschraling” van het rantsoen heeft een negatieve invloed. Uit onderzoek, uitgevoerd in Wallonië, blijkt dat een tekort aan sporenelementen vaak aan de basis liggen van ziekten. Bijna alle bedrijven met zieke dieren hebben een tekort aan één of meerdere sporenelementen, terwijl er slechts op 20% van de bedrijven met gezonde dieren een tekort werd vastgesteld. De voornaamste tekorten werden vastgesteld voor zink, koper, selenium en jodium.

Het behandelen van dieren met schurft is noodzakelijk om economische verliezen tot een minimum te beperken. Jonge opgroeiende dieren hebben per percentage aangetast lichaamsoppervlak een verminderde groei van 30 gram per dag. Andere onderzoeken spreken zelfs van een groeiverschil van 500 gram per dier en per dag tussen onbehandelde en behandelde dieren. Aangetaste dieren zijn onrustiger, schuren en likken veel en eten en herkauwen minder. Door de ontstekingsreactie is er een verlies van voedingsstoffen en een grotere kans op bacteriële infecties. We moeten er ons ook van bewust zijn dat het schurftprobleem een negatieve invloed heeft naar dierenwelzijn toe.

b) Lage (biest)melkproductie

In tegenstelling tot melkveerassen, beschikt het BWB-ras over een geringe hoeveelheid biest maar doorgaans van een uitstekende kwaliteit. Bijgevolg is de zoogkoeienhouder in veel gevallen aangewezen op biest van melkkoeien of aankoop van gestandaardiseerde biest. Bij verstrekking van biestmelk van andere koeien bestaat het risico op insleep van ziekten zoals paratuberculose.

Tabel 6: Samenstelling van de eerste biest per ras (bron: CER)

Ras	Hoeveelheid biest (l)	Concentratie immunoglobulinen (g/l)
Witblauw	1	70-120
Holstein	5-12	55-75
Dubbeldoelras	5-7	70-80

Tabel 7: Biestmelkproductie en -kwaliteit bij BWB-koeien (bron: Fac. Diergeneeskunde-UGent)

	Hoeveelheid biest (l)	Concentratie immunoglobulinen (g/l)
Alle	2,3	111,11
Vaarzen	1,46	81,70
Koeien	2,96	127,44

Ook de melkproductie bij BWB-koeien is laag in vergelijking met andere vleesrassen. Uit onderzoek, uitgevoerd door ILVO-dier, blijkt dat de gemiddelde melkproductie van de zoogkoeien ongeveer 7 kg per dag bedraagt en sterk varieert, afhankelijk van de pariteit (aantal kalvingen) en de lichaamsconditie van de koe bij kalving. Deze lage melkproductie is onder andere het gevolg van de sterk doorgedreven selectie op bespiering zonder aandacht te hebben voor de melkproductie in het fokdoel. De tendens naar gescheiden opfok van dikbikkalveren plaatst het belang van voldoende melkproductie verder op de achtergrond in het fokdoel van de BWB-zoogkoeienhouders.

c) Lage vruchtbaarheid

Meer dan bij andere vleesrassen manifesteert de anoestrus (niet cycleren en geen brontst vertonen) zich zeer sterk bij het Belgisch witblauw. Het zogen van kalveren remt het op gang komen van de cyclus bij BWB-koeien sterk af, terwijl de Franse rassen Blonde d' Aquitaine en Limousin daar geen problemen van ondervinden. Dit blijkt duidelijk uit de lage tussenkalftijd bij deze rassen ondanks het feit dat de kalveren gedurende een langere periode zuigen. BWB-koeien die hun kalveren zogen, verliezen immers te veel conditie.

Drachtproblemen zullen eerder optreden in geval van vergroeiingen aan de baarmoeder, die meestal het gevolg zijn van een verlossing via keizersnede.

Ook slechte spermakwaliteit kan tot drachtproblemen leiden. Uit onderzoek met betrekking tot de vruchtbaarheid van BWB-stieren, uitgevoerd aan de Faculteit Diergeneeskunde – Ugent, blijkt een duidelijk verschil te bestaan tussen het BWB en HF ras betreffende de reproductiegeschiktheid. De voornaamste redenen hiervoor zijn de ondermaatse spermamorfologie en de te geringe scrotale omtrek (zie tabel 8). Er werden beduidend meer primaire afwijkingen in het BWB sperma vastgesteld. Deze waren het gevolg van stoornissen in de spermiogenese en van testiculaire degeneratie. Door het hoge bindweefseltaandeel in de testikels (= testiculaire hypoplasie) is het BWB ras gevoeliger voor het ontstaan van testiculaire degeneratie. Hittestress lijkt hierbij de belangrijkste uitlokkende factor te zijn.

Doordat scrotale omtrek een gemakkelijk overerfbaar kenmerk is, is dit het meest aangewezen stiersselectie criterium. Stieren met een grote scrotumomtrek fokken vruchtbaarder stieren en vaarzen.

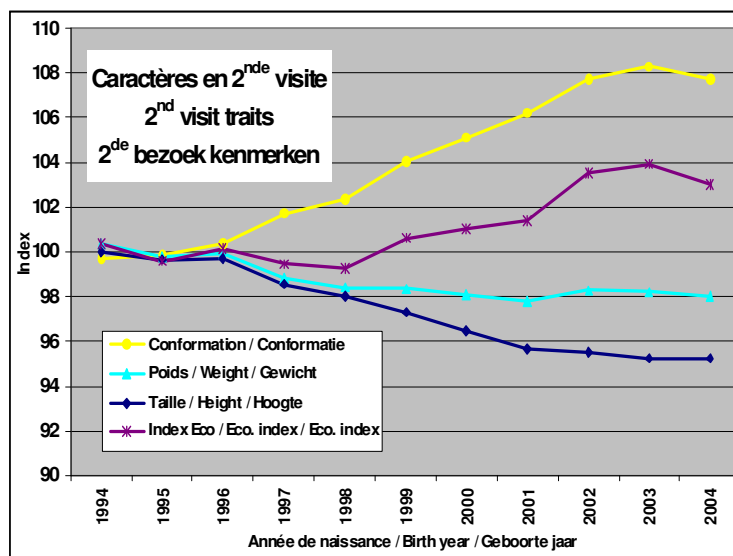
Tabel 8 Percentage stieren die niet slaagden voor het onderzoek van de reproductiegeschiktheid en ondermaats scorende voor spermamorfologie en scrotale omtrek (Bron: doctoraat G. Hoflack, Fac. Diergeneeskunde-UGent)

	BWB	HF
Reproductiegeschiktheid	93,7	59,3
Spermamorfologie	82,8	56,0
Scrotale omtrek	43,8	17,6

d) Klein van gestalte en minder ontwikkelde organen

De doorgedreven selectie op hyperbespiedheid van het BWB-ras heeft geleid tot de ontwikkeling van kleinere, kortere, zeer bevroede dieren. Bijgevolg is het gewicht van het ras erop achteruit gegaan. In figuur 7 wordt de evolutie van de bespieding, de hoogte en het gewicht van het ras sinds 1994 weergegeven.

Figuur 7: Evolutie van de index voor conformatie, gewicht, hoogte en van de economische index in het BWB-ras

Ook zijn bij dikbieldieren verschillende organen minder ontwikkeld ten opzichte van vleesveerassen met gewone conformatie:

- uit onderzoek blijkt dat het relatieve gewicht (uitgedrukt in % van het karkasgewicht) van het hart 10 à 15 % en de longen 15 à 19 % lager zijn. Ook stelt men een lagere ventilatoire reserve, een minder goede doorgankelijkheid van de bovenste luchtwegen en een lager uithoudingsvermogen van de hartspijeren vast. Omwille van deze kenmerken is het BWB-ras gevoeliger voor hart- en ademhalingsziekten, in sommige gevallen met de dood tot gevolg.
- de incompatibiliteit van de moeder en het kalf:
 - door onvoldoende ruimte in de baarmoeder gedurende de tweede helft van de dracht kunnen kalveren met kromme poten (CAR) geboren worden, dit treedt vooral op bij zware kalveren en/of een lange drachtduur
 - de bekkenopening van de moeder is niet in verhouding met de grootte van de foetus met afkalfproblemen of dystocie tot gevolg; dankzij de goede technische kennis en de vele ervaring van de dierenarts wordt de keizersnede in de sector niet als een probleem aanzien; door het systematisch uitvoeren van de keizersnede is niet gekend hoe groot het afkalfprobleem werkelijk is; uit een onderzoek, uitgevoerd door KAHO St Lieven, blijkt dat er meer koeien natuurlijk kunnen kalven dan algemeen aangenomen wordt; onderzoek naar natuurlijke kalvingen bij koeien is noodzakelijk voor het voortbestaan van het BWB-ras ingeval onder maatschappelijke druk een verbod komt op het systematisch uitvoeren van keizersneden
- dikbilden hebben een kleiner spijsverteringsstelsel en bijgevolg een lager opnamevermogen. Mede door hun hoge eiwit- en energiebehoeften vergen ze rantsoenen met een voldoende hoog drogestofgehalte om hun voederbehoeften te dekken. Als gevolg van het lage droge stofgehalte van vers gras, is begrazing van stieren, jonge en drachtige vaarzen niet aangewezen, tenzij een aangepaste bijvoeding voorzien wordt.

e) Erfelijke gebreken

Binnen het BWB-ras komen meer afwijkingen voor dan bij andere vleesveerassen. Dit is te wijten aan de hoge inteeltgraad van het ras en de doorgedreven selectie op hyperbespierdheid. De bij het BWB-ras voorkomende afwijkingen zijn:

- krommingen van de ledematen: kromme voor- en/of achterpoten, indien nog te strekken spreekt men van hypoplasie van de strekkers, indien niet spreekt men van congenitale articulaire rigiditeit (C.A.R.);
- strekpoten (spastische parese): een kramptoestand van de achillespees van één of beide achterbenen waardoor het spronggewricht overmatig gestrekt wordt;
- dikke tong (macroglossie): hypertrofie van de tongspier waardoor het kalf hinder ondervindt bij het zuigen, dit kan tevens leiden tot een scheve muil;
- varkensmuil (brachygnathisme): de snijtanden sluiten aan op het achterste deel van de dentale plaat waardoor het dier een te korte onderkaak heeft, snoekmuil (prognathisme) is het tegenoverstelde, komt minder frequent voor;
- witte vaarzenziekte: het ontbreken van delen of de gehele vagina, cervix of uterus
- kromme staartsyndroom (SQT): mogelijke symptomen zijn kromming van de staart naar links of rechts, superextreme bespiering ter hoogte van de rug met een diepe gleuf ter hoogte van de wervelkolom, beenwerkproblemen, ...
- dystonie: verzamelnaam van een groot aantal verschillende aandoeningen met verschillende oorzaken. De hersenen sturen onder andere het bewegen van de spieren aan. Bij dystonie gaat dit aansturen niet goed. Hierdoor kunnen de spieren zich ongecontroleerd en onwillekeurig samentrekken. Ook kunnen de spieren verkrampen. Het resultaat is dat er draaiende en wringende bewegingen ontstaan die niet beïnvloed kunnen worden.
Mbt. Congenitale musculaire dystonie :
type 1 (CMD1)= Spinale musculaire atrofie (SMA-like) = elektrische kalveren
type 2 (CMD2) = dood bij geboorte

Dieren met afwijkingen dienen vermeden te worden omwille van volgende nadelen:

- ze hebben een groeiachterstand,
- ze hebben meer kans op sterfte of een vroegtijdige opruiming,

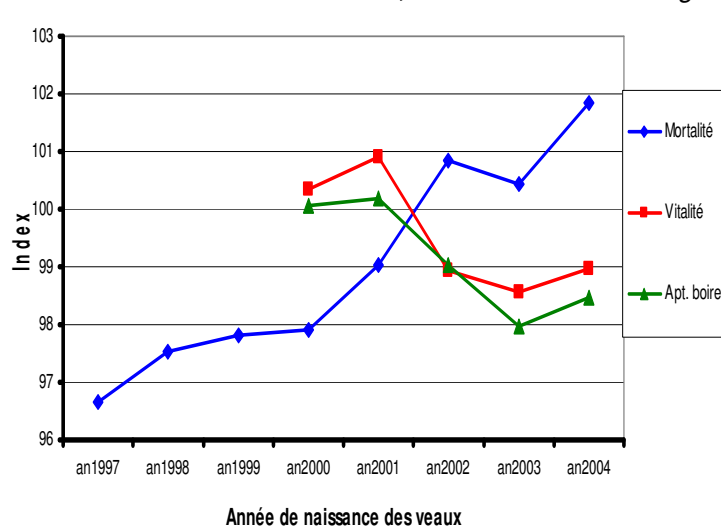
- ze vergen meer zorgen en
- ze kunnen tot hogere dierenartskosten leiden.

f) Sterfte

Het BWB-ras kampt met een hoog sterftcijfer. Uit de ADLO-demonstratieproef blijkt 1 op de 8 kalveren te sterven. De meeste kalveren sterven omwille van verteringsproblemen, plotse dood, afwijkingen en ademhalingsproblemen. Verteringsproblemen is ook een voorname doodsoorzaak bij andere rundveerasen en is eerder te wijten aan fouten in het bedrijfsmanagement. Plotse dood daarentegen is een typisch fenomeen die voorkomt bij het BWB-ras. In de meeste gevallen gaat het om de schapenziekte of enterotoxemie die veroorzaakt wordt door de bacterie *Clostridium perfringens*. Deze bacterie komt van nature voor in de darm van gezonde kalveren. Onder bepaalde omstandigheden waarbij een overmaat aan eiwit in de darm ontstaat, gaat de kiem zich exponentieel vermeerderen en gifstoffen (toxines) uitscheiden. De gifstoffen komen in de bloedbaan terecht en het kalf wordt vergiftigd. De ziekte verloopt zo snel dat het dier meestal een plotse dood kent. Ademhalingsproblemen en afwijkingen zijn kenmerkend voor het BWB-ras (zie hoger).

Ook uit figuur 8 kan men afleiden dat de index voor sterfte jaarlijks toeneemt, de index voor vitaliteit en drinkvermogen kende aanvankelijk een daling maar sinds 2003 is een verbetering merkbaar. Minder vitale BWB-kalveren met een gering drinkvermogen vergen heel wat zorg van de veehouder bij de opfok. Op de zoogkoeienbedrijven zou dit arbeidstechnisch een probleem kunnen vormen gezien de tendens naar grotere bedrijven.

Figuur 8: Evolutie van de indexen voor sterfte, vitaliteit en drinkvermogen in het BWB-ras

Het BWB-ras kampt met een hoge inteeltgraad: 4,65 % voor stieren geboren in 2004. Alle geregistreerde BWB dieren stammen af van slechts 12 stieren. Om inteelt te vermijden moeten minstens de afstammingsgegevens van de dieren gekend zijn. Dit ontbreekt nog te vaak op de zoogkoeienbedrijven.

2. Blonde d'Aquitaine

a) Karakter

Door de rusticiteit van het ras zijn Blonde d'Aquitaine-dieren van nature uit moeilijk hanteerbaar. Bovendien bezitten de koeien sterke moedereigenschappen waardoor ze moeilijk benaderbaar

kunnen zijn tijdens het kalven en zogen. Door veelvuldig menselijk contact worden de dieren wel toegankelijker, maar toch is het bedrijf best voorzien van vanghekkens om de dieren te kunnen behandelen (bv. vaccinatie). Ook het aanbinden van de dieren kan ze meer handmak maken. Tenslotte is het ook zeer belangrijk om aandacht voor karakter te hebben bij selectie.

b) Moeilijke geboorten

Uit de ADLO-demonstratieproef blijkt dat op de Vlaamse bedrijven meer moeilijke geboorten bij het Blonde d' Aquitaine ras voorkomen dan in Frankrijk (16% versus 5%). Dit is aan meerdere factoren te wijten:

- De koeien staan teveel in conditie bij de kalving als gevolg van een te hoog maïsaandeel in het rantsoen;
- Het gemiddeld geboortegewicht van de Vlaamse kalveren ligt ongeveer 2 kg hoger dan in Frankrijk;
- Bespiering blijft een belangrijk aspect in het fokdoel van de Vlaamse fokker.
- De vaarzen op de Vlaamse bedrijven kalven op jongere leeftijd dan deze in Frankrijk (32,4 maanden versus 34,5 maanden).

c) Sterfte

Bij het Blonde d' Aquitaine ras kan men evenzeer een hoog sterftcijfer vaststellen. De voornaamste doodsoorzaken zijn verteringsproblemen, ongeluk, ademhalingsstoornissen en verwerpingen. Ongelukken vinden vooral plaats tijdens de geboorte. Dit heeft deels te maken met moeilijke geboorten, maar ook het karakter en de huisvesting kunnen hierbij een rol spelen. Bij een moeilijk verlopende kalving laat de kalvende koe niet steeds hulp van de boer en/of dierenarts toe. Blonde d' Aquitaine koeien worden samen met hun kalveren in grote stroboxen gehouden. Hoewel er een kalvernest voorzien is, is de kans op een ongeluk toch groter.

Ook het Blonde d'Aquitaine ras is tamelijk gevoelig aan ademhalingsproblemen, maar zij het in mindere mate dan het BWB-ras.

Het hoge percentage verwerpingen in het ras zou misschien te maken kunnen hebben met de 1/29 translocatie, een chromosomale afwijking die een negatief effect heeft op de vruchtbaarheid (in het bijzonder embryonale sterfte).

3. Limousin

a) Karakter

Door de rusticiteit van het ras zijn Limousin-dieren van nature uit moeilijk hanteerbaar. Bovendien bezitten de koeien sterke moedereigenschappen waardoor ze moeilijk benaderbaar zijn tijdens het kalven en zogen. Door veelvuldig menselijk contact worden de dieren wel toegankelijker, maar toch is het bedrijf best voorzien van vanghekkens om de dieren te kunnen behandelen (bv. vaccinatie). Ook het aanbinden van de dieren kan ze meer handmak maken. Tenslotte is het ook zeer belangrijk om aandacht voor karakter te hebben bij selectie.

b) Sterfte

Uit het ADLO-demonstratieproef werd het hoogste sterftcijfer opgetekend voor het Limousinras. De voornaamste redenen zijn ongelukken en verteringsstoornissen. Ook bij dit ras komen de meeste ongelukken voor tijdens het kalven, maar ook op oudere leeftijd is deze doodsoorzaak niet te verwaarlozen. Meer dan bij het Blonde d' Aquitaineras speelt hier het karakter een belangrijke rol. Ook worden de Limousinkoeien samen met hun kalveren in grote stroboxen gehouden, al of niet met een kalvernest voorzien.

4. Kruiselingen

Veehouders die ervoor kiezen om hun BWB-dieren in te kruisen met een ander vleesveeras, moeten een duidelijk kruisingsschema voor ogen hebben. Doorgaans zullen ze een heterosiseffect bij de F1-kruislingen waarnemen, in het bijzonder voor wat de kenmerken met een lage erfelijkheidsgraad (vruchtbaarheid, gezondheid, ...) betreft. Hoe meer verschillend de ouderrassen zijn, hoe meer kans op heterosis.

Er zijn verschillende mogelijkheden bij kruisingen:

- Verdringingskruising: het systematisch inkruisen van een vreemd ras om het oude ras te vervangen.
- Tweewegkruising (ook wel 'gebruikskruising'): een enkelvoudige kruising tussen twee ouderpopulaties waarbij het kruisingsproduct (F1) het einddoel is.
- Driewegkruising: een kruising van een kruisling (F1) met nog een derde vreemd ras.
- Terugkruising of backcross: een kruising van het F1 product met een dier uit één van de ouderpopulaties. Bij elke terugkruising wordt de heterosis gehalveerd en na 7 generaties bekomt men opnieuw het zuivere ouderras. Wordt het F1 product alternerend met de ouderrassen gekruist (rotatiekruising), dan blijft de heterosis behouden.

5. Tot slot

Wat de fokkerij betreft, dringt het voortdurend toetsen van het fokdoel aan de economische, de ecologische en de maatschappelijke omstandigheden zich op. Afhankelijk daarvan zullen de gebruikte instrumenten en methoden worden aangepast. Voor de vleesveefokkerij zijn o.m. volgende vragen daarbij relevant :

- Welke voordelen biedt het selecteren naar nog meer bespiering?
- Welke kenmerken verdienen meer aandacht in het fokdoel?
- Welke kenmerken zouden extra in het fokdoel moeten opgenomen worden?
- Moeten andere gegevens (bv. slachtgegevens) betrokken worden om fokwaarden te berekenen
- Moeten de gebruikte methoden voor fokwaardeschattingen herzien worden?
- Welke technieken/methodes kunnen een belangrijke bijdrage leveren om het vooropgestelde fokdoel te bereiken?
- Genomic selection, gesekst sperma, ET, ... om sneller genetische vooruitgang te boeken;
- Stieradviesprogramma (SAP) om oa. inteelt te vermijden;
- PWF om betrouwbaardere fokwaarden te bekomen;
- ...
- Op welke wijze kunnen andere disciplines (voeding, diergeneeskunde, huisvesting, ...) een oplossing bieden?
- Moeten vleesveehouders aangemoedigd worden om van hun dieren afstammingsgegevens, kenmerken en prestaties te laten registreren?
- Hoe moet worden omgegaan met kenmerken die voordelig zijn voor de dierlijke productie maar die niet toelaten dat het ras zich zonder menselijke hulp in stand houdt?

Discussiedocument voor dialoogdag 4

Voorlichting, onderzoek en innovatie

Laurence Hubrecht (ADLO)
Honoré Pauwels (ADLO)
Leen Versmissen (ADLO)
Leo Fiems (ILVO)

L. Voorlichting

De Afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling van de Vlaamse overheid voorziet in voorlichting aan en vorming van land- en tuinbouwers.

1. Voorlichting

Vanuit de Afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling van de Vlaamse overheid (voorheen de dienst Ontwikkeling van de Federale overheid) worden sinds eind de jaren '90 voorlichtingsactiviteiten voor de Vlaamse vleesveehouders georganiseerd. De voorlichtingsactiviteiten met betrekking tot vleesvee omvatten:

- Studiedagen en bedrijfsbezoeken,
- Brochures en artikels,
- Demonstratieproeven.

Er wordt hoofdzakelijk aan groepsvoorlichting gedaan, individuele voorlichting beperkt zich tot het schriftelijk of mondeling beantwoorden van vragen, advisering ter plaatse gebeurt niet.

a) Studiedagen en bedrijfsbezoeken

In tabel 1 wordt een overzicht gegeven van de studiedagen voor vleesveehouders die door de Afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling, al of niet met andere partners, sinds 2000 werden/worden georganiseerd.

Het aantal aanwezigen op deze studiedagen kan nogal sterk variëren, afhankelijk van locatie en thema.

Tabel 2: Overzicht van voorbij en komende studiedagen voor vleesveehouders, georganiseerd door de Afdeling Duurzame Landbouwonwikkeling sinds 2000

Periode	Thema	Onderwerpen en sprekers	medeorganisatoren	Aantal locaties	Aantal aanwezigen
Nov/dec 2009	Rendabele vleesveehouderij	Nog te bepalen	KaHo St Lieven en Praktijkcentrum rundvee	1	
Jun 2009	veeportaal	- Definities - I&R - Meerwaarde naar aanverwante administraties (CRV, ALV, VLM) - Praktische toepassing door veehouder uit pilootgroep	DGZ	5	
Jun 2009	Afmesten van stieren	- Economische benadering van afmesten van stieren (D. Audenaert, BB) - afmestrantsoen voor stieren (L. Fiems, ILVO-Dier) - Bedrijfsbezoek	BB	2	
Mrt 2009	Praktijkinformatie	- Indexen, selectie, gesekest sperma (G. Hoflack, UGent) - Sterfte bij BWB of Technische resultaten van enkele bedrijven (L. Hubrecht, ADLO) - Diarree veroorzaakt door protozoa en Clostridium (T. Geurden, UGent) - IBR, BVD (S. Stoop, DGZ) - Sectorgids dierlijke productie (I. Vuylsteke, PIVAL)	Praktijkcentrum rundvee	4	154
Nov/dec 2008	Rendabele vleesveehouderij*	- PC, VLIF (J. Relaes), sectorgids (PIVAL) - Indexen, selectie, gesekest sperma (G. Hoflack, UGent) en PWF, SAP (I. Moyaert, CRV) - Sterfte bij BWB (W. Willems, ADLO) en Diarree veroorzaakt door protozoa en Clostridium (T. Geurden, UGent) - IBR, BVD (S. Stoop, DGZ)	KaHo St Lieven en Praktijkcentrum rundvee	1	130
Jun 2008	Afmesten van stieren	- Economische benadering van afmesten van stieren (D. Audenaert, BB) - Bijproducten in afmestrantsoen voor stieren (L. Fiems, ILVO-Dier) - Bedrijfsbezoek	BB	2	205
Mei 2008	Blauwtong	- Economische schade door Blauwtong (E. Mijten, Studiedienst BB) - Voorbij en te verwachten ontwikkelingen (J. Hooyberghs, FAVV) - Vaccin en vaccineren (G. Bertels, DGZ)	DGZ, FAVV, BB, KaHo St Lieven	5	570 (Rundvee en schapen)
Mrt 2008	Praktijkinformatie	- Praktijkcentra Dierlijke productie (L. Hubrecht, ADLO) - Voorkomen en behandeling van schurft bij het BWB-ras (Piet Deprez, Fac. Diergeneeskunde – Ugent)	Praktijkcentrum rundvee	2	127

		Kunnen BWB-koeien nog op natuurlijke wijze kalven (Iris Kolkman, Fac. Diergeneeskunde – Ugent)			
Nov/dec 2007	Rendabele vleesveehouderij*	- Inkruisen: kruisingsschema's en gevolgen voor productie (N. Buys – KUL) en Praktijkvoorbeeld (L. Hubrecht, ADLO) - Rationeel stroverbruik en –verdeling (S. Van Gansbeke, ADLO) - Opfok van vrouwelijk vee: Optimale ontwikkeling (L. Fiems, ILVO-dier) en Voeding kalveren en vrouwelijk jongvee (T. Mille, AVEVE) - Voorkomen en bestrijden van schurft (P. Deprez, UG)	KaHo St Lieven	1	110
Jun 2006/ 2007	Optimalisatie van grasland(producten)	- Inpassing in vleesveerantsoen van vers gras en graslandproducten (L. Fiems, ILVO – Dier) - Graslanduitbating en optimalisatie bedrijf (D. Coomans, ADLO) - Bedrijfsbezoek	BB	6	260
Mrt 2007	Marktgericht rundvlees produceren	- Positie en evolutie van Belgische rundvleessector op Europese en wereldmarkt (R. Maillard/J. Leyten/J. Coenen, VLAM – Belgian Meat Office) - Voorstelling en interpretatie van slachtgegevens van runderen (M. Seynaeve, UGent - CBKc) - Wetgeving inzake mededeling van slachtgegevens aan rundveeproducenten (J. Van De Velde, ADLO) - Raadpleging van slachtgegevens van runderen (M. Clauwers, IVB)	VLAM, IVB en CBKc	5	242
Dec 2006	Blauwtong, paratuberculose, leverbot	- Blauwtong (G. Bertels, DGZ) - paraTBC en leverbot (L. De Meulemeester, DGZ)	DGZ	2	94 (Melkvee/ Vleesvee)
Nov/dec 2006	Rendabele vleesveehouderij*	- jongveeopfok en vruchtbaarheid van het BWB (G. Hoflack, UGent-Fac. Diergeneeskunde) - rendement via productie van marktconforme dieren (J. Vacker, Quartes) - Rendabiliteit in de vleesveehouderij (R. Focke, KBC) - Toekomst van het BWB (D. Lips, KaHo St Lieven)	KaHo St Lieven	1	90
Mei/nov 2006	Huisvesting	- Stalsystemen voor vleesvee (S. Van Gansbeke, ADLO) - Openfrontstallen en ventilatie (K. Boussey, Agriconstruct) - Bedrijfsbezoek	Agriconstruct	4	300
Feb/mrt 2006	Energie: besparen en mogelijkheden tot productie op het rundveebedrijf	- Mogelijkheden tot energiebesparing bij het melken (Electrabel) - Mazout besparen bij gebruik tractor en werktuigen (S. Windey, Agromech) - Mogelijkheden tot energiewinning (B. Vleeschouwers, Innovatiesteunpunt)		2	104 (Melkvee/ Vleesvee)

Feb 2006	BVD en paratuberculose	- BVD (E. Mijten, DGZ) - Paratuberculose (L. De Meulemeester, DGZ)	DGZ	3	193 (Melkvee/ Vleesvee)
Sep 2005	IBR	- Aanpak en situatie in Europese landen (G. Lamsens, FOD volksgezondheid, veiligheid voedselketen, ...) - Aanpak IBR bestrijding in België (L. De Meulemeester/J. Wullepit, DGZ) - Economische betekenis voor rundveehouder (P. De Winter, BB)	DGZ	5	354 (Melkvee/ Vleesvee)
Jun 2005	Limousin en Blonde d' Aquitaine	- Voorstelling Belgisch Limousin Stamboek/Internationaal Blonde d' Aquitaine Stamboek - Resultaten van de demonstratieproef (L. Hubrecht, ADLO) - bedrijfsbezoek		2	108
Mrt/nov 2005	Opfok dikbilkalveren	- Sterfte bij dikbilkalveren (L. Hubrecht, ADLO) - Hoe diarreeproblemen voorkomen (J. Coghe, dierenarts) - Fokken zonder afwijkingen (I. Moyaert, CRV) of dikbilkalveren: zogen of opfokken? (L. Fiems, ILVO)		6	462
Nov/dec 2004	MTR	- Hervorming GLB (J. Heyman, ALVB) - Bedrijfstoeslagregeling (D. Vandenbossche, ALV)		6	1985 (Alle sectoren)
Jun 2003	Limousin en Blonde d' Aquitaine	- Resultaten van de demonstratieproef (L. Hubrecht, ADLO) - Bedrijfsbezoek		2	
Aug 2001/ Jun/jul 2002/ 2003	Goed beheren doet renderen	- Belang van afwijkingen en sterfte (K. Vandenberghe/ L. Hubrecht, Dienst Ontwikkeling – MVG) - Vereiste groeiprestaties voor rendabel witblauw (D. Audenaert, Beroepswerking Boerenbond) - Vruchtbaarheid van het Belgisch Witblauwe ras (G. Hoflack, UGent, Fac. diergeneeskunde) - Bedrijfsbezoek	BB en Fac. Diergeneeskunde-UGent	6	
Apr 2003	Geneesmiddelen-register en diergeneeskundige bedrijfsbegeleiding	- Inleiding en probleemstelling (M. Verdonck, UGent - fac. Diergeneeskunde) - Wettelijke bepalingen (H. Van Beckevoort, FAVV) - Praktische uitvoering (DGZ)		5	Alle dierlijke sectoren
Dec 2002/ mrt 2003	Optimaal gebruik van aardappelen en granen	- Aardappelen voor dikbilstieren (S. De Campeneere, ILVO) - Inpasbaarheid van granen op een vleesveebedrijf (J. Latré, Hogeschool Gent BIOT)		4	
Sep 2000/ 2001/ 2002/	Studienamiddag voor de Vleesveehouderij	- Verantwoord gebruik van eigen gewonnen voedermiddelen en enkelvoudige grondstoffen. (G.Steeland, veevoederadviesbureau) - Vruchtbaarheid bij Belgisch witblauw vleesvee(G. Hoflack, UGent)	Provincie Vlaams-Brabant/Kring Vleesvee Leuven	1	

2003/2004		• Vereiste groeiprestaties voor rendabel witblauw vleesvee(D. Audenaert, BB) • Franse vleesrassen: een alternatief voor witblauw?(W. Willems, ADLO) • De toepassing van MTR in de vleesveehouderij (G. Vandepoel, BB)			
Mrt 2002	Welk rundvlees zullen we morgen produceren?	• Ethische aspecten van de intensieve vleesveehouderij (D. Lips, KaHo St Lieven) • Fokkerij aspecten bij het witblauw ras (I. Moyaert, CRV) • Vermarkting van rundvlees (L. Vandamme, GB-Carrefour)		1	110
Mrt 2002	Afzet van rundvlees	• Afzet van rundvlees (P. Leglise, Carrefour) • Afzet van vlees via coöperatie (L. Janssens, CoProSain) • Kleinschalige landbouw leefbaar (W. Versteden, Veeakker) • Hoe en waarom van zelf uw vlees verkopen (twee hoeveslagers)		2	
Nov/Dec 2001	Veiligheid borgen is consumenten zonder zorgen.	• Het FAVV en de impact op voedselveiligheid (G. De Temmerman, FAVV) • De landbouw, geconfronteerd met ketenvorming en een nieuw voedingsbeleid (P. Vanthemsche) • Aanprakelijkheid in de agrovoedingssector (A. Van Hoef, KBC) • Brochure' Weten over eten' (I. Ryckaert, MML)		3	Alle sectoren
Mrt 2001	Zelf- of bijmengen: Interessant of faliekant voor de rundveehouder?	• Wetgeving in verband met zelf- en bijmengen (J. Inghelram, MML) • Gebruik eigen voedermiddelen en grondstoffen (G. Steeland) • VLIF: subsidiëring bij zelfmengen (H. Vermeulen,ALT) • Bedrijfsreportage		1	
Feb 2001	Geneesmiddelen-register en diergeneeskundige bedrijfsbegeleiding	• Inleiding en probleemstelling (M. Verdonck, UGent - fac. Diergeneeskunde) • Wettelijke bepalingen (H. Vanbeckevoort, DG 5-MML) • Praktische uitvoering (DGZ)		5	2192 (Alle dierlijke sectoren)
Feb 2000	Rendabiliteit verbeteren op het vleesveebedrijf	• Welke factoren verklaren de inkomensverschillen? (D. Audenaert, BB.) • Belang van opvolging vruchtbaarheid en attentie bij kalvingsproces (H. Michiels, dierenarts) • Kostenbewuste ruwvoederwinning: ook belangrijk op het vleesveebedrijf (D. Coomans, DG6-MML) • Agenda 2000: Premies rundvee (F. Dedeyne, DG3-MML)		2	
Mrt 2000	Ademhalings-problemen bij vleesvee	• Relatie tussen selectie en ademhalingsaandoeningen (J. Coghe, Fac. Diergeneeskunde Luik) • Ventilatieprincipes voor de klimaatbeheersing in rundveestallen (J.		1	

		Christiaens, Biocentrum Agri-Vet)			
Jan 2000	Het Belgisch witblauw rund in de toekomst	• Economische situatie en perspectieven in de vleesveesector (F. Huyghe, studiedienst BB.) • Preventie van ademhalingsaandoeningen (J. Coghe, Fac. Diergeneeskunde Luik) • Spijsverteringsstoornissen bij BWB (J. Wullepit en H. Vanaken, Verbond Dierenziektebestrijding) • Afwijkingen en belang van selectie (F. Coopman, UGent - Fac. Dierengeneeskunde)		2	

* Het betreft 4 studieavonden op 1 locatie, het aantal aanwezigen is het gemiddelde van de 4 avonden.

b) Brochures en artikels

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de beschikbare brochures die door de Afdeling Duurzame Landbouwwontwikkeling worden uitgegeven. Deze brochures kunnen gratis besteld worden of gedownload worden van de website van het beleidsdomein Landbouw en Visserij.

Tabel 2: Overzicht van beschikbare brochures, uitgegeven door ADLO

Nr	Titel	Jaar druk	Jaar herdruk	Aantal verspreid**
3	Lineaire beoordeling van het Belgisch Witblauw ras	1997	2003, 2006	797
28	Karkasclassificatie, de indeling van geslachte varkens, volwassen runderen, schapen	2000	2004, 2008	727
41	Sterfte en afwijkingen*	2002		758
51	Huisvesting van vleesvee	2004	2006	1790
53	Rendabiliteit in de zoogkoeienhouderij: belang van groei en vruchtbaarheid	2005		1258
55	Bedrijfsbegeleidingskaart en Handleiding bij bedrijfsbegeleidingskaart voor de vleesveehouderij : Zoogkoeien en jongvee	2006	2008	872
57	Voeding van runderen van het Belgisch Witblauwe ras	2008		850

* De brochure is sinds kort niet meer beschikbaar maar wordt momenteel geactualiseerd.

** sinds 2004

Na afloop van de studiedagen verschijnen in de meeste vakbladen een artikel van één of meerdere voordrachten, geschreven door de pers. Het is onmogelijk om hiervan een overzicht te geven. Daarnaast werden vanuit de Afdeling Duurzame Landbouwwontwikkeling ook nog enkele artikels geschreven. Hieronder volgt een overzicht van de afgelopen 5 jaar:

- Kruisingen in het BWB-ras en de gevolgen voor de productie (Landbode, 2008)
- Rationeel stroverbruik (Landbode, 2008)
- Opfok van vrouwelijk jongvee van het BWB-ras (Landbode, 2008)
- Schurft bij het BWB-ras (Landbode en Drietandmagazine, 2008)
- Grasland voor vleesvee, de moeite waard! (Landbode en Drietandmagazine, 2007)
- Goed management. Bedrijfsbegeleidingskaart is een eenvoudig en doeltreffend hulpmiddel (Veeteelt Vlees, 2006)
- Serie veevoeding (5 artikels in Veeteelt Vlees, 2005)
- Vergelijkingsproef: Franse vleesrassen alternatief voor BWB? (Veeteelt Vlees, 2003)
- Beter jong dan oud: hoger slachtrendement voor jonge vrouwelijke reformdieren (Veeteelt Vlees, 2003)

c) Demonstratieproeven

Als gevolg van de problematiek inzake BSE en hormonen en de invloed op het consumentengedrag kende de rundvleessector op het einde van de 20ste eeuw een ware crisis. Naast lage verkoopprijzen kampten veel bedrijven met slechte productieresultaten als gevolg van te lage vruchtbaarheid, te hoge uitval, te trage groei, ... In opdracht van de toenmalige Minister van Landbouw en Middelgrote Ondernemingen werd een beleidsplan voor de rundvleesproductie opgesteld. Als antwoord op dit beleidsplan werd in 1996 gestart met het opvolgen van 45 Vlaamse vleesveebedrijven met Belgisch witblauw vee. De doelstellingen waren om op een objectieve wijze meer inzicht te verwerven in de ganse problematiek van de intensieve rundvleesproductie, om de invloed van een aantal productieomstandigheden te kennen en om de typische eigenschappen van het ras te kunnen kwantificeren. Vanaf 2000 werd de opvolging van deze 45 bedrijven afgebouwd. Met het oog op het verzamelen van meer gedetailleerde en betrouwbaardere gegevens, werd in de plaats daarvan gestart met het opvolgen van 10 vleesveebedrijven met Belgisch Witblauw vee. Er werd hierbij vooral uitgekeken naar bedrijven die geregeld hun dieren wegen of waar het mogelijk was om dieren te gaan wegen in samenwerking met landbouwscholen. Ook werd het voederregime en de diergeneeskundige

verzorging van de dieren meer gedetailleerd opgevolgd. Momenteel nemen 12 bedrijven deel aan de demonstratieproef BWB.

De laatste decennia van de 20ste eeuw is het witblauwe ras geëvolueerd naar een extreem gespierd dier. Deze dieren vragen een steeds betere gespecialiseerde verzorging en grotere kennis van de veehouder. Kleine fouten kunnen leiden tot grote financiële verliezen. Daarom zijn een aantal veehouders op zoek gegaan naar alternatieven zoals de Franse vleesveerassen. Ook verbreding van de landbouw zoals hoeveverkoop, hoevetoerisme of gespecialiseerde labels hebben ertoe bijgedragen dat verschillende vleesveebedrijven overschakelden naar deze Franse vleesrassen. De keuze voor het Limousin en het Blonde d'Aquitaine ras werd ingegeven door de gemakkelijke kalvingen, de goede vruchtbaarheid en de geringe afwijkingen van deze rassen, de keuze voor het Maine Anjou ras door de goede eigenschappen om in te kruisen met het BWB-ras, de sterke groei en de geringe afwijkingen.

Natuurlijk rees toen bij velen de vraag of Franse vleesrassen een alternatief vormen voor het Belgisch Witblauwe ras en of ze in Vlaanderen rendabel gehouden kunnen worden. Gezien deze rassen een heel andere manier van uitbating en management vragen dan het dikbilras en in tegenstelling tot in Frankrijk op intensieve wijze worden gehouden omwille van de dure Vlaamse gronden, werd in de loop van 1999 gestart met het opvolgen van een 10-tal bedrijven met dieren van het Limousin, Blonde d'Aquitaine en Maine Anjou ras.

Momenteel nemen 3 bedrijven met Blonde d'Aquitaine dieren en 4 bedrijven met kruislingen of Maine Anjou dieren deel aan de demonstratieproef Franse rassen. Vanaf 2009 worden geen gegevens meer verzameld op de bedrijven met Limousin dieren.

Verzamelde gegevens: Op de deelnemende bedrijven worden bedrijfsgegevens, identificatie- en afstammingsgegevens en andere algemene gegevens van het kalf verzameld (zie bijlage 1). Daarnaast wordt de bedrijfsvoering met betrekking tot de voeding en de dierengezondheid in kaart gebracht.

Berekende kengetallen: In de meeste gevallen dienen de dieren en bedrijven over meerdere jaren opgevolgd te worden om kengetallen te kunnen berekenen en correcte conclusies te kunnen trekken. Op basis van de verzamelde gegevens kunnen conclusies genomen worden met betrekking tot volgende thema's:

Thema		Te berekenen vanaf
Sterfte	Gemiddelde sterfte, voornaamste redenen van sterfte, leeftijd bij sterfte, invloed van diergeneeskundige maatregelen (bv. vaccinatie koe einde dracht), ...	Minimum 2 jaar
vruchtbaarheid	leeftijd bij eerste kalving, tussenkalftijd, aantal kalvingen per koe, ...	Minimum 3 resp. 4 en 5 jaar
groei	Gewichtsverloop, groei, invloed van beweiding, voederregime, opfokmethode ...	Minimum 2 jaar
afwijkingen	Meest voorkomende afwijkingen, gevolgen van afwijkingen op groei en sterfte, ...	Minimum 2 jaar
vleesopbrengsten	Karkaskwaliteit, karkasgewicht, ...	Minimum 3 jaar

Verspreiding gegevens: Aan de hand van dit cijfermateriaal kunnen knelpunten op de opgevolgde bedrijven bloot gelegd worden en aanbevelingen geformuleerd worden die voor de ganse sector van nut kunnen zijn. De bekomen resultaten worden verspreid via voordrachten, studiedagen, artikels en brochures. Bovendien wordt ook door anderen (o.a. voorlichters, studenten, ...) een beroep gedaan op deze gegevens of proefresultaten voor verdere verspreiding.

De demonstratieproeven vormen als het ware een aanvulling op het bestaande onderzoek en trachten vooral een invulling te geven aan het ontbrekende praktijkonderzoek. Als dienst proberen we zoveel als mogelijk samen te werken met leden van het Praktijkcentrum. Zo maken de proefbedrijven van de scholen in Torhout en Eeklo deel uit van de op te volgen bedrijven in het kader van de demonstratieproeven. Daarnaast werken de studenten van de landbouwscholen Torhout en Sint Niklaas mee met de praktische invulling van de proeven, bv. het wegen en meten van de dieren op enkele bedrijven.

In tegenstelling tot de plantaardige sector lopen de demonstratieproeven over meerdere jaren omdat voor de berekening van de meeste kengetallen of proefresultaten gegevens van meerdere jaren

dienen verzameld te worden (zie hoger). Hierdoor kunnen deze proeven zoals ze nu bestaan, ook moeilijk ingepast worden in een demonstratieproject gezien dit laatste maximaal 2 jaar loopt.

2. Vorming

De afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling subsidieert de naschoolse vormingsactiviteiten in de landbouwsector, die ingericht worden door erkende vormingscentra. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen volgende vormingsactiviteiten:

- Cursussen:
 - Starterscursussen zijn gerichte opleidingen voor personen die zich in de landbouw wensen te vestigen of een landbouwbedrijf wensen over te nemen;
 - Vormingscursussen zijn cursussen die verband houden met de landbouw. Het kunnen theoretische of praktijkcursussen zijn;
- Stages zijn individuele praktische opleidingen van minimaal tien dagen op een actief landbouwbedrijf;
- korte vormingsactiviteiten zijn bijeenkomsten van maximaal 3 uur rond een sociaal, juridisch, technische, economisch, milieukundig of ethisch thema. Zij zijn bestemd voor landbouwers of hobbylandbouwers;
- vervolmakingsdagen zijn bijscholingsopleidingen voor lesgevers.

In 2006 bedroeg het totale bedrag subsidies voor vorming 4,5 miljoen euro. Hiervan was 48,7 % van de subsidies bestemd voor de inrichting van cursussen, 37,8 % voor korte vormingsactiviteiten, 12,7 % voor stages en 0,7 % voor vervolmakingsdagen. De grootste groep zijn niet-sectorspecifieke opleidingen gevolgd door opleidingen bestemd voor de rundveesector.

In tabel 3 wordt een overzicht gegeven van de thema's die aan bod kwamen in de verschillende cursussen en op de korte vormingsactiviteiten voor de rundveesector (uitgedrukt in aantal uren). Het betreft hier wel de vlees- en melkveesector.

In de rundveesector zijn de cursussen kunstmatige inseminatie en starterscursus specialisatie rundvee veruit de belangrijkste. De korte vorming is het medium bij uitstek voor de verspreiding van actuele informatie van algemene en (bedrijfs)economische aard. De technische onderwerpen komen tevens uitvoerig aan bod.

Tabel 3: Thema's en uren van de cursussen en van de korte vormingsactiviteiten voor de rundveesector

	cursussen							Korte vormingsactiviteit en**		
onderwerp	2002	2003	2004	2005	2006	2007	voorbeelden	2004	2005	2006
01. algemene thema's	106	157	69	21	71	20		248	355	395
02. economische aspecten		21						340	405	524
03. bedrijfsleiding	347	584	561	409	800	648	Starterscursus type B	305	332	252
04. ziektebestrijding	245	127	155	49	164	242	klauwverzorging	155	166	215
05. technische thema's*	56	57	42		91	47	Graslanduitbating	371	444	334
06. selectie	840	657	683	501	981	688	Kunstmatische inseminatie	130	150	68
07. Huisvesting								36	44	37
08. mechanisatie			66				Machinaal melken	27	38	41
09. Juridisch en sociaal								70	51	38
10. veiligheid										12
11. milieuproblematiek								21	7	45
12. informatica	21	84	140	21	42	113	Sectorspecifieke software	15		3
13. commercial./verwerking	116	59	209	85	138		melkverwerking	16	20	36
14. verbreding								1	11	4
Totaal rundveesector	1731	1746	1925	1086	2287	1758		1735	2023	2004
Totaal alle sectoren	1998	1915	1753	1246	1739	1627		8055	9229	11267

* voeding, bemesting en teelttechniek

** aantal aanvragen via internet (dit vertegenwoordigt 70 à 75 % van de uren korte vorming)

M. Monitoring en studie

In 2005 werd vorm gegeven aan de afdeling Monitoring en Studie (AMS).

De opdrachten van de afdeling zijn:

- levert ondersteuning en onderbouwing aan thema's aangereikt door de beleidsverantwoordelijken en de afdelingen van het beleidsdomein Landbouw en Visserij;
- verzamelt representatieve gegevens over de Vlaamse land- en tuinbouw door middel van het Vlaams Landbouwmonitoringsnetwerk (LMN);
- doet de regie van de gegevensverzameling en -integratie voor het beleidsdomein;
- rapporteert over de situatie en de trends in de land- en tuinbouw in Vlaanderen;
- voert beleidsvoorbereidende analyses en evaluaties uit;
- optimaliseert de wetenschappelijke kennisbenutting voor het beleidsdomein.

AMS geeft enkele terugkerende rapporten/publicaties uit:

- het landbouwrapport (LARA),
- het rendabiliteitsrapport Land- en tuinbouw,
- de Vlaamse landbouwconjunctuurindex
- Landbouw in zakformaat – land- en tuinbouw in Vlaanderen

• ...

Daarnaast maken ze sector- of andere specifieke studies bv. sectoranalyse van de vleesveehouderij in Vlaanderen. Al deze publicaties zijn te downloaden van de website van het Beleidsdomein Landbouw en Visserij.

Voor deze beleidsvoorbereidende studies en rapporten vormt het landbouwmonitoringsnetwerk (LMN) de basis. Jaarlijks verzamelt de afdeling op een 750-tal Vlaamse land- en tuinbouwbedrijven economische, financiële, technische en milieukundige gegevens. Het LandbouwMonitoringsnetwerk telt 90 bedrijven met minimum 20 zoogkoeien, waarvan slechts 25 gespecialiseerde vleesveebedrijven.

N. Onderzoek

Innovatie is mogelijk wanneer er degelijk onderzoek aan de basis ligt, die aangetoond heeft welke resultaten een meerwaarde zouden kunnen betekenen wanneer ze in de vleesveehouderij toegepast worden.

1. Wetenschappelijk onderzoek:

Hierna wordt een opsomming van voorbije (sinds 2000) en lopende projecten weergegeven. Dit werd beperkt tot de meest essentiële thema's met betrekking tot vleesvee.

- Faculté universitaire des Sciences Agronomiques de Gembloux
 - Geen actueel onderzoek
 - Influence de la désynchronisation des apports azotés et énergétiques dans le rumen sur la digestibilité et le métabolisme azoté du taurillon Blanc Bleu Belge culard (PhD thesis Valkeneers 2005)
 - Détermination des besoins en acides aminés essentiel chez le taurillon Blanc Bleu Belge culard en période de croissance et en finition (PhD thesis Froidmont 2001)
- Faculté Médecine Vétérinaire, Université de Liège
 - Hamartoma (Prof. Georges)
 - Pathologisch verlengde dracht (Prof. Georges)
 - Genoomselectie (bv. SQT; Prof. Georges)
 - Les pathologies respiratoires bovines (2001, Prof. Lekeux)
 - Sélénium dans la ration des vaches Blanc Bleu Belge (Prof. Istasse)
 - Comparaison des performances zootechniques, de la qualité de la viande et des caractéristiques de la graisse intramusculaire chez des taurillons Blanc Bleu Belge, Limousin et Aberdeen Angus à l'engraissement (PhD thesis Cuvelier 2006)
- Universiteit Gent – Faculteit Bio-ingenieurswetenschappen
 - Afwijkende vleeskleur bij dikbillen (actueel Flanders Food project)
 - Enhancing the content of beneficial fatty acids in beef and improving meat quality for the consumer – Healthy beef (EU project 2000-2003 + Min. Middenstand & Landbouw)
- Universiteit Gent – Faculteit Diergeneeskunde
 - Natuurlijke kalvingen bij Belgisch Witblauw (PhD thesis Kolkman)
 - Morphometric assessments in the double-muscléd Belgian Blue beef breed (PhD thesis Coopman 2008)
 - De vruchtbaarheid van Belgisch Witblauwe stieren (PhD thesis Hoflack 2006)
- KAHO Sint-Lieven, Sint-Niklaas: onderzoek gebeurt aan de KaHo Sint-Lieven in samenwerking met de Faculteit Diergeneeskunde van de UGent; er is voor alle projecten samenwerking met de KU Leuven omdat D. Lips aan de KUL verbonden is en beroep kan doen op de collega's (prof. Eddy. Decuypere, prof. Nadine Buys, prof. Johan Buyse en prof. Bruno Goderis) van de Faculteit Bio-ingenieurswetenschappen

- Onderzoek naar natuurlijk kalvend Witblauw (met eigen middelen; samenwerking met I. Kolkman, UGent (vakgroep voortplanting en verloskunde - prof. Geert Opsomer) en KaHo Sint-Lieven betalen elk een halftijdse betrekking)
- Onderzoek naar schurftbestrijding met een klein pwo-budget en vrijwillige samenwerking met prof. Jef Vercruysse (parasitologie) en prof. Piet Deprez (inwendige ziekten)
- Onderzoek naar voederbieten als energiebron en bron van micro- en sporenelementen in het rantsoen van Witblauw vleesvee.

- ILVO-Dier

- Invloed van bijvoeding van Witblauw dikbiljongvee tijdens de weideperiode
- Invloed van een energiebeperking tijdens de stalperiode bij Witblauwe dikbilkoeien
- Invloed van het gewicht bij de 1^e kalving bij Witblauwe dikbilkoeien
- Voederwaardering van DGS als bijproduct van de bio-ethanolwinning voor rundvee, varkens en pluimvee
- Structuurbehoeften bij Witblauwe dikbilstieren tijdens de vetmesting (2003)
- Eiwit- en energiebehoeften bij Witblauwe dikbilstieren tijdens de vetmesting (PhD thesis De Campeneere, 2000)

2. Praktijkonderzoek

a) Demonstratieprojecten

Het doel van demonstratieprojecten is landbouwers en tuinders bewust te maken van nieuwe mogelijkheden op het vlak van praktijken en technieken en ze door demonstraties in de praktijk ingang te doen vinden op onze Vlaamse bedrijven. Deze praktijken en technieken moeten bijdragen tot meer duurzame land- en tuinbouwbedrijven. In de demonstratieprojecten wordt vooral het sensibiliseren van landbouwers en tuinders beoogd: er wordt veel belang gehecht aan het doen toepassen van de nieuwe inzichten uit de projecten bij de landbouwers en de tuinders zelf. Daartoe kan het werken met voorbeeldbedrijven of met groepen die samenkomen op praktijkbedrijven een belangrijke hefboom zijn.

De relevantie van het onderwerp van het ingediende demonstratieproject als bijdrage tot meer duurzame landbouw dient reeds door wetenschappelijk onderzoek of meetbare praktijkervaring te zijn aangetoond en dient gedocumenteerd te worden in de aanvraag. De acties in de projectaanvraag moeten met realiteitszin betreffende uitvoerbaarheid zijn opgevat. Samenwerking tussen enerzijds partners georiënteerd op communicatie met landbouwers en tuinders, die bekwaam zijn tot het begeleiden van voortrekkers en anderzijds technisch-wetenschappelijke experts die de technieken kunnen verantwoorden, wordt aanbevolen.

Tot nu toe werden geen demonstratieprojecten uitgevoerd dat specifiek op vleesvee gericht is. Wel lopen/liepen er enkele projecten waaruit de vleesveehouders, naast andere sectoren, ook nuttige informatie kunnen putten. Deze demonstratieprojecten worden in tabel 4 voorgesteld.

Tabel 4: Demonstratieprojecten met betrekking tot rundvee en andere sectoren

Jaar oproep	Project	Aanvrager
2008	Bijproducten uit de energiewinning: aanbod en waarde voor melkvee	LCV
2008	Behoud van bedreigde rundveerassen door een goede marketingstrategie en een rendabele bedrijfsvoering	BB-Consult
2007	Vlot op weg met de sectorgids in de dierlijke productie	PIVAL
2007	Gezond drinkwater voor rundvee en varkens: van bron tot dier	DGZ
2005	Valorisatie van koolzaadkoek in de dierlijke productie	LCV
2004	Eiwithoudende gewassen telen voor eigen voederwinning	LCV
2001	Gebruik van plantaardige eiwitbronnen en eigen voederwinning	Vereniging van zelfmengers vzw

BB-Consult: Boerenbond-Consult, PIVAL: Proefcentrum voor Innovatie, Verbreding en Advies in Landbouw en Veehouders vzw, DGZ: Dierengezondheidszorg, LCV: Landbouwcentrum voor voedergewassen

b) Praktijkcentrum rundvee

Om te komen tot een betere samenwerking en afstemming in het versnipperde landschap van het praktijkonderzoek en voorlichting in de dierlijke sector werden in 2007 op initiatief van toenmalig minister-president 5 praktijkcentra in de dierlijke sector opgericht: de praktijkcentra rundvee, varkens, pluimvee, kleine herkauwers en bijen. Begin 2007 werd door verschillende actoren die in Vlaanderen bezig zijn met onderzoek en voorlichting in de dierlijke sector de intentieverklaring ondertekend voor de start van o.a. het praktijkcentrum rundvee (zie tabel 5).

Deze praktijkcentra hebben tot doel een aanspreekpunt te worden voor praktijkkennis en het uitvoeren voor praktijkonderzoek in de dierlijke sector. Door samen te werken en de onderzoeksprogramma's op elkaar af te stemmen kunnen de aanwezige competenties, de bestaande infrastructuur en de voor handen zijnde onderzoeksbudgetten optimaal aangewend worden.

Deze praktijkcentra moeten gezien worden als een overlegplatform waarin de betrokken onderzoek- en onderwijsinstellingen kunnen werken aan een grotere coördinatie van hun onderzoeksactiviteiten en aan een afstemming van hun communicatie naar de sectoren.

Het is de Afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling (ADLO) die samen met het Instituut voor Landbouw en Visserij (ILVO) de coördinatie van deze praktijkcentra op zich neemt.

Tabel 5: leden van het Praktijkcentrum Rundvee

Hooibeekhoeve

Proef- en Vormingsinstituut Limburg (PVL)

Provinciaal Onderzoekscentrum voor Land- en Tuinbouw (POVLT)

Instituut voor Landbouw en Visserijonderzoek (ILVO)

UGent- Agrivet Biocentrum

UGent- faculteit Diergeneeskunde, Vakgroep Voortplanting, Verloskunde en Bedrijfsdiergeneeskunde

UGent- faculteit Bio-ingenieurswetenschappen, Vakgroep Dierlijke Productie

Zoötechnisch Centrum

Katholieke Hogeschool der Kempen (KHK) / (KILTO)

Hogeschool Gent, Departement Biotechnologische Wetenschappen, Landschapsbeheer en Landbouw, Vakgroep Dierlijke productie

Vrij Land- en Tuinbouwinstituut (VLTl)

College OLV Ten Doorn (St Leo Instituut)

Vrij Landelijk Landelijk Instituut Oudenaarde, Schoolhoeve Axelwalle

Technisch Instituut St Isidorus – LTC Waasland

Provinciaal Instituut voor Technisch Onderwijs (PITO)

KaHo St Lieven

Dierengezondheidszorg Vlaanderen (DGZ)

Boerenbond

Algemeen Boerensyndicaat

Vlaams Agrarisch Centrum

Vlaamse overheid – Departement Landbouw en Visserij- Afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling

MCC

VRV

PCBT

KATHO Campus Roeselare

De werking berust momenteel op het samen organiseren van studiedagen (zie tabel 1 voor studiedagen vleesvee) en het indienen van demonstratieprojecten (zie tabel 4). Sinds eind 2007 zijn ook enkele leden van de praktijkcentra erkend bij het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds om steun aan te vragen bij investeringen. Op die manier zijn ze in staat de bestaande infrastructuur aan te passen aan de hedendaagse noden van praktijkonderzoek en demonstratie.

c) Veepeiler

VEEPEILER-rund is een project ontstaan i.s.m. Dierengezondheidszorg Vlaanderen (DGZ) en ARSIA en wordt gefinancierd door het Sanitair Fonds, dat gespijsd wordt door de gedifferentieerde bijdragen van de rundveehouders. Het is een nationaal project dat loopt van 2007 tot 2011.

De doelstellingen zijn:

- diagnostische ondersteuning en begeleiding bij specifieke bedrijfsproblemen (Concreet: bij specifieke problemen is er mogelijkheid tot verder onderzoek en analyses gefinancierd door VEEPEILER.);
- actieve monitoring van de sanitaire situatie a.h.v. het snel verzamelen van epidemiologische gegevens (gefocust op de gewone casuïstiek in de rundveehouderij; valt buiten de gestructureerde bestrijdingsprogramma's van bvb IBR of paratuberculose);
- een zo groot mogelijk vrijwillig netwerk van dierenartsen oprichten met het doel de "vinger aan de pols" te houden voor epidemiologische alarmsignalen;
- voorlichting en vorming naar de sector via vaktijdschriften en voorlichtingsavonden.

De initiatieven worden beheerd door een technische commissie bestaande uit de landbouworganisaties, de dierenartsenverenigingen en DGZ/ARSIA. De uiteindelijke goedkeurende beslissing wordt gegeven door de werkgroep 'Rund' van het Sanitair Fonds. De verantwoordelijke voor Veepeiler-rund is Dr.Koen De Bleecker met site in Torhout. Zijn taken bestaan uit:

- opvolging van de VEEPEILER-deelprojecten;
- epidemiologische verwerking;
- noodzakelijke bedrijfsbezoeken en support bij autopsies;
- redactie van praktijkgerichte publicaties en informatie via de DGZ-website.

Sinds de opstart van Veepeiler zijn reeds 3 projecten afgelopen:

- Netwerk van sentineldierartspraktijken,
- Botulismeproblematiek,
- Blauwtongproblematiek.

Momenteel lopen er 8 projecten en zijn er 2 nieuwe opgestart:

- Abortusprotocol,
- ademhalingsmonitoring op vleeskalverbedrijven,
- mastitisprojecten,
- prevalentiestudie rond emerging en re-emerging rundveeziekten,
- speenletselproblematiek,
- stollingsstoornissen bij heel jonge kalveren,
- studie rond anthelminticum-efficiëntie,
- studie rond NEFA's en beta-hydroxyboterzuur,
- studie rond seleniumtekorten en
- verband celgetal en BVD-problematiek.

Meer informatie over deze projecten is terug te vinden op de website van veepeiler (www.veepeiler.be/Default.aspx?alias=www.veepeiler.be/rund)

3. voorstellen van toekomstig onderzoek en voorlichting

Voorafgaand aan de dialoogdagen hebben enkele onderzoekers van ILVO-dier beraadslaagd over de knelpunten in de vleesveesector. Hierbij hebben zij tevens enkele vragen en voorstellen geformuleerd. In bijlage 2 wordt het verslag hiervan weergegeven.

- Welke onderwerpen en/of ideeën kunnen hieruit geselecteerd worden voor toekomstig onderzoek?
- Welk onderzoek is prioritair?
- Hoe breed moet het onderzoek gedragen worden?

- enkel vleesveesector of totale rundveesector: een aantal knelpunten (bv. dierenziekten en sterfte) belangen zowel de vlees- als melkveesector aan; is er samenwerking tussen deze sectoren mogelijk voor het uitvoeren van onderzoek?
 - binnenland of buitenland: een aantal knelpunten komen niet enkel bij het BWB-ras voor maar ook bij andere rassen (bv. keizersnede-problematiek, perceptie/imago rundvlees, ...); kan het uitvoeren van onderzoek met meerdere Europese landen (bv. EU COST-action projecten) een meerwaarde bieden?
- Komen alle onderzoeksdomeinen (voeding, diergezondheid en -welzijn, vleeskwiteit, agromarketing, huisvesting, genetica, ...) voldoende aan bod?
- hoe dient voorlichting georganiseerd te worden?
 - individueel versus groepsvoorlichting
 - kanaliseren van informatie via website, onafhankelijk vakblad, nieuwsbrief, ...
 - aan welke informatie heeft de vleesveehouder de meeste nood (krachtvoederwaardeprijs, rantsoenberekeningsmodule, marktprijs van runderen en karkassen, ...)
- welke rol dient het praktijkcentrum rundvee te spelen bij voorlichtingsactiviteiten en onderzoek? Hoe dient het praktijkcentrum rundvee verder uitgebouwd te worden?

Bijlage 1: Overzicht van verzamelde gegevens

	1ste bezoek	2^e, 3^e, 4^e bezoek
Bedrijfsgegevens	Type-uitbating Bedrijfsnummer Naamfokker	
Identificatiegegevens	Werknnummer Naam stamboeknummer Geboortedatum	werknnummer
Afstammingsgegevens	stamboeknummervader Naamvader Teststier stamboeknummermoeder Naammoeder Nummer kalving Rascode Type moeder Haarkleur moeder	
Algemene gegevens kalf	Stamboekkalf Geslacht kalf Haarkleur kalf Wijze afkalven Verkeerde ligging Hulp veearts Tweeling Gewogen gewicht Geschat gewicht Zuigkalf Hulp bij zuigen Biest Voedingsniveau 1 Bouw 1 Gezondheid 1 Borstomtrek 1* Romplengte 1* Afwijking 11 Opruiming Reden Ouderdom Datum bezoek 1	Gewicht 2 Voedingsniveau 2 Bouw 2 Gezondheid 2 Borstomtrek 2* Romplengte 2* Schofthoogte2* Afwijking 21 Opruiming 2 Reden 2 Ouderdom 2 Datum bezoek 2 EURO 2

* deze parameters worden niet bepaald op bedrijven met Franse vleesrassen

Overige gegevens inzake bedrijfsvoering:

- Voeding van de verschillende diercategorieën
- Preventieve diergeneeskundige maatregelen en vaccinaties
- Koppeling met karkasclassificatiegegevens uit IVB-bestand

Overwegingen (ILVO-Dier)

a. Managementfactoren

- i. Voeding: Het lijkt er op alsof te weinig veehouders weet hebben van de normen voor dikbilvleesvee. Wat zijn de normen voor mineralen en vitaminen? Er is extra behoefte aan kennis en prijzen van grondstoffen en (nieuwe) bijproducten
- ii. We vermoeden dat veehouders te weinig de slachtgegevens van hun vleesvee opvolgen via IVB; nochtans niet onbelangrijk voor correcte prijsvorming en als instrument om de conformatie van eigen vee op te volgen en rekening te houden bij selectie
- iii. Genetica:
 1. Blijft de rundvleesproductie beperkt tot het Witblauw dikbiltype, of moet er vergeleken worden met andere rassen?
 2. Is er ruimte voor kruisingen met melkvee? Enerzijds is er niet veel marge omdat het vervangingspercentage bij melkvee stijgt en de tussenkalftijd langer wordt. Anderzijds is er bij vleesvee minder behoefte aan gesekst sperma omdat men meer gebruik maakt van fokstieren.
 3. Toenemend belang van dikbiltype: verbeterd Roodbont (MRY) ras (NI) en vleesveetype (dikbiltype) binnen Belgisch Rood ras
- iv. Vruchtbaarheid: tussenkalftijd is vrij groot bij dikbilkoeien
- v. Kalveropfok:
 1. zogen bij de moeder: belang van melkproductie; schatting van melkproductie
 2. opfok met emmer/speen fles: specifieke behoeften?

b) Diergezondheid

- i. Er zijn vermoedens dat de (kalver)sterfte bij Witblauw dikbillen vrij hoog is een inventarisatie zou wenselijk zijn, alsook wat de onderliggende oorzaken zijn. Daarvoor zou kunnen samengewerkt worden met Dierengezondheidszorg Vlaanderen op basis van de Sanitel-gegevens, of Cerco Soft. Misschien moet er nog meer overleg komen tussen o.a. ILVO, AMS, Agentschap LV, FAVV, ... om de bestaande gegevensbanken meer open te stellen. Dit zou mogelijkheden bieden voor onderzoek:
 1. Bestaande gegevens samenbrengen
 2. Studies op basis van de bestaande gegevens
 3. Wordt bestaande kennis voldoende in de praktijk toegepast ?
 4. Waar is er nog behoefte aan bijkomende informatie/data en kennis
 5. Bijkomende gegevens verzamelen via o.a. enquêtes, bedrijfsbezoeken, enz.
- ii. Het is evenmin duidelijk of de problemen louter veterinaire zijn of ook te maken hebben met de voeding en het management

c) Dierenwelzijn

- i. problematiek van de keizersneden (KS)
- ii. hoe groot is het maatschappelijk probleem?
- iii. Als er geen probleem van dierenwelzijn is, zijn KS dan wel ethisch verantwoord?
- iv. Wat is de oorzaak van de aversie tegenover KS: vermoedelijk is de redenering doorgetrokken vanuit quasi alle rassen waar dystocie een negatief aspect is, met KS als het summum.
- v. Hoe kan het effect van KS op het welzijn van moederdier en kalf gemeten worden?
 1. Bloedparameters: cortisol, acute fase eiwitten
 2. Fysiologisch: hartslag, oogwit (Scandinavisch onderzoek liet vermoeden dat er een link zou bestaan tussen de hoeveelheid oogwit en pijn)
 3. Aversietesten, bv. hoeveel weerstand is er wanneer men het dier gedurende de dagen na de KS terug in de behandelingsbox zou brengen
 4. Gedrag: ligpatroon: te meten met camera
- vi. Robuustheid van Witblauw dikbillen:
 1. Wat als men dieren een bepaalde afstand laat stappen:
 - a. gegarandeerd extra vermoeidheid omwille van de opstapeling van melkzuur tengevolge van een andere (glycolytisch) spiervezelpatroon
 - b. ademnood omwille van beperkte longcapaciteit
 2. Hittestress: dikbillen geraken hun warmte minder vlug kwijt omdat hun gewicht per eenheid lichaamsoppervlakte kleiner is dan bij andere rassen;

- a. belang van schaduw op de weide;
 - b. belang van isolatie van stallen
 - c. gebruik van water om dieren of daken af te koelen; zorgt vochtige atmosfeer dan niet voor meer longproblemen?
- 3. Om deze bovenstaande erfelijke gebreken op te vangen kan men 2 strategieën volgen:
 - a. Selecteren naar een robuust ras
 - b. Strengere huisvestingsnormen opleggen om negatieve effecten te voorkomen: specifieke eisen qua huisvesting/klimaatregeling ?
- d) Ecologische voetafdruk
 - i. Inzetbaarheid van vleesvee in natuurgebieden
 - ii. Verfijning van de MAP excretienormen, vooral voor jongvee
 - iii. Optimale graslanduitbating; graslandareaal ligt vast volgens MTR-regeling

II. Verslagen

A. Productie, handel en afzet - 9 februari 2009

Vlaams minister-president Kris Peeters
Vlaams minister van Institutionele
Hervormingen, Bestuurszaken, Buitenlands
Beleid, Media, Toerisme, Havens, Landbouw,
Zeevisserij en Plattelandsbeleid
Martelaarsplein 19, 1000 Brussel

Verslag

datum 9 februari 2009
aanwezig zie bijgevoegd document "deelnemers dialoogdag 1"

Deelnemers
dialoogdag 1
voorzitter Joris Relaes, kabinetchef Landbouw
verslaggever ilse.timmermans@lv.vlaanderen.be

Eerste dialoogdag vleesveehouderij: Productie, handel en afzet

1. Inleiding

De voorzitter heet de talrijk aanwezige deelnemers van harte welkom. Hij verontschuldigt Vlaams minister-president Kris Peeters, die wegens zijn drukke agenda pas later in de namiddag langs kan komen.

Tijdens de dialoogdagen zal de vleesveehouderij in al haar facetten belicht worden. Deze economisch belangrijke landbouwsector is immers heel divers. Doelstelling van deze dialoogdagen is de vertegenwoordigers van de vleesveehouderij samen te brengen om de mogelijke bedreigingen voor de sector te bespreken, kansen te identificeren en oplossingen te formuleren. Leidraad voor het overleg is het discussiedocument dat opgesteld werd door de administratie en de VLAM⁸.

Er worden vier dialoogdagen georganiseerd, waarbij de eerste voornamelijk de economische aspecten van de vleesveehouderij onder de loep neemt. De dialoogdag van 5 maart zal zich richten op het Europese landbouwbeleid (Health Check), de derde dialoogdag zal de technische aspecten van de sector belichten (o.a. genetica) en de vierde dialoogdag zal in het teken staan van innovatie en voorlichting.

2. Kansen en bedreigingen voor handel en productie van rund- en kalfsvlees

De voorzitter vraagt of er bedenkingen zijn bij het eerste hoofdstuk "productie en handel van rundvlees" van het discussiedocument en vraagt of er cijfermateriaal moet toegevoegd worden. Cindy Day (VLAM) meldt dat er vanuit de sector vraag is naar regionale exportcijfers.

⁸ Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing

Robert De Cock (VVF⁹) stelt vast dat de rundveestapel in Vlaanderen gestaag afneemt en er heel wat producenten afhaken. Hij identificeert hiervoor volgende oorzaken: de stijgende kostenstructuur en de zware administratieve last voor de bedrijven. Hij pleit ervoor de export te stimuleren via vereenvoudiging van de administratieve procedures.

De voorzitter vraagt welke concrete maatregelen de overheid kan nemen om de export te ondersteunen. Waar bevinden er zich knelpunten? Robert De Cock (VVF) citeert de problemen met blauwtong en de extra lasten die voor de handelaarsstallen worden opgelegd m.b.t. de uitvoer van runderen. Wat dat laatste betreft, wijst de voorzitter op de bevoegdheid van het FAVV¹⁰.

Pieter Van Ommeslaeghe (ALVB¹¹) stelt volgende vraag: moet men de uitvoer van runderen stimuleren of moet men zich eerder toeleggen op het creëren van toegevoegde waarde? Volgens Louis Verbist (Slachthuis Verbist) ondervindt de export van Belgisch rundvlees nog steeds hinder van de naweeën van de dioxinecrisis, hoewel we kwalitatief een van de best gecontroleerde vleesproducten van Europa op de markt brengen. De overheid moet daarom maatregelen treffen om het imago van het Belgische rundvlees te verbeteren. Guy Vandepoel (Boerenbond) stelt dat men zich op de buitenlandse markten moet kunnen onderscheiden om succesvol te kunnen exporteren, bv. via erkenning van het Belgisch Witblauw als streekproduct. Hierop inspelend zegt Cindy Day (VLAM) dat Europa strenge beperkingen oplegt m.b.t. oorsprongspromotie. Streekproducten moeten sterk gelinkt zijn aan een specifieke productieregio, wat bij het Belgisch Witblauw problemen geeft om aan de erkenningsvoorwaarden te voldoen. Professor Jacques Viaene (UGent) maakt ook de bedenking dat een dergelijke erkenning vrij moeilijk ligt bij een grondstof die op het niveau van de consument niet meer herkenbaar is.

Professor Jacques Viaene (UGent) stelt voor om onze exportinspanningen specifiek te richten op markten waar voldoende exportpotentieel aanwezig is. Men moet zich ook de vraag durven stellen in welke kwaliteiten Vlaanderen competitief kan zijn op exportmarkten. Men poneert de stelling dat er overal een afzetmarkt is voor de S-kwaliteiten. Pieter Van Ommeslaeghe (ALVB) merkt op dat in de beschikbare statistieken geen onderscheid gemaakt wordt tussen kwaliteiten die geëxporteerd worden. En stelt de vraag hoe men exportmarkten kan terugwinnen. Is men overal vragende partij voor het magere Witblauw-vlees? Volgens Louis Verbist (Slachthuis Verbist) is er o.a. in Nederland, Griekenland en Zuid-Italië vraag naar dergelijk product. Men moet echter onderzoeken hoe het komt dat de export naar voornoemde landen eerder beperkt is.

De voorzitter vraagt of het Meritus-label een meerwaarde kan betekenen m.b.t. stimuleren van de export. Vanuit de sector komt het signaal dat men de inspanningen betreffende promotie van dit kwaliteitslabel eerst op de eigen markt moet concentreren. De deelnemers vinden het zeer positief dat de distributiesector consequent kwaliteitslabels ondersteunt. Zo heeft Colruyt er zich toe verbonden enkel Belgisch Witblauw te verkopen.

Manu Misotten (Boerenbond) identificeert de stijgende kostenstructuur (o.m. duurder wordende mestafzet, sanitaire fondsen, afvalverwerking) als voornaamste concurrentiehandicap voor de Vlaamse export. De netto-inkomsten bij rundvlees geproduceerd in het buitenland zijn hoger dan die in Vlaanderen. Hij stelt dat de productie- en controlekosten te zwaar geworden zijn voor de producent en vraagt zich af waarom de sector deze kosten integraal moet dragen.

Willy Oeyen (BVK¹²) en Benoît Luyckx (VVF) beamen deze analyse. In België is het bijvoorbeeld verplicht dat alle controles in slachthuizen door veeartsen gebeuren, dit maakt dat wij een van de landen zijn met de hoogste slachtkosten. Ook is bv. de exportcertificatie van levende dieren in Frankrijk gratis, terwijl hiervoor in België moet betaald worden. Thierry Smagghe (Febev¹³) wijst het bijna-monopolie van het afvalverwerkingsbedrijf Rendac met de vinger. Hij stelt dat de afvalverwerkingskosten in Duitsland minstens 20% lager liggen dan in België, wat niet louter door lagere transportkosten kan verklaard worden. Febev is voorstander om hiervoor, parallel met Wallonië, een coöperatieve structuur opzetten. Professor Jacques Viaene (UGent) beaamt dat Belgische producenten extra kosten moeten dragen voor o.m. mestafzet en dierenwelzijnmaatregelen als gevolg van extra regelgeving door de overheid. Men moet zich echter de vraag stellen of de

⁹ Vlaamse Veehandelaars en Vleesproducenten

¹⁰ Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen

¹¹ Afdeling Landbouw- en Visserijbeleid

¹² Beroepsvereniging voor de Kalfsvleessector

¹³ Federatie van het Belgische Vlees

exportproblematiek hiervan een gevolg is of spelen er andere aspecten (chauvinistische afzetmarkten, te hoge prijs/kwaliteit) mee?

Hendrik Verhaert (Groene Kring) signaleert dat heel wat stijgende vaste kosten van de producent nergens doorgerekend worden. Benoît Luyckx (VVV) wijst er bovendien op dat de consument niet wil betalen voor de kosten voortvloeiend uit de eis naar meer transparantie in de productieketen. Intussen ondervindt de sector oneerlijke concurrentie van buitenlandse producenten die niet aan dezelfde regels moeten voldoen (cf. Brazilië).

Robert De Cock (VVV) vraagt aan de vertegenwoordigers van de veevoederindustrie naar de oorzaken van de prijsstijgingen van veevoerders. Yvan Dejaegher (BEMEFA¹⁴) repliceert dat België een gunstige concurrentiële positie inneemt dankzij de havens van Zeebrugge en Antwerpen. De oorzaak van de prijsstijgingen ligt vooral bij het feit dat veevoerders in België volledig GGO-vrij moeten zijn. Deze verplichting genereert een meerkost van 10 tot 15%, omdat bepaalde grondstoffen niet meer kunnen ingevoerd worden. De toepassing van de EU-regelgeving betreffende GGO-vrij diervoeder wordt in België blijkbaar strenger toegepast dan in andere Europese landen.

De voorzitter vraagt de distributiesector ook naar een reactie. Willy Verbust (Landsbond der Beenhouwers, Spekslagers en Traiteurs van België) vermeldt in het bijzonder de controles op hormonen, waarbij de Belgische regelgeving strenger is dan de Nederlandse en hogere kosten met zich meebrengt. André Van den Bossche (Colruyt) merkt op dat de prijs niet louter een afgeleide is van de kosten, maar het gevolg is van vraag en aanbod.

3. Toespraak Vlaams minister-president Kris Peeters

Vlaams minister-president Kris Peeters is verheugd met de talrijke opkomst, wat illustreert dat deze dialoogdagen geen dag te vroeg komen. Hij wijst op het belang van dergelijke dialoogdagen als middel om de sector te consulteren, met open geest naar elkaar te luisteren en zo tot mogelijke oplossingen te komen. De minister-president verwijst in zijn toespraak o.m. naar de dynamiek van de vleesveehouderij en naar haar economische belang als landbouwsector. De minister-president stelt dat wij op vlak van kwaliteit heel wat troeven in huis hebben (het Belgisch Witblauw, het Meritus-kwaliteitslabel) en gaat o.m. dieper in op de focus van de volgende dialoogdagen.

4. Kansen en verbeterpunten m.b.t. karkasclassificatie en marktprijsnoteringen

Pieter Van Ommeslaeghe (ALVB) licht dit onderdeel van de discussienota toe en vraagt de sector naar eventuele bemerkingen of verbetervoorstellen voor de notering van de nationale prijzen.

Thierry Smagghe (Febev) meent dat het wegvallen van de prijzen van slachtrunderen van de veemarkt Anderlecht een handicap is. Ook stelt hij zich vragen bij de representativiteit van de veemarkten gezien de dalende aanvoercijfers. Volgens Robert De Cock (VVV) is er echter geen probleem met de representativiteit van de veemarkten

Guy Vandepoel (Boerenbond) oppert dat de transparantie van de prijsnoteringen en een snelle communicatie ervan belangrijk is. Hij poneert dat België een verouderde omzettingsscoëfficiënt gebruikt voor de omrekening van warm geslacht gewicht naar koud geslacht gewicht. Aloys Van Goethem (ABS¹⁵) uit eveneens kritiek op de snelheid waarmee de prijzen gecommuniceerd worden in o.m. de landbouwpers. Hij stelt voor om een gemiddelde prijs te berekenen voor de veemarkten van Brugge en Ciney voor de periode maandag-woensdag, zodat de producenten uiterlijk vrijdag de prijzen kunnen consulteren. Ook stelt hij vast dat de aanbiedingsvorm van runderkarkassen in slachthuizen niet identiek is en vraagt naar uniformiteit. De slachthuizen moeten aan de veehouders open communiceren over slachtkosten. Robert De Cock (VVV) repliceert hierop dat de prijsnoteringen na een volledige week van opvolging worden opgesteld door de prijzencommissies en de data zo snel als mogelijk gecommuniceerd worden.

Thierry Smagghe (Febev) beaamt dat er heel wat aanbiedingsvormen zijn, maar dat die meegedeeld worden en door IVB¹⁶ omgerekend worden naar een standaard gewicht. De transparantie is dus

¹⁴ Beroepsvereniging van Mengvoederfabrikanten

¹⁵ Algemeen Boerensyndicaat

¹⁶ Interprofessionele Vereniging voor het Belgische Vlees

verzekerd. Hij vindt dat de commerciële vrijheid moet gevrijwaard blijven: de slachthuizen passen gedifferentieerde aanbiedingsvormen toe op vraag van de klant. Mathieu Clauwers (IVB) meldt dat IVB alle data betreffende aanbiedingsvormen verzamelt. Van de tien bestaande aanbiedingsvormen worden er enkele quasi nooit toegepast. Pieter Van Ommeslaeghe (ALVB) wijst er op dat in het verleden gebleken is dat het toestaan van slechts één enkele aanbiedingsvorm een illusie is en dat de huidige aanbiedingsvormen werden vastgesteld in samenspraak met de sector. Bovendien heeft België een zeer breed gamma van vee in de aanbidding en moet men niet enkel rekening houden met de belangen van de producentenverenigingen, maar ook met wat door de klant gevraagd wordt.

Aloys Van Goethem (ABS) vraagt verduidelijking over de vaststelling van de prijzen. Pieter Van Ommeslaeghe (ALVB) legt uit dat de overheid niet tussenbeide komt in de prijszetting. De noteringen worden door de sector aangebracht, hetzij de veemarkten, hetzij slachtbedrijven en prijzencommissies, overeenkomstig de Europese regels. De administratie berekent vervolgens een nationale prijs op basis van de ontvangen data.

Lieven Boone (Slachthuis Adriaens) geeft mee dat Vlaanderen geplaagd wordt door een gebrek aan schaalvoordeel, zowel bij slachthuizen als bij producenten. Om te kunnen concurreren met buitenlandse spelers hebben de slachthuizen een gegarandeerde aanvoer nodig. Hij vraagt de producenten om een consequente houding bij de aanvoer.

De voorzitter stelt voor te onderzoeken of een vereenvoudiging van het aanbiddingssysteem mogelijk is. Ook kan men nagaan of het zinvol is om de prijsnoteringen via de websites van de landbouwadministratie of via VILT¹⁷ te communiceren.

5. Kansen en bedreigingen voor afzet van rund- en kalfsvlees

De voorzitter vraagt naar methoden om de afzet te optimaliseren. Hoe kunnen we ons het best positioneren op de exportmarkten: focussen op een generiek product, inzetten op kwaliteitslabels, uitspelen van onze flexibiliteit & kwaliteit? Het ontbreekt de Vlaamse vleesveehouderij momenteel aan een grote overkoepelende strategie omdat er nog te veel gefocust wordt op de duizenden kleinere problemen.

Volgens Manu Misotten (Boerenbond) moet de strategie in de hele keten ingrijpen en moet er meer begrip en samenwerking zijn tussen slachthuizen en producenten. Binnen de sector is professionalisering broodnodig

Jos Declercq (Bioforum) heeft uit zijn ervaring met de vermarkting van bioproducten geleerd dat het belangrijk is om de nadruk te leggen op de sterktes van de eigen producten i.p.v. trachten in te spelen op de zwaktes van de concurrenten. Hij doet een oproep aan de sector om gezamenlijk naar buiten te treden, eventueel via het oprichten van coöperatieven. Dergelijke samenwerkingsvormen zouden van overheidswege moeten gestimuleerd worden. De voorzitter wijst er op dat er nu al heel wat overheidsinitiatieven zijn om de oprichting van coöperaties te ondersteunen (zie landbouwinvesteringsfonds). Robert De Cock (VVF) reageert dat coöperatieven bij de vleesveehouderij moeilijk te implementeren zijn wegens o.m. het vraagstuk betreffende wie wanneer levert. Het gezamenlijk aankopen van veevoeders ziet hij wel als opportuniteit. Benoît Luyckx (VVF) haalt het voorbeeld van Denemarken aan waar men wel een coöperatief systeem heeft: Danish Crown heeft daar een bijna-monopolie waardoor de prijzen die de producenten krijgen bij de laagste binnen Europa horen.

Willy Oeyen (BVK) merkt op dat het van belang is te weten waar de EU naartoe wil. Wat als de keizerssede bijvoorbeeld niet langer zou worden toegestaan?

Betreffende rundvleespromotie zegt Cindy Day (VLAM) dat er gewerkt wordt aan een strategie om het Belgische rundvlees sterk op de Europese kaart te zetten (Belgium Meat Office) waarbij vooral vakmanschap en dienstverlening in de kijker gezet worden. In Frankrijk doet men wel aan oorsprongspromotie omdat dit met privé-middelen gebeurt.

Thierry Smagghe (Febev) wijst er op dat Meritus vzw samenwerkt met heel wat schakels binnen de vleesveehouderij, maar vraagt dat men voor het promoten van nieuwe labels gebruik zou maken van

¹⁷ Vlaams Informatiecentrum over Land- en Tuinbouw

de bestaande structuren. Frans Neuville (VBK¹⁸) vraagt zich af of de etiketteringsverplichtingen nog wel een meerwaarde bieden.

Aloys Van Goethem (ABS) heeft de indruk dat de productiesector, handel en afnamesector geen volledig beeld hebben van het in Vlaanderen aanwezige en vooral toekomstige aanbod om ten gronde een strategie te kunnen uitwerken. Er is nood aan vollediger cijfermateriaal om een proactief beleid te kunnen voeren.

Volgens Luc Verspreet (Covavee) is de belangrijkste vraag die de sector zich vandaag moet stellen of zij een product kan afleveren aan een prijs die de consument wenst te betalen, op een wijze waarbij het voor alle tussenschakels winstgevend blijft. De schakels tussen de keten moeten korter en er moet consolidatie komen binnen de sector. Alle echelons van de vleesveehouderij zullen inspanningen moeten leveren.

Dirk Audenaert (Boerenbond) meent dat professionalisering evenzeer nodig is bij de producenten (zie het premiegegeven).

De voorzitter stemt volmondig in met de stelling dat er binnen de keten een betere samenwerking moet komen met zo kort mogelijke tussenschakels om zo de kostenstructuur te beperken. Om de afzet te stimuleren zal het nodig zijn om het Europese speelveld zo veel mogelijk gelijk te leggen, een gelijk mondiaal speelveld is immers niet realistisch. De allerbelangrijkste stap voor de toekomst van de Vlaamse vleesveehouderij is echter het ontwikkelen van een globale visie in samenspraak met alle geledingen binnen de sector over waar we met ons rundvlees naartoe willen.

Ter afsluiting van deze dialoogdag dankt de voorzitter de deelnemers voor hun interessante inbreng en geduldige aanwezigheid. De administratie zal trachten een aantal actiepunten te distilleren uit de discussie. Het verslag van deze eerste dialoogdag zal samen met het bijgewerkte discussiedocument aan de deelnemers bezorgd worden. Tot slot doet de voorzitter een warme oproep aan alle deelnemers om schriftelijk te reageren op de discussienota.

¹⁸ Vereniging van Belgische Kalverhouders

B. EU beleid en rendabiliteit - 5 maart 2009

Vlaamse overheid

Vlaams minister-president Kris Peeters
Vlaams minister van Institutionele
Hervormingen, Bestuurszaken, Buitenlands
Beleid, Media, Toerisme, Havens, Landbouw,
Zeevisserij en Plattelandsbeleid
Martelaarsplein 19, 1000 Brussel

Verslag

datum 5 maart 2009
aanwezig zie bijgevoegd document "deelnemers dialoogdag 2"

Deelnemers
dialoogdag 2
voorzitter Joris Relaes, kabinetschef Landbouw
verslaggever ilse.timmermans@lv.vlaanderen.be

Tweede dialoogdag vleesveehouderij: EU-beleid en rendabiliteit

1. Inleiding

De voorzitter heet de deelnemers van harte welkom op deze tweede dialoogdag van de vleesveehouderij en dankt de administratie voor het nieuwe discussiedocument.

Tijdens deze dialoogdag zal dieper ingegaan worden op het Europese landbouwbeleid en op de vraag hoe de rendabiliteit van vleesveebedrijven kan verbeterd worden.

In 2009 staan ons immers heel wat cruciale beslissingen te wachten: vóór mid-2009 moet België haar beslissing betreffende de ontkoppeling van de zoogkoeienpremie en de slachtpremie kalveren overmaken aan de Europese Commissie. Ook moeten de lidstaten uiterlijk 31 juli beslissen of zij al dan niet gebruik wensen te maken van de mogelijkheden binnen artikel 68.

De voorzitter stelt daarom voor om eerst het luik met betrekking tot het Europese landbouwbeleid te bespreken en dan over te gaan tot een dialoog over rendabiliteit.

2. EU-beleid

2.a. Zoogkoeienpremie

De voorzitter roept de deelnemers op hun visie te geven over het al dan niet ontkoppelen van de zoogkoeienpremie.

Hendrik Verhaert (Groene Kring¹⁹) opent het debat en meldt dat Groene Kring een absolute voorstander is van een blijvende koppeling van de zoogkoeienpremie. De Europese premies vertegenwoordigen een aanzienlijk deel van de inkomsten van de Vlaamse vleesveehouders, daarom

¹⁹ Beweging van jonge land- en tuinbouwers

is het noodzakelijk om dit steungeld binnen de sector te houden. Groene Kring vreest dat door toepassing van de 10% modulatie, zoals voorzien in artikel 68, het premiebedrag voor de vleesveesector jaar na jaar zal dalen. Hij benoemt de talrijke obstakels waar beginnende vleesveehouders zich voor geplaatst zien en stelt volgende ondersteunende maatregelen voor: elke 5 jaar een defiscalisatie van de premiebedragen voor jonge boeren en het in een fonds onderbrengen van toeslagrechten voor zoogkoeien van 65-plussers na pensionering zodat deze rechten sneller overgaan naar actieve producenten. De voorzitter en Frans Coussement (Kabinet Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid) repliceren dat de 65-plusregeling al meermaals onder de loep genomen werd. Men mag echter geen discriminerende maatregelen nemen en leeftijd kan als discriminatiefactor beschouwd worden. Deze problematiek zal verder onderzocht worden.

Guy Vandepoel (Boerenbond) is evenmin voorstander van een ont koppeling van de zoogkoeienpremie: koppeling houdt de premies binnen de vleesveesector, wat nodig is omdat deze steun een belangrijk aandeel van het inkomen van de vleesveeproducent vormt. Hij roept het beleid echter ook op om goed na te denken over wat er na 2013 moet gebeuren en wijst op de noodzaak tot flexibiliteit. Men moet een oplossing achter de hand houden voor het permanent grasland. Aloys Van Goethem (ABS²⁰) is het eens met het voornoemde en stelt bovendien dat de meeste druk binnen de sector richting ont koppeling wordt uitgeoefend door de 65-plussers. Hij is er voorstander van om een systeem op te zetten waarbij de verhandelbaarheid van toeslagrechten en productiegronden vlotter kan overgaan naar de jongere generatie landbouwers. Professor Jacques Viaene (UGent) beaamt het belang van inkomenssteun. Hij schetst de specifieke situatie in Vlaanderen waarbij 1/3 van de producenten ouder is dan 65 jaar en zegt dat het contraproductief is voor de sector dat de activiteiten van 65-plussers bijna voornamelijk bestaan uit het innen van premies. Jos Declercq (Bioforum/VAC²¹) wijst er op dat veel 65-plussers zich verplicht voelen hun activiteiten verder te zetten omdat hun pensioen te laag is.

Ignace Moyaert (CRV²²) argumenteert dat een ont koppeling van de zoogkoeienpremie een forse productiedaling kan veroorzaken, terwijl er voldoende productie moet zijn van het Belgisch Witblauw om de distributiesector te kunnen bevoorraden. Na ont koppeling bestaat de kans dat het Belgisch Witblauw zijn dominante marktpositie verliest, terwijl het Witblauw het best geschikte ras is om op zeer intensieve wijze vlees te produceren in ons verstedelijkt gebied. Erwin Demeulemeester (Jong ABS) voegt hieraan toe dat heel wat bloedlijnen van het Belgisch Witblauw nauw verwant zijn, waardoor het ras in problemen zou kunnen komen bij een productiedaling (gevaar voor inteelt).

Alfons Debaerdemaker (Blonde D'Aquitaine Vlaanderen) is in tegenstelling tot voorgaande sprekers voorstander van ont koppeling van de zoogkoeienpremie. Hij stelt zich de vraag of intensieve vleesveehouderij nog verantwoord is in NW-Europa. De vleesveehouderij is enkel nog rendabel als opkuis op een boerenbedrijf, bijv. voor onderhoud van het grasland. Hij denkt daarom dat het een goed idee zou zijn om premies te creëren voor een zachte landing. Met betrekking tot de opmerkingen over het verhandelen van toeslagrechten door 65-plussers stelt hij dat de premierechten momenteel voor slechts $\frac{3}{4}$ van de prijs verkocht worden.

Dirk Audenaert (Boerenbond) vestigt er de aandacht op dat in Vlaanderen nog steeds vijftigduizend niet-premiegerechtigde zoogkoeien gehouden worden. Als de zoogkoeienpremie gekoppeld blijft, heeft de overheid een instrument om te sturen bij wie de zoogkoeien terecht komen. Dit kan een belangrijke stimulans zijn voor het ontwikkelen van een toekomstgerichte landbouw. Hierop aansluitend zegt Guy Vandepoel (Boerenbond) dat 24% van de zoogkoeienpremies bij de melkveehouderij zit. De specialisatiegraad van landbouwbedrijven is dus te laag, maar dit kan je eveneens proberen bij te sturen via gekoppelde steun.

Marc Buydens (gespecialiseerd vleesveehouder) haalt de grote investeringen aan die nodig zijn binnen de sector en stelt dat de rendabiliteit bij ont koppeling bijna nihil zal zijn. Ont koppeling zal volgens hem de doodsteek zijn voor jonge landbouwers, omdat zij niet langer de financiële mogelijkheden zullen hebben om gronden aan te kopen. Hij roept de overheid op om meer aandacht te hebben voor rechtszekerheid voor jonge landbouwers. Aloys Van Goethem (ABS) vult hierbij aan

²⁰ Algemeen Boerensyndicaat

²¹ Vlaams Agrarisch Centrum

²² Coöperatie Rundveeverbetering

dat jonge boeren nu allerlei premierechten moet aankopen die de vorige generatie landbouwers gratis verworven heeft.

Ter afsluiting van dit debat besluit de voorzitter dat quasi alle deelnemers voorstander blijken te zijn van het gekoppeld houden van de zoogkoeienpremie. Hoewel er ook een aantal negatieve aspecten aan verbonden zijn, is koppeling heel belangrijk voor de financiering binnen de vleesveesector. Ook zal de overheid de verhandelbaarheid van premierechten van 65-plussers verder bestuderen.

2.b. Toepassen van de mogelijkheden binnen artikel 68

Pieter Van Ommeslaeghe (ALVB²³) licht dit onderwerp toe op vraag van de voorzitter.

Artikel 68 houdt in dat de lidstaten tot 10% van het totale nationale plafond van de middelen van de bedrijfstoelageregeling kunnen aanwenden voor alternatieve steunmaatregelen binnen de sector. Dit artikel kadert binnen de evolutie van individuele steun naar bredere steunmaatregelen en geeft de lidstaten de mogelijkheid om eigen accenten te leggen. De specificaties m.b.t. artikel 68 (mogelijke steunmaatregelen, eventuele beperkingen, tekst van de reglementering) worden uitgebreid uitgelegd in de discussienota vanaf pagina 24. Isabelle Magnus (Kabinet Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid) vestigt er de aandacht op dat de nieuwigheid van dit artikel erin bestaat dat de lidstaat nu steun kan geven aan een specifiek deel van de landbouwsector. De voorzitter voegt toe dat het bijvoorbeeld mogelijk zou worden om de zoogkoeienrechten af te romen en te herverdelen; Frankrijk zal dit systeem toepassen.

Hendrik Verhaert (Groene Kring) zegt hoegenaamd geen voorstander te zijn van afroeping van deze premierechten. Indien men toch zou beslissen deze weg te bewandelen, wenst Groene Kring dat de vrijgekomen fondsen zouden aangewend worden voor: toekennen van een begrazingspremie, meer steunmaatregelen voor bloedanalyses, steun voor promotie van het Belgische rundvlees, financiële ondersteuning van de labels, compensaties voor versnipperde landbouwpercelen, premies voor nevenactiviteiten (o.a. zorgboerderijen) en extra geld voor rampenfondsen. Guy Vandepoel (Boerenbond) wenst artikel 68 niet toe te passen vóór 2013 en wijst erop dat er een mogelijkheid is om de koppeling van de zoogkoeienpremie na 2013 te behouden.

De voorzitter vraagt de deelnemers wat zij denken van de idee om maximum 10% van de middelen af te romen van de premiegerechtigden en dit te verdelen onder wie geen premies heeft.

Een deelnemer stelt de vraag wat er dan moet gebeuren met boeren die slechts voor een deel van hun rundveestapel premierechten hebben. Ook werpt men op dat het ongelukkig lijkt om steunmiddelen af te romen van landbouwers die geïnvesteerd hebben ten voordele van boeren die dat niet gedaan hebben. Dirk Audenaert (Boerenbond) stelt dat het voor de professionalisering binnen de vleesveesector belangrijk is om premiegerechtigde dieren te behouden, men zou eerder moeten onderzoeken waar alle niet-premiegerechtigde zoogkoeien zitten en waarom zij niet-premiegerechtigd zijn.

Frans Coussement (Kabinet Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid) wijst erop dat de fundamentele vraag is of we als overheid via artikel 68 op dergelijke wijze willen ingrijpen in de sector. Aloys Van Goethem (ABS) reageert hierop dat er in 2004 al een ontkoppeling binnen de sector heeft plaatsgevonden (stierenpremie, slachtpremie) en dat de vleesveehouderij toen al veel middelen heeft moeten inleveren.

Jos Declercq (Bioforum/VAC) stelt voor om het rendabiliteitsvraagstuk op te lossen door een tijdelijke structuur te ontwikkelen die het moet toelaten in te grijpen op de verkoopprijs. De spanning tussen de productiekost van rundvlees en de uiteindelijke slachtprijs is immers te groot. Momenteel bepaalt vooral de tussenhandel wat er voor welke prijs moet afgezet worden.

De voorzitter concludeert dat er binnen de sector behoorlijk wat angst heerst om artikel 68 toe te passen en dat een eventuele toepassing dient te gebeuren op de historische basis van bestaande premierechten. Een mogelijk knelpunt hierbij is dat dit inhoudt dat andere landbouwsectoren middelen moeten afgeven ten voordele van de rundveesector.

Vóór 1 augustus 2009 moeten we aan de Europese Commissie laten weten of we gebruik willen maken van de mogelijkheden binnen artikel 68; deze beslissing is elk jaar herzienbaar. Gezien het

²³ Afdeling Landbouw- en Visserijbeleid

momenteel misschien te vroeg is om dit artikel toe te passen, kunnen we deze problematiek volgend jaar opnieuw bekijken na grondig overleg met de andere landbouwsectoren.

2.c. Slachtpremie kalveren

Ter inleiding meldt de voorzitter dat de Europese Commissie al beslist heeft dat de ont koppeling er komt, de vraag rest wanneer zij doorgevoerd wordt.

Guy Vandepoel (Boerenbond) wenst het Belgische standpunt af te stemmen op de Franse en de Nederlandse beslissing en is voorstander van een snelle ont koppeling. Met betrekking tot de niet-premiegerechtigde dieren is er eenstemmigheid over het criterium leeftijd, maar niet over gewicht, aangezien het Belgisch Witblauw volgens dit laatste criterium te zwaar is om premiegerechtigd te zijn. Hij meldt dat Nederland hierover volgende maand een beslissing neemt.

Willy Oeyen (BVK²⁴) is in tegenstelling tot het voorgaande standpunt een voorstander van het zo lang mogelijk gekoppeld houden van de slachtpremie voor kalveren. Hij voorspelt dat ont koppeling een ingrijpende herstructurering zal veroorzaken binnen de sector, omdat heel wat producenten in problemen zullen komen. De overheid moet trachten alle kalvermesters in aanmerking te laten komen voor ont koppelde steun en niet louter de huidige premiegerechtigden. Ook haalt hij volgend specifiek probleem aan: de huidige vergunningen vervallen in 2011 en heel wat producenten zullen geen nieuwe vergunning aanvragen. De overheid moet daarom maatregelen treffen opdat de premierechten voornamelijk toegekend worden aan actieve mesters. Pieter Van Ommeslaeghe (ALVB) reageert hierop dat een deel van de ont koppelde premie wegens gebrek aan activeerbare gronden automatisch bij actieve producenten zal terechtkomen.

Johan Heylen (BVK) wijst erop dat België niet verplicht is gelijk met Frankrijk en Nederland te ont koppelen. Wachten tot 2013 heeft het voordeel dat er na 2011 minder actieven zullen overblijven waaronder de premierechten moeten verdeeld worden.

Guy Vandepoel (Boerenbond) verduidelijkt zijn standpunt: ofwel moet er getracht worden de ont koppelde slachtpremies te verdelen over zoveel mogelijk kalverboxen ofwel moet men zo lang mogelijk wachten met ont koppeling.

Jo Debaveye (ALVB) preciseert dat het totale steunbedrag bepaald wordt in overeenstemming met de premiebetalingen in de referentieperiode 2000-2002 of een recente meer representatieve periode. De lidstaat heeft dus een relatief grote vrijheid bij het bepalen van de gehanteerde referentieperiode. Frank Neuville (VBK²⁵) verklaart hierop voorstander te zijn van ont koppeling in 2010 met als referentieperiode 2005-2006, terwijl Willy Oeyen (BVK) nogmaals bevestigt ten vroegste in 2013 over te willen gaan tot ont koppeling.

Onder de deelnemers heerst niet enkel onenigheid over het tijdstip van ont koppeling, maar ook over de te kiezen referentieperiode. Ook over toekenning van ont koppelde premies op basis van het aantal slachtingen, het aantal slachtkalveren of het aantal kalverboxen is er geen eenstemmigheid. De voorzitter stelt daarom aan de deelnemers voor om uiterlijk binnen twee weken volgende antwoorden schriftelijk over te maken: wanneer ont koppeling van de slachtpremie voor kalveren en op basis van welke referentieperiode?

3. Rendabiliteit

De voorzitter vraagt aan de deelnemers naar hun in steek over de oorzaken waardoor de Vlaamse rundveesector op vlak van rendabiliteit de afgelopen 10 jaar ter plaatse is blijven trappelen. Hij verwijst hierbij naar tabel 2 van de discussienota en vraagt of de steekproef op 25 gespecialiseerde vleesveebedrijven representatief is.

Ignace Moyaert (VRV) reageert dat de Vlaamse gemiddelde tussenkalf tijd nog een veertigtal dagen hoger ligt dan wat in de nota staat.

²⁴ Beroepsvereniging voor de Kalfsvleessector

²⁵ Vereniging van Belgische Kalverhouders

Dirk Audenaert (Boerenbond) verklaart dat de cijfers van de Boerenbond aanleunen bij deze in de discussietekst. Uit hun boekhoudkundige cijfers blijkt dat gemengde bedrijven niet noodzakelijk slechter scoren op rendabiliteit dan gespecialiseerde bedrijven. Hij merkt ook op dat er geen enkele landbouwsector is waarbinnen dergelijke grote inkomensverschillen bestaan dan binnen de vleesveehouderij. Het is daarom belangrijk om voor meer transparantie te zorgen via betrouwbaarder cijfermateriaal en via het opstarten van studiegroepen.

Leo Fiems (ILVO²⁶) zegt dat een gemiddelde levensgroei van ca. 940 g/dag voor stieren te laag is. Hij meent dat de toegankelijkheid van de prijzen van veevoeders moet vergroot worden. Goede veevoederproducten en aangepaste rantsoenen zijn factoren die een grote invloed uitoefenen op het afmesten van het Belgisch Witblauw. Marc Buydens (gespecialiseerd vleesveehouder) bevestigt dat de toelevering van veevoeders op een bedrijf bepalend is voor de rendabiliteit. Aloys Van Goethem (ABS) verklaart hierop aansluitend dat de meest rendabele bedrijven die bedrijven zijn waar voldoende aandacht besteed wordt aan het foktechnische aspect van veeteelt.

Peter De Swaef (Eurogenetics) bevestigt dat het rendement inderdaad niet ten goede geëvolueerd is. Als oorzaken haalt hij aan dat genetische selectie zeer belangrijk is, maar dat de boer dit niet altijd voldoende beseft. Ook de hoge tussenkaltijd heeft een negatief effect op de opbrengsten. Bovendien worden factoren die sterfte of groeivertraging veroorzaken (schurft, wormen e.d.) niet altijd adequaat aangepakt en lijdt de boer een omzetverlies dat perfect te vermijden is. Ignace Moyaert (VRV) voegt vruchtbaarheidsproblemen en uitval tijdens de opfokperiode toe als negatieve factoren. Erwin Demeulemeester (Jong ABS) zegt dat veel boeren de waarde van hun dieren niet kennen en zodoende onder de prijs verkopen. Vele van deze negatieve invloeden op het rendement binnen de vleesveehouderij vloeien dus voort uit managementkeuzes.

Leo Fiems (ILVO) wijst erop dat niet louter interne factoren het rendement beïnvloeden, maar dat er ook structurele elementen meespelen (zie het prijsverschil tussen een biefstuk in België en Frankrijk).

De voorzitter vraagt of het organiseren van nascholing voor veetelers een mogelijke oplossing is.

Onder de deelnemers heerst de consensus dat er studiegroepen zouden moeten opgericht worden waar boeren binnen beperkte kring met elkaar kennis kunnen uitwisselen op basis van correct cijfermateriaal. Jos Declercq (Bioforum/VAC) vertelt dat er in de biosector heel wat studieclubs opgericht zijn waar boeren elkaar tips aanreiken om hun bedrijven beter te laten renderen, met uitstekend resultaat tot gevolg.

Hendrik Verhaert (Groene Kring) oppert dat niet enkel technische data, maar ook economische gegevens continue moeten geactualiseerd worden. Laurence Hubrecht (ADLO²⁷) reageert dat het aantal bedrijven welke door de administratie opgevolgd worden, beperkt is tengevolge personeelsallocatie. Ook beschikt niet elk bedrijf over een boekhouding. Dirk Audenaert (Boerenbond) stelt voor om de mensen van de boekhoudkantoren jaarlijks samen te brengen om zo de betrouwbaarheid van het cijfermateriaal te vergroten. Hierop inspelend vraagt Marc Buydens (gespecialiseerd vleesveehouder) of er momenteel één volwaardig boekhoudkundig systeem bestaat voor de landbouwsector. Ook Frank Steukens (PIBO²⁸) duidt op het belang van een boekhoudkundige standaard. Dirk Audenaert (Boerenbond) meldt dat de Boerenbond hier volop mee bezig is.

Willy Vandewalle (schoolhoeve Het Lindenhof) stelt voor om op bedrijven te gaan wegen en zo de boer te overtuigen van het economisch belang van voldoende groei. In kader hiervan vermeldt Frank Steukens (PIBO) dat bij weegproeven soms blijkt dat dieren in de herfst, na zes maanden op de wei te hebben gestaan, minder wegen dan in de lente. Heel veel bedrijfsleiders koesteren bovendien de misvatting dat dieren die prijskampen winnen de beste zijn, terwijl dat op vlak van rendement vaak niet het geval is.

Volgens Erwin Demeulemeester (Jong ABS) is het als producent uitermate belangrijk om te weten wat de afnemer precies wenst.

De coëfficiënt voor de omzetting van warm naar koud gewicht komt vervolgens opnieuw ter sprake. Guy Vandepoel (Boerenbond) betoogt net als Erwin Demeulemeester (Jong ABS) dat de EU-norm van 2% zou moeten toegepast worden i.p.v. de Belgische 3%-regel. Pieter Van Ommeslaeghe (ALVB) repliceert hierop dat in de betrokken Europese verordening geenszins aan de lidstaten gevraagd

²⁶ Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek

²⁷ Afdeling Duurzame Landbouwonwikkeling

²⁸ Provinciaal Instituut voor Biotechnisch Onderwijs

wordt om de 2%-norm toe te passen. Ook stelt hij dat bij het veranderen van de omzettingsscoëfficiënt naar 2% de saloprijs die de slachthuizen betalen aan de producent onmiddellijk zal aangepast worden.

Als bijkomend knelpunt wordt door Luc Hoeckman (ABS) de ontvettingsnorm aangehaald, waarbij er aan de grossier een te grote autonomie gegeven wordt over wat mag weggesneden worden.

Aloys Van Goethem (ABS) vraagt naar meer promotie van het IVB²⁹ gericht op boeren. Laurence Hubrecht (ADLO) antwoordt dat er enige jaren geleden een rondgang georganiseerd werd, maar dat op dit initiatief bitter weinig respons kwam van de vleesveehouders.

De voorzitter stelt de vraag hoe belangrijk het voor de boeren is om tijdig de nationale marktprijzen te kunnen consulteren.

Aloys Van Goethem (ABS) verwijst naar de deadline bij de landbouwpers op woensdagavond, waardoor men m.b.t. de marktprijzen telkens een week achter loopt op de realiteit. Volgens Peter De Swaef (Eurogenetics) zou zelfs de publicatie van de buitenlandse prijzen zeer positief onthaald worden.

De voorzitter meldt dat de denkpiste over de publicatie van marktprijzen door de administratie onderzocht wordt. Hij neemt eveneens uit de discussie over rendabiliteit mee hoe belangrijk het is om een gedegen opleiding te voorzien voor de landbouwer.

Tot slot dankt de voorzitter de deelnemers voor het boeiende en constructieve debat. Hij roept nogmaals op om schriftelijk te reageren op de discussienota of verdere suggesties over te maken, opdat deze dialogdagen tot gedegen beleidsinitiatieven kunnen leiden.

²⁹ Interprofessionele Vereniging voor het Belgische Vlees

Vlaamse overheid

Vlaams minister-president Kris Peeters
Vlaams minister van Institutionele
Hervormingen, Bestuurszaken, Buitenlands
Beleid, Media, Toerisme, Havens, Landbouw,
Zeevisserij en Plattelandsbeleid
Martelaarsplein 19, 1000 Brussel

Verslag

datum 17 maart 2009
aanwezig zie bijgevoegd document "deelnemers dialoogdag 3"

deelnemers
dialoogdag 3
voorzitter Isabelle Magnus, raadgever landbouw kabinet Peeters
verslaggever leen.versmissen@lv.vlaanderen.be,
walter.willems@lv.vlaanderen.be,
suzy.vangansbeke@lv.vlaanderen.be,
laurence.hubrecht@lv.vlaanderen.be

Derde dialoogdag vleesveehouderij: Genetica en de vleesveesector

1. Inleiding

De voorzitter heet de deelnemers van harte welkom op deze derde dialoogdag van de vleesveehouderij en dankt de administratie voor het nieuwe discussiedocument. Zij bedankt ook de VRV voor het ter beschikking stellen van hun lokalen in Oosterzele en kondigt de voordracht van Ate Lindeboom aan.

Ate Lindeboom verwelkomt de aanwezigen in naam van CRV en VRV. Hij licht in enkele bewoordingen de werking en de structuur van de CRV-holding toe. De CRV (Coöperatie Rundvee Verbetering) is een internationale coöperatieve organisatie die steunt op sterke pijlers zoals betrouwbaarheid, inspraak en structuur. De holding heeft twee aandeelhouders: CR Delta en VRV. Het bestuur bestaat uit een Raad van Commissarissen (7 CR Delta, 2 VRV en 2 externen) en een 3-hoofdige directie (Roald van Noort, Ate Lindeboom en X (ter vervanging van D. Volckaert)). Er bestaan 15 gewestelijke verenigingen: 10 melkveegewesten en 5 vleesveegewesten.

De missie van CRV is duurzame, toegevoegde waarde voor veehouders leveren door hoogwaardige producten en diensten af te leveren, een sterke betrokkenheid met hun klanten na te streven, een innovatief beleid uit te werken en rekening te houden met nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen. De toekomstvisie van de organisatie is aanzienlijk gaan groeien door bewust te kiezen voor een offensieve internationaliseringstrategie en het zwaartepunt van haar structuur te verleggen van een multinationale naar een mondiale onderneming.

De holding levert producten en diensten aan 50.000 klanten over de hele wereld en telt 1250 medewerkers. CRV bestaat uit 3 divisies: verkoop en dienstverlening in Vlaanderen en Nederland, producten en internationaal en beheer. De kernactiviteiten van de holding bestaan uit melkcontrole, kunstmatige inseminatie, spermaverkoop, registratie, identificatie en erkenning van stamboeken.

2. Fokdoel

Het eerste thema van het debat gaat over de toekomstvisie van het fokdoel.

Willy Oeyen (BVK) geeft als eerste een aantal aandachtspunten aan. De kalversector slacht wekelijks ongeveer 800 à 1000 stuks dikbillen. Voor de kalversector heeft de aanwezigheid van het dikbilgen een positieve invloed op karkaskwaliteit maar er zijn wel een aantal aandachtspunten. De laatste 10 jaar is de sterfte toegenomen (richting 10 % i.p.v. 5 %) als gevolg van een verbod op antibiotica en meer gevallen van een Clostridiumbesmetting. Terwijl vroeger de sterfte vooral de eerste weken optrad, is dit nu op latere leeftijd waardoor de kosten toenemen. Dit heeft te maken met de gerantsoeneerde voeding in groepshuisvesting. Hij verwijst naar een studie van Prof. Menil (Universiteit van Luik).

Daarnaast zijn dikbilkalveren gevoeliger voor schurft: ze worden allemaal 2x behandeld. Zwarte kalveren hoeven niet behandeld te worden, blauwe soms.

Hij vraagt ook waar we op termijn naartoe moeten? Dikbilkalveren (800 à 100 stuks/week) biedt kwaliteitsvlees en zijn uitsluitend voor de binnenlandse markt, terwijl blauwe kruislingen meer voor de Europese markt zijn. Deze laatste hebben meer intramusculair vet wat ten goede komt aan de smaak. Ook zijn ze beter dan de Franse en Italiaanse rassen omdat ze minder vet bevatten. Blauwe kalveren versterken de marktpositie van de kalversector in Europa.

Volgens Mevr. Bouman (Blonde d' Aquitaine Vlaanderen) is er in Frankrijk een vaccin op de markt tegen clostridium.

Dhr. Oeyen (BVK) repliceert dat dit vaccin niet helpt.

Dirk Lips (KaHo Sint-Lieven) vraagt of het mogelijk is om vraag en aanbod beter op elkaar af te stemmen via prijstransparantie. Dhr. Oeyen (BVK) antwoordt dat de prijs moeilijk in te schatten is doordat er geen constant aanbod is. Het overschot bepaalt de prijs. In februari en maart is er meer aanbod (pieken). De kalversector kan moeilijk spelen met de afmestperiode, ze moet een middenweg zoeken. Dikbilkalveren zijn moeilijk af te zetten buiten België. Dit bleek duidelijk tijdens de blauwtong.

Dirk Lips (KaHo Sint-Lieven) informeert waarom ze in buitenland geen kalfsvlees van BWB-dikbillen wensen. Dhr. Oeyen (BVK) antwoordt dat ze dit kalfsvlees in Frankrijk en Italië niet willen omwille van te weinig smaak.

Frank Steukers (PIBO) stelt dat er een verschil is tussen BWB-kalveren met gewone conformatie (20%) en dikbilkalveren (allemaal) voor wat schurft betreft. Raf Jonckers (Groene Kring) vraagt of schurft sneller bij witte dan bij donkere kalveren optreedt.

Dhr. Oeyen (BVK) antwoordt dat alle dikbillen, ongeacht de kleur, last hebben van schurft. Wel komt het het meest voor bij witte kalveren. Hij zegt dat de distributiesector op de VLAM jaarvergadering gesteld heeft dat men niet te ver mag gaan met te fokken op vlees maar dat men ook aandacht moet hebben voor smaak.

De voorzitter vat samen dat de kalversector met twee problemen, nl. sterfte en schurft, kampt. Ze vraagt hoe deze problemen via selectie kunnen worden aangepakt. Ze vult aan dat het slachtrendement en het vlees ok zijn maar dat men moet opletten voor de smaak.

Willy Vandewalle (schoolhoeve het Lindenhof) vraagt of Clostridium een erfelijk probleem is. Dhr. Oeyen (BVK) repliceert dat volgens de universiteit van Luik dit een erfelijk probleem is. Moest men niet afmesten, was er geen probleem maar de slager wenst het. Men stelt het ook meer vast bij dikbillen.

Geert Hoflack (UGent-Fac. Diergeneeskunde) meent dat Clostridium geen erfelijk probleem is maar eerder door de aanwezigheid van het dikbilgen te verklaren is. Dikbillen hebben een kleiner verteringsstelsel en een andere fysiologie waardoor ze meer kans hebben op Clostridium. Er is nog geen vaccin effectief tegen Clostridium op de markt. De oplossing ligt in het vermijden van het overvoeren van de kalveren.

Frank Coopman (Hogeschool Gent) oppert de gevallen met een Clostridiumbesmetting te registreren en na te gaan of kalveren van bepaalde stieren meer sterven dan andere. Dan pas kan men spreken of het om een erfelijk probleem gaat.

Dhr. Oeyen (BVK) stelt tenslotte nog een probleem aan de kaak: er zijn meer kalveren met BVD. Vaak zijn deze afkomstig van boeren die deze dieren bewust verkopen aan de kalversector.

Frans Coussement (Kabinet Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid) vraagt of er onderzoek met betrekking tot schurft loopt.

Geert Hoflack (UGent-Fac. Diergeneeskunde) antwoordt dat het onderzoek nog in de kinderschoenen staat. Volgens hem speelt de virulentie wel een rol, in tegenstelling tot wat in het discussiedocument staat. Er zijn voor- en nadelen gebonden aan het dikbilgen maar de hamvraag is hoeveel variatie er nog binnen de populatie zit. Gegevensverzameling is nodig.

Dirk Lips (KaHo Sint-Lieven) merkt op dat men moet oppassen met alle problemen op het dikbilgen te steken.

Nadine Buys (KULeuven) vult aan dat men wel kan zeggen dat het te maken heeft met het dikbilfenotype maar niet met het dikbilgen. Goede registratie is daarvoor onontbeerlijk: men moet nagaan in welke families het probleem meer voorkomt.

3. Registratie

De voorzitter merkt op dat registratie vaak in de discussie ter sprake komt en dus belangrijk is. Zij vraagt hoe dit kan verbeteren?

Peter Vercauteren (CRV) stelt dat de kostprijs van registratie voor de boer belangrijk is.

Guy Van de Poel (BB) meent dat registratie belangrijk is, ook voor gebruiksvee. Het zou beter onderbouwd moeten zijn door het aantal te registreren kenmerken uit te breiden. Dit zou het voor de boeren ook aantrekkelijker maken om aan registratie deel te nemen.

Willy Vandewalle (schoolhoeve Het Lindenhof) zegt dat kostprijs voor stamboekregistratie momenteel als te hoog ervaren wordt. Registratie zou een automatisme moeten zijn. Met Veeportaal zou dit kunnen. Hij vindt het wenselijk dat de overheid registratie financieel ondersteunt.

Frank Coopman (Hogeschool Gent) laat de vergadering weten dat hij 5 jaar geleden een artikel heeft geschreven over het oprichten van een centrale database voor het verzamelen van slachthuisgegevens, bedrijfsmanagement, registraties van dekkingen, ... Dit artikel werd nooit gepubliceerd.

Frans Coussement (Kabinet Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid) stelt dat Veeportaal de invulling hiervan is en dat men Veeportaal een kans moet geven. Veeportaal zou het enige instrument moeten zijn waarlangs men gegevens registreert.

Raf Jonckers (Groene Kring) merkt op dat VRV vaak gelinkt wordt aan registratie van stamboekvee. Veel veehouders weten niet dat ook niet-stamboekvee kan geregistreerd worden. Daarom vindt hij dat men hieromtrent meer promotie zou moeten maken.

Willy Vandewalle (schoolhoeve Het Lindenhof) beaamt dat er hierover grote misverstanden bestaan.

Ignace Moyaert (CRV) haalt enkele cijfers uit de discussienota aan: er zijn ongeveer 220.000 BWB-koeien in Vlaanderen en slechts 16.500 kalveren worden voor de fokkerij geregistreerd. Men zou dit aantal naar 150.000 kalveren moeten kunnen opkrikken, dan kunnen de kosten van het systeem per kalf verlagen. Op de opmerking van dhr. Jonckers antwoordt hij dat slechts 1/3 van de 16.000 geregistreerde kalveren in het stamboek worden ingeschreven. Hieruit leidt hij af dat de veehouders de werking van registratie en stamboekwerking wel kennen. Hij oppert dat de kostprijs hier ook een rol kan spelen.

Dirk Lips vindt dat meer registreren een droom is, maar dat we eerst beter zouden gebruiken wat we al registreren, bv. info over vrouwelijke dieren uit sanitel koppelen aan het IVB-bestand.

Aloys Van Goethem (ABS) beaamt dit: we hebben het orgaan maar het wordt niet steeds gebruikt.

Mathieu Clauwers (IVB) merkt op dat de databases compatibel moeten zijn. De beheerders van de databases zouden met elkaar moeten praten.

Michel Wallays (BWB-stamboek) vraagt hoe je de gewone boer kan motiveren om te registreren, bv. om de bevruchting reeds door te geven [nvdr. 9 maanden vóór de geboorte van het kalf].

Ignace Moyaert (CRV) ziet volgende mogelijkheid: in de communicatie naar de veehouder toe kan men een ambitie formuleren bv. dat de situatie X (vb. schurft, sterfte) over 5 jaar zal verlagen naar situatie Y door meer te registreren en dat hierdoor de rendabiliteit zal verhogen. Kan men daarnaast de registratie eenvoudiger maken, dan zal men een aantal veehouders kunnen overhalen.

Michel Wallays (BWB-stamboek) stelt dat het eigenbelang primeert: boer X laat boer Y registreren om eigen voordeel te halen. Volgens hem zou de overheid het moeten verplichten.

Ignace Moyaert (CRV) merkt op dat verplichting weerstand oproept.

Peter De Swaef (Eurogenetics) vult aan dat men enkel kan registreren wat gekend is.

Frank Steukers (PIBO) ziet hier een belangrijke taak voor het stamboek. Hans Huybers (CRV-voorzitter) zei in een eerdere vergadering dat zijn organisatie niet zozeer geïnteresseerd is in de 20% BWB dieren die nu reeds ingeschreven zijn maar vooral in de overige 80%.

Ate Lindeboom (CRV) meldt dat er een werkgroep wordt opgestart o.l.v. Denis Volckaert. Het is de bedoeling om na te gaan hoe de stamboekwerking en registratie moet ingevuld worden. Naast de registratie van de afstamming van het kalf zal het een uitdaging worden om andere gegevens te registreren. Er zal nagegaan worden hoe men informatie via inspecteurs, dierenartsen, afnemers, ... kan verzamelen en koppelen. Ook de individuele veehouder moet info aanleveren.

Willy Vandewalle (schoolhoeve Het Lindenhof) vult aan dat het de bedoeling is om de registratie sterk op te trekken.

Kristof De Fauw (BB) wijst op volgend probleem: de helft van de afstamminggegevens zijn gekend (moeder is in sanitel ingegeven) maar van de vader niet steeds. Hij verduidelijkt dat bij aankoop van een geregistreerde stier deze niet als stamboekdier door VRV wordt aanvaard; bij KI is alles gekend. Het probleem vormt zich wanneer de boer een stier met papier koopt (d.i. niet noodzakelijk een stamboekdier). Bijvoorbeeld: het probleem van de erfelijke gebreken CMT1 en 2 verschuift zich naar veehouders die dekstieren gebruiken want deze stieren wordt niet onderzocht op deze gebreken. Daarom acht hij dat meer registratie van dergelijke stieren bij VRV nodig is.

Ignace Moyaert (CRV) vraagt aan Leen Versmissen (ADLO) of het correct is dat bij stamboekregistratie van vrouwelijke afstammelingen van een stier, geen afstammingsgegevens van deze stier vereist zijn maar wel bij registratie van mannelijke afstammelingen.

Leen Versmissen (ADLO) bevestigt dit: vanuit het stamboek wordt gekeken welke informatie beschikbaar is van een vrouwelijk dier. Afhankelijk van de beschikbare afstammingsinfo kan een dier opgenomen worden in de hoofdafdeling of in een aanvullende afdeling (hulpstamboek) van het stamboek. Bv. Een dochter van een koe opgenomen in een aanvullend stamboek, uit een stamboekstier, en gestierd met een stamboekstier geeft een kalf dat opneembaar is in de hoofdafdeling van een stamboek. De foktechnische kenmerken verzameld op alle vrouwelijke dieren, ook op deze opgenomen in het register of in de aanvullende afdeling van het stamboek, kunnen nuttig gebruikt worden voor prestatieonderzoeken.

Raf Jonckers (Groene Kring) wijst er nogmaals op dat er veel onbekendheid is over welk dier kan geregistreerd worden en vindt dat er hierover meer info moet gegeven worden.

Peter Vercauteren (CRV) antwoordt dat deze informatie wordt meegegeven op vergaderingen maar slechts 10 % van de veehouders wordt bereikt.

Geert Hoflack (UGent-Fac. Diergeneeskunde) stelt ook dat het verhaal van hulpstamboek en stamboek te weinig gekend is. Volgens hem moet elk dier in het hulpstamboek terecht kunnen.

Honoré Pauwels (ADLO) meldt dat de slachthuizen verplicht zijn de slachtgegevens aan IVB door te geven. Op vraag van VRV heeft ADLO akkoord gegeven dat IVB de gegevens aan VRV mag geven. Nu moet men er alleen nog gebruik van maken.

De voorzitter rondt dit discussiepunt af met te stellen dat registratie belangrijk is en er meer nood aan is. Zij vraagt welke gegevens dienen geregistreerd te worden, worden er voldoende gegevens geregistreerd of is een uitbreiding nodig?

4. te registreren gegevens

Ignace Moyaert (CRV) opent het debat door te verwijzen naar een enquête die 3 jaar geleden werd uitgevoerd door BBG en waarbij men in Nederland en België 600 vleesveehouders naar het fokdoel voor de komende 10 jaar heeft gevraagd. De conclusie was dat bij de kalveren de vitaliteit en het opfokgemak (d.w.z. minder afwijkingen en drinkvermogen) prioritair waren en dat bij de volwassen dieren de conformatie niet extremer moet maar dat er wel voldoende aandacht moet blijven voor de gestalte, het gewicht, de dagelijkse groei, het beenwerk en de vruchtbaarheid. Hierbij stelde men weinig verschillen tussen de regio's vast. De gegevens die vandaag in het prestatieonderzoek worden verzameld, zijn dezelfde als deze die uit de enquête naar voren kwamen. Alleen de hoeveelheid gegevens mankeert nog. Michel Wallays (BB-stamboek) verwijst naar het jaarboek van het BWB-stamboek. Daarin wordt de evolutie van meerdere kenmerken weergegeven. De fokdoelen (drinkvermogen, vitaliteit, lengte, hoogtemaat, karakter en erfelijke gebreken) werden in 2004 herzien. De evolutie tot 2007 is bekend en gaat de goede kant op.

Raf Jonckers (Groene Kring) vraagt of er een parameter kan gemaakt worden die meerdere cijfers bundelt. Bijvoorbeeld een parameter levensduur die de rekensom is van sterfte, vitaliteit, drinkvermogen, opfokgemak. Hij vindt het wenselijk dat de hoeveelheid cijfers beperkt wordt tot 1 getal.

Ignace Moyaert (CRV) ziet het als volgt: bij vleesvee bestaan er verschillende individuele indexen. Zoals bij vleesvee zou men die indexen eruit kunnen halen die voor de veehouder belangrijk zijn. Hierbij denkt hij aan de kenmerken opfokgemak, uitval (sterfte en vroegtijdige afvoer), vruchtbaarheid (leeftijd 1^e kalving en TKT), eindgewicht op karkas en classificatie. Als men deze kenmerken in 1 index zou steken, zou men al veel verder geholpen worden. Dit is voer voor een discussie van veehouders en specialisten.

Frank Coopman (Hogeschool Gent) merkt op dat de gebruiker graag 1 totaalindex heeft waarop men de stieren kan gaan rangschikken.

Dirk Lips (KaHo St Lieven) meent dat we moeten zoeken naar extra gegevens. Er moet meer aandacht zijn voor dagelijkse groei. Selectie op waar de goed vermarktbare delen zitten, moet gebeuren op slacht- en karkasgegevens. Prijskampeggegevens kunnen ons daar niet bij helpen.

Geert Hoflack (UGent-Fac. Diergeneeskunde) zou nog verder gaan en gebruik maken van versnijdingsgegevens. De totaalindex vindt hij een goed idee maar de individuele indexen moeten ook blijven opdat men op den duur niet meer weet wat er allemaal in de totaalindex zit.

Iedereen is van hetzelfde gedacht: stieren worden geklasseerd op de totaalindex maar deelindexen staan er naast.

Peter De Swaef (Eurogenetics) zegt dat correcte registratie nodig is. Verder wijst hij erop dat de laatste schakel de consument is. Men is al te ver in de selectie gegaan want de smaak is erop achteruit gegaan. Smaakverlies zou men moeten terughalen maar smaak is moeilijk te meten.

Geert Hoflack (UGent-Fac. Diergeneeskunde) antwoordt dat smaak gerelateerd is aan vet en vet kan men meten.

Stephaan De Bie (VLAM) vult aan dat smaak gerelateerd is aan intramusculair vet. Bij dikbillen is dit zeer laag. Voor een betere smaak zou men naar 2% moeten gaan. Uit een enquête (smaakproef) uitgevoerd bij restaurateurs bleek dat zij Argentijns vlees verkiezen omwille van meer intramusculair vet.

Dirk Lips (KaHo Sint-Lieven) stelt dat de consument mager vlees wil. Hij vreest dat als we naar meer smaak gaan selecteren, de deuren zullen opengaan naar andere vleesrassen.

Alloys Van Goethem (ABS) haalt nog aan dat er teveel vet wordt weggesneden in de slachthuizen. Hij pleit voor een uniforme aanbiedingsvorm zoals in Nederland.

De voorzitter vraagt of er nog andere disciplines (voeding, huisvesting, ...) bijdragen?

Raf Jonckers (Groene Kring) zegt dat voeding belangrijk is voor de smaak. Hij stelt vast dat er veel dieren naar slachthuis gaan die niet slachtrijp zijn.

Erwin De Meulemeester (ABS) zegt dat de dieren te snel versneden worden en geen kans hebben om te rijpen. Dit heeft een invloed op de smaak. De versnijding gebeurt vaak na 2 dagen, terwijl dit beter na 14 dagen zou zijn.

Frank Coopman (Hogeschool Gent) antwoordt dat hij van Prof. Desmet heeft vernomen dat bij extreme dikbillen minder rijping nodig is. Het proces van post-mortale rijping zet zich na 5 dagen niet verder door.

Michel Wallays (BB-stamboek) vindt dat de discussie afdwaalt. Het BWB-vlees verkoopt nog altijd goed in de winkel. Andere kenmerken zijn belangrijker zoals tussenkalftijd.

Dirk Lips (KaHo Sint-Lieven) wil nog kwijt dat smaak een genuanceerd verhaal is. Hij vindt dat we er voorzichtig moeten mee omgaan. Rijping (denaturatie) kan volgens hem wat smaak toevoegen.

Willy Vandewalle (schoolhoeve Het Lindenhof) acht dagelijkse groei en gewicht belangrijke kenmerken. Ze verklaren de grote verschillen in het arbeidsinkomen. Hij vindt dat deze kenmerken meer moeten opgevolgd worden. Het belang hiervan zou bij de veehouders moeten aangetoond worden. Hij verwijst naar de samenwerking met ADLO voor het wegen van de dieren op de schoolhoeve.

Frans Coussement (Kabinet Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid) rondt de discussie af met te concluderen dat er nood is aan meer registratie en aan welke gegevens geregistreerd dienen te worden en aan een koppeling van de verschillende databanken. Hij ziet hier een taak weggelegd voor de werkgroep Volckaert.

Mathieu Clauwers (IVB) zegt dat bij mestkalveren de kruislingen voor de sector belangrijk zijn en dat er nood is aan meer registratie en informatie. Hij vraagt de ondersteuning van de overheid om ook die gegevens door IVB te laten opslaan.

Willy Vandewalle (schoolhoeve Het Lindenhof) meldt dat de vraag is gesteld om het veeportaal te koppelen aan de IVB-databank. De koppeling is mogelijk en het contract ligt al klaar maar werd nog niet ondertekend.

Frank Coopman (Hogeschool Gent) vraagt wie de fokwaardeschattingen uitvoert?

Willy Vandewalle (schoolhoeve Het Lindenhof) antwoordt dat de gegevens door AWE en VRV worden aangeleverd en dat de berekeningen in Luik worden uitgevoerd.

5. technieken en methoden

De voorzitter vraagt welke technieken/methoden een belangrijke bijdrage kunnen leveren om het vooropgestelde fokdoel te bereiken.

Raf Jonckers (Groene Kring) stelt dat de genomselectie het BWB-ras heeft gered van de ondergang door de merkers CMT1, CMT2 en SQT op te sporen. Dus moet genomselectie verder in die richting gaan om de recessieve kenmerken eruit te krijgen.

Ignace Moyaert (CRV) richt een vraag tot alle aanwezigen: Is er behoefte aan het uitbreiden van het SAP, dat nu enkel gebruikt wordt om inteelt te vermijden, met bepaalde exterieurkenmerken of gaat dit te ver? Hij verduidelijkt zich: in Wallonië geeft AWE op die manier ondersteuning aan de veehouders om flagrante fouten in paringen te vermijden bv. sabelbenige koe zal men niet combineren met een stier die sabelbenigheid doorgeeft.

Frank Steukers (PIBO) vindt dat men beter eerst de veehouder overtuigt om het SAP te gebruiken vooraleer het uit te breiden.

Geert Hoflack (UGent-Fac. Diergeneeskunde) gooit de vraag "Waarom wordt het SAP zo weinig gebruikt? Is het te duur, te ingewikkeld?" in de groep.

Frank Steukers (PIBO) vindt dat meer sensibilisering over het SAP nodig is.

Jules Vandevelde (college OLV Ten Doorn) vermoedt dat het te maken heeft met de wijze waarop met vleesvee wordt omgesprongen. Vleesvee wordt vaak als tweede tak op het bedrijf gehouden en op een minder professionele manier. Bij melkvee loopt dit wel goed.

Volgens Dirk Lips (KaHo Sint-Lieven) is het laag inkomen meer het gevolg van fouten in het management dan in de genetica, toch is genetica belangrijk.

Geert Hoflack (UGent-Fac. Diergeneeskunde) stelt dat genoomselectie complexer is dan hier voorgesteld wordt.

Nadine Buys (KULeuven) legt uit dat genoomselectie voor enkelvoudige kenmerken gemakkelijk is. Bij melkvee kan productie voor melk, vet en eiwit op basis van genoomselectie voorspeld worden maar dit is veel complexer. Hiervoor is een referentiepopulatie nodig en dit vormt het probleem bij BWB door de kleine populatie. Er loopt een onderzoek of het kan voor vleesvee.

Ate Lindeboom (CRV) vult aan dat hij bij melkvee op korte termijn een snelle ontwikkeling van genoomselectie voorziet, maar niet bij vleesvee. Naarmate het aantal gekende snips groter wordt, zal er overlapping zijn met vleesvee (men ziet dit nu al bij melkveerassen). Op lange termijn verwacht hij veel effect.

Nadine Buys (KULeuven) wijst erop dat men naar andere kenmerken kijkt.

Geert Hoflack (UGent-Fac. Diergeneeskunde) concludeert dat de fokwaardeschatting voor BWB nu belangrijk is en de mogelijkheden van genoomselectie afhankelijk zijn van de onderzoeksresultaten.

Nadine Buys (KULeuven) vult aan: fokwaardeschatting in combinatie met genoomselectie voor enkelvoudige kenmerken.

Raf Jonckers (Groene Kring) vraagt of er mogelijkheden van genoomselectie zijn voor sterfte. Nadine Buys (KULeuven) antwoordt dat sterfte niet door 1 gen bepaald wordt: sterfte heeft te maken met vitaliteit en heeft een lage erfelijkheidsgraad, wat erop wijst dat het om meerdere genen gaat. Met 8 dieren komt men er niet, hiervoor is genomically wide selection nodig maar dit komt pas op termijn.

Mathieu Clauwers (IVB) vraagt hoe betrouwbaar de fokwaardeschattingen van exterieurkenmerken bij een BWB proefstier zijn.

Ignace Moyaert (CRV) antwoordt dat de indexen pas gepubliceerd worden vanaf 70 % betrouwbaarheid, indexen vitaliteit en drinkvermogen vanaf 50 % betrouwbaarheid omdat er veel meer vraag is naar deze indexen. De fokwaardeschatting wordt nu berekend met het diersmodel en niet langer met het stiersmodel.

Benny Declercq (CRV) vult aan dat naarmate er meer basisregistratie is, de betrouwbaarheid hoger is. Alles komt terug op registratie.

Dirk Lips (KaHo Sint-Lieven) stelt dat gesekest sperma ook voor vleesvee belangrijk is en vindt dat het te traag op de markt komt.

Ate Lindeboom (CRV) antwoordt dat men er mee bezig is en dat het binnen 2 maanden op de markt komt.

Geert Hoflack (UGent-Fac. Diergeneeskunde) ziet vooral nut in het seksen van sperma van extreme dieren bv. van stieren met veel jeugdgroei voor de mannelijke lijn en van stieren met een late groei voor de vrouwelijke lijn, en niet van gemiddelde stieren.

Volgens Gerard Scheepens (KI Samen) bepaalt de economie de vooruitgang. Er is een duidelijk verschil in bevruchting tussen gewoon en gesekest sperma en dit bepaalt de prijs. Registratie is belangrijk maar hoe wordt alles gefinancierd. Kan voorfinanciering door de overheid?

Dirk Lips (KaHo Sint-Lieven) stelt de vraag of het SAP voldoende is om inteelt te vermijden. Hij vermoedt van niet en meent dat meer extreme stieren dienen gebruikt te worden (verbreding).

Frank Coopman (Hogeschool Gent) wijst erop dat de problemen niet altijd te wijten zijn aan inteelt maar soms gerelateerd zijn aan het ras. Door het dikbilgen hebben BWB-dieren dikkere spieren en komen dikke tongen voor maar het ras heeft ook nog andere genen.

Nadine Buys (KULeuven) antwoordt op de vraag van Dirk Lips dat het SAP voldoende is om de inteeltgraad niet te verhogen maar niet om deze te verlagen. Om de inteeltgraad te doen verlagen moet men dieren inkruisen die vrij zijn van bepaalde genen.

Ignace Moyaert (CRV) legt uit dat in het BBG-programma de stier wordt gecombineerd met alle vrouwelijke dieren in de Waalse populatie en de penetratiegraad van die stier wordt berekend. Sommige stieren hebben een penetratiegraad van 98 % (d.w.z. 98% van de kalveren met inteeltcoëfficiënt boven 1/32). In het SAP wordt de paringscombinatie individueel bekeken.

6. keizersnede

De voorzitter stelt de vraag: hoe moet worden omgegaan met kenmerken die voordelig zijn voor de dierlijke productie maar die niet toelaten dat het ras zich zonder menselijke hulp in stand houdt?

Dirk Lips (KaHo Sint-Lieven) is van mening dat we moeten groeien naar een populatie die zich natuurlijk in stand kan houden omwille van het maatschappelijk draagvlak, niet omwille van de pijn bij de koe. Hij maakt de vergelijking met de kerncentrales die ook worden afgeschaft omdat er geen maatschappelijk draagvlak voor is. Hij hoopt dat er binnen 30 jaar een belangrijk percentage koeien zijn die natuurlijk kalven. Dit kan onze positie in de ons omringende landen ook verbeteren.

Kristof De Fauw (BB) meldt dat bij BB dit punt laagst op de prioriteitsladder werd gezet. Als we in België vleesvee willen houden, moeten ze jong kalven en conformatie hebben. Hij is van mening dat als we nog 30 jaar moeten wachten op natuurlijk kalvende BWB-koeien, we beter een ander ras kunnen houden.

Harry Peeters (BWB-stamboek) zegt dat in de landen waar weinig keizersnede bij BWB-dieren worden uitgevoerd, de kwaliteit van deze dieren lager was. Volgens hem heeft het BWB-ras geen bestaan zonder keizersnede, want het ras zal moeten inboeten op kwaliteit.

Geert Hoflack (UGent-Fac. Diergeneeskunde) gaat hiermee niet akkoord en stelt dat de selectie in het buitenland anders wordt gevoerd; daar is men vertrokken van natuurlijk kalvende dieren en fokt men naar meer conformatie, hier vertrekt men van dieren met conformatie en fokt men natuurlijk kalvende koeien.

Michel Wallays (BB-stamboek) wijst erop dat elk ras dat op intensieve wijze wordt gehouden, kampt met problemen. Hij geeft het voorbeeld van melkvee dat ook niet zal kunnen overleven in de natuur omwille van uierontsteking.

Ignace Moyaert (CRV) ziet geen heil in het verwijzen naar het probleem van anderen. Als secretaris van het stamboek rundvee in Nederland is de Nederlandse situatie hem wel bekend. Sinds enkele jaren is er met de dierenwelzijnorganisaties een maatschappelijke, politieke discussie aan de gang en deze wordt steeds heftiger. Daar wordt gesteld dat een ras dat systematisch via keizersnede wordt verlost, ethisch niet verantwoord is. Hij is hiermee niet tevreden maar als het regent in Den Haag, druppelt het in Vlaanderen. Er niet over spreken heeft volgens hem geen zin. Hij vindt dat we op zijn minst het onderzoek van Dirk Lips kunnen koesteren.

Gerard Scheepens (KI Samen) stelt voor de draagtijd te verkorten.

Guy Vandepoel (BB) erkent dat er problemen zijn met het natuurlijk gedrag, maar vreest ervoor dat het kapotsnijden van kalveren meer zal voorkomen bij natuurlijke kalvingen van BWB. Volgens hem is er meer dierenwelzijn door een keizersnede uit te voeren. Ook stelt hij dat als de boeren een inkomen willen hebben en verzekeringssystemen worden opgezet, we toch voorzichtig moeten zijn.

Frans Coussement (Kabinet Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid) wijst erop dat het geen goede situatie zou zijn als we alleen staan binnen Europa. Wat als het verbod er komt? Als we kijken naar wat er gebeurd is met de legkippen en de castratie van biggen, dan meent hij dat we de ogen niet mogen sluiten voor de keizersnede-problematiek.

Michel Wallays (BB-stamboek) zegt dat het haalbaar moet zijn voor de familiale bedrijven: nu zijn kalvingen goed te managen maar met natuurlijke kalvingen zal dit een probleem zijn. De boer wil zekerheid naar toekomst. Toch kan hij het onderzoek koesteren.

Ate De Lindeboom (CRV) zegt dat we niet met elkaar in de verdediging moeten gaan maar dat we beter het probleem proactief bekijken. Nu wordt nog 90% van de productie in België afgezet en wordt 50% van het sperma geëxporteerd. Dat deze situatie snel kan veranderen illustreert hij met te verwijzen naar het uit de schappen weren van witvlees in Nederland.

Ignace Moyaert (CRV) vraagt de aanwezigen op de vergadering of het wenselijk is dat VRV ervoor zorgt dat er op relatief korte termijn sperma van stieren waarvan de nakomelingen vlot geboren worden (of vaarzen vlot kalven, op de markt komt). Kan op deze manier vermeden worden dat de discussie op het scherp van de snee wordt gevoerd?

Raf Jonckers (Groene Kring) vraagt of deze gegevens op korte termijn beschikbaar zijn. Ignace Moyaert antwoordt dat er in het Verenigd Koninkrijk stieren zijn die hieraan voldoen en dat die gegevens beschikbaar zijn.

Peter De Swaef (Eurogenetics) herinnert de aanwezigen eraan dat een aantal jaren geleden het verbod op de keizersnede bij het BWB op de agenda van de Europese raad stond en dat de Belgische dierenartsen de discussie binnen Europa hebben kunnen tegenhouden. Het zwaard van Damocles hangt boven ons hoofd. Het is de taak van de fokkerijverenigingen om parameters m.b.t. kalvingen mee te nemen. 20 jaar geleden waren er nog koeien die natuurlijk kalfden en stieren die kalveren met een laag geboortegewicht gaven. Maar door te weinig registratie is de genetica verdwenen. Via selectie kan je alles fokken maar alleen via registratie. Vroeger werd de wijze van kalven (natuurlijk, keizersnede, ...) nog genoteerd.

Kristof De Fauw (BB) repliceert dat er vroeger blijkbaar geen interesse was voor deze info. Boeren willen geen problemen meer met kalvingen: ze willen niet opstaan om de dieren te helpen kalven. Als er een verbod komt, dan gaan we andere dieren houden, zoals Franse vleesrassen.

Geert Hoflack (UGent-Fac. Diergeneeskunde) stelt dat deze discussie vroeger niet bestond. In het Verenigd Koninkrijk is het de vleesdistributie die bepaalt welk vlees er verdeeld wordt. Hij is het eens met de stelling van Ate.

Frans Coussement (Kabinet Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid) wijst erop de situatie nog delicater ligt gezien de specifieke situatie in België.

Volgens Aloys Van Goethem (ABS) telt de economie en hoeft het rendement niet per sé van BWB te komen.

Leo Fiems (ILVO) vraagt zich af of we de maatschappij niet moeten voorlichten: zij wensen geen keizersnede maar keizersnede is geen dierwelzijnsprobleem. Wij beschikken over alle technieken om de keizersnede goed uit te voeren, terwijl in alle vleesrassen moeilijke geboorten te vermijden zijn. Waarom is keizersnede pervers? Wat is het welzijn van het kalf als het er moet uitgesleurd of gesneden worden.? Hij uit zich positief over het project van Dirk Lips en Geert Hoflack maar is wel een beetje sceptisch.

Gerard Scheepens (KI Samen) meldt dat een 15-tal stieren op Holstein getest werden. De nakomelingen scoren goed voor wat drachtduur (kortere) betreft. Het is wel noodzakelijk dat de longen goed ontwikkeld zijn.

Dirk Lips (KaHo Sint-Lieven) verduidelijkt dat bij de doelstellingen van het onderzoek op natuurlijke kalvingen altijd gesteld werd dat de dieren hun conformatie (= S-karkassen) behouden én dat ze vlot kalven (≠ kapot trekken van dieren).

Luc Lenaerts (Groene Kring) vraagt of er een studie bestaat over de rendabiliteit tussen de verschillende rassen.

Dirk Lips (KaHo Sint-Lieven) antwoordt dat de prijzen dit snel duidelijk maken. Hierbij gaat hij er vanuit dat je levert aan de markt en niet voor de nichemarkt.

Nadine Buys (KULeuven) wijst erop dat we alle technieken in handen hebben om te selecteren op gemakkelijk afkalven en behoud van conformatie maar dat we moeten oppassen bij selectie op kortere drachtduur. Als we geen rekening houden met vitaliteit, kan het probleem ontstaan dat het kalf niet levensvatbaar is omwille van onvoldoende ontwikkeling van de longen.

De voorzitter sluit de discussie over de keizersnede af met te concluderen dat dit thema delicaat is en blijft en dat er duidelijk verschillende standpunten bestaan.

Zij sluit vervolgens de 3^e dialogdag af met iedereen te bedanken voor zijn bijdrage.

Vlaams minister-president Kris Peeters
Vlaams minister van Institutionele
Hervormingen, Bestuurszaken, Buitenlands
Beleid, Media, Toerisme, Havens, Landbouw,
Zeevisserij en Plattelandsbeleid
Martelaarsplein 19, 1000 Brussel

Verslag

datum 28 april 2009
aanwezig zie bijgevoegd document "deelnemers dialoogdag 4"

H:\data\
dialoogdagen\dialog

voorzitter Isabelle Magnus, raadgever landbouw kabinet
verslaggever leen.versmissen@lv.vlaanderen.be,
walter.willems@lv.vlaanderen.be,
suzy.vangansbeke@lv.vlaanderen.be,
laurence.hubrecht@lv.vlaanderen.be

**Vierde dialoogdag vleesveehouderij:
Voorlichting, onderzoek en innovatie**

III. Inleiding

De voorzitter heet de deelnemers van harte welkom op deze vierde dialoogdag van de vleesveehouderij en dankt de administratie voor het nieuwe discussiedocument. De vierde dialoogdag bestaat uit twee delen: deel 1 handelt over voorlichting en onderzoek, deel 2 over de actiepunten die voortvloeien uit de verschillende dialoogdagen.

2. Voorlichting

Om de discussie met betrekking tot voorlichting en onderzoek op gang te brengen verwijst de voorzitter naar enkele vragen die op het einde van het discussiedocument (p. 19) geformuleerd staan. Zij vraagt welke onderwerpen voor onderzoek en voorlichting prioritair zijn.

Peter De Swaef (Eurogenetics) meent dat er geen prioriteiten zijn maar dat het probleem multifactorieel is. Voor wat het diergeneeskundige aspect betreft zijn de bedrijfsdierenartsen de meest geschikte personen om de beschikbare informatie bij de veehouders te brengen. Via moderne kanalen bv. internet, veeportaal, ... kan informatie bij de dierenartsen terechtkomen, en via de dierenartsen bij de veehouders. Hij is van mening dat bedrijfsbegeleiding verplicht zou moeten zijn. Bepaalde zaken bv. wormbehandeling zouden regelmatig herhaald moeten worden. De veehouders luisteren wel maar ze onthouden het niet. De voorzitter concludeert dat de kennis wel aanwezig is maar op regelmatige basis er terug aan herinnerd moet worden.

Jos Declercq (VAC/Bioforum) sluit zich hierbij aan. In de biosector zijn er bedrijfsadviseurs die deels door de overheid betaald worden. De sectoren waarin deze adviseurs opereren, staan het sterkst. Op éénpersoonsbedrijven is een tweede mening (feedback) van een adviseur nodig. Hij vindt advies van dierenartsen evenals van andere experts wenselijk, maar met ondersteuning van de overheid.

Dirk Audenaert (BB) meent dat technisch advies belangrijk is maar dat het economisch onderbouwd moet zijn. Hij pleit voor studieclubs die verschillende keren per jaar samenkomen om gegevens uit de bedrijfseconomische boekhouding uit te wisselen en zo van elkaar te leren. Eventueel kunnen experts uitgenodigd worden. Belangrijke informatie kan door middel van een nieuwsbrief via e-mail verspreid worden. Er zou volgens hem een combinatie moeten zijn van het samenbrengen van grote groepen mensen op studiedagen en kleine groepen mensen die elkaar vertrouwen en van elkaar leren.

Aloys Van Goethem (ABS) merkt op dat in bijlage 2 van het discussiedocument het thema commercialisatie niet aan bod komt, nochtans is dit thema vaak aan bod gekomen op de vorige dialoogdagen. Hij wijst er nogmaals op dat de boeren onvoldoende op de hoogte zijn van de slachresultaten, ze hebben te weinig commercieel inzicht. Er is nood aan marktinformatie, informatie van geslachte dieren; technische resultaten alleen is niet voldoende.

De voorzitter vraagt of de studiedagen voldoen aan wat de veehouders nodig hebben of moeten er nieuwe onderwerpen gebracht worden.

Leo Fiems (ILVO) ervaart dat de opkomst op vergaderingen soms laag is. Hij vraagt zich af of de sector niet vergadermoe is door het overaanbod van vergaderingen. Moet er niet meer overleg zijn tussen de verschillende organisaties om zo tot een betere efficiëntie te komen?

De voorzitter vraagt of er naast de bestaande vormen van voorlichting nog andere manieren moeten zijn om de veehouders te bereiken.

Guy Vandepoel (BB) oppert dat we moeten kunnen beschikken over goede cijfers om voorlichting te kunnen geven. Er is vooral nood aan boekhoudkundige cijfers om de boodschap economisch te kunnen onderbouwen.

Guy Depraetere (ABS) is eveneens voorstander van het oprichten van studieclubs; met kleine groepen kan men dieper ingaan op de zaken, men creëert een band tussen de veehouders waardoor ze beter met elkaar gaan communiceren.

De voorzitter vraagt of er één forum nodig is waarlangs met de veehouders gecommuniceerd kan worden of is de communicatie via vakbladen, zoals die nu loopt, goed.

Jos Declercq (VAC/Bioforum) is voorstander van het centraliseren van informatie. Nu worden al te vaak uit traditie vergaderingen georganiseerd, ook al zijn er op dat moment geen actuele thema's. Alle kennis zou continu beschikbaar moeten zijn bv. via internet. Onderzoeksresultaten vanuit Wallonië zijn zeer interessant maar vertaling is wenselijk. Ook onderzoeksresultaten uit Nederland zouden beschikbaar moeten gesteld worden.

Peter De Swaef (Eurogenetics) vindt ook dat een internetsite interessant is. Het aantal internetgebruikers is sterk toegenomen bij jonge veehouders. Bij oudere veehouders zou een tussenpersoon de informatie kunnen overbrengen.

Robert De Cock (VVV) stelt dat elke veehouder een manager is en zelf informatie moet opzoeken. Als de overheid via de website informatie beschikbaar stelt, dan is het aan de veehouder om zelf op zoek te gaan. Een goede manager zal zelf actief op zoek gaan naar de juiste informatie.

Aloys Van Goethem (ABS) repliceert dat slechts 15 % van de boeren hiertoe in staat zijn, de overige 85 % vindt de informatie niet.

Robert De Cock (VVV) stelt zich vragen bij het inschakelen van dierenartsen, een dierenarts heeft andere taken bv. dieren behandelen tegen schurft. Een goede manager zoekt het zelf uit.

Jos Declercq (VAC/Bioforum) stelt dat niet elke veehouder een perfecte manager kan zijn, iedereen heeft zijn capaciteiten, er is niemand die alles kan beheersen.

Frans Coussemment (Kabinet Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid) besluit dat het ontsluiten van marktgegevens zeer belangrijk is. Er zullen vanuit de administratie initiatieven genomen worden om te onderzoeken hoe de prijsvorming tot stand komt en via welk kanaal de prijzen kunnen gecommuniceerd worden. Hij beaamt dat er nood is aan coördinatie van voorlichting en sturing van onderzoek. Hij vraagt of hier een rol is weggelegd voor de praktijkcentra dierlijke productie. Ook vraagt hij wie de website die vanuit de vergadering wordt voorgesteld, moet opstarten en beheren.

Willy Vandewalle (schoolhoeve het Lindenhof) is van mening dat deze rol voor de praktijkcentra is weggelegd maar dat dit momenteel niet kan omdat de nodige structuur niet aanwezig is om deze taak op zich te nemen.

Guy Depraetere (ABS) wijst erop dat er een grote waaier van adviessystemen bestaan die via de veevoederfirma's gepromoot worden. Er zijn veel verschillen tussen deze systemen en de veehouder weet niet altijd wat het beste is. De verschillende systemen zouden naast elkaar moeten gelegd worden en op een meer neutrale wijze moeten voorgesteld worden.

Frank Coopman (Hogeschool Gent) vindt dat er veel goede initiatieven worden voorgesteld maar vraagt zich af hoe men de veehouders ertoe zal overhalen om mee te werken. Moet men deelname verplichten?

Er wordt al zoveel verplicht is de reactie van verschillende deelnemers.

De voorzitter vraagt of men de veehouders niet op de een of andere manier kan prikkelen i.p.v. verplichten.

Dirk Audenaert (BB) vraagt of de bedrijfseconomische boekhouding, die verplicht is voor overname of VLIF-steun, wel kritisch genoeg door de overheid wordt beoordeeld zodat dit correct gebeurt. De eerste 5 jaar van zijn loopbaan maakt de veehouder belangrijke keuzes, een intensievere opvolging van de bedrijfsresultaten is dan wenselijk. Dit zou in kleine bedrijfskernen kunnen gebeuren.

Guy Depraetere (ABS) is geen voorstander van het verplichten van bedrijfseconomische boekhouding. Hij oppert het voorstel om resultaten met elkaar te vergelijken en veehouders die slecht scoren, te laten deelnemen aan studieclubs of door te verwijzen naar adviesdiensten.

Geert Hoflack (Fac. Diergeneeskunde-UGent) zegt dat er op studiedagen steeds dezelfde mensen aanwezig zijn, diegenen die meest nood aan kennis/voorlichting hebben ontbreken. Veel informatie geraakt nooit tot bij een grote groep veehouders. Hij stelt voor om diegenen die deelnemen aan voorlichtingsactiviteiten positief te discrimineren. Bijvoorbeeld hen bevoordelen indien ze een aantal uren opleiding per jaar hebben gevolgd.

Frans Coussement (Kabinet Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid) repliceert dat de bedrijfseconomische boekhouding een instrument is voor de boer, niet voor de overheid. Het resultaat (= de rendabiliteit van zijn bedrijf kennen) zou als het ware een beloning voor de boer moeten zijn. Het maakt een onderdeel van zijn job uit.

Dirk Lips (KaHo St Lieven) verwijst naar Boeren op een kruispunt: als het misloopt is het vaak het gevolg van te weinig kennis.

Jan Dekeyser (Fortis) meent dat de veehouder niet alleen zichzelf maar ook de ganse sector benadeelt wanneer hij een oncorrecte boekhouding aflevert. In de vleesveehouderij zijn heel weinig objectieve gegevens beschikbaar waarop de bank op rationele wijze de toekomstvisie voor de sector kan bepalen of dossiers kan beoordelen.

Dirk Audenaert (BB) stelt dat de instrumenten er wel zijn maar dat een beloning ontbreekt om de motivatie en stiptheid bij de veehouders te bewerkstelligen.

De voorzitter vraagt hoe de interesse bij de veehouders kan geprikkeld worden.

Marc Buydens antwoordt dat 15 % van de vleesveehouders professioneel bezig zijn: ze zoeken info op, werken met internet, hebben bagage en trachten een rendement uit hun bedrijf te halen. De andere 85 % houden vleesvee in bijberoep: ze weten niet of ze rendabel bezig zijn en zijn een beetje gedemotiveerd. De overheid moet zich focussen op de groep van 15 % professionele veehouders die 50% van het vleesvee houden. Deze groep veehouders kiezen welbewust de voor hun bedrijf interessantste studiedagen uit, de andere groep veehouders wonen de studiedagen eerder bij om met collega-veehouders eens samen te zijn.

De voorzitter vraagt of men zich moet focussen op de groep van 15% veehouders die 50% van het vleesvee houden.

Frans Coussement (Kabinet Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid) stelt dat de gegevens snel en objectief ter beschikking moeten gesteld worden. De voorlichting moet gericht zijn op de koplopers maar ook op de rest. Er moet een gedifferentieerd aanbod van voorlichting zijn. Gezien het grote aanbod van studiedagen, is het de taak van de overheid om door middel van overleg meer efficiënt te gaan werken.

Dirk Lips (KaHo St Lieven) antwoordt dat de dialoogdagen, ingericht door de overheid, voor alle Vlaamse boeren zijn. Als docent ethiek wenst hij niet enkel met de koplopers verder te gaan, maar ook met de 85% andere vleesveehouders.

De voorzitter vraagt of men via bedrijfsbezoeken meer veehouders, in het bijzonder de groep van 85 % vleesveehouders, kan aanspreken?

Jan Dekeyser (Fortis) ervaart dat vleesveehouders moeilijk hun cijfers met anderen delen, zij houden hun eigen kennis en kunde liever voor zich. Hij meent dat het niet zal lukken om met de groep van 15 % vleesveehouders de andere 85% vleesveehouders voor te lichten.

Peter Debyser (KBC) verwijst naar Testaankoop. Hij vindt het de taak van de overheid om na te gaan hoeveel rendement het bedrijf uit vleesvee haalt. Op gemengde bedrijven stelt men vast dat het vleesvee de groei van andere bedrijfstakken afremt. Ook de regelgeving betreffende permanent grasland en de sentimentele factor zorgen ervoor dat veehouders aan vleesvee vast houden.

Guy Depraetere (ABS) zegt dat veel bedrijven niet te kennen willen geven wat de problemen (sterfte, ziekten, ...) zijn want ze zijn hiervoor beschaamd. Om het rendement te berekenen, moeten ze een beroep doen op een adviesdienst. Velen zouden schrikken moesten ze hun rendement kennen.

Peter Debyser (KBC) meent dat de vleesveehouders hun activiteit als spaarpot zien en niet als bedrijfsactiviteit.

Ignace Moyaert (VRV) wijst erop dat de vleesveehouders al enkele decennia in een negatieve sfeer (altijd slechte rendabiliteit geweest) werken en dat deze boodschap ook steeds herhaald wordt op studiedagen (te lange TKT, teveel uitval, ...). Dit werkt niet motiverend voor de vleesveehouders.

Robert Decock (VVV) vraagt of de knelpunten gekend zijn en hoe het komt dat de groep van 85 % vleesveehouders het niet goed doen. Als de export draait, zijn de prijzen hoog en omgekeerd.

Volgens Guy Depraetere (ABS) vormen de lage prijzen gedurende al jaren het grote knelpunt. De prijs heeft te maken met afzet en productie.

Robert Decock (VVV) antwoordt dat de afzet afhankelijk is van de export. De markten moeten opengaan en dit is de taak van de overheid.

Volgens Benoit Luyckx (VVV) zijn niet zozeer de prijzen te laag maar de kosten te hoog. Vroeger was er zelfs winst te maken op het slachten van een koe, nu kost het 100 € en dit maakt een groot verschil. Als oorzaken somt hij de dure administratieve kosten, de BSE-kosten, de controle door de vele veeartsen, ... op.

Guy Depraetere (ABS) beaamt dat de kosten gestegen zijn maar de prijzen zijn niet meegestegen en dus zijn de prijzen te laag.

Robert Decock (VVV) stelt dat de kosten naar omlaag moeten. In tijden van crisis koopt de consument wat in prijs gedaald is of niet in prijs stijgt.

Guy Depraetere (ABS) antwoordt dat de veehouders niet nog verder kunnen besparen op kosten.

Frans Coussement (Kabinet Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid) vraagt wat de verschillen zijn tussen de groep van 15 % vleesveehouders en de groep van 85 % vleesveehouders.

Dirk Audenaert (BB) verwijst naar de studieclub vleesveehouders van BB: de deelnemers zijn allen professionelen (gemiddeld 75 zoogkoeien en 200 runderen) en toch bestaat er een inkomensverschil van 750 € per zoogkoe tussen deze bedrijven terwijl de bedrijfsuitbating er hetzelfde uitziet. De knelpunten in de sector zijn al lang gekend. We moeten de boeren samenbrengen en motiveren om cijfers te vergelijken, dan komen de knelpunten van de bedrijven naar boven.

Op de vragen of er van de deelnemende bedrijven een volwaardig inkomen halen en of de verschillen gigantisch groot zijn, antwoordt hij dat het gemiddelde van de bedrijven 250 €/zoogkoe (excl. premie) en de beste bedrijven 600 à 700 €/zoogkoe halen. De leeftijd van de bedrijfsleiders varieert tussen de 30 à 50 jaar.

De voorzitter sluit de discussie over voorlichting af met te besluiten dat er nood is aan een algemeen informatiekanal waarbij de nadruk moet liggen op marktinformatie en commercialisatie. Ook coördinatie van voorlichting en het oprichten van studieclubs zijn belangrijk.

3. Onderzoek

De voorzitter opent de discussie met betrekking tot onderzoek met de vraag: waar de nadruk bij onderzoek moet gelegd worden? Uit de vorige dialoogdag kwam reeds de nood aan onderzoek met betrekking tot schurft en Clostridiumbesmetting naar voor.

Mevrouw Bouman (Blonde d' Aquitaine) stelt dat er nood is aan de screening van para-tuberculose.

Sigrid Stoop (DGZ) antwoordt dat paratuberculose ook problemen geeft bij vleesvee en dat er meer gegevens bij melkvee dan bij vleesvee beschikbaar zijn.

Willy Vandewalle (schoolhoeve het Lindenhof) haalt groei, ontwikkeling, smaak en kwaliteit aan als onderwerpen voor onderzoek.

Peter De Swaef (Eurogenetics) zegt dat uitvoering van een keizersnede (gebruikte materiaal, hechttechniek, ...) een grote invloed heeft op de vruchtbaarheid van de koeien en dat onderzoek hieromtrent wenselijk is. Er wordt erop gewezen dat er in het verleden (15 jaar terug) hierover al onderzoek is gebeurd. Peter De Swaef beaamt dit maar vindt dat het onderzoek mag overgedaan worden. Er worden grote verschillen tussen de dierenartsen vastgesteld: bij de ene is er 2 maanden na de keizersnede geen hechting meer te zien, bij de andere is het 6 maanden erna nog steeds te zien.

Leo Fiems (ILVO) laat weten dat er bij prof. De Kruif van de Faculteit Diergeneeskunde een onderzoek m.b.t. de gebruikte hechtdraad loopt.

De voorzitter vraagt of er nood is aan onderzoek m.b.t. smaak en kwaliteit.

Volgens Willy Vandewalle (schoolhoeve het Lindenhof) is er onderzoek naar de verbetering van de smaak van BWB nodig. Ook onderzoek naar ruwvoederverwerking door de dieren is wenselijk: de kostprijs van het voeder is vandaag hoog, de vraag stelt zich of andere producten kunnen gebruikt worden en wat de invloed van deze producten is op de smaak en de kwaliteit van het vlees.

Leo Fiems (ILVO) stelt dat er al veel discussie over smaak is geweest. Het BWB is een ras dat sowieso vlees met weinig smaak geeft, d.i. eigen aan mager vlees.

Jan Dekeyser (Fortis) wijst erop dat er wel mogelijkheden zijn om de smaak te verbeteren: er lopen momenteel proeven op een individueel bedrijf. Deze kennis zal wel bij dit bedrijf blijven en niet zo snel met anderen gedeeld worden.

Benoit Luyckx (VAV) ziet vooral een probleem in de groeikracht van het BWB. Er werd een ras gekweekt met minder goede groeikracht. Sommige buitenlandse afnemers willen geen BWB meer maar wel Franse rassen.

Jos Declercq (VAC/Bioforum) verwijst naar de demonstratieproeven die in de discussienota vermeld staan. Hij vindt het jammer dat de financiering ervan in het gedrang komt.

Laurence Hubrecht (ADLO) verduidelijkt dat in de discussienota niet bedoeld wordt dat er een financieringsprobleem is maar dat bij demonstratieproeven gegevens worden verzameld van bedrijven die gedurende meerdere jaren worden opgevolgd, terwijl demonstratie-projecten slechts twee jaar lopen.

Volgens Peter De Swaef (Eurogenetics) is er nood aan kennis over ruwvoederwinning bv. maaien van gras.

Daniël De Brabander (ILVO) vraagt of die kennis er nog niet is.

Guy Vandepoel (BB) stelt dat de kennis er wel is maar niet altijd correct wordt toegepast. Dit heeft eerder te maken met arbeidsorganisatie: éénmansbedrijven met 100 kalvingen en akkerbouw als neventak maakt het niet steeds mogelijk om op het meest geschikte moment te maaien.

Stefaan Desmet (Fac. Bio-ingenieurswetenschappen, UGent) wenst terug te komen op de opmerking van Leo Fiems over smaak en malsheid: deze aspecten werden reeds veel onderzocht en er is al veel over gekend. Op de faculteit krijgen ze veel vragen van de distributie over kleurafwijkingen. Deze kunnen een invloed hebben op de prijs. Het is belangrijk dat de veehouders de prijs van hun producten kennen maar ook de grootdistributie moet er bij betrokken zijn.

Mevrouw Bouman (Blonde d' Aquitaine) pleit ervoor dat ook andere rassen dan het BWB, namelijk Franse rassen, in onderzoek betrokken worden.

Thierry Smagghe (FEBEV) antwoordt dat 93% van de geslachte runderen van het BWB-ras en BWB-kruisingen zijn, grootdistributie kiest voornamelijk voor het BWB-ras en -kruisingen. Het eindproduct moet aan vraag van de distributie beantwoorden.

Willy Vandewalle (schoolhoeve het Lindenhof) meent dat voorlichters een belangrijke rol te vervullen hebben, door onder meer de veehouders te overtuigen van het belang van een goede registratie.

Dirk Audenaert (BB) stelt onderzoek naar het gepaste kalvingstijdstip voor omdat voor het uitvoeren van een keizersnede bij het BWB een goede opvolging van de dieren noodzakelijk is maar problematisch zou kunnen worden op de steeds groter wordende bedrijven.

Vanuit de vergadering wordt aangekondigd dat er over dit onderwerp een onderzoek voor een eindwerk aan de faculteit Diergeneeskunde loopt.

De voorzitter sluit deze discussie af met te besluiten dat er nood is aan meer coördinatie en toegankelijk onderzoek.

Frans Coussemment (Kabinet Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid) vult aan dat het de taak is van de overheid om de voorlichters bij elkaar te brengen omdat ze een éénduidige boodschap naar buiten zouden brengen.

Dirk Lips (KaHo St Lieven) wijst erop dat voor het belang van de sector de kalverhouderij niet mag vergeten worden want ze neemt veel kalveren af.

4. Actiepunten voortvloeiend uit de dialogdagen

De voorzitter overloopt aan de hand van een powerpoint-presentatie de verschillende actiepunten die voortvloeiden uit de 3 eerste dialogdagen. Een aanvulling van actiepunten voortvloeiend uit de laatste dialogdag zal volgen.

De verschillende actiepunten zijn volgens thema opgedeeld in 7 acties:

Actie 1: Verbetering exportpositie

Sofie Bombeeck (VLAM) wijst erop dat actiepunt 2 "onderzoek naar perceptie/imago van BWB in het buitenland" niet BWB specifiek is.

Willy Oeyen (BVK) vermeldt dat de samenwerking met de verschillende partners voor uitvoering van actiepunt 4 "bevordering imago van het Belgische rund- en kalfsvlees in het buitenland" moeilijk verloopt.

Thierry Smagghe (FEBEV) stelt voor om het FAVV bij deze actie te betrekken. De werking van VLAM wordt door de Thierry Smagghe in vraag gesteld.

Actie 2: administratieve vereenvoudiging en kostenverlaging

Ward Willems (BB) vindt het wenselijk dat er in het kader van de IBR-bestrijding die vanaf 2012 verplicht wordt, overheidstussenkomst wordt voorzien voor het opruimen van dieren en voor bloedstaalname en -analysekosten.

Fons De Baerdemaeker (Blonde d' Aquitaine) vraagt om deze tussenkomst retro-actief toe te passen voor diegenen die nu al IBR bestrijden.

Sigrid Stoop (DGZ) wijst erop dat uitzuivering in 2012 nog niet aan de orde zal zijn maar iets later. Gezien elk bedrijf in 2012 een statuut nodig zal hebben, kan men beter al vroeger tussenkomst vragen. Het bestrijdingsprogramma houdt o.a. in dat via staalname wordt nagegaan of het bedrijf besmet is en zo nodig wordt er gevaccineerd. Het betreft een gerichte aanpak.

Ward Willems (BB) vindt tussenkomst noodzakelijk om tot een snelle uitroeiing van IBR te komen.

Guy Vandepoel (BB) vraagt om de kosten van veeportaal en VRS niet volledig op sector te verhalen. De werking en de financiering zijn de grootste zorg van de vakgroep.

Jos Declercq (VAC/Bioforum) vraagt om permanent aandacht te hebben voor administratieve vereenvoudiging, zowel op Vlaams als Federaal niveau.

Michel Wallays (BWB-stamboek) pleit ervoor om niet te veel geld te steken in onderzoek naar verlaging van de slachtkosten. Deze kosten zijn vooral het gevolg van de vele controles en de vele dierenartsen werkzaam in het slachthuis.

Actie 3: verhogen van transparantie in de sector

Volgens Michel Wallays (BWB-stamboek) is er nood aan transparantie van de kosten op het landbouwbedrijf zoals waterverbruik, ...

Thierry Smaghe (FEBEV) pleit om de studie "Analyse van de kosten en prijzen in de verschillende schakels van het productieproces van rundvlees" van de FOD Economie verder uit te werken, in navolging van de studie in Frankrijk. Deze was meer gedetailleerd uitgewerkt.

Joost D'Hooghe (AMS) reageert op het verzoek van Michel Wallays door te stellen dat er vorig jaar een studie door AMS is gemaakt met betrekking tot resultaatrekeningen van de verschillende landbouw takken ("Overzicht van de boekhoudkundige resultaten van 718 land- en tuinbouwbedrijven-boekjaar 2006")

Actie 4: artikel 68

Geen opmerkingen

Actie 5: professionalisering

Geen opmerkingen

Actie 6: beschikbaarheid en begrijpbaarheid van gegevens verbeteren

Geen opmerkingen

Actie 7: stimulering onderzoek

Guy Vandepoel (BB) verzoekt om bij de oproep van demonstratieprojecten het thema vleesveehouderij op te nemen.

Frank Coopman (Hogeschool Gent) ervaart dat onderzoeksprojecten met betrekking tot BWB vaak negatief beoordeeld worden. Het antwoord is vaak dat het project wel interessant is maar er andere prioritaire thema's uit andere sectoren zijn.

Frans Coussement (Kabinet Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid) antwoordt dat dit IWT-projecten betreft waarvan de bevoegdheid onder een ander beleidsdomein en minister valt.

Annemie De Bruyn (Groene kring) vindt onderzoek belangrijk maar communicatie van onderzoeksresultaten is evenzeer belangrijk anders heeft onderzoek weinig zin.

Sigrid Stoop (DGZ) wenst ondersteuning bij dierziektenbestrijding: er is nood aan onderzoek naar wanneer en hoe bestrijding moet aangevat worden. Hierover zijn er nog veel vragen bij de veehouders.

Geert Hoflack (Fac. Diergeneeskunde-UGent) wijst erop dat het belangrijk is voor het vrijwaren van onze export van levende runderen dat IBR bestreden wordt. Hij pleit ervoor om nu al iets te ondernemen om de veehouders aan te zetten tot IBR-bestrijding, anders vreest hij voor het verlies van een groot deel van de export.

Guy Vandepoel (BB) vermeldt dat IBR enkel voor fokvee van belang is.

Guy Depraetere (ABS) vraagt of de sector betrokken zal worden bij de verschillende werkgroepen die instaan voor de uitwerking van de acties.

De voorzitter antwoordt dat de sector zal geraadpleegd worden indien nodig bv. voor bijkomende info.

Frans Coussement (Kabinet Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid) antwoordt dat er al veel gediscussieerd werd en dat het nu tijd is om over te gaan tot daden. Dit lukt moeilijker in een grote groep.

Honoré Pauwels (ADLO) wenst nog een actiepunt toe te voegen, namelijk stroomlijnen van voorlichting.

IV. Visiedocumenten van organisaties

A. Boerenbond: Een visie op de toekomst van een rendabele vleesveehouderij

Boerenbond – sectorvkgroep vleesvee- en kalveren

9 januari 2009

BOERENBOND

SECTORVAKGROEP VLEESVEE EN -KALVEREN
DIESTSEVEST 40 – 3000 LEUVEN
TEL. +32(0)16 28 61 01 – FAX +32(0)16 28 61 09

VISIE-NOTA

DATUM: 9 JANUARI 2009

AUTEUR: GUY VANDEPOEL, SECRETARIS SVVK

WERKGROEP SECTORVAKGROEP VLEESVEE EN -KALVEREN:

“EEN VISIE OP DE TOEKOMST VAN EEN RENDABELE VLEESVEEHOUDERIJ”

Binnen Boerenbond werd een werkgroep “Red het witblauw” geïnstalleerd om na te denken over toekomstscenario's voor de vleesveehouderij.

Op basis van de discussies in deze werkgroep werden 5 noodzakelijke wijzigingen gedetecteerd om de Belgische witblauw vleesproductie in de toekomst meer concurrentieel te maken:

1. -Sturing van de aanbodzijde
“Witblauw rundsvlees als een nichemarkt”
2. -Gerichte promotie van Belgische rundsvlees
“Noodzakelijke erkenning van witblauw rundsvlees als Europees streekproduct!”
3. -Beschikbaarheid van op economische parameters geselecteerd witblauw ras.
4. -Commercialisatie en realisatie van meer transparantie in de keten
“Coöperatieve afzetmogelijkheden en vermarkting van rundsvlees”
5. Verbetering management op bedrijfsniveau

In de voorliggende nota wordt uitgebreid ingegaan op deze sectoranalyse.

Thema 1.	Sturing	van	de	aanbodzijde
	“Witblauw rundsvlees als een nichemarkt”			

Volgens het recentste voortgangsrapport van de mestbank 2007 zijn er in Vlaanderen 163.031 zoogkoeien aanwezig. In principe volstaan 75.400 zoogkoeien om het Vlaamse zoogkoeienquotum te benutten in combinatie met de 40% vaarzenregel. Er blijven dus zowel in Vlaanderen als Wallonië heel veel niet premiegerechtigde zoogkoeien aanwezig op de bedrijven.

Het aantal zoogkoeienbedrijven met professioneel karakter blijft eerder beperkt. Op basis van gegevens van ALV bezit slecht 11,36% van de bedrijven meer dan 40 zoogkoeien-premierechten. Voor 2007 komt dit overeen met 762 bedrijven. Dit betekent dat op 68% van de bedrijven (4613 vd 6714) minder dan 20 premierechten aanwezig zijn, wat beschouwd kan worden als een neventak.

Tabel 1: Structuur-evolutie van de Vlaamse zoogkoeienhouderij

aantal premies per landbouwer	% landbouwers 2000	% landbouwers 2007
0-5	26,07	20,32
5-10	26,84	22,69
10-15	17,64	16,36
15-20	8,11	9,34
20-25	6,21	7,77
25-30	4,00	5,51
30-35	2,56	3,76
35-40	2,12	2,89
40-50	2,55	3,84
50-60	1,36	2,59
60-80	1,37	2,58
80-100	0,64	1,19
> 100	0,45	1,16
	100 = 9285	100 = 6714

In Vlaanderen zijn er 1749 melkveebedrijven (24%) die ook zoogkoeienpremierechten in hun bezit hebben. In totaal wordt 24% van het beschikbare Vlaamse zoogkoeienquotum benut op melkveebedrijven. Interessant om weten is bovendien dat 35% van de zoogkoeienhouders 55+ers zijn! Deze groep bezit nog 23,6 % van de zoogkoeienpremies.

Volgens sommige experts is er een over-aanbod aan witblauw. We moeten er trachten voor te zorgen dat witblauwen als een niche-product uitgebaat worden met bijhorend beperkt aanbod. Anderzijds bewijst het verleden dat een aanbodbeperking slechts in beperkte mate in staat is om prijsverhogend te werken:

- de vaarzenregeling en latere opkoopregeling hebben niet geresulteerd in een marktsanering
- door de stopzettingregeling werd de afvloeï enkel tijdelijk versneld.
- zal blauwtong dit wel doen, met 15% minder kalvingen??
- in bepaalde EU-lidstaten (Ierland) daalde de productie met 15% na ontkoppeling

Dieren slachten op een lager gewicht zou ook aanbodsturend kunnen werken. De slachtleefijd van stieren in Meritus verhogen naar 26 maand was binnen dit kader een slechte keuze. Recent werd deze leeftijd op vraag van de sector terug vastgelegd op 24 maand.

Een sanering van het aantal bedrijven, zonder ontkoppeling zou de best mogelijke optie zijn, aangezien met een dergelijke maatregel de zoogkoeienpremie maximaal bij de blijvers in de sector zit. De sectorvakgroep vleesvee is niet voor een ontkoppeling van de zoogkoeienpremies.

Het kader waarbinnen de keuze voor of tegen ontkoppeling moet gemaakt worden bevat echter enkele nieuwe elementen:

- er is op gemengde akkerbouw-vleesveebedrijven een alternatieve grondbestemming mogelijk, door de oplevende grondstoffenmarkten. Dit blijkt uit een saldo-vergelijking van vleesveeboekhoudingen met het saldo van akkerbouwteelten.

- de voornaamste reden om niet te ontkoppelen blijft de vrees om in een flat-rate scenario de runderpremies te zien verloren gaan aan andere sectoren. Met de recente health check beslissingen wordt door Europa de mogelijkheid gecreëerd om grondgebonden maar economisch minder competitieve sectoren blijvend te ondersteunen via een geëigend gekoppeld premiesysteem.

- een voordeel van ontkoppeling echter blijft dat bedrijven niet meer geconfronteerd worden met betuttelende cross-compliance randvoorwaarden

- om de NERD's op te bouwen en te behouden is de effectieve aanwezigheid van zoogkoeien niet meer vereist, mits reconversie naar andere dierlijke sectoren binnen het bedrijf.

In geval van keuze voor ontkoppeling verwacht men dat volgende type-bedrijven zullen afvloeien uit de vleesveehouderij, aangezien ze binnen hun bedrijf een alternatief voor handen hebben:

- grote akkerbouwbedrijven
- gemengde melkvee-vleesveebedrijven

Centrale vraag blijft welk toekomstbeeld de sector zichzelf voorhoudt: maakt de sector de keuze voor gespecialiseerde zoogkoeienbedrijven of behouden we een toekomstbeeld van, vleesveehouderij die zichzelf beperkt tot neventak en onderhoud van het aanwezige permanent grasland

Een flexibele regio-interpretatie inzake het behoud van permanent grasland zou een herstructurering in de zoogkoeienhouderij kunnen versnellen. In concreto zouden stopzettende zoogkoeienbedrijven de Vlaamse buffer moeten kunnen opgebruiken om hun permanent scheurbaar grasland om te zetten naar akkerteelten.

THEMA 2: Gerichte promotie van Belgische rundvlees
 "Noodzakelijke erkenning van witblauw rundvlees als Europees streekproduct!"

Het (rundvlees)-verbruik is dalend en deze trend is zeer moeilijk te kenteren.

Volgende discussie-elementen verklaren het dalende verbruik:

- Rundvlees blijft wat betreft kostprijs het duurste vlees. Binnen een krimpend consumentenbudget en een aanhoudende economische recessie dreigt een dergelijke vleessoort als eerste marktaandeel te verliezen. Daarnaast zijn er te weinig argumenten om vlees als gezonde voeding naar voren te schuiven: integendeel, volgens gezondheidsspecialisten is het vleesverbruik nu reeds te hoog.

Generieke promotie voeren op basis van gezondheidsaspecten is zeker geen opportuniteit, we eten al teveel vlees!!

-Rundvleesproductie en klimaatdiscussie

In het kader van de klimaatdiscussie en een duurzamer leefwijze (ecologische voetafdruk) staat in de eerste plaats de “rood-vlees” consumptie ter discussie. Ook in Vlaanderen was er recent een discussie dat (rood) –vlees consumptie bijdraagt tot de opwarming van de aarde. Toch blijft het Belgisch witblauw rundvlees wat betreft karkas- en vleeskwiteit superieur en beantwoordt het witblauw het best aan de Belgisch consumptieverwachtingen en gewoonten. Hierdoor profiteert het rundvlees van een behoorlijk constant prijsniveau en wordt de commercialisatie steeds meer verankerd in een ketenintegratie.

-Evolutie van de import Braziliaans en Argentijns vlees
Voornamelijk in de horeca neemt het verbruik van dergelijk type vlees toe. Het zijn dus in de eerste plaats de edele delen die geïmporteerd worden in EU. De totale import uit vernoemde landen stagneert eerder. Witblauw vlees heeft eigenschappen (vetarm, mals, ...) die goed in de markt liggen. Voornamelijk bij vers verbruik levert dit visueel een andere appreciatie op: de dooradering met intramusculair vet van de Braziliaanse steak is niet onmiddellijk aantrekkelijk. Een mogelijks WTO-akkoord zou een negatieve impact kunnen hebben voor de Vlaamse vleesveehouderij:

- Rundveeprijs daalt met 25 %
- Productie valt met ruim 10 % terug
- Invoer van rundvlees verdubbelt
- Helft in Europa geconsumeerde biefstukken wordt ingevoerd ?

Conclusie: wil men een gerichte promotie kunnen voeren voor witblauw rundvlees, dan is een erkenning als streekproduct noodzakelijk, zodat je het product duidelijk kan positioneren in de markt ten opzichte van concurrerend vleessoorten en andere types rundvlees. Samen met Wallonië zou moeten onderzocht worden of BWB een origine-erkenning kan krijgen met bijhorende promotie.

THEMA 3: Beschikbaarheid van op economische parameters geselecteerd witblauw ras.

Algemeen wordt gesteld dat fokkerij en raszuiverheid binnen het witblauw voldoende aandacht moet blijven krijgen. Momenteel is het zo dat grotere fokbedrijven stoppen, omwille van te weinig economische incentives. Toch is een duurzame beschikbaarheid van voldoende economisch onderbouwd fokmateriaal essentieel willen we in Vlaanderen een vleesveehouderij met economische betekenis behouden. Hierbij worden de volgende parameters naar voor geschoven als basis voor een economisch BWB:

- Groei per dag = gestaltenorm/voederconversie
50% van de stiermoeders haalt de gestaltenorm niet
- Hoog slachtrendement
- Vroege maturiteit
- kalvingsnormen leeftijd eerste kalving vaarzen momenteel op 34 maanden!!
Nadien: 2 kalveren op 50 maanden!!
- Leefbaarheid: levenskrachtige kalveren/ minimale sterfte en uitval
- Stierenlijn om vleesvee gebruikskruisingen mee te realiseren, met andere rassen??

- Natuurlijk kunnen kalven is geen belangrijk economisch criterium

Om de fokkerij beter af te stemmen op de gebruikers worden volgende suggesties aangereikt:

-Noodzakelijke selectie-instrumenten:

-Een economische index per stier

-Inventarisatie van economische cijfers die beschikbaar zijn bij AWE/BBG

Op basis van deze kengetallen zou het zinvol zijn om een uitdraai te doen op basis van een economische-index die samengesteld is uit diverse gewogen economische kengetallen.

-Daarnaast zit er ook interessante informatie in de kruisingsresultaten met andere rassen.

-Er zou ook een meldpunt geïnstalleerd kunnen worden voor afwijkingen van bepaalde stierlijnen.

THEMA 4: Commercialisatie en realisatie van meer transparantie in de keten

“Coöperatieve afzetmogelijkheden en vermarkting van rundvlees”

Vaststellingen:

- Er is een overaanbod aan slachthaken. Binnen de slachthuizen komt er een sanering: 500.000 runderslachtingen in 36 slachthuizen leidt niet tot schaalefficiëntie
- De handelaar heeft in heel de keten een niet te onderschatten logistiek functie. Hij staat garant voor maatwerk, waarbij binnen de diversiteit van karkassen, de juiste afnemer gekoppeld wordt aan een specifieke karkaskwaliteit! Behoud van een netwerk geografisch gespreide marktplaatsen blijft een hulpmiddel voor een betere prijstransparantie, aangezien op basis van de marktontwikkelingen de veehouder de tendens in prijsvorming beter kan opvolgen.

IVB levert heel wat potentiële gegevens die te weinig benut worden door de veehouders, maar die uiteindelijk sleutelelementen zijn om meer transparantie te realiseren in de prijsvorming van slachtvee. Anderzijds komt de Vlaamse overheid niet steeds haar taak na, om toezicht uit te oefenen op de correcte toepassing van de IVB-standaard in de slachthuizen. Binnen de sector is er een afspraak dat alle binnen Meritus verhandelde dieren, een automatische beschikbaarheid krijgen van de IVB-klassificatie! De verdere uitbouw van IVB is het middel bij uitstek om meer transparantie in de rundvleesketen te realiseren.

De piste voor het opzetten van een coöperatief afzet-alternatief moet grondig onderzocht worden. Dit initiatief moet dienst doen als buffer binnen de markt. Met wekelijks 50 dieren te commercialiseren kan je al een stuk marktregulerend zijn. Er ontbreekt immers een “coöperatieve” prijszetter in de rundvleesmarkt. Uit onderzoek blijkt dat ten opzichte van de ons omringende lidstaten de rundvleesprijzen voor vergelijkbare karkassen daardoor ruim 1 EUR/kg lager zijn.

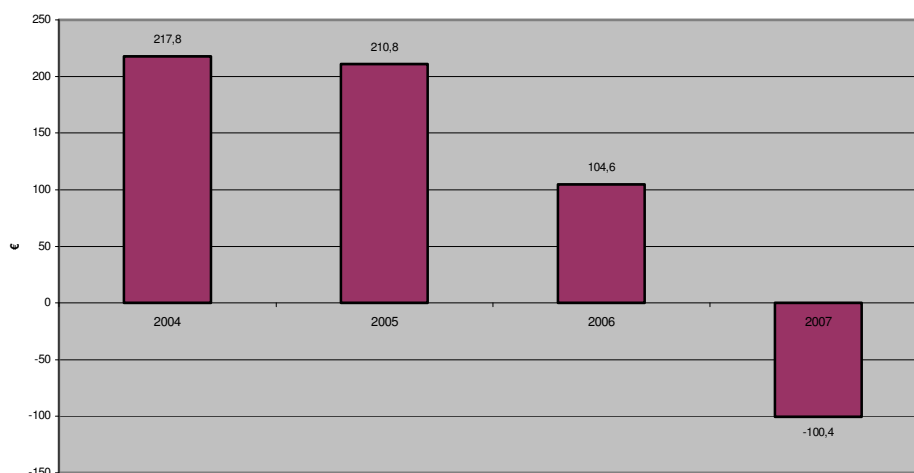
Door de overheid moet er onderzocht worden in hoeverre via de oprichting van producentengroeperingen geen PDPO-gelden kunnen aangewend worden voor een dergelijke coöperatieve vleesafzet te ondersteunen!

Vanuit de distributiesector komen er alleszins signalen dat men de aanvoer anders wil gaan organiseren.

Er heerst crisis in de vleesveesector!

Dat blijkt alvast uit een rendabiliteitsanalyse van de sector, waarbij Boerenbond op basis van actuele kosten en marktevoluties de sector op de voet opvolgt. De resultaten van de Boerenbond TIBER-boekhoudingen liegen er niet om: de zoogkoeien en vleesveehouderij draait op een negatief arbeidsinkomen

Grafiek: Arbeidsinkomen /zoogkoe

Op vlak van bedrijfsmanagement is er op vleesveebedrijven nog veel te verbeteren. Dit blijkt o.a. uit bedrijfseconomische analyses en vergelijkingen. Binnen het vleesveebedrijf zijn er te weinig uniforme diergroepen aanwezig om vb een efficiënt voedermanagement of andere optimalisatietechnieken door te voeren.

Voor dit thema wordt voorgesteld om een managementcursus vleesveehouderij uit te werken en de oprichting van studieclubs actief te steunen en te promoten. Daarnaast moet er ook meer werk gemaakt worden van zinvol praktijkgericht onderzoek. Innovatie en investeringen moeten gestimuleerd worden door extra VLIF-subsidie voor vernieuwende technieken.

Tot slot vraagt de vleesveehouderij een moratorium op bijkomende kosten. Zo zijn er de laatste jaren extra kosten bijgekomen omwille van aanrekening van FAVV-bijdragen en dreigen ook de kosten voor gebruik van het VEEPORTAAL op de sector verhaald te worden.

Inzake kwaliteitsbewaking en de hieruit volgende kosten, mogen de gehanteerde normen niet strenger zijn dan de Europees wettelijke normering.

B. Groene Kring: Visietekst vleesveehouderij algemeen

GROENE KRING

BEWEGING VAN JONGE LAND- EN TUINBOUWERS

Betreft : Visie Vleesveehouderij

A. Is er nog ruimte voor jongeren in de vleesveehouderij en de kalversector?

De werkgroep vleesvee ziet de toekomst somber in. Om een vleesveebedrijf te kunnen opstarten is er nood aan een hoog kapitaal. De vleesveesector heeft echter een lage rendabiliteit t.o.v. de andere landbouwsectoren en is vrij extensief te noemen. Bovendien heeft men veel grond nodig om de voederkost binnen de perken te houden en milieukundig is men verplicht tot de aanschaf van NERs. De gronddruk in het verstedelijkte Vlaanderen ligt zeer hoog.

Doordat het ongeveer 2 jaar duurt vooraleer men het eerste kalf kan verkopen, heeft de vleesveehouder met een bijzonder lange cyclus te maken en kan men in de eerst 2 opstartjaren geen inkomsten genereren.

Door al deze negatieve factoren zien we in de toekomst enkel groei mogelijk op bestaande bedrijven. In familieverband zal het nog mogelijk zijn om een vleesveebedrijf over te nemen, maar een overname van een vreemd bedrijf zien we financieel niet meer haalbaar. Om een leefbaar bedrijf te runnen, zal men in de toekomst een 100-tal zoogkoeien moeten houden met de bijbehorende kalveren en vaarzen, wat natuurlijk ook veel werk met zich meebrengt. Hiernaast zien we dan ook een toekomst weggelegd voor gezinsbedrijven die een evenwaardige neventak hebben, omdat een zuiver vleesveebedrijf voor velen financieel niet meer mogelijk zal zijn.

B. De vleesveehouderij onder de loep: welke factoren bepalen de rendabiliteit?

1. Lage kosten

Door de stijgende voederprijzen, tracht de vleesveehouder op alle gebied de algemene kosten te beperken.

Groene Kring is voorstander van het gebruik van ggo's in diervoeder. Op deze manier kan de kostprijs van veevoeders verlaagd worden en vervalt het concurrentienadeel tov ingevoerd rundvlees. Een alternatief hiervoor is het weren van rundvlees op de Europese markt dat niet ggo-vrij geproduceerd is.

Door speculaties op de markt van landbouwgrondstoffen, ondervinden rundveehouders sterke schommelingen van hun productiekostprijs. Vooral krachtvoerders en meststoffen zijn hier gevoelig aan.

Er wordt geopperd dat geneesmiddelen een belangrijk onderdeel uitmaken van de kostprijs. Wanneer er een eenduidige registratie van medicatie mogelijk is voor gans Europa, kunnen de geneesmiddelen veel goedkoper worden, wat voordeel voor de ganse sector oplevert.

2. Efficiënte inzet van arbeid en machines

In de huidige vleesveehouderij wordt voornamelijk beroep gedaan op familiale arbeid. De vennootschap wordt een steeds belangrijkere uitbatingvorm, die echter nog verder moet aangepast worden aan de verschillende landbouwwetgevingen.

Machinekosten worden vaak geminimaliseerd door de oprichting van machinerijen of loonwerkcoöperaties. Deze samenwerkingsverbanden gaan vaak in tegen de wetgeving van het autonoom beheer. We pleiten dan ook voor een aanpassing van de reglementering zodat een efficiënte en kostenbesparende samenwerking tot stand kan komen.

3. Opbrengst verhogen

In de zoektocht naar een rendabele vleesveehouderij, moeten we trachten de opbrengsten zo maximaal mogelijk te verhogen. Een eerste en bijna logische reactie zou ons leiden naar een beperkter aanbod waarbij de markt van vraag en aanbod naar een hogere prijs kan resulteren. Naar analogie van andere landbouwsectoren merken we dat in een situatie van een beperkt aanbod, de buitenlandse markten dit tekort heel snel zullen invullen.

Het rechtstreeks verkopen aan de consument is een mogelijkheid voor een beperkte groep veehouders.

Tussen de verschillende bedrijven zijn er grote verschillen merkbaar in technische resultaten. Door een onderbouwde opleiding en een goede bedrijfsbegeleiding kunnen meer en betere resultaten gehaald worden.

4. Genetica

De Vlaamse vleesveehouderij richt zich in de eerste plaats op kwaliteitsproductie met het "Wit – Blauw". Dit ras blijft het best verzoenbaar met de consumptiegewoonten en –behoeften op de Belgische markt. In de toekomst wil men de rentabiliteit en het dierenwelzijn optimaliseren waardoor er een witblauwpopulatie zal ontstaan met betere groeieresultaten, een groter gestalte en eventueel het beperken van het aantal keizersnedes.

Het onderzoeken van alternatieve rassen en gebruikskruisingen is ook een optie.

5. Promotie: kwaliteit en productiemethode

In het buitenland kan men goedkoper produceren door onder andere lagere sanitaire verplichtingen en controles en het toestaan van hormonengebruik. We vinden het dan ook van uitermate belang dat er voldoende promotie voor het Belgische Rundvlees wordt gevoerd. Het Belgische vlaggetje op de producten, het Meritus-label van VLAM en de verschillende tv- en radiospots van VLAM vinden we zeker een stap in de goede richting. Een goede marketing van ons rundvlees is van essentieel belang.

De Belgische consument is totaal niet chauvinistisch in vergelijking met andere landen zoals Frankrijk. Onze consument zal steeds het goedkoopste kiezen, ongeacht de herkomst of de productiewijze. We stellen dan ook voor om een reportage te maken (Panorama, Vlot,...) waarbij de Amerikaanse of Argentijnse productie wordt gevolgd van "Riek tot bord" en dit in vergelijking met onze Belgische productiemethode.

De export wordt vandaag voor de vleesveehouders als minder belangrijk aanschouwd. De werking en resultaten van het Belgium Meat Office als onderdeel van VLAM is niet duidelijk, enige communicatie zou hier passen.

6. VLIF

De vleesveesector is bijzonder tevreden dat de grondgebondenheid uit de VLIF-wetgeving is gehaald. Deze financiële steun is een enorme stimulans om actief te blijven in de sector. We wachten vol spanning af wanneer de beloofde 70.000 € vestigingssteun in Vlaanderen wordt ingevoerd.

We zouden echter nog enkele knelpunten uit het VLIF willen halen. Allereerst de defiscalisatie van de VLIF-steun, het is toch niet logisch dat je belastingen moet betalen op iets dat je krijgt ter ondersteuning? Verder zijn de lange uitbetalingstermijnen niet gemakkelijk voor een opstartend bedrijf. Vanaf de opstart heeft men immers steun nodig! Tot slot willen we dat de overname in 2 fasen terug in de wetgeving wordt opgenomen. Dikwijls kan je als zoon van een vleesveehouder niet starten na je studies: je ouders zijn vaak nog te jong om volledig over te nemen. Bovendien is overnemen in 1 keer dikwijls financieel niet haalbaar op jonge leeftijd. Op dat moment ga je als jongere buiten de sector werken, maar dan is het terugkeren in de vleesveehouderij geen evidentie meer.

7. Milieu

Wat betreft de MAP-reglementering zouden we graag een aanpassing doen naar de export van stalmest. Deze mag momenteel niet over land- of taalgrens heen worden afgezet. Kippenmest kan echter wel in Nederland worden afgezet. De vraag naar vaste mest stijgt zeer sterk, waarop wij als vleesveehouders natuurlijk graag een antwoord willen bieden. Bovendien is export van stalmest een verwerking van mest, zodat we in Vlaanderen op een eenvoudige manier de mestverwerking globaal kunnen verhogen.

8. Grond

Vleesveehouders hebben een grote noodzaak aan bijkomende grond voor de ruwvoerders. Bovendien is het voor jongeren niet evident en financieel niet haalbaar om grond aan te kopen. De pacht is dan een welgekomen oplossing maar vele grondeigenaars zijn echter bang om de grond te verliezen aan zittende pachters. Een grondig debat met alle betrokken partijen over de pachtwet met fiscale voordelen of verlaging van grondlasten bij verpachten aan jongeren zou onze huidige pachtwet perfect kunnen aanvullen.

9. Diergezondheid

De rendabiliteit van een bedrijf is sterk afhankelijk van de gezondheidstoestand van de veestapel. Een gezonde veestapel hebben en deze behouden kan veel geld uitsparen op een vleesveebedrijf. Door de strenge winter kunnen de muggen met Blauwtongvirus zijn uitgeroeid maar opvolging is aangewezen! Indien Europa niet co-financiert, willen we een vrijwillige vaccinatie zodat de veeartskosten niet zo hoog oplopen.

Veepeiler is te weinig gekend onder de vleesveehouders. De communicatie moet beter, want het doel van het project wordt warm onthaald. Groene kring stelt voor om landbouwwakbladen meer te gebruiken als communicatiemiddel. Hierdoor krijgt het project meer bekendheid, zullen er meer vragen komen tot nieuwe projecten en worden de resultaten van de projecten aan een breed publiek bekendgemaakt.

De minimum leeftijd voor BSE – testen werd verhoogd van 30 naar 48 maand: dit vinden we een stap in de goede richting! We hopen dat er op korte termijn een verdere versoepeling komt.

Wat betreft de vaccinatie van IBR zijn we van mening dat enkel een verplichte enting nut heeft. Toch mogen we ook de invloed van BVD niet onderschatten. Deze ziekte kan veel economische schade op het bedrijf aanrichten. We zijn dan ook vragende partij om de aankoopvernieuwing terug in te voeren, zodat men vrijwillig dieren kan testen en zo de ziekte uit het bedrijf houden.

C. Een nieuwe weg inslaan?

1. Het onderhoud van de natuurgebieden

Als jongerenorganisatie streven we ernaar om zo economisch en ecologisch mogelijk te werken. Het onderhouden van weides en het houden van dieren kan niemand zo goed als de landbouwer zelf. We

stellen echter vast dat natuurverenigingen en het Agentschap Natuur & Bos gronden aankopen om zo meer natuurverweving en aaneengesloten natuurgebieden te creëren. Hierbij wordt vaak genoten van overheidssteun zodat hier oneerlijke concurrentie ontstaat met jonge, opstartende vleesveehouders.

We weten dat er al vrijwillige gebruiksovereenkomsten bestaan die landbouwers toelaten op een juridisch correcte manier een grond met bestemming natuur te onderhouden en om te vormen naar meer extensieve graslanden. We ervaren echter dat mensen uit natuurhoek en landbouwers in veel gevallen niet op dezelfde golflengte zitten, waardoor zulk een gebruiksovereenkomst niet tot stand komt.

We zouden hier graag verandering in zien. We vinden het immers niet realistisch dat er zoveel geld wordt gespendeerd aan activiteiten die wij als landbouwers veel efficiënter en goedkoper in samenspraak met de natuurbeheerders kunnen uitvoeren.

2. Behoud van permanent grasland

Permanent grasland is voor vleesveehouders zeer interessant in vergelijking met andere sectoren en we wensen hier dan ook een behoud van deze maatregel. Het is echter niet nodig om extra grasland tot permanent te benoemen. Wanneer tijdelijk grasland 5 jaar na elkaar niet wordt bewerkt, wensen we dan ook dat dit niet meer automatisch wordt omgevormd naar permanent grasland.

3. De korte keten

Thuisverkoop of rechtstreekse levering zijn mogelijkheden voor mensen die dit willen, het is echter een nichemarkt die niet voor elke vleesveehouder is weggelegd.

In de rundveesector bestaat er nog geen georganiseerde structuur die slachthuizen of verwerkende industrie en veehouders samenbrengt. In de andere sectoren zien we dat een coöperatie goed kan werken indien deze efficiënt is en een bekwame directeur aan het roer heeft staan. Er is dan ook vertrouwen in een coöperatie indien de nodige kwaliteiten aanwezig zijn. Bovendien zal een coöperatie in goede werking de beste prijs uitbetalen. Onze vleesveehouders zijn dan ook vragende partij voor de oprichting van een coöperatieve afzet. Deze kan dan ook fungeren als een prijszetter in de markt, nu er steeds minder veemarkten plaatsvinden.

D. Het Europese kader: een uitdaging of een beperking?

De Europese steun is voor de Vlaamse vleesveehouderij een belangrijke bron van inkomsten, al is men zich ervan bewust dat deze steun in de nabije toekomst zal worden afgebouwd. Er komt dan ook een sterke vraag vanuit onze vleesveehouders om een compenserende Vlaamse steun te voorzien. De vleesveehouders zijn bijzonder positief over het gekoppeld houden van de zoogkoeienpremies. Enkel op deze manier zal ons Belgische Wit – Blauw ras kunnen blijven bestaan.

C. Groene Kring: Visietekst Vleesveehouderij en rendabiliteit

GROENE KRING

BEWEGING VAN JONGE LAND- EN TUINBOUWERS

Betreft : Visie Vleesveehouderij: Deel 2: Rendabiliteit

A. Een ondermaatse rendabiliteit in de rundveehouderij.

In onze algemene visietekst Vleesveehouderij, hebben we uitvoering besproken op welke manieren de rendabiliteit van deze sector verbeterd kan worden. In deze nota proberen we vooral dieper in te gaan op de mogelijkheden om de opbrengsten van de vleesveehouders te verhogen. Daar een nog verdere kosterverlaging bij de professionele bedrijven moeilijk is, zal een opbrengstverhoging de voornaamste manier zijn om de rendabiliteit van de sector te verbeteren.

Wanneer we de verschillende factoren onder de loep nemen, die een invloed hebben op de rendabiliteit, stellen we vast dat we ons momenteel in een ongunstig economisch klimaat bevinden.

EU. Karkassen van Runderen (week 3: 12/1 – 18/1/09)

Prijs in euro per 100 kg geslacht gewicht.

Stieren minder dan 2 jaar:

	België	EU
U2	338,90	382,60
U3	316,50	365,40
R2	300,60	347,10
R3	272,80	336,30
O2	260,10	278,50
O3	243,30	298,70
gemiddeld	308,80	339,20

Bron: landbouwleven, 30 januari 2009

Uit de cijfers blijkt dat we in België te maken hebben met een opmerkelijk lagere prijs in vergelijking met de rest van Europa. Bovendien worden er in België veel dieren van het Wit – Blauw ras geleverd onder de klassen S en E. Dit kwaliteitsvlees komt bijna niet voor in de rest van Europa, waardoor we onze producten niet objectief kunnen vergelijken!

C. Hoe kan een prijsverhoging tot stand komen?

1. Marktprijsnoteringen

Uit de bovenstaande tabel blijkt een duidelijk prijsverschil tussen Belgische en Europese dieren. Groene Kring vindt het dan ook onbegrijpelijk dat zulk een groot prijsverschil kan optreden terwijl de consumenten toch geen sterke verschillen voelen over de landsgrenzen heen!

Wanneer we de huidige prijzen bekijken wordt een dier in klasse E ongeveer €3,9/kg uitbetaald. Uit bovenstaande tabel merken we voor klasse U al een Europese prijs van €3,8/kg. Bovendien is klasse E een kwalitatief beter product! We hopen dan ook in de toekomst om samen met de distributie de oorzaak hiervan te vinden en op te lossen. Groene Kring hoopt ook dat er door het prijsobservatorium van Minister Van Quickenborne meer transparantie in de prijsvorming ontstaat.

Door het verdwijnen van de veemarkt te Anderlecht, verliezen we een referentie op het vlak van marktprijzen voor levende runderen. De veehouders merken dat het steeds moeilijker wordt om concrete marktinformatie te vinden bij de verkoop van hun dieren. Het bestaan van het BIRB is bij de meeste veehouders onvoldoende gekend. De gegevens die door deze instantie ingezameld worden kunnen nochtans een interessante leidraad zijn bij de verkoop van afgemeste runderen.

2. Aanbodbeperking & gelijkheid op alle vlak

Als vleesveeouders willen we een grote sector blijven zodat een continue voorziening van vlees aan de grootdistributie en de binnenlandse markt kan gegarandeerd worden. Behoud van ons marktaandeel is voor de vleesveeouders belangrijk.

Groene Kring vraagt dan ook aan de distributie een aanbodbeperking van buitenlands vlees om ons eigen product te kunnen blijven verkopen. Bovendien willen we pleiten voor gelijkheid op alle vlakken! Het vlees dat in onze rekken komt, moet voldoen aan de Vlaamse en Federale regelgeving. Er moet dus aan dezelfde productienormen en sanitaire regels worden voldaan wil men buitenlands vlees in de winkelrekken leggen. In deze context komt ook het GGO-debat terug ter sprake. Wanneer wij als producent geen GGO-voeder mogen gebruiken, vinden we het logisch dat ook buitenlands vlees conform is met deze norm. Ons rundvlees is bovendien hormoonenvrij en we hopen dat ingevoerd vlees dit ook is!

Tot slot zijn de non-trade-concerns voor onze rundveehouderij bijzonder belangrijk. Op het vlak van dierenwelzijn en milieu worden er heel hoge eisen gesteld aan onze veehouderij. Bovendien produceert vleesvee dat intensief wordt gehouden minder CO₂ in vergelijking met extensief gehouden vleesvee. Om bijvoorbeeld 1 kg rundvlees te produceren zijn er in Brazilië 59 kg CO₂ equivalenten nodig, produceert men die kg rundvlees in België zijn er slechts 16 kg CO₂ equivalenten nodig. De veel besproken “ecologische voetafdruk” is dus lager bij het consumeren van Belgisch Rundvlees!

3. Export verhoging

Onze Belgische zelfvoorzieningsgraad bedroeg in 2007 131,9% (tabel 10). We worden bijgevolg genooddaakt om een deel van onze eigen producten in het buitenland af te zetten.

Eenzijds moeten we trachten onze niche producten zo waardevol mogelijk af te zetten op de buitenlandse markten. Hier kan het Belgian Meat Office een belangrijke rol in spelen. Op termijn kan ook de buitenlandse Horeca worden aangesproken om onze superieure kwaliteit te gebruiken.

Anderzijds moeten we ook trachten onze doorsnee stieren uit de klassen U en R in massa af te zetten, zodat een hoogwaardig massaproduct kan worden aangeboden.

4. Tussenschakels, monopolie of coöperatie?

Hoe meer tussenschakels er bestaan, hoe duurder een product wordt, of hoe minder de boer uiteindelijk krijgt voor zijn vlees. We stellen ons dan ook de vraag of tussenschakels altijd noodzakelijk zijn. We moeten er echter voor waken dat het aantal afnemers niet afstevent op een monopolie. In een situatie met een monopolie kan deze grootmacht de prijs bepalen en hebben we als producent niets meer te zeggen over de prijsvorming.

Bovendien is de prijsvorming momenteel bijzonder ondoorzichtig. We pleiten dan ook voor een snelle maatregel zodat er prijstransparantie komt! In andere sectoren zien we een goedwerkende coöperatie

als oplossing voor de transparantie en de betere prijsvorming. We hopen dan ook dat de gesprekken voor het uitwerken van een stabiele coöperatie snel van start kunnen gaan.

Wanneer de consument overtuigd is van het Belgische Rundvlees, dan blijft dit in de winkelrekken liggen. Om een verantwoorde marge bij de producent te kunnen blijven garanderen, is het voor Groene Kring noodzakelijk om op regelmatige tijdstippen met de afnemers (hier FEDIS) rond de tafel te kunnen zitten.

5. Instandhouding van de kleine slager.

We vinden het in deze context dan ook belangrijk om de kleine beenhouwer in stand te houden om het monopolie tegen te gaan. Enkel de lokale slager kan zorgen voor de beste verwerking van ons vlees. Hij kan nog een ruimere marge voorzien en kan de beste prijs geven voor de dieren. Het versnijden van vrouwelijke dieren moet immers door specialisten gebeuren. Bij deze dieren is er namelijk een grote variatie in de karkassen waardoor de kwaliteit van de beenhouwer van uitermate belang is. Enkel goed opgeleide mensen kunnen het superieure vlees tot zijn recht laten komen.

De grootdistributie wil vooral uniforme producten waarbij het versnijden bijna bandwerk wordt. Hiervoor zijn onze stieren bijzonder geschikt, het zijn uniforme karkassen die steeds dezelfde handeling vragen. De kwalitatieve opleiding van de slaggers is dan ook van minder belang dan bij de vrouwelijke dieren.

We merken een dalende interesse voor het slaggersberoep. Meer promotie rond opleiding en vorming van een slager kan een bijdrage leveren voor meer kwalitatieve beroepsmensen.

6. Thuisverkoop

Het thuis verkopen van vlees is een andere mogelijkheid om een extra inkomen te verwerven. Dit is echter maar mogelijk voor een beperkt aantal veehouders en biedt dus geen oplossing voor de sectorcrisis.

7. Vraag van de grootdistributie

Aangezien de grootdistributie een grote afnemer is, bepalen zij een belangrijk deel van het aanbod. We merken de laatste jaren dat de vraag vooral uitgaat naar lichtere karkassen, zodat men kleinere porties vlees aan de consument kan aanbieden. Zal dit in de toekomst het standaard type rund worden of is deze trend slechts tijdelijk te noemen?

Bij lichtere karkassen blijft de kweekkost echter even hoog, waardoor de kostprijs per kg vlees verhoogt voor de individuele boer. Groene Kring vraagt ter compensatie een degelijke vergoeding voor deze extra inspanningen.

8. Promotie

Doordat ons vlees een hogere productiekostprijs heeft, is het van essentieel belang om ons te differentiëren op het vlak van kwaliteit en productiemethode. Dit is enkel mogelijk door een goede promotie.

Wat de binnenlandse promotie betreft, vraagt Groene Kring een duidelijke communicatie betreffende de non-trade-concerns, (dierenwelzijn, milieudoelstellingen,...) zodat de consument op een correcte manier zijn vleeskeuze kan bepalen. De promotie "Van Riek tot Bord" zou een goed instrument kunnen zijn om onze Belgische productiewijze te kunnen vergelijken met bijvoorbeeld de Argentijnse. Hierin kunnen alle verschillende aspecten aan bod kunnen komen. Een duidelijke herkomstvermelding in de winkelrekken is belangrijk.

De buitenlandse promotie wordt gevoerd via het exportbureau vlees van VLAM, Belgian Meat Office. Groene Kring vraagt zich af waar het geld vandaan komt, werkt men enkel via Vlaanderen of is er

participatie van Wallonië. We hopen dat de krachten worden gebundeld en dat Belgian Meat Office op nationaal niveau wordt gestuurd en gefinancierd. Een grote slagkracht kan doelstellingen als promotie en export enkel maar verhogen!

C. Handel in België

1. Nood aan herstructurering

Uit de discussietekst (tabel 2, deel 3) blijkt dat er zeer veel runderen gehouden worden op gemengde bedrijven met slechts enkele dieren. Er is duidelijk nood aan herstructurering, waarbij meer professionalisme aan de dag gelegd kan worden. We willen streven naar een vleesveehouderij die enerzijds bestaat uit professionele gesloten bedrijven met meer dan 100 kalvingen per jaar en anderzijds bestaat uit gemengde bedrijven waar vleesvee een volwaardige neventak is. Deze herstructurering impliceert echter een grote behoefte aan grond door de noodzaak van betaalbaar ruwvoer.

Vandaag zijn er een aantal slachthuizen die runderen in eigen beheer aankopen en laten afmesten bij veehouders die hiervoor een vergoeding ontvangen per kg geproduceerd vlees. Door dit op grote schaal te doen, kan de industrie de marktprijzen van magere en afgemeste dieren sturen. We willen als vleesveesector niet evolueren naar een integratie, zelfstandigheid van de bedrijven moet mogelijk blijven!

2. Studies over de rundveehouderij en de prijspolitiek

Er worden regelmatig prijsvergelijkende onderzoeken gedaan door Europa. Geeft men hier ook gevolg aan? Ook onze eigen regering, onder leiding van Minister Van Quickenborne, heeft een studie uitgevoerd dat een duidelijk beeld wil scheppen over de Vlaamse Rundveehouderij en de prijspolitiek die er momenteel heerst. Zal men deze studie ook effectief gebruiken om verbeteringen aan te brengen aan het beleid?

3. Evolutie van de marktprijs

In de discussietekst, figuur 21, kunnen we de evolutie bekijken van de marktprijs van runderkarkassen. Hier wil Groene Kring toch enkele opmerkingen bij formuleren. De grafiek geeft gegevens weer vanaf 1996 en heeft een licht stijgende trend. We moeten echter opmerken dat dit een zeer negatief jaar is geweest op gebied van marktprijzen in de vleesveehouderij. Door met deze cijfers te werken en de cijfers te gebruiken vanaf 1996, vertrekken we vanuit een dal. Op deze manier is het eenvoudig om een stijgende trend op te merken in een grafiek. Groene Kring vraagt om ook rekening te houden met de jaren voor 1996 om een correcter beeld te krijgen over de evolutie van de marktprijs.

We mogen ons echter niet blind staren op de cijfers alleen! In onze huidige economie hebben we te maken met labels. We hebben meer zorgen, meer kosten om alle productiestappen op een correcte manier uit te voeren. De prijsstijging die in de grafiek wordt weergegeven is niet sterk genoeg om de stijgende kosten te neutraliseren. Zo hebben we de kosten van het FAVV, label, dierenwelzijn,... Ook de algemene kosten zijn de laatste jaren sterk gestegen, zoals o.a. voeders, stro, kunstmest enz. Door de modulatie van de premierechten en het niet indexeren van dit bedrag, verlaagt jaarlijks het bedrag van inkomenssteun aan de veehouders. Een stijging van de marktprijzen is dus zeker een noodzaak!

D. Algemeen Boerensyndicaat: Knelpunten voor een rendabele vleesveehouderij in Vlaanderen

V. Algemeen Boerensyndicaat
H. Consciencestraat 53a
B-8800 Roeselare
t 051/260820
f 051/242539
abs.roeselare@absvzw.be

ADVIESNOTA	ABS	en	JABS
------------	-----	----	------

Thema : “Knelpunten voor een rendabele vleesveehouderij in Vlaanderen !”

1. Inleiding

De vleesveehouders kampen al jaren met een discriminatie voor de sector.
Zelden nam iemand het voortouw om de sector te gronde te verdedigen.
Denken we hierbij maar aan :

- grondgebondenheid van vleesvee (2 GVE/ha)
 - moeilijke groeimogelijkheden
 - rem naar bedrijfsontwikkeling
 - ...
- Veel te hoge uitscheidingsnormen voor vleesvee
 - onterecht beperkingen op bemesting
 - jarenlang heffing betaald op iets wat we niet geproduceerd hebben
 - jaren de bodemtoestand iets achteruit gezet
 - recent ook moeilijkheden met mestverwerking (stalmest)
 - de rundveehouderij werd het zwaarst afgerekend door de mestbank terwijl deze sector als enige NOOIT verantwoordelijk is geweest voor de overbemesting van de Vlaamse bodem gelet op de grondgebondenheid.
 - ...
- VLIF-reglementering
 - geen tussenkomst in stallen, machines,...
 - veel te lage waarden voor vleesvee in bedrijfsovername (discussieforum voor ouders, banken, inventariswaarden,...)
 - ...
- Beperkte inspraak in lastenboeken, afzet, ...
 - de producent heeft veel te weinig inspraak (verdeling van de mandaten in adviesraden,...)
 - de handel en distributie dirigeert
 - nood aan een uniforme aanbiedingsvorm bij slachten (geen 9 vormen in functie van de afnemer).
 - Nood aan vaste norm voor ontvetting van de karkassen
 - Lage waardering voor “vijfde” kwartier

- Koud gewicht – 3 % norm Europa = -2 %
- ...
- Publieke opinie
 - cfr. Hormonen, BSE, dioxine,...
 - recente smaakproeven, ... geïoniseerd rundsvlees uit Argentinië, uitstoot van “wind”methaangassen in milieu,
 - desinformatie over vlees (cfr. Vegetarisme, film “Meat the Truth”)
 - ...
- Overleg met de overheid
Het overleg tussen de gespecialiseerde vleesveesector en de overheid was voorlopig gering.
- En zo kunnen we nog verder gaan.

Omwillen van al deze aspecten zijn we dan ook verheugd dat de Minister President en de Vlaamse Overheid deze dialoogdagen opstart om de voeling met de vleesveesector aan te scherpen en te verstevigen met de hoop één aantal knelpunten op te lossen.

De rundveecommissie van ABS wenst hierbij één aantal knelpunten in de “picture” te plaatsen.

Thema 1 : Prijs transparantie en duidelijke afspraken met de sector

- Vroeger en nu stellen we vast dat de prijs van de karkassen in Frankrijk duidelijk hoger zijn dan in België. Zelfs dezelfde grootwarenketen betaald in Frankrijk meer dan 0,5 €/kg meer voor “minderwaardige Karkassen (blondes, limousin, etc.)” dan voor ons superieur Wit-Blauw.
- Er moet ook één dialoog opgestart worden met de veehandel en de vleesgroothandel omtrent de “waarden” die mogen afgetrokken worden van de landbouwers. Hieromtrent moet er ook duidelijkheid geschept worden wat er al of niet mag afgetrokken worden. Uniforme afspraken zijn noodzakelijk zodat transparante facturen mogelijk zijn.
Hierbij denken we voornamelijk aan :
 - sanitaire bijdrage
 - vlam
 - slachtkosten, controlekosten, verwerking van edele delen,
 - ...
 - Aftrek van Warm → koud gewicht
In EU verordening 563/82 van 10 maart 1982 houdende de Uitvoeringsbesluiten voor de notering van de marktprijzen staat de officiële omrekeningscoëfficiënt op 2 %.
Ter info : een karkas van 500 kg geslacht x 1 % = 5 kg vlees
5 kg vlees X 4,5 €/kg = 22,5 €
Dit bepaald 1 % meer inkomen !
- Lintwormverzekering
Momenteel is deze verzekering in handen van 1 verzekeraar. We vragen met aandrang dat ook hieromtrent met de sector een vaste waarde wordt afgesproken incl. de verzekering tegen bijkomende spierziektes (cfr. Sarcosporidiose) en een verzekering tegen schade tijdens transport en slachten. Met andere woorden heeft deze verzekering een dekking tegen gebreken die niet zichtbaar zijn tijdens de anti-mortem keuring. Dit is het Nederlandse systeem. Vandaag stellen we vast dat iedereen zijn eigen systeem en waarde hanteert veelal gericht op winstbejag.
De markt moet kunnen vrijgemaakt worden voor andere verzekeraars.
Momenteel is dit niet mogelijk door de gevraagde kapitaalsgarantie.
- Ook vragen we dat er één verplichting zou komen dat de weegbasculen voor levende dieren in de slachthuizen 2 x jaarlijks zouden gecontroleerd worden naar hun juistheid + dat ieder weegtoestel zou uitgerust worden met een printunit. Ook hier is een taak weggelegd voor IVB en de overheid.

- Er dient ook één centrale website te komen met de marktprijzen van de dag. Zoals vandaag kan het niet verder dat we steeds referentieprijzen krijgen van de week voordien. Dit is geen markttransparantie.
- We vragen ook een herdachte en doorzichtige prijzencommissie met vooral aan de realiteit gekoppelde marktprijzen.

Thema 2 : FAVV en de gerichte controles

- ook hier vragen we met de sector een oplossing voor een groot probleem. We vragen nu al geruime tijd dat de “bijkomende” controles op hormonale producten op alle karkassen boven de 600 kg geslacht zouden stoppen. We aanvaarden steekproefgewijs controles maar niet meer op alle dieren!
Redenen : - tendens in de fokkerij naar zwaardere dieren
Cfr. KI-stieren VRV BLACKSTAR 1085 kg op 29 maand
ROSARIO 992 kg op 25 maand
 - voor de grossisten
 - beschadiging van de karkassen
 - langere wachttijden voor versnijden
 - hierdoor wil ook de veehandel steeds minder betalen door aspect van de grossist

Het is nogal logisch dat eventuele potentiële hormonengebruikers (indien deze nog bestaan) vandaag met dit gegeven eerder met lichte dieren zullen werken. Graag eens statistieken met aantal positieve gevallen met daar tegenover de schade door de lagere prijs voor de landbouwers.
- de laatste jaren hebben we diverse malen één probleem aangekaart, steeds werd er veel te weinig mee gedaan ! Denken we hierbij maar aan de bewaartermijn van Argentijns rundsvlees cfr. LUTGEN in Wallonië.
- We vragen met aandrang dat de normen en plichten voor importproducten gelijkgeschakeld zouden worden met onze Belgische normen. Onze Vlaamse veehouders verzinken in het papierwerk en de controles terwijl Pier, Pol en Klaas aan het importeren zijn aan Europese normen. Waar is de meerwaarde voor onze vlaamse vleesveeouders ? Denken we maar aan de oneerlijke concurrentie tegen rundsvlees geproduceerd met GGO-voeders, natuurlijke hormonen,
- Ook krijgen we jaarlijks diverse “getuigenissen” van veehouders die niet akkoord kunnen gaan met controles, optredens van controleurs, ... van FAVV op landbouwbedrijven, in slachthuizen, We vragen één meldpunt waar we met onze klachten terecht kunnen en waar ook direct één gevolg gegeven wordt aan de klacht. Zieke dieren, karkassen en vlees zijn één bederfelijke waar en de houdbaarheid of levensduur is beperkt.
- Het is ook noodzakelijk dat het FAVV die voortreffelijk werk doet op gebied van voedselveiligheid ook eens met de resultaten van onze producenten naar buiten treedt ,dat die consument weet dat hij hier in België het meest gecontroleerde en veiligste voedsel eet.

Thema 3 : DIERGEZONDHEID en CONTROLE

- Vandaag stellen we vast dat de testen op BSE, LEUCOSE en TUBERCULOSE vragen oproepen naar het nut hiervan. Gerichte controles kunnen we zeker aanvaarden maar niet meer totale screening of verplichte controle.
- We vragen eerder dat er gelden vrijgemaakt worden voor de concrete uitvoering van IBR en BVD bestrijding. Hierbij is het meer dan vijf voor twaalf willen we niet achterlopen op onze Waalse en buitenlandse collega's. Door de “vrijwillige” Aanpak bestaat de kans dat we op middenlange termijn onze export en eventueel vermarkting van dieren op markt van Ciney verliezen. In Wallonië werkt de overheid sterk mee (financieel als praktisch) in de bestrijding. In Vlaanderen wordt er “een te afwachtende houding” ingenomen met gevaar dat er dan veel te veel kosten op de nek van de landbouwer terecht komen.
- Ook één oud zeer uit West-Vlaanderen willen we aankaarten namelijk de

“de directe en indirecte schade van ganzen”.

Hierbij denken we aan opbrengstverliezen in de gewassen, kwalitatieve verliezen, het risico op BOTULISME, eventueel veranderingen van nitraatgehalte,....

Ook mogen we niet vergeten dat lintwormbesmetting bij runderen het vaakst voorkomt op door rioolwater ondergelopen weiden afkomstig van de steden en

Aanpalende huizen. Hieromtrent moet er ook een planschade programma opgemaakt worden voor op stapel staande waterdecreet. Ook het directe verband van de oprukkende vossenpopulatie en stijgende besmetting van runderkarkassen met sarcocysten en myositis dient grondig te worden onderzocht.

- Er gaat tegenwoordig ook veel geld verloren in de afvalbak van de slachthuizen. Het vijfde kwartier brengt steeds minder op. Verliezen op gebied van schurft (kwaliteitsproblemen van de vacht), leverbot (aantastingen van lever),... Ook hierover dient één dialoog opgestart te worden naar concrete actiepunten voor de bestrijding van leverbot, longwormen, diverse Zoönosen,... . Zeker met het integraal waterdecreet en aanleg van overstromingsgebieden, ... zal hiervoor meer aandacht noodzakelijk zijn.
- Ook omtrent RENDAC wensen we enkele kleine bemerkingen te formuleren :
 - we vragen de vermelding van het werkn° op de ophaalbewijzen
 - meer gewichtsklassen. Fiscaal is dit noodzakelijk naar waardebeoordeling bij vleesvee. (eventueel in stappen van 150 kg tot boven de 1000 kg) Nu licht de limiet op 800 kg
 - aftrekbare schade per kg dient herbekeken te worden voor vleesvee in de fiscale barema's.
- We vragen ook dat VEEPORTAAL een verbetering zou zijn voor de veehouders. Wat we zeker niet uit het oog mogen verliezen zijn de oudere generatie vleesveehouders die nog niet met de computer kunnen werken. Zij moeten nog een betaalbaar alternatief aangeboden worden.
- We vragen één blijvende waakzaamheid voor bestaande en nieuwe dierziekten.

Thema 4 : LANDBOUWBELEID, VLIF en de aanpassingen naar de toekomst

- wat betreft de VLIF-reglementering vragen we dat alle sectoren in de toekomst gelijkmatig zouden behandeld worden. De vleesveesector is het kind van de rekening geweest met zijn grondgebondenheid. We vragen dan ook dat de nodige budgetten voorhanden zouden zijn mocht er een herstructurering of inhaalbeweging komen in de vleesveesector. Ook vragen we dat de waardes bij vleesvee voor bedrijfsovername zouden kunnen opgetrokken worden of dat er vlotter kan mee gewerkt worden. Een inhaalbeweging vanuit VLIF zou gepast zijn in deze moeilijke tijd.
- Ook vraagt de vleesveesector dat de bijkomende gelden uit de eerste pijler die doorgeschoven worden naar de tweede pijler (PDPO) gelijkmatig verdeeld worden voor de sectoren. Het is geld van alle sectoren en het dient dan ook voor alle sectoren ter beschikking gesteld te worden. Geen specifieke maatregelen voor bepaalde doelgroepen.
- De rundveecommissie vraagt het behoud van de “zoogkoeienpremies” ook na 2013. De hoofdredenen van de commissie zijn :
 1. in mindere mate van belangrijkheid
 - “loon naar werken” → wie dieren houdt ontvangt de premie
 - Idee van de premie “ Verdrag van Rome” → ondersteuning van de markt en de voedselvoorziening.
 - Sector ondersteunen die aan één inhaalbeweging bezig is
 - Mensen belonen die blijven geloven zijn in de vleesveesector.
 2. de hoofdredenen
 - ontkoppeling is de eerste stap naar “FLAT-RATE”
 - wat doen we met ons permanent grasland ?
 - selectie

Ons Wit-Blauw is een gerenomeerd vleesras met een specifieke “nicemarkt” in België. We kennen ons probleem namelijk inteelt. Eén nog kleinere populatie is de doodsteek voor Wit-Blauw.

- voordeel voor de jonge boeren valt weg, namelijk verwerving van gratis premierechten.
- Vleesvee en zoogkoeienhouderij waren tot op heden geen 100 % professionele sector.

Redenen :

- grondgebondenheid
- sector waar weinig onderzoek werd ingedaan
- discriminatie van VLIF
- laag arbeidsinkomen
- ...
- We zien dat de vleesveebedrijven meer en meer “gesloten bedrijven” worden en dat de kleine afmesters verdwijnen en vervangen worden door grote integratoren cfr. Verbist, Leys,...
- 3. zonder premie is de zoogkoeienhouderij verlieslatend
Het inkomen van de populatie wordt bepaald door :

Gewichtsaanwinst (Koe + kalf)	=	management
X Prijs per kg	=	kwaliteit en voeding
- uitbatingskosten	=	investeringen en voeding
+ premie	=	VAST GEGEVEN → ZEKERHEID

THEMA 5 : SELECTIE

- We vinden het als sector positief dat de wetenschap onderzoek doet naar de erfelijke gebreken van het wit-blauw. Als veeteler weten we toch meer wat we kunnen verwachten uit koppelingen met geteste stieren. Op deze manier kan het uitvalpercentage gereduceerd worden. Alleen heeft het een negatief imago aan de buitenwereld dat het WIT-BLAUW een ras is met enorm veel afwijkingen. Terwijl ook andere rassen met problemen te kampen hebben.
- Als sector zouden willen vragen dat er meer geld vrijgemaakt wordt voor :
 - opsporen van nieuwe bloedlijnen,
 - stimuleren van onderzoek naar natuurlijke afkalvingen
 - creëren van beter selectieprogramma voor ons Wit-Blauw.
 Vandaag stellen we vast dat 2 “topstieren” vanuit het buitenland komen
Cfr. Blackstar, Rosario.
 - Wetgeving aanpassen voor vermarkten van gesext sperma
Export vers sperma → Nederland en ingevroren → België (Probleem)
 - onze rundveecommissie is ook tegen de splitsing van Stamboek. In tijden van administratieve veréénvoudiging moeten we niet starten met 2 stamboeken, 2 verschillende catalogen, 2 verschillende organisaties.
- Met ons Wit-Blauw hebben we een “exportproduct” en een “streekproduct”. Daarom is het ook noodzakelijk dat we onze sterke punten blijven aanhalen in Buitenland. Frankrijk is het beste voorbeeld van Chauvinisme. Hier is duidelijk een taak weggelegd voor Belgian Meat Office (VLAM).
- Het is ook wenselijk dat er een werkgroep zich bezighoudt met het uitstippelen van één duidelijk selectietrend met alle geledingen van de sector.
Veehouder → veehandel → vleeshandel → vleesexportateurs
- Binnen de selectie is het ook noodzakelijk voldoende “oog” te hebben omtrent de Rendabiliteit van ons vleesvee. Hierbij denken we aan conformatie, voederconversie, rusticiteit, gebruiksgemak, ...
- ...

Thema 6 : DE “FINANCIËLE” BALANS

- het is noodzakelijk dat er meer aandacht wordt besteedt aan de rendabiliteit van vleesvee. Hedendaags kennen we geen enkel boekhoudkantoor gespecialiseerd in de vleesveesector. Ook in de betaalde voorlichting zijn weinig “gespecialiseerden”. Deze rendabiliteitsstudie is echt noodzakelijk naar

fiscaliteit voor vleesveebedrijven.

- Voor KI-stieren zou er een economische index moeten worden gecrieerd. Deze zou rekening moeten houden met :
 - parameter groei
 - prijsindex (prijs/kg)
 - uitval en afwijkingen
 - voederconversie
 - stabiliteit
 - ...

In dit opzet zou een uitgewerkt Proefstier-wachtstier programma een aanvulling zijn. Het zou jammer zijn mocht VRV vandaag zijn werking in dit opzicht stopzetten wat nu wel al gebeurde in Wallonië. Een kapitaalsinjectie voor zulke projecten zijn zinvol maar dan wel voor jonge stieren van alle KI-stations.

- Er heerst momenteel echt een nood aan “objectieve cijfers” om bedrijven met elkaar te kunnen vergelijken. Hier is misschien een taak weggelegd voor de Vlaamse overheid om onderzoek te doen naar de rendabiliteit van de vleesveesector . Hierdoor zouden ook direct meer oplossingen aangeboden kunnen worden naar “hefbomen” om rendement op te drijven.
In dit opzicht is het wenselijk dat AMS zijn opvolgingsnetwerk uitbreidt.
- Ook een niet onbelangrijk item zou kunnen zijn “Vleesvee op stal of in de Weide” naar analogie van melkvee. Vleesvee heeft heel ander metabolisme dan melkvee. Ook meer onderzoek naar gebruik van nevenprodukten in de vleesveesector kan een aanvulling zijn om goedkoper vlees te produceren.
- ABS is momenteel met een onderzoek bezig naar de markt voor zeer jonge dieren. We denken hierbij aan voorbeeld “MERITUS GASTRONOMIEK” die voor een aantal bedrijven een oplossing kan bieden bij vermarkten van jonge stieren met hogere marktwaarde. Daarnaast zal dit ook een positief effect hebben op de marktprijs → aanbodbeheersing.
- een ander knelpunt in de rendabiliteit is thema “Groei door mestverwerking”
Hierbij is het ook noodzakelijk dat er meer aandacht wordt besteedt aan verwerking van stalmest wat vandaag toch een probleem is.
- een ander aspect (niet specifiek voor vleesvee) dat we toch eens willen aankaarten is probleem van de versleten autobanden op de silo's.
- Een stappenplan “VLEESVEE” is ook een piste waar eens moet aan gedacht worden.
- Wat betreft de rendabiliteit zijn ons inziens nog één aantal aspecten belangrijk. Zo wordt het inkomen bepaald door :
 1. gewichtsaanzet/ jaar (Koe + kalf)
Dit wordt bepaald door : % sterfte
Groei/dag
Leeftijd eerste kalving
Tussenkalftijd
Uitvalspercentage
Leeftijd van de reformekoeien
...
Dit alles wordt bepaald door “MANAGEMENT” van bedrijfsleider.
 2. Prijs per kg
Dit wordt bepaald door - conformatie
- gewicht
- bescpiering
Dit alles wordt bepaald door “KENNIS&OOG VAN DE MEESTER”
 3. Uitbatingskosten
Hier knelt voor veel bedrijven “het schoentje”. Veel landbouwers weten niet wat de kosten zijn.

Noodzakelijk hierbij is aandacht te hebben voor de :

- voeding van de dieren
- veeartskosten
- huisvesting
- "groeikosten"

THEMA 7 : BELANGRIJKSTE BESLUITEN
--

Voor ABS zijn volgende actiepunten een prioriteit :

1. duidelijke prijstransparantie en goede afspraken omtrent aftrekbare posten bij de vermarkting van dieren. De Europese wetgeving is richtinggevend.
De omrekening van warm → koud gewicht moet 2 % worden !
2. afschaffen van de standaard hormonencontrole op karkassen boven de 600 kg.
Dit is een discriminatie die alle actoren in de sector geld kost.
3. importprodukten moeten dezelfde garanties bieden als onze kwaliteitsprodukten.
Strenger optreden tegen importproducten met minder kwaliteitsgaranties.
4. meer transparantie van de voedselveiligheid naar de consument. De gebruiker, de man in de straat moet weten dat FAVV, en de volledige voedselkolom hem het veiligste voedsel garandeerd.
5. dringend meer aandacht besteden aan de knelpunten op gebied van dierziekten.
6. behoud van zoogkoeienpremies
7. nood aan inhaalbeweging van VLIF voor vleesveebedrijven
8. verder investeren in een rendabel Wit-Blauw ras door uitgebreid selectiepatroon.
9. zorgen voor betrouwbare parameters wat betreft vleesveebedrijven om bedrijven beter te kunnen evalueren. Hierdoor kunnen ook sneller en beter "hefbomen" ontwikkeld worden om de rendabiliteit te verhogen.
10. noodzaak om meer kapitaal en onderzoek aan te wenden om de rendabiliteit van de vleesveebedrijven op te drijven.

Deze 10 actiepunten lossen zeker het probleem op de vleesveebedrijven niet op maar helpen alvast om "de bedrijven sterker en rendabeler te maken"!

E.Bioforum: Uitgangspunten voor bio-landbouw toegepast in functie van vleesvee

Jos, Declercq – Bioforum Vlaanderen vzw

NOTA
Pag. 1/2

Datum: 4 maart 2009

Betreft: Uitgangspunten van de biolandbouw toegepast in functie van vleesvee

Vanwege: Jos Declercq, BioForum Vlaanderen vzw

Uitgangspunten van de biolandbouw toegepast in functie van vleesvee.

Een van de belangrijkste uitgangspunten om in de biologische landbouw actief te zijn met dieren is om de dieren hun natuurlijke eigenschappen te laten vertonen. Toegepast op vleesvee krijgen we dan de volgende aandachtspunten.

De grondregels

- Biolandbouw werkt grondverbonden.
- Runderen herkauwen. We gaan optimaal gebruik maken van deze eigenschap.
- Biolandbouw kiest voor natuurlijke kalvingen.
- Alle dieren moeten weidegang kennen.
- Op stal moeten dieren loslopen in ingestrooide stallen met voldoende ruimte.
- In principe worden dieren niet onthoofd, maar voor de veiligheid kan een uitzondering toegekend worden.
- KI is mogelijk. Embryotransplantatie is niet toegestaan.
- Dieren krijgen natuurlijke voeding. GGO's maken daar geen deel van uit.
- Biolandbouw is een streven naar duurzaamheid. Dit impliceert ook dat bioboeren zoeken naar duurzame afzetstructuren en -relaties.

Deze toepassingen staan in het lastenboek concreter omschreven.

Omstandigheden in de praktijk

- bioboeren werken in de praktijk vooral met Franse rassen. Blonde d' Aquitaines en Limousins zijn de meest gebruikte rassen. Uitzonderlijk wordt gebruik gemaakt van zeldzame rassen zoals het Westvlaams Rood of Roodbont. Ook Charolais en Maine Anjou worden gebruikt. Heel uitzonderlijk worden ook Angustypes gebruikt.
- Bedrijfsleiders van deze bedrijven varen meestal een heel eigen koers. Ze bouwen unieke bedrijven uit, maar staan in hun bedrijfsvoering dikwijls ook erg geïsoleerd.
- Dit systeem van werken leidt automatisch naar een extensievere bedrijfsvoering. In deze bedrijfsvoering zijn natuurgebieden vlot te integreren. Ze zijn zelfs een mogelijkheid om de kosten te drukken.
- Biologisch vleesvee is in Vlaanderen geen hoofdactiviteit. Het extensieve karakter leidt voor een voltijds bedrijf tot een zeer groot bedrijf, waarvoor in een versnipperd Vlaanderen slechts heel beperkt voeders van geschikte kwaliteit op één plaats aanwezig zijn.
- De afzet van biologisch rundvlees is in Vlaanderen heel weinig gestructureerd.

Problemen die zich stellen in de Vlaamse biovleesveehouderij

- In Vlaanderen zijn heel weinig gegevens ivm Franse rassen voorhanden. Selectie, fokkerij, rendabiliteit, cijfers in het algemeen. Iedere boer moet het zelf gaan zoeken. Alleen al het ter beschikking stellen van buitenlandse gegevens (indien Frans of Waals, met vertaling) zou een serieuze vooruitgang kunnen betekenen.
- Unieke bedrijven hebben nood aan reflectie en het uitwisselen van ervaringen om de eigen ervaring te toetsen aan die van anderen.
- Tussenkaltijd en uitval zijn geen zorgen van de biovleesveehouder. Selectie in functie van het bedrijf en optimaal gebruik van de ruwe ruwvoerders zijn dat wel.
- De benodigde hoeveelheid nutriënten is erg groot. De mogelijke winst per nutriënt ligt zeker in de biologische vleesveehouderij erg laag. Dit maakt het vrijwel onmogelijk om nutriënten aan te kopen.
- Structureren van contacten en contracten voor het beheren van natuurgronden: duur, vergoedingen...is noodzakelijk zodat de partners elkaar beter begrijpen.
- Het structureren van de afzet is met het huidige volume erg moeilijk. Ketenmanagers zijn in dat verband de enige mogelijkheid.
- De mogelijkheid om GGO vrij te voeren is voor de bioteelt een noodzaak.

F. Groene Kring: Rendabiliteit en EU beleid

GROENE KRING

BEWEGING VAN JONGE LAND- EN TUINBOUWERS

Betreft : Visie Vleesveehouderij: Deel 3: Rendabiliteit & EU beleid

A. Rendabiliteit op het individuele vleesveebedrijf

Als we de rendabiliteit op bedrijfsniveau bekijken, dan is de algemene trend zeer negatief. Wanneer we de gewerkte uren mee in rekening brengen bekomen we een nog slechter resultaat. Bovendien maken de premies een belangrijk deel uit van het bedrijfsinkomen. Zonder deze financiële stimulans zou een vleesveebedrijf niet meer kunnen overleven bij de huidige vleesprijzen.

De economische cijfers geven een gemiddelde weer van alle vleesveebedrijven en duiden een duidelijke negatieve rendabiliteit aan. In de praktijk merkt men echter grote verschillen tussen de bedrijven. Indien men de 25% beste en 25% "slechtste" bedrijven zou vergelijken, zouden meer conclusies kunnen worden gesteld.

Ook tussen de verschillende vleesrassen bestaan in de praktijk rentabiliteitsverschillen, zoals bv tussen Blonde d' Aquitaine en het Belgisch witblauw. Jonge stieren van beide rassen worden in veel gevallen als S en E karkas beoordeeld. Vandaag worden er door de overheid al studies uitgevoerd door de overheid omtrent de technische prestaties van verschillende vleesrassen. Een uitbreiding van deze studies met de economische verschillen tussen de vleesrassen kan veel interessante informatie opleveren. Een voorbeeld hiervan is het koppelen van groeiprestaties aan de verkoopprijs van jonge stieren.

We mogen de non-trade-concerns in onze sector niet vergeten! Op vlak van dierenwelzijn, natuur en milieu worden er heel hoge eisen gesteld aan onze veehouderij. Deze verplichte maatregelen zorgen voor een kostenverhoging van onze doorsnee veehouderij, maar kunnen geen opbrengsten genereren. Hierdoor ontstaat er oneerlijke concurrentie tov de landen die niet zulke strenge eisen opleggen. Een meerwaarde in opbrengst zou dus een eerlijk compromis betekenen voor de veehouderij!

Tot slot is het opmerkelijk dat in Vlaanderen het aantal zoogkoeien nog steeds stijgt, ten opzichte van een sterke daling van de melkkoeien. Hoe is dit te verklaren wanneer de vleesveehouderij helemaal niet zo rendabel is? Zou de mestreglementering hiervoor gezorgd hebben, waardoor men melkkoeien kan aangeven als zoogkoe om zo een lagere mestuitscheiding te bekomen?!

Evolutie van de veestapel (Vlaanderen, in aantal)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Runderen	1.558.075	1.527.221	1.457.226	1.405.675	1.374.090	1.350.304	1.332.923
Melkkoeien	327.067	329.728	319.074	311.939	303.515	292.842	283.727
Zoogkoeien	182.913	186.623	174.740	172.271	173.367	174.217	176.065

Bron: Landbouw in zakformaat (NIS)

B. EU beleid

1. Marktbeleid

Onze grootste zorg is de prijsvorming op niveau van de consumentenprijs. Wanneer we België met enkele andere landen vergelijken, wordt er bij ons een kwalitatief beter product geleverd aan een duidelijk lagere prijs! Bovendien is de consumentenprijs de laatste 10 jaar bijna niet gestegen. De supermarkten willen duidelijk de klant lokken door goedkoop vlees aan te bieden, zoals ook blijkt uit de recente studie van Minister Van Quickenborne.

In de vleesveehouderij hebben we te kampen met een vrij stabiele aanvoer van slachtvee die jaarrond quasi gelijk verloopt. Hierdoor is het invriezen van producten geen oplossing om de prijzen van rundvlees te verhogen.

Wat de huidige wetgeving ivm de NER regeling betreft, vinden we het niet correct dat jonge boeren het mestprobleem van de oudere generatie moet oplossen. Om te kunnen starten in de huidige vleesveesector moeten er NER, TR en een ZKQ aangekocht worden. De waarde van deze rechten moet volgens ons tot een minimum worden beperkt om zo de kostprijs te kunnen verlagen. Jongeren moeten dan ook bevoordeeld worden om in deze moeilijke economische situatie te kunnen starten.

Door het instellen van een Vlaams NER-rundvee quotum, kan de waarde van NER's verlaagd worden. Hierdoor zou men als veehouder meer dieren kunnen aanhouden dan het NER quotum op bedrijfsniveau, zolang het Vlaamse plafond niet overschreden wordt.

Oudere landbouwers gaan er vaak vanuit dat productierechten een verworven recht zijn, maar hierbij wordt vaak vergeten dat deze eerste generatie de rechten heeft gekregen! Het is toch niet logisch dat een niet-actieve landbouwer geld krijgt van Europese landbouwsubsidies én geld krijgt van een startende landbouwer om zijn productierechten te kunnen invullen? Deze gelden moeten toch naar de actieve, opstartende boeren gaan?!

2. Zoogkoeienpremies

De werkgroep is van mening dat de zoogkoeienpremies zeker gekoppeld moeten blijven.

Bij een ont koppeling zal de oudere boer het geld blijven behouden onder de vorm van Toeslagrechten. De oudere generatie zal ook zelf grond blijven behouden zodat toeslagrechten niet tot bij de actieve vleesveehouder zullen komen. Wanneer het pensioen zou worden opgetrokken bekomen we misschien gedeeltelijk een oplossing, maar toch zullen de meeste boeren hun rechten willen behouden. We vragen dan ook om bij mensen ouder dan 65 jaar het recht te ontnemen om premies te verhandelen! Wanneer deze mensen effectief willen stoppen maar al ouder zijn dan 65 jaar, moeten de premies automatisch naar de reserve gaan, zodat deze onder de jonge, actieve landbouwers kunnen verdeeld worden!

Bovendien is het zeer moeilijk voor jongeren om bij ont koppeling premies te verwerven. De oudere personen (die echter niet meer actief zijn) willen deze bron van inkomsten echter niet overgeven aan de actieve landbouwers die er in weze recht zouden moeten op hebben!

Wanneer premies gekoppeld blijven is het voor jonge starters interessanter om zoogkoeienquota van uitbollende boeren bij te verwerven. Deze markt is immers veel kleiner in vergelijking met de "toeslagrechtenmarkt" en er is geen grondaankoop nodig bij de het verwerven van zoogkoeienquotum. De toeslagrechten zullen in de toekomst bovendien meer gegadigd zijn doordat er geen beperkingen meer bestaan bij de activatie van toeslagrechten en hierdoor zullen jonge vleesveehouders moeten concurreren met andere, economisch sterkere, sectoren om TR te verwerven.

Zoogkoeienpremies moeten aanwezig zijn op bedrijven die actief bezig zijn met vleesvee en niet op bedrijven met vleesvee als passieve neventak. Het bedrijfsinkomen van de vleesveesector staat in de huidige economische situatie stevig onder druk, waardoor we een stukje zekerheid willen inbouwen en de zoogkoeienpremies willen toevertrouwen aan de intensieve vleesveehouderij.

Wanneer in de toekomst toch het zoogkoeienquotum zou ontkoppeld worden, zijn we van mening dat de zoogkoeienpremies als speciale toeslagrechten moeten behandeld worden en niet mogen geïntegreerd zijn in de bestaande toeslagrechten.

Europa past een modulatie toe van de toeslagrechten. Maar in de landbouw wordt echter geen rekening gehouden met inflatie, hoewel in alle andere sectoren wel regelmatig loonsverhogingen worden doorgevoerd naar aanleiding van de inflatie! We pleiten dan ook voor een behoud van ons inkomen en vragen om een jaarlijkse indexering van de premies!

Om jongeren een duwtje in de rug te geven, willen we pleiten voor een defiscalitatie van de steunbedragen. We stellen voor om de eerste 5 jaar een vrijstelling te geven aan jongeren, zonder dat deze "gemiste" belasting ooit wordt teruggevraagd.

3. Slachtkalverpremies

België, Nederland en Frankrijk willen dezelfde regeling treffen wat betreft de ontkoppeling om geen concurrentie te betekenen voor elkaar. Het is belangrijk dat de ontkoppeling en verdeling gebeurt op basis van het aantal slachtingen in de referentie jaren die genomen worden. Men neemt hierbij dus best niet het aantal verworven slachtpremies. De reden hiervoor is dat de kalverhouders die dikbilkalveren slachten op 10 % na buiten de premie vallen omdat deze te zwaar zijn (boven de 185 kg). Als er in de toekomst op deze bedrijven dan bv zwartbonte kalveren gehouden worden kan deze kalverhouder geen premies ontvangen en dit betekent dus oneerlijke concurrentie. De werkgroep pleit de koppeling zo lang mogelijk te behouden om zo de premies bij de actieve kalverhouders te houden.

4. Kansen binnen artikel 68

Soorten landbouw belangrijk ter bescherming of verbetering van het milieu

De werkgroep stelt een graaspremie voor permanent grasland voor, zodat het areaal permanent grasland behouden en onderhouden blijft. Ook natuurbeheer verdient een betere vergoeding.

De verbetering van de kwaliteit van landbouwproducten

De werkgroep vraagt om steun voor analyses zodat een betere bedrijfsopvolging mogelijk is. Een bodemontleding en stikstofanalyse kunnen bijdragen tot een verbetering van bodem en milieu en zorgen voor een betere en gerichte bemesting. Deze zal niet enkel het milieu, maar ook de productie van de gewassen ten goede komen. Verder zal ook de analyse van bloedstalen van de dieren tot een betere opvolging van de diergezondheidsstatus leiden.

Op deze manier kunnen meststoffen, fytoproducten en diergeneesmiddelen nog gericht ingezet worden.

De verbetering van de afzet van landbouwproducten

Binnen de Europese Unie mag er geen promotie worden gevoerd voor Belgisch Rundvlees. We hopen dat dit in de toekomst kan veranderen, zodat we ons rundvlees van zeer hoge kwaliteit en met laag vetgehalte kunnen promoten buiten onze landsgrenzen.

De werkgroep is voorstander van vleesverkoop onder label. We willen ons als veehouder op zoveel mogelijk vlakken kunnen differentiëren t.o.v. de buitenlandse concurrentie. In de praktijk merken we echter niet altijd de financiële meerwaarde van een label voor de veehouder, hoewel de extra maatregelen een kostprijsverhogend effect hebben.

Groene kring vraagt naar mogelijkheden voor een vaste vergoeding voor de veehouder bovenop de geldende marktprijzen. Ook een verdergaande Europese ondersteuning van de labelwerking is gewenst.

Landbouwactiviteiten die meerwaarde voor het landbouwmilieu opleveren

Er zijn vele mogelijkheden tot verbreding van de landbouw die volgens Groene Kring moeten ondersteund worden. Denken we aan zorgboerderijen, hoeveslagerij,... Hierin moet je als landbouwer veel tijd en energie in steken, waardoor een financiële compensatie meer dan welkom is!

In Vlaanderen werken we in een sterk verstedelijkt gebied, waardoor vleesveehouders meerdere nadelen - bijvoorbeeld een hogere grondprijs en kleinere, verspreide percelen op afstand - hebben

in vergelijking met onze buurlanden. Een Europese ondersteuning voor onze regio zoals bij de 'bergboeren' is hier zeker van toepassing.

Bijdragen aan oogst-, dier, en plantverzekeringspremies

Groene Kring is sceptisch ten opzichte van verzekeringspremies. Dikwijls zijn de premies zeer hoog en dan stellen we ons de vraag of dit alles nog wel rendabel is? Wat zal er dan in de toekomst met bv. het rampenfonds en het sanitair fonds gebeuren? Een ruimere ondersteuning van deze huidige systemen zou een goede zaak zijn.

Voor de teelt van maïs bijvoorbeeld, welke vrij lage teeltkosten heeft, heb je meestal geen problemen, deze kan je bijna altijd oogsten. Voor de teelt van aardappelen is een verzekering misschien al meer van toepassing.

5. VLIF

De werkgroep vindt het een bijzonder goede beslissing om de grondgebondenheid uit het VLIF te halen. In de toekomst zouden enkele onderdelen van het VLIF misschien ook onder artikel 68 kunnen gestopt worden. Of is het beter om het VLIF-budget te verruimen met deze middelen?

De werkgroep vindt de huidige reglementering goed mits volgende opmerkingen:

- Overname van een bedrijf moet in 2 fasen kunnen gebeuren. Vaak is er niet voldoende arbeid op het bedrijf, zijn de ouders nog niet aan hun pensioenleeftijd of kan er financieel niet in 1 keer overgenomen worden.
- Mensen die echter al 15 of 20 jaar bezig zijn, zouden al meer op eigen benen moeten kunnen staan. Indien er in de toekomst een tekort in het VLIF-budget zou komen, moet men ervoor zorgen dat de ondersteuning van jongeren zeker voorrang krijgt
- Dossierbehandeling loopt in sommige provincies veel vertraging op: het is meestal in de beginjaren niet evident om te overleven en dan wordt de VLIF – steun essentieel!
- Een defiscalisatie van de VLIF – steun.

6. Natuurbeheer

Groene Kring is bezorgd om het onderhoud van natuurgebieden. We stellen vast dat diverse natuurverenigingen en het Agentschap Natuur & Bos gronden aankopen om zo meer natuurverweving en aaneengesloten natuurgebieden te creëren. Het onderhoud van deze gronden die in veel gevallen omgevormd worden van intensieve naar extensieve graslanden vergt een degelijke aanpak. Er is niet alleen nood aan een uitgerust machinepark, bovendien wordt ook vee ingeschakeld. Op die manier worden de beheerders verenigingen niet alleen geconfronteerd met machinekosten, maar tevens met kosten voor voeder, water en veterinaire kosten. Ook de arbeidsbehoefte voor dit alles mag niet onderschat worden.

We stellen vast dat:

- De betrokken natuurverenigingen genieten van overheidssteun zowel voor de aankoop als het onderhoud van de betrokken terreinen. Hierdoor ontstaat voor jonge land- en tuinbouwers in de eerste plaats een oneerlijke concurrentie bij het verwerven van gronden. Voor een opstartend land- of tuinbouwbedrijf zijn de betrokken gronden echter noodzakelijk voor de opbouw van een modern en toekomstgericht bedrijf.
Ook zorgt deze grondverwerving voor een hoge gronddruk in bepaalde regio's, wat prijsopdrijvend werkt.
- Om de gebieden te kunnen onderhouden is het gebruik van machines noodzakelijk. Een beheerder natuurvereniging kan kiezen tussen de aankoop van de nodige machines en het inzetten van vrijwilligers of het contacteren van een loonwerker. In beide gevallen heeft men met een hoge financiële kost te maken.

- De gehuisveste dieren zijn niet steeds inlandse soorten. Dit gaat volledig in tegen het pleidooi van de natuurvereniging voor streekeigen planten en dieren. Bovendien zorgen deze buitenlandse dieren voor de behorend natuurverenigingen voor een niet te onderschatten financiële meerkost.
- De dieren hebben nood aan water en in bepaalde periodes ook bijkomend voeder, waardoor het noodzakelijk is om deze dieren meerdere keren per week te bezoeken. Ook het sanitaire gegeven mag niet onderschat worden; Een goed beheer vergt een deskundige opvolging van de dieren en een regelmatige controle.
- Een degelijk, zelfs natuurgericht, onderhoud van graas- en hooiweides kan goed ruwvoeder opleveren. Hiervoor zijn niet alleen machines nodig maar is ook kennis voor onder andere het tijdstip van maaien en het bewaren van het voeder.

Als jongerenorganisatie streven we ernaar om zo economisch en ecologisch mogelijk te werken. Het onderhouden van weides en het houden van dieren kan niemand zo goed als de landbouwer zelf. Bovendien gebeurt dit door de landbouwers op een zeer economische manier: de tijd die hij in zijn werkzaamheden steekt, wil hij immers zo nuttig mogelijk besteden!

We weten dat er al vrijwillige gebruiksovereenkomsten bestaan die landbouwers toelaten om op een juridisch correcte manier een grond met bestemming natuur te onderhouden en om te vormen naar meer extensieve graslanden. We ervaren echter dat mensen uit natuurhoek en landbouwers in veel gevallen niet op dezelfde golflengte zitten, waardoor zulk een gebruiksovereenkomst niet altijd tot stand komt. Daarom vragen we om hier in de nabije toekomst verandering in te brengen. We vinden het immers niet realistisch dat er zoveel geld wordt gespendeerd aan activiteiten die wij als landbouwers veel efficiënter en goedkoper in samenspraak met de natuurbeheerders kunnen uitvoeren.

De vergoedingen die betaald worden aan veehouders bij het afsluiten van een beheersovereenkomst, liggen in veel gevallen te laag om alle kosten te vergoeden. Het aantal arbeidsuren en de opbrengstderving door deze overeenkomsten, worden vaak onderschat.

Groene Kring stelt voor om hier een sluitende wetgeving voor uit te werken, die eventueel ook kan gefinancierd worden met middelen uit artikel 68.

G. Groene Kring: genetica

GROENE KRING

BEWEGING VAN JONGE LAND- EN TUINBOUWERS

A. Rendabiliteit over de verschillende rassen heen.

Groene Kring stelt vast dat door de doorgedreven selectie op hyper bespierdheid, het steeds moeilijker wordt om een economisch rund te produceren. Er treden steeds meer en meer afwijkingen op, zodat we met extra financiële kosten te maken hebben. We vragen voor een rassenstudie waarbij alle economische parameters van verschillende vleesveerassen onder de loep worden genomen, zodat er een duidelijke conclusie kan komen over de rendabiliteit tussen verschillende rassen.

Doorheen verschillende jaren zijn er verschillende kruisingen gebeurd, waarbij de bloedlijnen zeer kort bij elkaar komen. Het duurt verschillende jaren voordat je een goede lijn kan bekomen, maar toch is hier een grote noodzaak aan!

Tot slot is het van groot belang om ons naar de toekomst te richten! Waar willen we als vleesveehouders naar toe gaan en welke eisen zal de consument of de distributie ons opleggen?!

B. Selectie

1. Fokdoel

Onze Belgische markt vraagt een dier met een boven gemiddelde bespiering dat goed kan doorgroeien. We moeten er echter voor waken dat deze selectie niet te extreem wordt doorgevoerd, aangezien de KI stieren wel deze richting uit gaan. Voornamelijk de fokcentra bepalen de richting van onze toekomst. We vragen dan ook dat deze centra enkel sperma mogen aanbieden van dieren van topkwaliteit, zodat er een rechtlijnig beleid komt.

2. Extra parameters

Het is noodzakelijk dat er meer economische parameters worden opgenomen die rekening houden met sterfte, vitaliteit, drinkvermogen of afwijkingen. Onderzoek moet uitwijzen welke van de parameters het meeste aandacht verdienen. Het sterftecijfer van een kalf tijdens de eerste levensweken bijvoorbeeld kan erfelijk bepaald zijn en verdiend hierdoor de aandacht!

Is het in de toekomst mogelijk om een koppeling te maken tussen CRV-gegevens en IVB databank?

3. Registratie

We moeten streven naar een systeem van geboorteregistratie van kalveren dat eenvoudig en goedkoop (of zelfs gratis) is. Op deze manier worden veel inteeltproblemen voorkomen. Uit

boekhoudkundige cijfers blijkt dat bij de geboorte maar liefst 10% van de kalveren een afwijking vertoont, deels te wijten aan inteelt. Vele vleesveehouders kennen immers de vaders van hun koeien niet, waardoor inteelt een probleem vormt naar uitval en afwijkingen.

We merken dat momenteel slechts 10% van de dieren is ingeschreven in het stamboek. Bovendien werkt Vlaanderen en Wallonië hierin onafhankelijk met verschillende criteria.

We vragen naar een eenduidig systeem, waarbij alle veehouders gratis kunnen deelnemen. Overheidssteun in de opstart en de opvolging van de registratie is meer dan welkom.

4. Rassenstudie

De overheid voert al 10 jaar lang een rassenstudie uit in Vlaanderen. Hierin worden voornamelijk technische gegevens verzameld zoals geboortegewicht, tussenkalftijd, leeftijd eerste kalving,.... Het zou interessant zijn om dit onderzoek uit te breiden met meer economische parameters zoals bijvoorbeeld groeisnelheid, karkasklassificatie en prijs per kg geslacht. Op deze manier kunnen vleesrassen onderling op economisch vlak vergeleken worden.

In de studie merken we ook grote verschillen op tussen verschillende vleesveebedrijven wat betreft technische resultaten zoals tussenkalftijd. Gedeeltelijk is dit te wijten aan selectie en milieu omstandigheden. Toch is de invloed van de veehouder zeer groot: controle en opvolging van de dieren is van uitermate belang, maar echter niet in cijfers weer te geven.

5. Groei

Wanneer men een zoogkoe vroeg kan laten kalven, kan men een hogere groei realiseren.

	BWB	Blonde d'Aquitaine	Limousin	
Tussenkalftijd	399	383	372	dagen
Leeftijd bij eerste kalving	25,8	32,4	31,8	maanden
Leeftijd van het derde kalf	1572	1738	1698	dagen
Sterftegevallen	12,5	13,1	20,9	%
Levensgroei Stier (bij slacht)	1076	1161	1071	gram/dag
Leeftijd stier bij slacht	600	630	600	dagen
groei van de mannelijk dieren/ aanwezig vrouwelijk dier van bij geboorte tot 3 ^{de} kalf	539,0267176	548,5725	449,025265	gram/dag
Rekening gehouden met 50% stieren en de sterftegevallen				

Bron: ADLO – demonstratieproeven (tabel 1)

6. Technieken om het fokdoel te bereiken

Genomic selection heeft het BWB-ras van de ondergang gered met het vinden van erfelijke gebreken waardoor deze techniek als een van de belangrijkste nieuwe selectie instrumenten voor de toekomst zal zijn. Het uitroeien van recessieve kenmerken wordt bijzonder eenvoudig!

Een goed SAP advies is enkel mogelijk op basis van een juiste geboorteregistratie die, zoals al aangehaald werd, te weinig gebeurt. Veehouders die rassen willen kruisen kunnen door deze techniek

een duidelijk beeld krijgen van de bloedlijnen van hun dieren waardoor men gericht kan blijven werken.

De ganse vleesveehouderij moet bekijken of het werken met geseekt sperma voordelen kan opleveren. Is het economische verantwoord om meer stierkalveren te kweken en zo naar meer duurzame koeien te gaan met meer kalveren?

7. Ethisch/maatschappelijk debat

Zullen er in de toekomst nog keizersneden blijven bestaan? Hierbij is het maatschappelijk debat zelfs groter dan het debat van het dierenwelzijn. Wanneer de consument in onze maatschappij geen vlees meer wil van dieren die niet natuurlijk kunnen kalven, hoewel er ook vele voordelen van keizersneden bestaan, dan zullen we hier als vleesveehouders moeten op in spelen!

Het Belgisch Wit Blauw

Het Belgisch Wit Blauw is een zeer bijzonder ras dat door een goede selectie tot stand is gekomen. Vandaag de dag wordt er voornamelijk gewerkt naar grote, lange dieren. De Belgische consument is verzot op dit vlees: een karkas met een goede spiergroei, een hoge kwaliteit van de karkassen en een minimale vetbedekking. Als tweede voordeel zien we de voederconversie: dit ras zet het krachtvoeder zeer efficiënt om in rundvlees. Tot slot mogen we ook de korte drachtduur, een goede groei en het rustige temperament niet vergeten.

De voornaamste nadelen van het Belgisch Wit Blauw ras zijn de inteelt, de sterfte bij kalveren en de keizersnedenproblematiek.

H. Peter De Swaef, dierenarts: opmerkingen en visie

Geachte,

Enkele aanvullingen en opmerkingen aangaande dialoogdag 2.

Mag ik mij nog even voorstellen: De Swaef Peter, dierenarts (sedert 1981), met 2 jaar gemengde praktijk, 5 jaar inseminator bij VRV,

20 jaar gespecialiseerd in embryotransplantatie en fertiliteit + spermadistributiecentrum.

"Op veel vleesveebedrijven is er nood aan meer professionalisering. De vleesveehouders kennen onvoldoende hun bedrijfsresultaten omdat ook de middelen of de kennis er niet aanwezig zijn. ..."

Deze alinea uit het studiedocument typeert perfect de situatie van de vleesveefokkerij .

In 1998 verleende ik mijn medewerking aan het 5 B - Meetjeslandproject: embryotransplantatie BWB, waarbij

naast ET als mogelijkheid om de kwaliteit (rendement) van de veestapel te verhogen ook extra aandacht gegeven werd aan andere factoren die het bedrijfsrendement beïnvloeden.

In een artikel gepubliceerd in het 5b magazine schreef ik toen reeds:

Slechts als de veehouder zich bewust is van de factoren die een duidelijke invloed hebben op zijn inkomen, dan pas kan hij zijn bedrijfsvoering

in die mate richten en bijsturen dat zijn rendement zo hoog mogelijk blijft.

Vier belangrijke factoren die het rendement bepalen en die de veehouder kan controleren zijn:

1. Kwaliteit van de veestapel (gewicht en groei)kracht)
2. Tussenkalf tijd (1 maand meer of min = 8,6 % minder of meer kalveren op jaarbasis)
3. Prestatieverliezen en uitval (ziektenpreventie)
4. Uitbatingskosten (kostenbeheersing)

De volledige tekst van dit artikel staat op mijn website (**[www.vee.be](http://www.vee.be : http://info.vee.be/rendement.php)** : **<http://info.vee.be/rendement.php>**).

Deze site werd indertijd gemaakt met de bedoeling als informatiebron te dienen voor veehouders(klanten).

Welke maatregelen er kunnen ontwikkeld worden om vlote informatie overdracht te bewerkstellingen naar de veehouders die geen internetgebruikers zijn

(hoge gemiddelde leeftijd), zal wellicht nogmaals aan bod komen op de 4-de dialoogdag.

Naar mijn mening is er wel nood aan een website die veehouders een totaal pakket aan informatie biedt bij het

management van de verschillende deelaspecten van hun bedrijf. (Jammer genoeg delen niet alle collega's dierenartsen deze mening.)

De kwaliteit van de diergeneeskundige hulp en -begeleiding kan eveneens een grote weerslag hebben op het bedrijfsresultaat.

vb: kwaliteit in uitvoering van de keizersnede(tussenkalf tijd); adviezen en toepassen van vaccinaties en parasietenbestrijding;

inwinnen van extra informatie over de gezondheidstoestand(parasitair,nutritioneel) van de veestapel via bloedanalyse, keuze in de gebruikte producten.

Vandaar dat ook de dierenartsen moeten aangesproken worden op hun verantwoordelijkheid bij het verbeteren van bedrijfsresultaten.

Onder mijn klienteel zijn er reeds meerdere veehouders die de determinerende rendementsfactoren goed kennen en er hun management dan ook (met succes) op afstemmen.

Ik kom echter nog vaak op bedrijven waar zelfs de elementaire basiskennis in verband met voeding, verzorging en ziektepreventie ontbreekt.

Deze kennis ontbreekt niet alleen bij de veehouders, maar ook bij bedrijfsdierenartsen is er soms gebrek aan kennis en aandacht voor een evenwichtig rantsoen.

Rantsoensamenstelling en voederwijze is vaak problematisch.

Het belang van een evenwichtige, optimale voeding wordt nog te vaak onderschat.

<http://info.vee.be/voeding.php>

Enkel een optimale voeding kan maximale gezondheid en rendement (groei, productie, vruchtbaarheid) geven!!!!

De eerste vraag die ik steeds stel is: Wat voeder je ? hoe en hoeveel ?

Ik ben er van overtuigd dat een belangrijk deel van de diergeneeskundige - en rendementsproblemen vaak mede te wijten zijn aan een onevenwichtige voeding.

Bij de grasproductie (voordroog) worden vaak fouten gemaakt die de kwaliteit zeer sterk verminderen. Het overmatig gebruik van mais is een steeds weerkerende vaststelling. De voordelen van het gebruiksgemak

(vlotte en overvloedige oogst, goede bewaring, arbeidsvriendelijke voedermogelijkheid) werken dit in de hand.

Dit samen met een gebrek aan kennis van de voederwaarde (energie / eiwit) leidt tot onevenwicht.

Mais: energierijk, MAAR eiwit arm (8 %) ,mineralen, sporenelementen en vitaminen tekort.

Dit maakt mais tot een onvolledig en duur voer daar men deze tekorten moet aanvullen maar nog duurder als men ze niet aanvult.

(Hoge frequentie van sporenelementen tekort op de bedrijven)

Ter illustratie dit voorbeeld van enkele maanden geleden, waar ik bij toeval op het bedrijf kwam.

Vleesveebedrijf (80 kalvingen) sukkelt reeds meer dan 2 jaar! met de kalveropfok. Intermitterende diarree, gewrichtsontstekingen, tientallen kalveren gestorven.

Bedrijfsdierenartsen ten einde raad. Veehouder depressief.

Primaire oorzaak: voeding drachtige koeien; (*wat voeder je?*) 's morgens mais, 's avonds mais en (beetje) gras.

En wat nog? Dat is alles. Gevolg: eiwit en mineralen / vitaminen tekort bij de koeien geeft aanleiding tot onvoldoende of geen biest- en melkproductie bij de koeien en eiwit en vitaliteit tekort bij de kalveren.

Er wordt biestmelk aangekocht op een melkveebedrijf waar men vaccineert tegen kalverdiarree.

Bij controle van deze biestmelk (densiteitsbepaling) blijkt 1 op 4 flessen van zeer slechte kwaliteit.

(= oorzaak poly-arthritis).

Het melkpoeder voor de kalveren wordt opgelost in veel te heet water (> 50 °C) = extra managementsfout.

Het gecoaguleerde (verbrande of geklonterde) melkeiwit wordt door de reeds verzwakt geboren kalveren slecht

verteerd met een rotingsdiarree tot gevolg. Typisch verhaal: de kalveren drinken èèn à twee dagen en weigeren

dan plots alle voedsel voor èèn tot 2 dagen (wegens buikpijn) en krijgen diarree. (visieuze cirkel)

Na rantsoencorrectie (eiwitkern + extra vit/min mengsel) geven de koeien (o wonder !) terug voldoende biest en melk en

de laatst geboren kalveren lopen te dansen in hun hok. Veehouder tevreden.

Kwaliteit van de veestapel.

Het gemiddelde gewicht van de stieren (20 maand) en de reformkoeien kan veel beter.

Laatste decennia nog verslecht. (Cfr. Prof. Hanset)

Oorzaak:

-Opfok (voeding)

Stierkeuze bij natuurlijke dekking: fokkers beseffen onvoldoende dat de stier de genetische helft van de kudde is.

Een goede fokstier mag gerust wat kosten.

-Selectie naar meer conformatie en ronde rib. Gebrek aan bascuulgebruik in de selectie.

-Gebrek aan selectie op economische kenmerken.

-Monopoly-positie van KI-centra in het verleden. Prijskampfokkers leverden de aankoopcommissie en de KI-stieren.

"Fokkers lieten zich vaak te veel leiden door prijskampfavorieten. Het doel van de prijskamp is dieren bekronen die het best voldoen aan de standaard van het ras. Dat is een leuk verzet én zeker nuttig om te zien en te vergelijken. Maar op de prijskamp is het mooiste dier niet het meest rendabele.

Bij de beoordeling van de dieren op de prijskampen is er optisch bedrog in het spel. Een cirkel met dezelfde breedte als een ovaal, ziet men tgv optisch bedrog toch breder. De appelronde achterhand van een dikbilstier toont breder dan de even brede maar ovale achterhand van een vuist grotere tweede stier. De economisch beste stier die zwaarder is wordt derhalve niet op de eerste plaats gezet. Op een leeftijd van 20 maand kan dit reeds een verschil van 100 kg geven (zelfs tussen 2 volle broers). De voorkeur voor de ronde rib en appelronde achterhand maakt dat wij rondere en minder diepe dieren fokten en vandaar gewicht en longvolume verloren. Stamboekwerking is niet persé zalig makend!

Liberalisering van de spermahandel zorgt heden reeds voor een kentering.

De vraag die ik mij nog stel is: hoe groot(aantal kalvingen / jaar) moet een vleesveebedrijf zijn dat goede bedrijfsresultaten haalt op de 4 aangehaalde factoren (tk: 380 d; gewicht stieren 800 kg en > op 20 maand; uitval max 5 %) om, zonder bijkomende bedrijfssteun, een volwaardig inkomen te halen aan de huidige vleesprijzen ?

Tot zover deze aanvullingen,

tot de volgende dialoogdag,

vriendelijke groeten,

Peter de Swaef.

I. Stefaan De Smet: visie

Beste,

Morgen zal ik deelnemen aan de laatste dialoogdag.

Ik ben nog eens door de teksten van de vorige dialoogdagen gegaan en heb daar geen bijzondere opmerkingen op. Bevat veel nuttige info.

Enkele kleine puntjes misschien:

- Ik las ergens dat het vlees van BWB dieren rijk is aan polyonverzadigde vetzuren, hetgeen positief is. Dit klopt relatief gezien, dwz als fractie van het totaal vet is het gehalte polyonverzadigde vetzuren hoog. Absoluut gezien (in mg per 100 g vlees of per portie) is het gehalte evenwel laag wegens het laag vetgehalte. Dus het heeft een goede samenstelling en het mager zijn is een belangrijke troef maar als aanbreng van polyonverzadigde vetzuren stelt dit niet veel voor (evenmin voor vlees van andere runderrassen). Alle beetjes zijn goed want inname bij de mens van deze vetzuren is te laag, maar het zal wellicht niet mogelijk zijn een claim te leggen op vers rundvlees als bron van polyonverzadigde vetzuren (als de voedingsclaims en nutriëntenprofielen er komen). Claim als mager stuk vlees moet wellicht wel mogelijk zijn.
- Mbt malsheid van het BWB vlees, het is mijn overtuiging en genoegzaam bekend, dat een dikbil meer malse stukken geeft (dwz meer braadvlees eerste categorie op een volledig karkas en sommige stukken worden opgewaardeerd), maar dat de stukken die bij andere rassen ook mals zijn (de beste deelstukken) niet noodzakelijk nog malser zijn bij het BWB (en soms zelfs omgekeerd). Mbt het rendement voor een versnijder en de perceptie van een eindverbruiker zijn dit evenwel twee verschillende zaken. Ook is het vlees veel gevoeliger voor vertaaiing en uitdroging bij het bereiden, dus meer kookkunst nodig in de keuken.
- Vanuit ons onderzoek worden we zeer regelmatig geconfronteerd met vlees kwaliteitsproblemen bij vlees van BWB dieren. Kleur en kleur stabiliteit is in bepaalde deelstukken een probleem, hardheid soms ook en regelmatig zijn er ook klachten ivm afwijkende geur. Ik heb geen cijfers in welke mate dit probleem groter is bij BWB dikbilen dan bij andere rassen, maar de indruk is wel dat dit zo is. Volgens mij grotendeels te maken met enorme bespiering en intensieve afmesting. Kunnen we wel met wat cijfers ondersteunen (deels vertrouwelijk onderzoek FF project). Dus ik ben geneigd te pleiten om niet naar nog meer bespiering te selecteren. Of het de moeite loont ook naar vlees kwaliteit te selecteren is een andere zaak want technisch niet zo heel gemakkelijk en ook niet altijd duidelijk hoe groot het probleem werkelijk is ter hoogte van de distributie.
- Er staat een paragraaf in over genomic selection. Daarin wordt vooral over merkerselectie uitgewijd. Alhoewel ik geen specialist ben is dit niet helemaal hetzelfde. Huidige genomic selection is meer dan wat men klassiek onder merkerselectie verstaat.

Mvg,

S. De Smet

J. Blonde d'aquitaine stamboekvereniging : Voorstellen betreffende dialoogdagen vleesveesector

1. Dialoog voortzetten binnen de sektor. Overleggroep vormen.

Het gaat niet goed in de vleesvee-sektor: de allerbeste bedrijven met top-management, de beste boekhouding, de beste omstandigheden van inkoop/verkoop enz. hebben in 2008 met grote verliezen gedraaid. Vele producenten kunnen niet meer blijven bestaan en zijn gedwongen te stoppen. Als bedrijven nu al niet meer renderen met subsidies, en als deze subsidies worden afgebouwd en afgeschaft in 2013-2015, hoe moet het dan?

De supermarkten (detailhandel) bepalen de prijs voor het vlees. Alleen de detailhandel maakt winst. De tussenvolgende diensten-sector verdient matig en de boer, de producent, moet verkopen met verlies.

Europese en Vlaamse producenten moeten aan allerlei regels en voorwaarden voldoen en moeten concurreren tegen importvlees uit Z. Amerika, waar niet dezelfde regels en voorwaarden gelden en waar tegen minder kosten wordt geproduceerd. Er zijn o.a. niet dezelfde regels inzake identificatie, hormonen-gebruik, BSE of MKZ.

Er zou een importheffing moeten komen voor vlees uit staten buiten de EEG.

Het in Vlaanderen geproduceerde vlees, wat een hoge kwaliteit heeft, op betrouwbaarheid en veiligheid moet zijn getest, dient op grote schaal gepromoot en opgewaardeerd te worden naar de consument en dient vooral "herkenbaar" te zijn. Het "Vlaamse" produkt moet voor de producent een hogere prijs opbrengen.

De Overheid heeft de taak om werkgelegenheid en economie te bevorderen en met name de landbouw in stand te houden.

Indien de overheid niet zelf via de media promotie kan doen voor het "eigen" produkt, dan moet vanuit de branche via marketing op grote schaal promotie worden gedaan. Gerichtte promotie voor produkten van eigen land binnen het kader van voedselveiligheid, betrouwbaarheid, beperking van ziekten en ziektekosten voor de bevolking, gezondheidsbelang in het algemeen. Duurzaamheid in de landbouw, dierenwelzijn, dierengezondheid, maatschappelijk verantwoord ondernemen door de veehouder/landbouwer, het door de boer in stand houden van landschap, natuur, milieu en cultuur: als we (de boer) dit alles zelf kunnen blijven doen is beter voor de eigen economie en heeft veel meer toegevoegde waarde voor de economie als het "import-produkt" vlees.

Alles draait om economie en werkgelegenheid en alles hangt aan elkaar vast.

Het is nu de hoogste tijd om in te grijpen.

2. Plan van aanpak opstellen om de situatie voor de producent te verbeteren. De gestegen kosten van de afgelopen 20 jaar op punt stellen en vergelijken met de opbrengsten. De veehouder heeft de gestegen kosten niet kunnen doorberekenen. De wijze waarop de prijs tot stand komt is niet correct. (Met terugwerkende kracht vanuit de detailhandel)

3. Prijs voor inlands produkt zou moeten verschillen van importvlees. Europese veehouder moet aan allerlei voorwaarden voldoen, maar krijgt de kosten daarvan niet betaald. De veehouder is en blijft verantwoordelijk voor het produkt. Hij moet concurreren met de prijs van importvlees, dat niet aan dezelfde voorwaarden hoeft te voldoen.

4. Overheid moet helpen om de kosten te reduceren. Regelgeving voor de veehouders vereenvoudigen en versoepelen waar mogelijk.

Door allerlei maatregelen en eisen, direct en indirect (b.v. het niet verstrekken/regulariseren van vergunningen voor stallenbouw; b.v. het onteigenen van landbouwgronden voor industrie en de boer zonder grond met een nieuwe stal en hoge investeringen laten zitten; b.v. het bestemmen van landbouwgrond naar natuurgebied zonder onteigening) stijgende kosten voor dierengezondheid,

voeding, administratie, reglementeringen, enz., wordt het de veehouder steeds meer onmogelijk gemaakt het bedrijf (gunstig) uit te baten.

5. Overheid moet kosten voor bestrijding van dierziekten zoveel mogelijk op Europees niveau aanpakken. Wij pleiten voor een financiële tussenkomst door de overheid van “grote ziekten” zoals IBR, BVD, Paratuberculose enz.

Voor paratuberculose is dringend een screening van de Vlaamse vleesveebedrijven gewenst, zodat in kaart kan worden gebracht hoe groot het (snel verspreidend) probleem is. (neem als voorbeeld Zweden)

Paratuberculose-beheersing op besmette bedrijven via jaarlijkse bloed-onderzoeken dient de overheid financieel te ondersteunen en er zou een afslachtvergoeding moeten komen.

Voor IBR: niet wachten tot 2012, maar eerder met het programma starten en financieren.

Voor BVD: aankoop-onderzoek-verplichting en afslachtvergoeding.

6. Natuurgebieden toelaten voor beweiding. Wat is er groener dan een koe in de natuur? Zoogkoeienhouders moeten gemakkelijker toegang krijgen tot het gebruik van natuurgebieden en zouden daarvoor beloond moeten worden. De natuur wordt immers daardoor “in stand” gehouden. Runderen moeten mogen grazen op gronden die niet in aanmerking komen voor akkerbouw of grove groenten.

7. Dierwelzijn, diergezondheid en duurzaamheid in de landbouw.

Kosten van goede huisvesting zijn uit de opbrengsten van het bedrijf niet meer te betalen. Dierwelzijn en diergezondheid staan onder druk. Slechte economische resultaten hebben rechtstreeks invloed op de kwaliteit van de voeding, waterkwaliteit van drinkwater, huisvesting enz. Dit kan rechtstreeks invloed hebben op de kwaliteit van het vlees.

Stimulering en ondersteuning door de overheid voor b.v. betere huisvesting en verluchting voor de dieren, hygiëne en properheid op de bedrijven (opruimen van afval en schoonmaken van gebouwen), betere voeding en schoon drinkwater, scheiding van afval-producten, aanleg van erfverhardingen enz. Ook het terugdringen van bestrijdingsmiddelen op de akkers via andere landbouwmethoden enz. is van belang voor milieu en voor de kwaliteit van het vlees.

8. Promotie en ondersteuning vanuit de overheid voor de landbouw in algemene zin. In Frankrijk wordt vanuit de overheid heel veel ondersteuning gegeven aan de landbouw omdat men het belang ervan inziet. (voorbeeld landbouwsalon Parijs). Waarom niet in een welvarend land als België? De boerenstand dient juist in ere te worden gehouden! Zij staat in voor de gezondheid van de bevolking!

In Wallonië worden de vleesveestamboeken rechtstreeks financieel ondersteund door de overheid. In Vlaanderen niet. Stamboeken aanmoedigen via tussenkomsten van de overheid.

9. De vennootschapsbelasting voor de landbouwbedrijven zou verlaagd kunnen worden van 33% naar 19%.

10. Wij pleiten voor één vleesvee-label in Vlaanderen, waar alle vleesvee-rassen zich kunnen bij aansluiten tegen gesubsidieerde kosten.

11. VLIF tussenkomsten op vleesveebedrijven behouden en uitbreiden. Deze sector is in Vlaanderen niet leefbaar zonder tussenkomst van de overheid.

12. VLAM campagne voor BBB vlees in Belgische restaurants is niet toelaatbaar: immers ALLE veehouders (dus ook van de andere rassen) betalen een afdracht aan de VLAM.

K. Mialvit - visiebrief

Geachte heer,

Binnen de groep die werd uitgenodigd voor de dialoogdagen, vleesveesector, zit ik als vertegenwoordiger van het Blonde d'Aquitaine stamboek van Vlaanderen. Ik zelf ben houder van Blonde d'Aquitaine zoogkoeien, waarvan alle dieren worden afgemest op ons eigen bedrijf (volledig gesloten karakter).

Met de stelling van onze vakorganisaties en de banksector om de zoogkoeienpremie gekoppeld te houden ben ik het totaal oneens :

Volgens de stelling van de vakorganisatie dient de premie van zoogkoeien om de rentabiliteit op peil te houden.en dus moet de premie gekoppeld blijven.

Voor de banksector is de premie een meerwaarde en kan zegebruikt worden als bijkomende bankwaarborg.

Aan de andere kant pleiten de vakorganisasaties voor meer professionalisme in de sector.

Volgens mij, door de premie gekoppeld te houden, worden nog teveel zoogkoeien op een onprofessionele manier gehouden m.a.w.

-premie gekoppeld houden geeft zeker niet meer rentabiliteit

-men legt de zoogkoeienbedrijven een dwang op om zoogkoeien te houden.

-u beknot het vrije ondernemerschap van de landbouwer.

Voorbeeld I

Een landbouwer verliest een groot gedeelte van zijn huiskavel. Deze heeft een zoogkoeienquota en wil overschakelen naar afmesten van stieren en/of koeien, maar dit kan hij niet omdat hij zijn premie moet activeren.

Voorbeeld II

Een landbouwer heeft nog zijn ouders en beschikt over voldoende arbeidsvolume voor het verzorgen van de dieren. Doch dit blijft niet duren (ouderdom, ziekte, etc.) Deze landbouwer heeft de mogelijkheid het grootste gedeelte van zijn weilanden te scheuren en wil de rundveehouderij afstoten, maar zit nog met de zoogkoeienpremie, wat nu ??? Hij kan zijn premies verkopen maar kan voor dat bedrag geen akkerbouwpremies terugkopen (te weinig hectare of het volume premiegeld op dit bedrijf daalt of in het andere geval dat hij de runderen aanhoudt en de rentabiliteit van zijn rundvee daalt (te weinig mankracht)

Voor deze en nog andere redenen denk ik dat we vooralsnog goed moeten nadenken of het niet wenselijk is de zoogkoeienpremie toch te ontkoppelen. Het kan ook een reden zijn voor administratieve vereenvoudiging.

Artikel 68

Is binnen dit artikel, naar analogie met de aardappelteler, het niet mogelijk een organisme te financieren die de markt zowel qua aanbod als qua verbruik kan in kaart brengen en doorspelen naar de vleesveehouder. Op deze manier zouden wij als veehouder ons misschien beter kunnen aanpassen aan het gevraagde volume vlees en een betere prijs bedingen.

Hopende u met deze tips van dienst te zijn, groet ik u met hoogachting.

Fons De Baerdemaeker,

IV. Actiepunten

Actie 1: Verbetering markt- en exportpositie

Actiepunten	Wie (initiatief)	Betrokkenen	Timing
Onderzoek naar erkenning van BWB tot Europees erkend streekproduct	VLAM ADLO (Lieve Desmit)	Sectorvakgroep VLAM	September 2009
Onderzoek naar perceptie/imago van rund- en kalfsvlees in het buitenland (B to B)	VLAM	Sectorvakgroep VLAM	Gestart in december 2008
Bevordering imago van het Belgische rund- en kalfsvlees in binnen- en buitenland	VLAM, FIT, Belgian Meat Office	Sectorvakgroep VLAM	On-going
Onderzoek naar toegevoegde waarde van de (jaarlijkse) ontwikkeling van regionale exportcijfers	AMS	Sector	Start januari 2010

Onderzoek naar erkenning van BWB tot Europees erkend streekproduct

VLAM heeft dit onderzoek reeds gestart door het opmaken van een nota. Deze nota kan u vinden in bijlage I van het hoofdstuk actiepunten. De inhoud van deze nota zal besproken worden binnen de sectorvakgroep VLAM.

Onderzoek naar perceptie/imago van rund- en kalfsvlees in het buitenland (B to B) en Bevordering imago van het Belgisch rund- en kalfsvlees in binnen – en buitenland

In 2003 is VLAM reeds gestart met onderzoek naar het imago van Belgisch rund- en kalfsvlees in het buitenland. Meer info hieromtrent vindt u in bijlage II. In overleg met de sectorvakgroep zal deze missie ter bevordering van een positieve perceptie verder uitgediept worden.

Onderzoek naar toegevoegde waarde van de (jaarlijkse) ontwikkeling van regionale exportcijfers

Vandaag bestaan nationale exportcijfers, maar zijn regionale exportcijfers onbekend. Tijdens dit onderzoek, uitgevoerd door DLV kan nagegaan worden in welke mate de ontwikkeling en jaarlijkse up-date van regionale exportcijfers interessant zijn voor deze sector en binnen welke timing deze kunnen gecreëerd worden.

Actie 2: Administratieve vereenvoudiging + kostenverlaging

Actiepunten	Wie (initiatief)	Betrokkenen	Timing
Brief minister aan DLV - Onderzoek naar een vereenvoudigde aanpak van de hormonencontroles - Onderzoek naar een mogelijke verlaging van de lasten voor handelaarstallen m.b.t. uitvoer van runderen - Onderzoek naar mogelijke verlaging van de slachtkosten - Onderzoek naar mogelijke verlaging van de kostprijs van exportcertificaten - Permanente aandacht voor verdere vereenvoudiging	Kabinet, DLV	DLV, FAVV, Paul Coenen	Juni 2009 (brief) Maart 2010 (Afronding overleg tussen DLV en FAVV)

De Belgische en in mindere mate de Vlaamse rundvleesproductie wordt gekenmerkt door o.m. een groot verloop van runderen van het ene naar het andere bedrijf, van de ene naar de andere provincie en van het ene naar het andere gewest.

De uitvoer van rundvee voor de slacht is zeer beperkt. Vleesvee van het dikbiltype wordt sporadisch levend geëxporteerd. M.a.w. de veehandel is een belangrijke schakel tussen producenten en tussen producent en slachthuis. De lasten die aan de veehandel worden opgelegd om redenen van diergezondheid en voedselveiligheid vormen een niet onbelangrijke meerkost. De veehandel stelt zich vragen bij het nut en de omvang van een aantal procedures en voorwaarden. Bovendien wijzen ze op de oneerlijke concurrentie tussen de verschillende lidstaten gezien de wetgeving en de procedures in de ons omringende buurlanden op verschillende gebieden anders geregeld zijn en lagere kosten met zich meedragen.

Voor de regeling ervan zijn de federale ministers van Volksgezondheid en van Landbouw bevoegd.

Uit de discussies tijdens de dialoogdagen kwamen vragen om in Vlaanderen een onderzoek te starten naar mogelijkheden tot verdere administratieve vereenvoudiging, en tot kostenverlaging in het algemeen, voor de veehandel. De resultaten van dit onderzoek zullen gebruikt worden om de discussie met de federaal bevoegde ministers te heropenen.

Het betreft volgende knelpunten:

- een vereenvoudigde aanpak van de hormonencontroles:

FAVV voert gerichte controles uit op rundvee om het gebruik van hormonen op te sporen. Deze kunnen gebeuren bij de producent, bij de handelaar en in het slachthuis. Wanneer een dier positief test, wordt het beslag waaruit het komt geblokkeerd tot het onderzoek is afgerond. In het slachthuis worden in het bijzonder de 'uitzonderlijk zware' dieren (>600kg) gevisieerd. Door de actuele procedure van de controle verliest een handelaar in totaal 300 à 400 euro per karkas, een bijkomende kost die gedeeld wordt met de producent.

- een mogelijke verlaging van de lasten voor handelaarstallen m.b.t. uitvoer van rundvee.

Handelaarstallen kunnen sinds begin 2009 niet meer gebruikt worden voor de export van rundvee omdat ze niet zouden voldoen aan de normen voor dit doel. Voorlopig werkt men met enkele verzamelcentra die voor deze activiteit werden erkend. De normen die opgelegd worden aan exportcentra zijn te zwaar. Naast de normen moet worden onderzocht of voor de inrichting van exportcentra investeringssteun mogelijk is.

- verder onderzoek naar mogelijke verlaging van de slachtkosten.

De hier bedoelde slachtkosten hebben te maken met

- de vereiste kwalificatie van de controleurs en het aantal ingezette controleurs voor een in hoofdzaak 'administratieve' opdracht;
- de vereiste om runderen 24u voorafgaand aan de slacht aan te melden bij het FAVV;
- de vereisten inzake BSE onderzoek;
- de afdracht van 3 euro/levend rund aan VLAM die geen equivalent heeft in Wallonië en die bovendien niet gebruikt wordt voor de promotie van levende runderen.

- Onderzoek naar verlaging van de kostprijs van exportcertificaten voor runderen.

Deze certificaten moeten opgemaakt worden door een inspecteur van het FAVV. Hoewel de opmaak weinig tijd in beslag neemt, rekent de inspecteur hiervoor een prestatie aan van tenminste 1uur of 52 euro. Onderzocht moet worden of gezondheidscertificaten voor te exporteren runderen, net zals in Frankrijk, kosteloos kunnen worden afgeleverd.

Het initiatief van deze onderzoeken zal genomen worden door DLV, waarna deze resultaten zullen voorgelegd worden aan de sector en de betrokken federale instanties.

Actie 3: Verhogen van transparantie in de sector

Actiepunten	Wie	Betrokkenen	Timing
Bedrijfskolomwerking optimaliseren	Kabinet, DLV	Sector	Start najaar 2009
Werkgroep prijsnoteringen: - Snellere en meer transparante prijsnoteringen in de sector - onderzoek naar het nut van de grote verscheidenheid in aanbiedingsvormen - Evaluatie van de omzettingcoëfficiënt van warm naar koud gewicht - In kaart brengen van rendabiliteit	DLV	Sector, landbouwmagazines, VILT, ...	Start najaar 2009
Eén interface voor het bekendmaken van alle informatie met betrekking tot studiedagen, demonstratieprojecten, prijzen, rendabiliteit, ...die gemakkelijk toegankelijk is voor de vleesveehouders	DLV		

Bedrijfskolomwerking optimaliseren

In het najaar van 2009 zal voor alle sectoren in de landbouwsector het initiatief opgestart worden om de bedrijfskolomwerking te optimaliseren via geregeld overleg met alle geledingen per sector.

Werkgroep prijsnoteringen

- Snellere en meer transparante noteringen in de sector

Het zijn de regionale overheden die instaan voor de vaststelling van de marktprijzen vwb. de primaire productie van de rundvleessector, zijnde die van de levende slachtrunderen, van de geslachte volwassen runderen en van de slachtkalveren. De prijsnoteringen worden nu aan het BIRB overgemaakt voor overmaking aan de EU-Commissie en publicatie. De termijnen waarbinnen dit moet gebeuren zijn vastgelegd in de EU-regelgeving.

Uit de dialoogdagen is gebleken dat er behoefte bestaat aan

- a) snelle communicatie aan de gespecialiseerde landbouwpers,
- b) bredere verspreiding en presentatie van de noteringen via een eigen website.

Actiepunt:

Wat punt a) betreft kan een rechtstreekse communicatie van de marktgegevens door ALVB naar de betrokken redacties op heel korte termijn worden voorzien.

Wat punt b) betreft is men binnen de afdeling bezig om op korte termijn voor de diverse sectoren een speciale site op te stellen voor de officiële marktprijsnoteringen. Om de leesbaarheid te verhogen kan dit vergezeld gaan van een visualisering van het prijsverloop (grafieken). Dit zal tevens voorgelegd worden aan de landbouworganisaties.

- Onderzoek naar het nut van de verscheidenheid in aanbiedingsvormen

Vóór de weging en indeling van runderkarkassen worden bepaalde karkasdelen (slachtafvallen) en vetafzettingen verwijderd. Met ingang van 1/01/2006 voorziet de Vlaamse wetgeving dat die verwijdering moet overeenstemmen met een van de 10 omschreven presentatievormen. Deze kwamen tot stand rekening houdend met de behoeftes van de markt en de verscheidenheid van het Belgische aanbod, en voor zover ze binnen de mogelijkheden bleven die de EU-reglementering terzake biedt.

Bij slachting moet de toegepaste presentatie worden geregistreerd en op het etiket vermeld.

Deze informatie wordt medegedeeld samen met de andere slachtresultaten.

Uit de dialoogdagen is gebleken dat bepaalde landbouworganisaties kritisch staan tegenover die keuzemogelijkheid.

Actiepunt: Opvolging van de relevantie van de diverse presentatievormen in de slachtpraktijk, met voorlichting hierover aan de sector, gevolgd door discussie.

- Warm-koud omzetting karkasgewicht

Tijdens de dialoogdagen hebben de producentenmiddens geëist dat voor de prijsafspraken tussen veehouder en veekoper zou worden uitgegaan van een vaste coëfficiënt van 2 % voor de omzetting van warm naar koud gewicht van het geslachte rund. Daartoe verwijzen ze naar Verordening (EG) 1249/2008 (voordien Ver. (EG) 562/82).

De materie van de gewichtsomzetting is echter geen autonome bevoegdheid van de Gewesten, maar in de eerste plaats van de FOD-Financiën (kaderend in de BTW-regeling), met mede-betrokkenheid van het FAVV en de FOD-Economie. (Eerder reeds heeft BB het hierover gehad met minister Van Quickenborne).

Actiepunt: De Vlaamse overheid zal het initiatief nemen tot een onderbouwde analyse van de gewichtsverliezen bij koeling in functie van de slachttechniek, type van dier, de manier van koeling en de duur daarvan. Op basis daarvan kan - zo dit aangewezen blijkt - het debat met de andere instanties worden aangegaan.

Onafgezien van voorgaande, kan een betere transparantie worden nagestreefd vwb. de door het slachthuis toegepaste gewichtsomzetting (cfr. communicatie slachtresultaten).

Eén interface voor het bekendmaken van alle informatie met betrekking tot studiedagen, demonstratieprojecten, prijzen, rendabiliteit, ...die gemakkelijk toegankelijk is voor de vleesveehouders

Tijdens de laatste dialoogdag kwam duidelijk naar voren dat veel informatie reeds beschikbaar is, maar daarom niet altijd toegankelijk/raadpleegbaar is voor de vleesveehouder. Vandaar het initiatief om alle info met betrekking tot studiedagen, demonstratieprojecten, rendabiliteit,... te bundelen op één website. Een plaats waar een kenniscentrum voor de vleesveehouder wordt gecreëerd.

Actie 4: Kansen binnen het Europees beleid

Actiepunten	Wie	Betrokkenen	Timing
Artikel 68: werkgroep die mogelijkheden uitzoekt	DLV	Sector	Start begin 2010

Artikel 68 biedt de mogelijkheid voor een alternatieve aanwending van een (deel van) de middelen van de bedrijfstoeslagregeling, ongeacht of het toeslagrechten dan wel nog gekoppelde premies betreft.

Tijdens de dialoogdagen bleken de deelnemers geen voorstander van gebruik van artikel 68. Anderzijds kwamen in de loop van de 4 dialoogdagen toch ideeën voor acties naar voor die in wezen (kunnen) aansluiten bij het werkingsveld van artikel 68.

Gebruik van artikel 68 moet door de lidstaat vóór 1 augustus aan de EU-commissie gemeld worden, maar dat kan zowel in 2009, 2010 als 2011. Dit biedt de kans om verder over de mogelijkheden/opportunities na te denken.

Actiepunt:

Een werkgroep wordt ingesteld om de mogelijkheden van artikel 68 verder te onderzoeken en -in voorkomend geval - te concretiseren. Deze werkgroep is samengesteld uit DLV en vertegenwoordigers van de sector. Eventuele voorstellen worden tijdig, in functie van genoemde notificatietijdstippen, aan het beleidsniveau overgemaakt.

Actie 5: Professionalisering

Actiepunten	Wie	Betrokkenen	Timing
Oprichten van studieclubs (bekendmaking via actie 3 m.b.t. interface) - cursus over slachtrijpheid van dieren - Uitwerking + bekendmaking van informatiekanaal KVV prijs, marktprijs, ... - Tool voor rantsoenberekening opmaken en bekendmaken aan vleesveehouders - Aantonen belang van registratie - Benadrukken van het belang van IBR bestrijding via structurele communicatie-aanpak - ...	DLV, onderzoeksinstituten, DGZ	Sector	Start midden 2010

De vleesveesector wordt gekenmerkt door een weinig gestructureerde sector. Vleesvee wordt vaak gehouden als neventak op melk-, akkerbouw- of andere gemengde bedrijven. Onder de vleesveehouders zitten ook nogal wat hobby- of gepensioneerde boeren.

Dit heeft voor gevolg dat vleesvee niet steeds op professionele wijze wordt gehouden. Consulanten ervaren dat bij vleesveehouders nogal eens de kennis ontbreekt van fundamentele zaken om een gezond, rendabel vleesveebedrijf te kunnen uitbaten. Men merkt vooral hiaten met betrekking tot voeding, bedrijfseconomie, vleeskwiteit, genetica, jongvee-opfok, ...

Een goed management van een vleesveebedrijf behelst onder andere de opvolging van bedrijfseconomische parameters die enkel via metingen (vb. wegingen) en registratie kunnen bekomen worden. Ook op dit vlak is er nog heel wat verbetering mogelijk op de vleesveebedrijven.

Volgende actiepunten zouden bovengenoemde knelpunten moeten wegwerken:

- Oprichten van studieclubs: een studieclub, bestaande uit een kleine groep vleesveehouders, komt op geregelde basis samen om de bedrijfseconomische boekhouding en het management van de deelnemende bedrijfsleiders te bespreken. Daarnaast is kennisuitwisseling met externen mogelijk via bedrijfsbezoeken, studiedagen, ... Zodoende tracht men zoveel mogelijk facetten van de vleesvee-uitbating aan bod te laten komen. De studieclub moet ondersteund en begeleid worden door een professionele externe voorlichter, die door de clubleden aangewezen wordt.
- Inrichten van cursus 'slachtrijpheid van dieren': voor maximale vleesopbrengsten is het niet alleen belangrijk dat men een goede marktprijs voor slachtdieren bekomt maar ook dat de dieren op het juiste tijdstip worden afgeleverd, namelijk als ze slachtrijp zijn. Het beoordelen van slachtrijpheid is

een kwestie van gevoel: op basis van betasten en waarnemen wordt de vetaanzet geschat. Het oog van de meester speelt hierbij een belangrijke rol. Veel vleesveehouders zijn hierin onvoldoende bedreven. Aan de hand van een praktijkcursus zouden de vleesveehouders kunnen aanleren hoe ze de slachtrijpheid van dieren kunnen bepalen.

- *Uitwerken van een informatiekanaal:* Op vleesveebedrijven maken voederkosten bijna de grootste kostenpost uit en de vleesopbrengsten worden in belangrijke mate door de marktprijs van vee bepaald. Voor een optimale bedrijfsvoering is er nood aan marktgegevens zoals krachtvoederwaardeprijs en marktprijs van de dieren. Hierbij is het niet alleen belangrijk dat men beschikt over correcte informatie maar ook dat het up-to-date is. Via een website en/of een nieuwsbrief zouden deze marktgegevens onder de vleesveehouders kunnen verspreid worden. Tevens kunnen deze kanalen aangewend worden voor andere interessante informatie bij de vleesveehouders over te brengen.
- *Tool voor rantsoenberekening:* Het rantsoen voor vleesvee is op veel bedrijven niet in overeenstemming met de voederbehoeften van het dier. Er wordt een brede waaier van voedermiddelen op de markt aangeboden maar bij de veehouder ontbreekt vaak voldoende kennis over de voederwaarde en/of – samenstelling. Een gebruiksvriendelijk rantsoenberekeningsprogramma voor de verschillende diercategorieën kan een handig hulpmiddel voor de veehouder zijn om een optimaal rantsoen samen te stellen. Het programma moet zo opgebouwd zijn dat bij de samenstelling van het rantsoen rekening wordt gehouden met de voederbehoeften van de dieren en met de kostprijs en voederwaarde van de voedergewassen en de aangekochte voedermiddelen. Deze tool moet up-to-date gehouden worden met nieuwe voedermiddelen en met actuele prijzen.
- *Aantonen van belang van registratie:* vleesveehouders zijn onvoldoende op de hoogte van hun resultaten van significante rendabiliteitsbepalende parameters zoals tussenkalftijd, leeftijd bij 1ste kalving, groei, ... en zien het nut er vaak niet van in. Deze parameters kunnen slechts op basis van metingen en registraties bepaald worden. Op voorlichtingsactiviteiten moeten de veehouders hierop gewezen worden en via praktijkvoorbeelden van de voordelen overtuigd worden. Tevens kunnen ze gestimuleerd worden tot registreren en meten door het ontwikkelen van hulpmiddelen (bv. rekenprogramma, invulformulieren cf. bedrijfsbegeleidingskaarten, ...).
- Benadrukken van het belang van IBR bestrijding via structurele communicatie-aanpak

Een rendabele vleesveehouderij vergt een multidisciplinaire aanpak van de vleesveehouder. Bijgevolg is het noodzakelijk om voldoende aandacht te schenken aan elk van deze actiepunten om de vleesveehouders meer professionalisering bij te brengen.

De samenwerking tussen de verschillende adviesverlenende diensten/organisaties en de inzet van de bestaande instrumenten (bv. veeportaal) moet zoveel mogelijk gestimuleerd worden voor het uitvoeren van deze actiepunten.

Actie 6: Beschikbaarheid en begrijpbaarheid gegevens verbeteren

Actiepunten	Wie	Betrokkenen	Timing
Uitbreiden van beschikbaar en betrouwbaar cijfermateriaal via jaarlijks overleg	DLV (AMS)	Sector, boekhoudkantoren	start begin 2010
Onderzoek naar mogelijkheden om registratie te stimuleren	DLV	Sector	Start najaar 2009
Concrete invulling stamboekwerking en registratie	Werkgroep Volckaert	DGZ en VRV	Reeds gestart
Mogelijkheid onderzoeken tot uitwerking van toegankelijke (totaal)indexen	DLV	Onderzoekinstellingen, sector	Start begin 2010

In de loop der jaren zijn er in de vleesveesector heel wat databanken ontwikkeld en in gebruik genomen voor gegevensverzameling van dieren en bedrijven. Denk maar aan Sanitel, IVB, de stamboeken, de boekhoudnetwerken, ... Enerzijds worden in een aantal gevallen door de verschillende instanties die deze databanken beheren, dezelfde gegevens verzameld, anderzijds kunnen deze databanken elkaar aanvullen en zo een schat aan informatie voor de sector opleveren. Met het oog op zowel administratieve vereenvoudiging als een betere benutting van de verzamelde gegevens is het wenselijk dat de verschillende databanken zoveel als mogelijk met elkaar worden gekoppeld. Met de ontwikkeling van Veeportaal gaat men reeds deze richting uit. Maar naar de toekomst toe moet men de koppeling van bestaande en eventueel nieuwe databanken nog verder optimaliseren. Hierbij aansluitend moet ook onderzocht worden hoe de verzamelde gegevens nuttig kunnen gebruikt worden ten dienste van de sector.

Concreet zouden volgende actiepunten moeten uitgevoerd worden:

- *Uitbreiden van beschikbaar en betrouwbaar cijfermateriaal:* Er zijn meerdere boekhoudkantoren in de landbouwsector actief, ook de overheid beschikt over een boekhoudnetwerk (Landbouwmonitoringsnetwerk genaamd). Doordat bijna ieder een eigen systeem van dataverzameling en –verwerking heeft en doordat het aantal vleesveebedrijven in de verschillende boekhoudnetwerken laag is, is overleg en samenwerking tussen de verschillende boekhoudkantoren en de overheid wenselijk. Enkel op deze wijze zal het mogelijk zijn om aan de sector en het beleid meer rendabiliteitscijfers ter beschikking te stellen, die nodig zijn om belangrijke beslissingen op het bedrijf respectievelijk voor de sector te nemen. Bovendien kan dit een stimulans zijn voor de veehouders om deel te nemen aan boekhouding. Er kan bekeken worden of het nuttig is om naast gemiddelde cijfers ook te werken met spreidinggegevens.
- *Koppelen van de IVB-databank met andere databanken en maximaal exploiteren ervan voor allerlei studies:* de IVB-databank bevat heel wat nuttige informatie over geslachte dieren die nu reeds onder bepaalde voorwaarden aan de producenten ter beschikking kan worden gesteld. Door de koppeling met andere databanken zouden deze gegevens een meerwaarde kunnen opleveren. Zo zou bij koppeling aan stamboekgegevens fokwaarden voor slachtparameters kunnen berekend worden. Een link met Veeportaal zou tevens bijdragen tot administratieve vereenvoudiging.

- Concrete invulling van stamboekwerking en -registratie: het fokdoel en het gamma aan fokwaarden, die door het stamboek worden vastgelegd, hebben een belangrijke invloed op het ras en de productieresultaten op het vleesveebedrijf. Het opmaken van paringsplannen, en dus het opbouwen van de veestapel, berust immers in grote mate op fokwaarden. Voor een goede keuze van de stier zijn de beschikbaarheid en de betrouwbaarheid van de fokwaarden van cruciaal belang. Even belangrijk is de afstammingsinformatie over de vrouwelijke runderen waarop deze stier gebruikt zal worden. Dit vereist van de veehouders die aan veeverbetering willen doen dat ze deelnemen aan stamboekwerking, beginnend met de aanmelding van de bevruchtings- en de geboortegegevens. Recent is binnen de Vlaamse rundveeteeltvereniging een werkgroep opgestart met de bedoeling om de stamboekwerking voor Belgisch Witblauw in Vlaanderen uit te bouwen en om de deelname aan stamboekwerking te stimuleren. Het fokdoel onder de loep nemen en nagaan of het gamma aan fokwaarden verder kan uitgebreid worden en/of gewijzigd moet worden behoren tevens tot het takenpakket van deze werkgroep.
- Mogelijkheid onderzoeken tot uitwerking van toegankelijke indexen: bij veel vleesveehouders ontbreekt de kennis over fokwaardeschattingen en de interpretatie ervan. Naast de berekening en publicatie van indexen zouden de stamboekverenigingen via hun informatiekkanalen (studieavonden, stierencatalogi, ...) ook voldoende aandacht moeten besteden aan de interpretatie en de gebruiksmogelijkheden van de indexen. Voor sommige veehouders zou het uitwerken van een totaalindex de stierkeuze eenvoudiger kunnen maken.

Actie 7: Stimulering van onderzoek

Actiepunten	Wie	Betrokkenen	Timing
Onderzoek naar de mogelijkheden voor natuurlijke kalving bij BWB	Onderzoekinstellingen	Sector	On-going
Onderzoek naar bestrijding van: - Schurft - Clostridiumbesmetting - ...	Onderzoekinstellingen	Sector	On-going

Er bestaan heel wat vragen in de vleesveesector, onder andere i.v.m. groei en ontwikkeling, voeding en rantsoenberekening, diergezondheid, smaak en kleur van vlees, vruchtbaarheid, ... Rond bepaalde knelpunten is er al informatie beschikbaar. Dit betekent dat er (nog) meer communicatie en voorlichting nodig is om de beschikbare resultaten tot bij de vleesveehouders en de voorlichters te brengen (Actie 6). De rol die bedrijfsdierenartsen kunnen spelen als bedrijfsadviseur is zeer belangrijk. De informatie zou langer (zie actie 3: interface) beschikbaar dienen te zijn: veehouders hebben zoveel aspecten waarmee ze rekening moeten mee houden dat ze de informatie niet steeds voldoende helder kunnen bijhouden.

De problemen vergen soms een multidisciplinaire aanpak. Het onderzoek richt zich vaak op het effect van één welbepaald onderwerp, maar in de praktijk worden de vleesveehouders geconfronteerd met tal van factoren. De landbouworganisaties vragen dat het onderzoek economisch gericht blijft, zodat de vleesveehouders daar onmiddellijk baat bij hebben. Er wordt geraamd dat 15% van de vleesveehouders echt professioneel bezig zijn; de rest heeft vleesvee in nevenberoep en is minder gemotiveerd maar ook minder geïnformeerd.

Aan de hand van wat er op de dialogodagen besproken werd, zou het wenselijk zijn om onderzoek uit te voeren i.v.m. volgende thema's:

- De mogelijkheden van natuurlijke kalving bij Witblauwe dikbilkoeien

Hierbij wordt de wens vooropgesteld dat Witblauwe dikbilkoeien op natuurlijke wijze zouden kunnen kalven zonder dat het vleestype aan karkas- en vleeskwiteit moet inboeten. Sommige vleesveehouders stellen dat een Witblauwfokkerij niet mogelijk zal zijn zonder keizersneden; anderzijds is er in Europa een sterke maatschappelijke druk om het systematisch gebruik van keizersneden te bannen. Bij dit thema zou ook het dierenwelzijn (pijn) aan bod komen.

- Diergezondheid

Er is een vermoeden dat Witblauwe dikbillen gevoeliger zijn voor (bepaalde) ziekten. Zo is er o.a. een behoefte aan een betere bestrijding van IBR, schurft, clostridiumbesmetting, ademhalingsproblemen ... I.v.m. ademhalingsproblemen kan de vraag gesteld worden of dikbillen een betere, meer specifieke vorm van huisvesting vergen.

- Groei en ontwikkeling

Er zou een behoefte bestaan om Witblauwe dikbillen sneller te laten groeien. In vergelijking met andere rassen loopt de groei achterop. De vraag is welke factoren verantwoordelijk zijn voor een tragere groei: genetica (groeipotentieel, erfelijke aandoeningen, ...), voeding (gebrek aan nutriënten), ... Er is nog niet zoveel geweten omtrent het (vrouwelijk) jongvee en de implicaties m.b.t. de leeftijd bij de eerste kalving.

- Vruchtbaarheid

De tussenkalftijd is belangrijk binnen het Witblauw ras: kan daar aan verholpen worden via een betere voeding, de wijze van het uitvoeren van de keizersnede, het gebruikte hechtmateriaal, ... ? Wat is de weerslag van het management (zogen versus opfok van de kalveren), voeding, ...

- Vleeskwaliteit

Vlees van dikbillen bevat soms te weinig vet, heeft soms te weinig smaak, is te bleek van kleur of is gekenmerkt door een afwijkende kleur. De distributiesector onderschrijft deze problemen en vindt dat het eindproduct moet voldoen aan de wensen van de consument. Vaak zijn de tekorten meer uitgesproken bij stieren dan bij koeien.

Dit zijn de belangrijkste aangehaalde thema's op de dialogoogdagen. De Vlaamse Overheid zal zich daarom ook met prioriteit op deze thema's toespitsen bij de indiening van projecten (bv. ADLO oproep naar praktijkcentra).

Rundvlees van Belgisch Witblauw en BOB/BGA/GTS

• Het EU-systeem kort samengevat

3 EU-labels:

BOB: Beschermde Oorsprongsbenaming

Geven aan de producenten een 'intellectueel eigendomsrecht' gebonden aan benaming + lastenboek + gebied

BGA: Beschermde Geografische Aanduiding

GTS: Gegarandeerde traditionele specialiteit

1. BOB: eisen= duidelijke link tussen de specifieke kwaliteiten en de oorsprong, bijna uitsluitend landbouwproducten die bodem en klimaatgebonden zijn

Welke eisen naar vers vlees: de specifieke kwaliteiten van het vlees zijn in hoofdzaak of exclusief te danken zijn aan het geografische milieu van de plaats van productie. Met geografisch milieu bedoelt men natuurlijke (invloed van klimaat, bodemgesteldheid op voeding, kweekmethode enz) en menselijke factoren (zoals lokale know-how, enz. ...).

2. BGA: eisen= benaming heeft faam, bij de faam is er een duidelijke link tussen het product en de streek van productie

Welke eisen naar vers vlees: een bijzondere kwaliteit of reputatie van het vlees wordt aan de geografische oorsprong toegeschreven en hierdoor onderscheidt het zich van ander vers rundvlees.

3. GTS: eisen= beklemtoont het verband tussen de kwaliteit en de traditionele productiemethode of traditionele productsamenstelling

Welke eisen naar vers vlees: er is een verband tussen de specifieke kwaliteiten van het vlees en een traditionele productiemethode?

• Problemen voor vers vlees

- Een rasnaam kan in principe niet als 'intellectueel eigendomsrecht' vastgelegd worden, slechts zeer uitzonderlijk wordt dit toegestaan indien het ras zich beperkt tot een specifieke regio, de specifieke kwaliteiten duidelijk verbonden zijn met die regio en het ras niet geëvadeerd is buiten die regio.
- In tegenstelling tot de Fransen, Britten, ... hebben wij in het Nederlands geen aparte termen voor 'vlees van'. Bijvoorbeeld beef, boeuf, porc, lamb, ... verwijzen naar het vlees en niet naar het ras.
- De meeste erkende vers vleesproducten dragen de naam van een streek en zijn afkomstig van verschillende runderrassen die op een specifieke manier gekweekt/gevoed worden : Welsh beef, Scotch beef, Boeuf du Maine, Ternera Asuriana, Carne de Cantabria, ...
- Europa wordt strenger, vers vleesdossiers die reeds lang op verwerking wachten zijn bijvoorbeeld: viande bovine du pays de l'Aubrac of du pays Limousin,

Belangrijke vragen te stellen voorafgaand aan een eventuele aanvraag

1. Is het raszuivere Belgisch witblauw exclusief Belgisch? (tegenstrijdig met stamboekwerking in 16 landen)
2. Is de reputatie van het rundvlees van Belgisch witblauw gebied of rasgebonden?
3. Indien gebied gebonden, welk gebied betreft het dan?
4. Voor welke benaming wordt er gegaan? Vb rundvlees van Belgisch witblauw?
5. Kiest men voor vleestype, mixtetype of beiden? Hoe wordt dat in de benaming aangegeven?
6. Is er een traditionele productiemethode?
7. Gelinkte ethische vragen: keizersnede en kalversterfte?

Jo Van Caenegem, VLAM - streekproducten, April 2009

VLAM vzw – Belgian Meat Office Koning Albert II-laan 35 bus 50 B-1030 Brussel T: +32 2 552 81 20 F: +32 2 552 80 01 meatinfo@vlam.be **Het Vlaamse exportbureau: “Belgian Meat Office”**

Belgian Meat Office coördineert exportacties vleessectoren

In 2003 werd het exportbureau vlees Belgian Meat Office opgericht. Dit initiatief werd sectoroverkoepelend binnen VLAM genomen tussen de sectorgroepen varkens, runderen en kalveren. Er bestaat immers een belangrijke synergie in promotie tussen de verschillende vleessectoren, gezien de buitenlandse handelspartner in de meeste gevallen verantwoordelijk is voor de aankoop van alle vleessoorten.

Belgian Meat Office kreeg als missie **de marktpositie van de Vlaamse vleesexporterende sector te versterken en zijn imago bij de buitenlandse handelspartner te verbeteren**. Aangestuurd door de verschillende sectorgroepen en met een eigen stuurgroep bestaande uit vertegenwoordigers van vleesexporterende bedrijven, ontwikkelde Belgian Meat Office een uitgebreide waaier van acties. **“Tailor-made quality!”**

De huidige campagne focust vooral op het maatwerk van de Belgische vleesleveranciers. Persoonlijke service en flexibiliteit staan daarbij centraal. Dit leitmotiv wordt op maat van het doelpubliek aangevuld met productspecifieke boodschappen. Voor snijders en verwerkers zijn bv. magerheid en karkasrendement belangrijke argumenten, voor de distributie smaak en malsheid.

Deelname aan beurzen, schrijven en publiceren van brochures, nieuwsbrieven en persberichten, advertentiecampagnes op touw zetten en de site www.belgianmeat.com in meerdere talen onderhouden: het is slechts een greep uit die promotieacties. Belgian Meat Office gaat nog een stap verder door een rechtstreekse link te vormen tussen leverancier en (potentiële) klanten. Dit verloopt via PR-evenementen en contactdagen in bv. Roemenië en Bulgarije.

Belgian Meat Office interpreteert en presenteert ook diverse internationale marktstudies. De bestaande trends en actuele ontwikkelingen in de vleessector worden van nabij opgevolgd. Zo kan de exporteur zijn aandacht steeds afstemmen op nieuwe marktsituaties. Belgian Meat Office ondersteunt bovendien veterinaire onderhandelingen. Veterinaire delegaties uit mogelijke afzetlanden zoals bv. de V.A.E. en saoudi-Arabië worden passend ontvangen en zo kunnen nieuwe markten toegankelijk worden. Alle informatie wordt ter beschikking gesteld van exporteur en producent. Daartoe breidde Belgian Meat Office recent haar website uit met een afgeschermd luik, specifiek voor vleesexporterende bedrijven.

VLAM vzw – Belgian Meat Office Koning Albert II-laan 35 bus 50 B-1030 Brussel T: +32 2 552 81 20 F: +32 2 552 80 01 meatinfo@vlam.be